

49/7

in Opere
0,463

~~7850 m~~
~~1709~~
~~1716~~

PREDICE

FACUTE PE LA PRAZNICE MARI

DE

ANTIM IVIRÉNUL

MITROPOLITUL UNGROVLACHIEI

1709—1716.

Publicate după manuscrisul dela 1781

CU CHELTUIALA

Ministeriului Cultelor și al Instrucțiunei publice

DE

PROF. I. BIANU

Biblioteca Academiiei Române.

CU NOTIȚE BIOGRAFICE

DESPRE

Mitropolitul Ungrovlachiei Antim Ivirénuł

DE

P. S. S. Episcopul Melchisedec.

22777

	143196 B.C.U. - IASI
---	-------------------------

BUCUREȘI.

TIPO-LITOGRAFIA „CĂRȚILOR BISERICESCI“

34, Principatele-unițe, 34.

1886.

REINREGISTRAT

22 JUN. 1939
Biblioteca Universitatii Iasi
49/1

P R E F A Ț A .

Predicele sau Didahiile Mitropolitului Antim Ivireñul eraă cu totul necunoscute până acuma.

P. S. S. Episcopul Melchisedec a găsit manuscrisul, după care ele se publică aci, la anul 1871 în biblioteca răposatului Episcop de Buzău Dionisie, care adunase o frumoasă colecțiune de cărți vechi romănescă și vr'o 40 de manuscrise. P. S. S. Episcopul Melchisedec a prezentat Academiei, în ședința de la 18 Martie 1886, volumul manuscris, propunând ca să se iea dispozițiunile necesare spre a se tipări. Academia a primit cu bucurie această comunicare, iar D. Ministru al Cultelor și Instrucțiunei publice D. Sturdza a bine-voit a lua în socotela Ministeriului seă cheltuelile necesare la facerea edițiunii și a bine-voit a însărcina pe sub-scrisul cu îngrijirea acestei lucrări.

În titlul Didahiilor, așa cum se află în manuscris și se reproduce mai jos înaintea textului lor, aflăm foarte complete informațiuni asupra lui; ni se spune că Didahiile sunt copiate după un alt manuscris la 27 Iulie 1781 de archimandritul Grigorie Delcñul.

Copiatorul, spre a-și asigura proprietatea acestui volum, a scris grecesce între titlu și începutul întâieii didahii următoarea notiță: „καὶ τὸδε σὺν τοῖς ἄλλοις Γρηγορίου ἀρχιμανδρίτου „δελιάνου: și această (carte) dimpreună cu cele-lalte (este) a „lui Grigorie archimandritul Deleanul“.

Asupra manuscrisului mai avem de dis următoarele:

El este un volum în 4° mic, compus din 3 foî la început (titlu și scara) și din 259 foî paginate de copist; pe fie-care pagină sunt 20 rînduri. Scrisoarea este cirilica ordinară cur-

sivă din timpul scrierii ; titlurile didahiilor și literele cu care începe fie-care didahie sau fie-care nouă alineat sunt aproape toate scrise cu roșu.

În unele locuri s'au făcut ștersături și schimbări de câtră însuși copiatorul sau de altă mână. Toate aceste schimbări, corecturi sau ștersături s'au însemnat în text și în note subliniare.

Textul s'a reproduș exact după manuscris, fără totuși să se fie transcris riguros scrierea cirilică cu literele latine corespunzătoare, căci prin această textul ar fi devenit prea greu de cetit preoțimeț, pentru care mai cu seamă s'a făcut această edițiune ; tot-deauna s'au păstrat însă formele cuvintelor așa cum se află în manuscris.

Punctuațiunea lipsește sau este foarte rea în manuscris, așa în cât, spre a aduce textul în stare de a putea fi înțeles, am fost silit a-l pune o punctuațiune cu totul independentă de cea din manuscris.

În acest mod credem că predicele mitropolitului Antim vor putea fi cetite și înțelese cu ușurință în această edițiune nu numai de oamenii de litere dar și de preoțime.

Predicele lui Antim sunt unul din cele mai prețioșe monumente în literatura noastră bisericească, nu numai pentru că ele sunt singurele în felul lor, căci de la nici un alt prelat românesc din trecut nu avem o lucrare de acest fel, dar și pentru valoarea lor reală, pentru căldura elocinței care adese ori mîmunează, și pentru frumusețea, bogăția și câte odată chiar eleganța limbii în care sunt scrise.

NOTIȚE BIOGRAFICE
DESPRE
Mitropolitul Ungrovlachiei Antim Ivirénul
DE
P. S. S. Episcopul Melchisedec.

Mitropolitul Antim Ivirénul a fost de națiune georgian, născut în provincia Caucasului numită Iberia sau grecește Iviria, de unde el s'a și numit și intitulat tot-deauna „Ivirénul“ ὁ Ἰβηρίας. Dupre cum ne spune Del Chiaro, agentul venețian care l-a trăit mulți ani în București și a fost contemporan cu Antim și l-a cunoscut de aproape, Antim în tinereța sa a fost căduț în sclăvie la Turci, dar talentele lui cele mari artistice și extraordinara lui inteligență l-au făcut iarăși liber și i-au făcut o pozițiune onorabilă în capitala imperiului Otoman.

Pe la anul 1690, domnitoriul Constantin Brâncovenul, voind a perfecționa arta tipografică în capitala sa București, și a înlesni tipărirea cărților trebuitoare atât în limba română cât și în cea grecască, a chemat pe Antim din Constantinopol în Țara-Românescă, și i-a încredințat tipografia Mitropoliei.

Antim era atunci mirén și se numia Andreiș; dar curénd el primi schima monachicéscă în Mitropolia din București și numele de Antim. Sub conducerea lui Antim tipografia se îmbogăți cu frumoșe litere cirlice, grecești și arabe; a format dintre Români tipografi aleși, și a început a tipări cărți bisericești și teologice, atât în limba română cât și în cea grécă, cărți al căror număr este foarte însemnat; căci, precum se știe, restimpul de 26 ani al domniei lui Brâncovénul a fost o epocă de dezvoltare și propășire a literaturii române și a celei grecești în Muntenia. La toate produsele literare din acea epocă vedem însemnat numele „Antim Ivirénul“, parte ca editor, parte ca traducător și autor. Tipografia Mitropoliei, reformată și îmbunătățită de Antim, a luat titlul de „Tipografia Domnească“.

Pe lângă ocupația cu tipografia, Antim din cei dintâi ani ai petrecerei lui în Muntenia, s'a ocupat serios de studierea limbii române, și în curgere de 26 ani, cât a petrecut în această țară, a ajuns a poseda această limbă în totă perfecția, ca cel mai bun cărturariu român de atunci. Un manuscris ce se păstrează în mănăstirea Agapia din Moldova, care este o traducere din slavonește în românește, intitulat: „Invățătura creștinéscă.....“ de „АНТРО ІЕРЗМОНАХЮ ДНЗДІМЬ ІВІРІНІВЛЗ ТІПОГРАФІВЛЗ,“ ne dovedește atât prin o ortografie bizară, cât și prin greșele de pronunță, că această operă datéază din timpul când el încă nu poseda deplin cunoștința limbii române și a scrierei ei.

Pe la anul 1698, Antim fu numit Egumen al mănăstirei Snagovului. El înființă acolo tipografia sa, în carea a tipărit mai multe cărți și românești și grecești. Dar tot-o-dată el era și Director al Tipografiei Domnești de la Mitropolie.

Egumenatul lui la Snagov a ținut până în anul 1705.

În acest an, în luna lui Martie, Ilarion Episcopul Râmnicului fiind învinovătit în mai multe abateri de la canónele și rânduețele bisericești, domnul C. Brâncovénul a ordonat Mitropolitului Teodosie a convoca un Sinod dintre Archiereii aflători în București, care să judece pe Episcopul Ilarion.

Sinodul a fost președat de Dosofteiu Patriarchul de Ierusalim, carele se întâmplase atunci în țeră. Ilarion fu judecat și condamnat la destituire din Episcopat.

Remâind vacantă Episcopia de Râmnic, alegerea obștască a cădută asupra Egumenului de Snagov Antim Ivirénul.

El, devenind Episcop la Râmnic, în anul 1705, și îndată după destituirea lui Ilarion, a înființat cel întâiu tipografia de la Episcopia Râmnicului, carea apoi cu intervale, a ființat până în zilele noastre, restabilită de cuviosul episcop Calinic. Antim a tipărit și aici mai multe cărți și românești și grecești.

Antim cunoscea mai multe limbi, anume : limba lui natală cea georgiană, cea grecască, cea turcă și arabă, cea românescă și cea slavonă, precum se pôte conchide din cea dintâiu traducere a lui ro-

mână, de care am amintit mai sus, și carea este tradusă de pe o carte originală slavonă, produsă în Rusia apusană, după totă aparență. Del Chiaro, vorbind de talentele artistice ale lui Antim, ne spune că: „era dotat cu talente așa de rare, că scia să imi-
„teze într'un mod admirabil ori ce feliu de manu-
„factură, mai cu seamă în genul săpăturilor, desemnu-
„rilor și brodărilor. Aduse tipografia în cea mai
„bună stare.“

— În anul 1709, murind Mitropolitul Teodosie, în locul lui lascaunul Mitropoliei Ungrovlachiei fu rădicat Episcopul Râmnicului Antim Ivirenul. Cu suirea sa la această înaltă demnitate bisericească, zelul lui se îndoi atât în privința progresului literar cât și în privința administrațiunei clerului și a molarisărei poporului, precum și în afacerile politice, la care era chemat a lua parte de domnitor și de patrioți.

El predica la toate serbătorile în biserica Mitropoliei, învățând pre toți cu mult talent și zel credința și morala creștină. Dovadă la acesta sunt „Didachiele,, sau predicile, remase în scris de la dînsul, și care astăzi, prin această primă ediție, se pun la dispoziția publicului cetitor, ca un monument neperitor al marelui Archipăstor românesc. El scria către cler epistole circulare, învățând pre preoți cum mai bine să-și facă datoriile lor preoțești, ferindu-și de superstiții și viții, care înjosesc demnitatea preoțească și îndemnându-și a se învăța pre sine și pre alții cu cuvîntul și cu fapta.

A continuat cu tipărirea cărților. Del Chiaro ne spune, că Mitropolitul Antim, pe lângă literele ciri-

lice și grecești, a adăos Tipograful Antim literele arabice, cu care a tipărit în limba creștinilor Sirieni și Palestineni Liturgiariul Bisericei ortodoxe; pentru că și acei creștini să p^otă asculta în limba lor serviciul divin. Într'o carte grecescă „Phitoplia dogmatică,” tipărită în București în anul 1700, autorul numește pe Mitropolitul Antim: „prea-eruditul și de Dumneșu „alesul“.

Mitropolitul Antim, trăind în România și lucrând pentru patria sa adoptivă și pentru biserica ei, n'a uitat nici patria sa natală Iberia, ci a înființat și acolo o tipografie, și a tipărit, în anul 1710, Biblia și alte cărți în limba georgiană, tipărită de tipograful român trimiș acolo de Antim.

Un esemplar de această Biblie se păstrează în Muzeul archeologic de la Tiflis, capitala Transcaucasiei. La urma ei este tipărită o însemnare în limba română, cu litere georgiane, de tipograful Mihail Ștefan, și următoarele versuri românești, eare arată de la cea dintâiu strofă că tipograful era acolo străin, și duși numai pe un timp, așteptând cu nerăbdare întorcerea lor în patrie:

„Precum cei străini doresc moșia să-și vadă,
Când sînt în altă țară de nu pot să șadă,
Și ca cei ce-s pe mare bătuți de furtună,
Și r^ogă pe Dumneșu de liniște bună,
Așa și tipograful două cărți sfârșiră,
Laudă neîncetată daș și mulțamiră“.

Mitropolitul Antim ură dominațiunea turcescă și pre Grecii fanarioți, atât cei din țară cât și pre cei din Constantinopole. El era favorabil ideei și dorinței

multora dintre Români de a se ajunge odată, ca suzeranitatea turcescă să se pôtă înlocui cu suzeranitatea unui stat mare vecin, creștin, fie Rusia, fie Austria. De aceea, în anul 1711, când Moldovenii s'au aliat cu Petru cel Mare contra Turcilor, Mitropolitul Antim a îndemnat mult pe Brâncovénul Vodă ca să se alieze și el cu Muscalii. Constantin vodă a ramas neutru; dar Mitropolitul Antim, împreună cu unii din boeri, aș ramas în simpatiele lor către Ruși și pre cât aș putut aș luat și parte activă la rășboiș contra Turcilor. Dușmanii lui Antim, cari, cum am șis; erau mulți și în țeră și în Constantinople, n'au perdut ocașiunea de a compromite pre Antim la domnitoriul Brâncovénul, calomniindu-l ca dușman al lui, care complotéză, atacă pre domnitor în predicele sale; că a îndatorit Mitropolia cu cheltuele nechibzuite și de prisos, etc. etc.

Aceștea s'au întâmplat pe la finele anului 1711. Calomniile aș fost conduse cu atâta ghibăcie, încât Brâncovénul, cu tótă știma ce avuse către Antim, fu pornit cu urgie asupra lui, și-i trimise ordin ca să dimisioneze din Mitropolie. Acéstă nedreptate mișcă forțe adânc pe Antim și prin două apologii, una de la 13 Ianuarie, alta de la 3 Fevruarie. anul 1712, rēștornă una după alta și arată falsitatea calomniilor aduse asupra-i de către neîmblândiții lui vrășmași. Apologiile lui Antim sânt adaose la sfârșitul predicilor lui ⁽¹⁾. Antim lasă la înțelepciunea și indulgența Domnitoriului șorta sa, dechiarând că, dacă

(1) Acește două apologii sau scrisori de desvinovățire către Domnul țerei, până acum necunoscute, se află pe foile 8—15 ale manuscrisului între predicele 1-a și a 2-a. Le reproducem la sfârșitul acestor „Notițe.” I. B.

dimisiunea lui se cere imperios, el este gata a o depune în mâinile Domnitoriului. Brâncovenu s'a răsgândit și a lăsat pe Antim nesupărat în scaunul Mitropoliei, cât a mai domnit el, adică până la anul 1714, când i s'a întâmplat nenorocitul sfârșit lui și familiei sale.

Sub domnia lui Stefan Cantacuzin, 1714—1716, Mitropolitul Antim a păstorit Biserica în pace, mai ales că el mai dinainte era amic cu familia Cantacuzinésă. În acest timp mitropolitul Antim a isprăvit mănăstirea, care până astăzi poartă numele său. Del Chiaro ne spune despre această mănăstire astfel: „Antim făcu în București șase edificii din fundament, o măreță mănăstire cu o prea frumoasă Biserică în onórea tuturor sfinților, dotându-o cu prețioase ornamente sacre pentru funcțiunile pontificale, precare pentru nenorocirea sa, nu le putu întrebuința spre consacrațiunea noiei Biserici, în care spera a fi înmormântat.“

În anul 1715, Iulie 20, mitropolitul Antim printr'un act testamentar dotéază mănăstirea sa cu avere și face dispozițiunile trebuitoare pentru prosperarea ei și păstrarea memoriei ctitorului, și arată bine-facerile publice cărora ea este destinată de dînsul. Și aici se vede sufletul-cel mare al mitropolitului Antim, de aceea noi reproducem aici întreg acest testament său așezemînt, ori, precum îl numește el, „Hrisov Archieresc,“ după cum a fost publicat în „Revista Archivelor statului Român.“

„Antim cu mila lui Dumnezeu Archiepiscop și Mitropolit a tóată Téra románésă și Exarh plaiurilor.“

„Ceî ce iaû darul vredniciei archiereşti de prin
„tótã lumea şi se aşezã purtãtori de grijã la bise-
„rica cea sfântã a lui Dumneđeũ, aũ datorie mai cu
„deadinsul a pãstori turma lor cea pravoslavnicã ce li
„s'aũ încredinţat de la Christos, cu cuvinte folosi-
„tóre de suflet şi cu învãţãtura cea evanghelicescã,
„şi cu ochiũ privighealnic sã pãzescã oile cele cuvîn-
„tãtóre de lupii cei grei, cari nu cruţezã turmei
„şi de pãşunile cele stricãciose sufletului, carele
„zãticnesc mântuirea lor. Acéstã învãţãturã dã fe-
„ricitul Pavel Milesianilor, đicẽnd : „Luaţi aminte de
„sine-vẽ şi de tótã turma pre care pe voi v'aũ pus
„Duhul Sfânt Episcopi a pãstori biserica lui Dum-
„neđeũ, care aũ câştigat-o prin sângele lui.

„Dupã acéstã aũ altã datorie urmãtóre acestia,
„întocmai trebuinciosã, adicã a purta grijã pentru
„zidirea, înãlţarea şi adaosul Sfinţelor lãcaşuri şi
„dumnezeeştelor case. Cã de ar lipsi sfinţele biserici,
„unde s'ar aduna norodul ca sã asculte duhovni-
„ceştile şi evanghelicẽştile cuvinte şi cântãri, saũ un-
„de s'ar sãvârşi sfinţele şi înãlţele lui Dumneđeũ
„Taine? Mai ales încã şi prorocul David ne porun-
„ceşte, în biserici bine sã cuvẽntãm pre Dumneđeũ
„şi sã iubim podóba casei lui. Drept aceia şi smere-
„nia nóstrã, de vreme ce din mila lui Dumnezeũ ne
„am înãlţat la trépta cea înaltã a archieriei şi am
„primit grija a pãstori oile cele cuvîntãtóre, ştiind
„aceste douẽ datorii ce sunt asupra nóstrã, n'am lip-
„sit pãnã acum dupã putinţa nóstrã a învãţa turma
„cea cuvîntãtóre cele de folos şi mântuitoरे şi cu
„laptele cel dulce al cuvẽntului a o hrãni. Aşijderea

„și spre ridicarea, adaosul și podoba sfintelor lăcașuri, multă pohtă și râvnă dumnezească am avut; care râvnă cu năstavul și cu ajutorul dătorului de bine Dumnezeu s'aŭ lucrat și la sâvârșire bună aŭ venit. Că dintru ostenelele mele cele multe, din tipăritul cărților, și din milosteniile îndurătorilor creștini, ne am învrednicit de am înălțat din temelie biserica frumoasă aici în București întru slava și mulțămită însuși celui ce întru Troiță se proslăvește Dumnezeu și întru cinstea și lauda tuturor sfinților dimpreună, în cât să fie și să se numască cinstita mănăstire a tuturor sfinților, cărora o am și închinat-o și pe numele lor o am zidit-o, ca să se prăznuască întru ea cu mărire și să se cinstască neconținut cu laude și cu cântări, ca niște prietenii ai lui Dumnezeu și ajutători și sprijinitori tuturor pravoslavnicilor creștini. Zidit-am și înprejurul ei chiliile destule și alte lăcașuri, pentru odihna Evgumenului, care va fi după vreme, și acelora ce vor vrea să alegă viața sihăstrască, adaugând întru ea și altele multe trebuincioase, La care am închinat multe de toate câștiguri mutătoare și nemutătoare pentru îndestularea celor ce vor lăcui întru ea; adică moșii, vii, mori, stupi și dobitoace de tot felul. Încă și biserica am înpodobit-o și am înfrumusețat-o cu ajutorul lui Dumnezeu pe din afară și pe din lăuntru cu multe odore de argint și cu veșminte scumpe, cu cărți de multe feluri și cu altele ce se obicnuiesc a se înzestra zidirile cele cuvioase. Și, pentru ca să se chivernisască toate nestrămutat după cugetul meu și după socotela cea bună și dré-

„ptă, am așezat 32 de capete în scris, întru carele
„mai pe larg rânduesc tótă îndreptarea mănăstirei,
„precum se vede în condicul cel iscălit al Bisericei.

„Adică să se afle d'a pururea la acea casă 14 ó-
„menī pentru slujba mănăstirei.

„Doi preoți mirenī să slujască Monastirei, fie ca-
„rele cu plata lui.

„Să se facă milostenie la săraci în tóte Duminicile.

„Să aibă óre care milă în tóte Sâmbetele cei ce
vor fi în temniță.

„Să se îmbrace în ziua de Joi-mare trei săraci și
„trei fete sărace.

„Să se înzestreze pe an o fată săracă a doua și
„de Sfântul Dimitrie.

„Să se odihnescă în trei zile streinii nemernici
„cu mâncare și cu sălășluire peste tótă vremea.

„Să se îngrópe cu cheltuiala casei săraci ce-ī scot
„prin ulițe morți, cerșind milă pentru îngroparea lor.

„Să se hrănescă trei copii ce ar învăța carte, și
„dascălul lor să-și ıea plata ostenelei din mănăstire.

Să arđă trei candelē necontenit în biserică peste
„tótă vremea.

„Să prăznuescă pe an pomenirea a patru sfinți:
„a Sfântului Antim la 3 zile a lui Septemvrie, a
„cūdōtvorețului (*) Nicolae în 6 zile a lui Dechem-
„vrie, a Sfintei Mucenițe Agatia la 5 zile a lui Fe-
„vruarie și a Sfântului Alexie Omul lui Dumnezeu,
„la 17 zile a lui Martie; și într'aceste zile să se facă
„milostenie la săraci, după cum s'aũ scris în condică.

„Să se prăznuescă sērbătórea Tuturor Sfinților pe

(*) Făceto ului de minunī.

„an cu cinste cuviinciosă, după obiceiul țerei, și în-
„tr'acéstă di să dăruescă pre mitropolitul țerei, ca să
„săvârșască sfinta Liturghie și în ziua aceia și a-
„doua di.

„Să se facă sărindare și liturghii în toți anii pen-
„tru sufletele celor ce au miluit. sau vor milui sfînta
„mănăstire, după cum s'au însemnat mai chiar în
„condic. Să se strângă într'o lăcriță osebit zeciu-
„iala banilor din câți se vor agonisi de pe veniturile
„mănăstirei, și de la milostenii, ca să se afle la vre-
„me de mare păs al ei.

„Să se ție două tipografii, una grecescă și alta ro-
„mânescă, pentru folosul obștei și pentru agonisela
„casei.

Pe lângă acésta mai marele mănăstirei și purtă-
„torul de grijă trebilor ei să fie Egumenul cel du-
„pă vremi, chivernisind și îndreptând tóte veni-
„turile ei și pre călugări cu frica lui Dumnezeu
„și cu dreptate; carele cât va trăi să-și aibă cuviin-
„ciosă cinste și după mórte pomenirile cele obici-
„nuite, precum s'au însemnat în condic. Inșă să mai
„fie și cinci Epitropi din céta neguțătorescă, obraze
„de cinste, pe cari i-am pus și i-am așezat ca să
„pórte grijă pentru buna chivernisela și adaosul ca-
„sei și ca să ăa socotela Egumenului pe an de două
„ori pentru tot venitul și cheltuiala. Și când ar lip-
„si Egumenul, ei să alégă pre altul, cu scirea lumi-
„natului Domn și cu blagoslovenia a prea sfințitului
„Mitropolit, carele va fi după vremi. Inșă voesc ca acé-
„stă sfîntă mănăstire, care am înălțat-o și am înfru-
„musățat-o cu a mea cheltuială, să fie slobodă, singură

„ei-și legiuitoare, singură stăpânitoare și nimănuî su-
„pusă, fără numai lui Dumnezeu și sfinților tuturor,
„cărora am și închinat-o. Să nu fie sub vre-o stăpânire
„patriarhescă, nici sub vrednicia domnescă, nici sub
„stăpânirea Arhiepiscopului țerei, nici supusă vre-unui
„boer, nici vre-unei mănăstiri veri mare veri mică.
„Ci numai numele cel canonicesc al Prea Sfințitu-
„lui Mitropolit să se pomenescă întru ea după rân-
„dueala cea bisericescă. Eară mănăstirea să se stă-
„pânescă și să se îndrepteze întru toate numai de E-
„gumenul și de cei cinci episcopii cu un gând întru
„tote, după rânduiala ce am așezat în cele 32 de
„capete. Eară de va vrea cine-va din cei de acum
„sau din cei mai de pre urmă, ori din ce rânduială
„ar fi, să supue această slobodă a noastră mănăstire
„altui obraz sau altei mănăstiri, sau va strămuta ce-
„vași din cele ce s'au hotărât de a noastră bună voie,
„în cele 32 de capete, unul ca acela să fie afurisit
„de Dumnezeu atot-țiitorul și proclat și neiertat și
„în lumea acesta și în cea viitoare, să aibă părș la
„diava judecătoi cei înfricoșate pe toți sfinții și pro-
„copsală să nu vadă în toate zilele vieții lui.

„Și pentru acesta s'au făcut acest arhiepiscop hri-
„sov, întărit cu iscălitura și cu pecetea smereniei nō-
„stre spre adeverința, întemeerea și nestrămutarea
„așezămînturilor și învățăturilor noastre ce s'au dis-
„mai sus. Iulie 20, d-ni, lét 7223.

„Dat în scaunul Mitropoliei noastre în București.

„Smeritul Mitropolit al Ungro-Vlachiei Antim“.

Anul 1716 a fost fatal și pentru țeră și pentru Mi-
tropolitul Antim. Pōrta destitui din domnia Țerei-

Românești pre Ștefan Cantacuzin, și-l înlocui cu Nicolae Mavrocordat, carele până atunci domnise în Moldova. Acest Mavrocordat, de și almintrelea om erudit și amic al științelor și al oamenilor învățați, cu deosebire al celor străini, pre care foarte îi curtenea și măgulea, era de un caracter violent, foarte crud, nesățios de avere și Turc în totă puterea cuvântului. El în politică, ca și tatăl său, era cu totul dat intereselor Porței Otomane; dușmanii Turcilor erau și dușmanii lui personali. El luase o parte activă la perdarea domnitorului Brâncovenul. Cum se sui pe tronul Munteniei, la 10 Fevruarie, împărți serviciile țerei la o mulțime de Greci, ce-i adusese cu sine ca slugi credincioase; începu a persecuta pe boerii Români, introduse văcărițul și birul pe cler; confiscă averea Cantacuzinilor și stăruie din toate puterile pentru uciderea Cantacuzinilor Ștefan și Constantin; prinse pe Mihail Cantacuzin și pe Radu Dudescu și-i trimise la Constantinopole, unde fură și aceștia decapitați. Mulți boeri, de groza lui fugiră în Transilvania, și acolo lucrau pentru, ca Austria să vină a scapa țera de Turci și de Fanarioți. Cei ce remaseră în țera, retrași pe la casele și moșiile lor, de asemenea așteptau mântuirea lor și a țerei de la Austria. Acesta putere vecină, spre a întreține speranțele Românilor, direct sau indirect, făcea din când în când demarșuri militare de a ocupa Principatele române. Așa a fost între altele năvălirea bruscă în Moldova a lui Arvath Ferenz, pre carele l-a prins și spânzurat Mihail Racoviță Vodă, și i-a respit banda jăfuitore.

In luna lui Septemvrie, un regiment austriac a ocupat satul Căneni din Oltenia, unde era situată vama românească pe granița despre Transilvania. Vestea acésta ajunsese la București foarte esagerată, anume că oștile nemțești au intrat în țeră, că înaintează spre București, cari numai de cât au să fie cuprinși de Nemți.

Acésta veste neașteptată lovi pre Mavrocordat ca un trăsnet; el nu gândi decât cum să se pótă mântui pe sine și averea sa în cetatea turcască de la Giurgiū, unde și plecă nentârziat cu miniștrii sei greci. Bucureștii erau în ferberé mare, buimăciți de frică și de speranță.

Mitropolitul Antim ura pre Mavrocordat, ca și toți Români. El nu era în București când sosise vestea cea de spaimă și de bucurie pentru venirea Nemților, ci se afla în eparchie și anume în județul Vlașca. Dascălul Mitropoliei și predicatorul curței Avramie Venețianul scrie Mitropolitului cu deamă-runtul cele ce se petrec în București, și-l rógă cât mai în grabă să vie în București, unde nu este nici o autoritate, căci și domnul și boierii lui au fugit; că se așteptă să vie domn nou cu Nemții, anume Gheorghe Cantacuzin, etc. Mitropolitul, îngrijat foarte, a plecat grabnic spre București; dar pe cale se întâlnește cu Mavrocordat la satul Daia (Odaia).

Mavrocordat, spūind Mitropolitului cele petrecute în București și că el se duce să aducă oștiri turcești spre a scapa Bucureștii și țera de Nemți, a stăruiet cu tóte chipurile ca și Mitropolitul să nu se întórcă la București, ci să remână cu dînsul, ca să mérégă odată cu

oștirele turcești. Mitropolitul a arătat și el scrisoarea despre cele ce se petrec în București și a-remas neînduplecat; iară Mavrocordat se întări în bănuiala sa, că Mitropolitul este părtaș în complotul boierilor, și că grăbește a se duce în București, ca să întroneze pe noul domn Gheorghe Cantacuzin, fiul lui Șerban Cantacuzin, de carele se vestise în București că vine cu Nemții ca să se rădice la domnia țerei. De aceea la despărțire Mavrocordat amenință pe Mitropolit, că se va căi amar de această neascultare.

Curând se dovediră, că panica din București nu avuse nici un temei. Nemții nu făcuse nici un pas mai departe în România, de la punctul Căneni. Mavrocordat prinse la curaj, luă de la Turci vre-o 200 de Tatarî, raportă Porții totă împrejurarea, și se reîntorse la București plin de furie și de resbunare asupra boierilor și asupra mitropolitului. Încă pe cale a întâlnit pre Vornicul Pătrașcu Brezoénu, și a poruncit de l-au tăiat bucăți, sub pretext, că în lipsa lui din București el cu alți boieri întruniți la mitropolie, ș-ar fi pus candidatura la domnie. Sosirea lui Mavrocordat în București a umplut de gróză pe boierii români, cari nu însoțise pre Mavrocordat în fuga lui. Cea dintâi jertfă a resbunării fu mitropolitul Antim. Fu adus la curte și pus la închisóre sub pază rigurósă, și nu i se permise a se înfăoșa domnitorului, precum cerea mitropolitul, ca să se esplíce. Tot atunci fu întemnițat Ieromonachul Avramie Venețianul, dascálul și predicatorul curței, pentru scrisoarea ce trimesese mitropolitului,

spre a-l chema la București, și mulți alți boeri bănuți pentru complot, și cari trebuiau să-și plătescă viața cu bani ori cu capul.

Mitropolitul Antim fu repede constrâns prin amenințări, ca să-și dea dimisia, apoi fu judecat de Patriarhie, condamnat și bisericește și politiceste; degradat nu numai din trepta de Mitropolit, dar exclus și din tagma monachală și redus la numele primitiv de Andrei, fu esilat pe viață la mănăstirea din muntele Sinai în Arabia.

Din cartea Patriarhului Ieremia de caterisirea lui Antim, se vede, că Mavrocordat a denunțat la Pörtă pre Mitropolitul Antim, ca pre un revoluționar și conspirator contra Porței și a domnului țerei, și a cerut destituirea lui, și că Pörtă a ordonat Patriarhului a-l destitui și condamna bisericește. In acea carte patriarhală nenorocitul Mitropolit se descrie cu epitetele cele mai degradătoare, precum: *urgisitul de Dumnezeu, reul Antim, revoluționarul, conspiratorul contra Porței și a domnului, vrăjitor, criminal* în multe, etc. Patriarhul cu sinodul lui, degradând pre Antim, îl lasă ca simplu „monach Antim“ escomunicat de la biserică și de la orî-ce beneficii bisericești.

Dar se vede că lui Mavrocordat nu i-a fost de ajuns această osândă, ci a mai agravat-o cu autoritatea sa politică, escludând pre Antim și din monachism, făcându-l simplu mirean cu numele de Andrei și apoi alungându-l din țeră și esilându-l în Arabia. Dar nici acesta nu i-a fost de ajuns: a dispus în ascuns, ca cei ce-l vor duce în esil să-l omóre pe

cale. Să ascultăm în acésta pre Del Chiaro, adoratorul Mitropolitului Antim și martor ocular al acestei tragedii:

„Archiepiscopul Antim, arestat la curte, fu conștrâns prin amenințări de a da în scris renunțarea sa la Archiepiscopat.

„Fu ales de Prințipe și de miniștrii sei Archiepiscopul Mitrofan, carele fusese duhovnic al principelui Constantin Brâncovénu. Destituitul Antim fu degradat și acuzat ca vrăjitor și amăgitor; i se rădică din cap potcapiul și-i puse un fes roșu; îi luă numele de Antim și îi dede pre cel de Andreiș, căci așa se numia el din mirenie; i se ceti și aplică sentența de închisóre perpetuă în mănăstirea de la muntele Sinai. Pus noptea într'un car, fu dat în paza a cător-va Turci, cari, ajungând în Galipole, lângă riul *Dulcia*, care trece prin Adrianopole (*Mariza?*), uciseră pre nenorocitul Archiepiscop, și membrele lui fură aruncate în șisul riș. Iată sfârșitul nenorocit al aceluși Archiepiscop, de ale cărui proceduri politice *multi multa dicunt*, și eș nu voiș să mai șic altă ceva, de vreme ce judecările lui Dumnezeș trebuie să fie adorate de noi și fără a le mai interpreta..... Grozavul cas al uciderei Archiepiscopului (pe când toș il credeaș că este închis la muntele Sinai) puse totă Valachia într'o oribilă consternașione“!

Puind în comparașie darurile cele mari, cu care Dumnezeș a înzestrat pre acest mare bărbat al Bisericeș române, și serviciile cele mari făcute de el nașșioneș și Bisericeș, cu tragicul seș sfârșit, eș nu mă pot opri a nu încheia noșșionile mele despre vieșa

marelui Mitropolit român cu cuvintele înțeleptului Solomon :

„Sufletele dreptilor sunt în mâna lui Dumnezeu, și
„nu se va atinge de dinsele munca. Părutu-s'ău în ochii
„celor nepricepuți a muri, și s'a socotit ca o pedepsă
„sfârșitul lor, și ducerea lor de la noi — sfărâmare.
„Dar ei sunt în pace. Că înaintea feței ómenilor, de
„vor lua și muncă, nădejdea lor este plină de nemu-
„rire. Și întru puține fiind pedepsiți, cu mari bunătăți
„se vor dărui. Căci Dumnezeu i-aș ispitit pre dînșii
„și i-aș aflat luiși vrednici. Ca aurul în topitóre i-aș
„lămurit și ca pre o jertfă de ardere întrégă i-aș pri-
„mit. Și în vremea cercetărei sale vor străluci. Ceș ce
„nădăduesc spre Domnul vor înțelege adevérul, și
„credincioșii vor păstra iubirea lor cătră dînșul.“

Roman, Maii 29.

0.226

Scrisoarea ce au scris Vlădica Antim către Măria sa Costandin
Vodă Basarab.

La lăt. 7220, în luna lui Genarie 18.

1712

Duminecă la vreme de chindie, Pré luminatul Domn Io Costandin Basarab Voeyod, având prepus pentru niște lucruri, ce le-au adus întâmplările vremii de s'au făcut, cum să se fie făcut cu învățătura și îndemnarea noastră, și fiind Măria-Sa îndemnat de niște obraze mari bisericesti și mirenești, pline de zavisti și de reutate, au trimis la noi cu porunca mare pre duhovnicul lui pre Episcopul Nisis Kyr Mitrofan Tasitul, carele era sfetagoreț de la mănăstirea Dionisiu. de ne-au dis, au să fac paretisis de bună voea mea, și să-mi las scaunul să es, au să mă scotă Măria-Sa cu sila, și să scrie la Tarigrad să mă și caterisescă. Pentru care lucru mergând eu la curte Marți seara, și vorbind în taină cu Măria Sa, i-am dis cum-că mă las de Vlădicie de voea mea, și într'acel cîas i-am dat în scris aceste 12 capete, care le însemnăm aici, să se afle la cei duple urmă spre aducerea aminte și să cunoscă fiește cine și nevinovăția noastră.

Domnul au fost lumina mea și mântuitoru meu.

Acastă scrisoară ce o închin pentru înțelepă socoteala Măriei Tale, mă rog ca unu Domn milostiv și iubitor de Hristos, să o citești când vei avea îndelēte cu blāndețe pentru dragostea τού πρώτου Χριστού (*pré blānduū Hristos*), și cele scrise să le socotești tōte cu amăruntul, cu judecăt

dréptă, că le vei afla adevărate; și scóte din inima Măriei Tale acel ghimp că nu sînt (știe Domnul) precum mă socotești Măria Ta, și precum με γλωσσαλγούν (*imă fac reu cu limba lor*): împotrivicii mei, și am nădejde pre Dumnezeu că se va descoperi dreptatea mea fără zăbavă ὅτι ἐγὼ ἐν ἀδικίᾳ μου ἐπορεύθην, σὺ δὲ Κύριε ἐλέησόν με (*căci eu fără de răutate m'am purtat, iar tu Dómnule miluește-mă*). Știu că vrăjmașii mei λόγον παράνομον κατέθεντο κατ' ἐμῶς (*lege au pus în potrivea mea*) înaintea făcătorului meu de bine, carele ești Măria Ta, și la acésia ce alta pociu să dîc întăiu fără numai?

1. De am viclenit pre Măria-Ta, au casa Măriei Tale, au am vre un gînd, reu (în cât va îndelung-răbda Dumnezeu să trăesc pre pămênt), au în vieața Măriei-Tale, au după petrecania a mulți ani ai Măriei-Tale, să fiu eu sub legătura cea grea a afurisanii; ear de nu, să fie cei ce au grăit reu cătră Maria-Ta (asupra nevinovatului) fără de lege, în trușie, și în defăimare; pentru-că și de am grăit, au în biserică propoveduînd cuvântul lui Dumnezeu, au afară în taină, sau de față înaintea Măriei-Tale, au și pe după dos, vre un cuvânt carele să nu fie fost pre plăcerea Măriei-Tale, l-am grăit ὑπερωστικῶς (*din datorie*), ca un păstor sufleteșc, ear nu cu viclesug, să te vatēm au trupește au sufletește.

2. Eu aici în țară n'am venit de voea mea, nici de vre o sărăcie sau lipsă, nici mănăstirea Snégovului o am luat o cu de a sila; ear ce am lucrat în 7 ani ce am fost acolo (nu atăta din venitul casei, cât din sudorile feței mele), lucrurile acelea mărturisesc la toți, și măcar că Măria-ta nu pohteai să es de acolo, ear cine au fost pricinuitoarii eșirei mele vor da seama înaintea lui Dumnezeu; ear încailea am eșit cu cinste, și nimenea nu mi-au luat seama, căci se vedea că am făcut și am adaos, ear n'am stricat, ear nici datorie am lăsat. (1)

(1) Al treilea cap al desvinovățirei nu se află copiat în manuscris.

4. La Episcopia Râmnicului puii martor τὸν κρυφιοκρυ-
 διογνώστην Θεόν (pe Dumnezeu care cunoște ascunsurile ini-
 miei), că nici în visul meu δὲν το ἐφαντάσθηκα (mi-am închi-
 puit) să mă fac Arhiereu, cunoscându-mă pre mine mai pă-
 cătos și mai nevređnic decât t. ți ómenii pământului. Iar de
 vreme ce ὁ τὰ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον οἰκονομῶν Θεός (Dumnezeu
 cel ce pe tóte le cărmuește) așa au vrut să ridice din pământ
 sărac, și din gunoii să înalte μέσῃ τοῦ καθήσει αὐτὸν μετὰ
 ἀργόντων τοῦ λαοῦ αὐτοῦ (ca să șadă cu boerii poporului său),
 eu ce puteam face? ὑπεταγὴν τῷ Κυρίῳ καὶ ἐκέτευσα αὐτὸν (m'am
 supus Domnului și l-am rugat pre el). Am ședut și acolo
 trei ani fără 2 luni. Ce am lucrat și aeolo (nu atâta din ve-
 niturile casei, cât ear din ostenéla și sudórea feței mele)
 este φανερόν τοῖς πᾶσι (vederat tuturor). Eșirea mea de acolo
 n'au fost cu voea mea; eram odihnit cu atâta, și-mi ajungea
 din destul nécasurile ce petreceam. Iar apoi am eșit cu
 cínste, și nici seama mi-au luat nimenea, nici datorie am
 lăsat, că așa ne-au slujit vremea.

5. Mitropolia n'am luat-o cu sila, nici cu mite, nici cu
 rugaciuni. Facă-mi Dumnezeu răsplătire, de va fi úrmat
 vre una dintr'acestea; ci așa au fost plăcut înaintea stăpâ-
 nului Dumnezeu, și au luminat pre Măria-Ta și te-au făcut
 ὄργανον (instrument) la mijloc, de mi s'au făcut mutare din-
 tr'un scaun într'altul. Și fiind-că această συνάρεια (urmare)
 este duhovnicéscă, am pus osteneli peste osteneli întru tóte,
 și am trudit din di din nópte să înmulțesc talantul Domnu-
 lui, pentru ca să nu mă număr în rândul leneșii slugi, și
 am silit după puința mea, și după próstă ajungerea minții
 mele, de am lucrat în viea Domnului, de nu ca cel de al
 nouălea cias, măcar ca cel de la al un-spre decelea cias, și
 nădăjduesc că voi lua de la stăpân plata deplin, că este
 volnic pre al său. Și acestea câte am lucrat cu mâinile, și
 câte am grăit cu limba, cine va vrea să le socotéscă με ὀρθόν
 λογισμόν ἀπροσωπολήπτων καὶ κατὰ Θεόν (cu cuget drept fără
 săfărnicie și după Dumnezeu), nici una nu va afla, ca să nu

fie spre slava lui Dumnezeu, spre cinstea Măriei-Tale, și spre folosul țerei.

6. Răutatea și zavistia din lume nici au lipsit, nici va lipsi, pentru căci este pornit omul din tinerețile lui spre cele viclene, și nu se părește a nu zavistui binele și cinstea altuia; și pentru acéia știu că se nevoesc mulți, ca să strice cu bărbățiile lor cele otrăviciose τὰ χρηστά σου ἤθη (*bunele tale plecări*), și șilesc cu vicleşug ca să te îndemne pre Măria-ta, să faci cele ce n'ai făcut în tinerețe spre sufletésca vătămare și spre clevetirea ómenilor.

7. Pre cei ce sânt pricina răutății îi știu cine sânt, ca cum mă știu pre mine insumi, unii de aici și alții dintr'altă parte, cari sânt ἀμετάτρεπτοι (*neschimbători*) din reu. Iar așa pohti să stau de față cu dânșii înaintea Măriei-tale și înaintea a mult norod, να παραστήσουν (*să arate*) cele neadevărate carele mă lupt în zadar; și măcar că mie nu mi se cuvine ca unui Archieru, să grăesc pe niménea de reu, nici să părăsc, ear mi se pare că cu ajutoriul lui Dumnezeu forte tare s'ar rușina.

8. Intre cele-lalte mozavirii și vândări ce-mi fac, ca Iuda pe Hristos, au dis cătră Măria-ta cel ce au dis cum să fiu făcut 24 de capete asupra Măriei tale împotrivă, întrebă pre părintele Nisis, să-ți spuie acele capete ce dicit? că i le-am cetit într'acel ceas, ce au pomenit de ele, fiind de față și Odriénul; care capete eu vream să le arăt Măriei-Tale de atunci și să-ți cer voie să-ı afurșesc de față pre cei ce le scornesc, dar n'au vrut să mă lase unii; ear de va pohti Măria-ta să ți le trimeț să le citești, să veđi ce cinste îmi fac mie fiu mei cei sufletești, și ce vorbesc pentru mine. Ci dicit cu aceluia ce ți le-au spus, cum-că s'au lunecat și el cu firea ca toți ómenii, și cum-că tóte le am însemnate capete, și nevrând să i le citesc, că nici aveam vreme, nici îmi este drag să le mai aud, au dis cătră Măria-

ta τὸ ἀνάπαλιν (*contrariul*). Dumnezeu să facă plată fiește căruia dintr'înși după faptele lor, eu sînt gata.

9. Ear pentru paretisis ce mi-au venit poruncă de la Măria ta ca să fac, dic cum-că nu îndrăznesc, pentru făgăduelile care dăm noi înaintea lui Dumnezeu, când ne hirotonim (precum și cu mîna scriem în condică, precum este rîndueala bisericească, și iscălim înaintea celor ce vor să se hirotonescă) care și înșine noi de voea noastră de vom face paretisis, călcăm porunca și făgăduela; și Dumnezeu nu glumește, că dice marele Pavel: ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη ἔχει καὶ μενέτω (*fie-care unde au fost chemat acolo să rămăe*); ear pentru dragostea Măriei-tale, de ne vei poronci, vom face, pentru ca să nu socotești că-ți stăm împotrivă; numai fă Măria-ta socotela dreptă și cu frica lui Dumnezeu, de iaste cu dreptul să dîcă cineva unu om cu sila despartă-te de muerea ta, și lipsește din casa ta și din totă agonisita-ta, fără de nici o vină; pentru că iaste dis (măcar că iaste împreunare trupescă) unde Dumnezeu au împreunat omul să nu despartă; dar cu cât mai vârtos să îndemne cineva pre un Arhieru să și lasă eparhia, fără de vină și fără de judecată, că este împreunare duhovnicescă, carele are datorie până la vîrsarea sîngelui să nu-și părăsescă turma, după cum dice Hristos: «păstorul cel bun își pune sufletul pentru oi; ear încăși eu pohtesc să fac voea Măriei-tale, ear nu a mea.

10. Judecă Măria-ta ca un Domn creștin, de este cu cale și de se cuvîne să fiu lipsit, acuma la bătrînețele mele de amândoue, și de turma ce mi s'au încredințat de la Dumnezeu, ca unu nevrednic, și de munca și ostenela tineretelor; mele că dice sfiinta Scriptură: οὐκ ἐκδικήσει Κύριος δις ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν ἑλίψει (*nu va pedepsi Domnul de două ori pentru aceeași faptă în durere*). Și de vei afla Măria-ta, că este cu dreptate, fie numele Domnului bine-cuvîntat de acum și până în veci.

11. Ear de veî ȃice Măria-Ta, pentru ce am îndatorat casa, de am făcut cele ce am făcut ; am multe de mi s'ar ținea în seamă, carele nu sânt făr de cale, numai le las și ȃic, că am cheltuit ca la o casă a mea, cum cheltuște fiește cine la casa sa, și ca un păstor adevărat, ear nu ca un năimit carele junghe și strică ; și alta pre aceste vremi ași pohti să știu, cine nu este dator din câți ne fierbem într'acéstă ticălosă de țară ? că întâiu și pre Măria-ta te auȃ tot d'auna ȃicend cum-că este datore țara cu 200 și mai bine de pungî. Oare acea datorie Măria-Ta o faci, au întâmplările vremii ? Și acestea au adus și pre alții, și pre mine la datorie ; ear mă rog Măriei-tale să nu remăiu într'acéstă, nici să fiu lipsit de mila Măriei-tale.

12. Intre altele se cuvinteză și acéstă, cum-că sânt strein și nu s'au cuvenit să fiu eu Mitropolit. Intru Hristos sântem toți una ; și apoi n'am fost numai eu Episcop și Mitropolit strein în țera Romănescă, ci au fost și alții mulți, precum se ved în condice, și precum se politicește în totă biserica, precum și Domni au stătuț și de țera și streini, ca și în totă lumea ; că Dumnezeu au făcut lumea slobodă pentru toți, și un lucru ce nu se face, nici se strămută la o biserică de cele próste, sau la o mănăstire, pentru carele nu este hotar bisericesc, ear de se va întâmpla vre-o pricină *ὁ εὐλογη ἢ ἁδικη* (sau *dréptă sau nedréptă*), răpștesc cei mai mulți și ȃic că este păcat, dar eu cât mai vartos să se strămute capul bisericeii a vre unei eparhii și să nu se vateviincióse, precum vedem că se fac în bogate locuri ; și cum-că poți Măria-ta să faci ce veî vrea, după pohta Măriei-tale, este lucru adevărat, ear eu încă ȃic să fac după pohta lui Hristos. De mă țiu cu tot din-adinsul greșit Măriei tale, lăsați și se va lăsă voue.

Acestea spre îndreptarea mea le scriu, în dreptate și în adevăr, ear din ce am ȃis înaintea Măriei-tale nu voiți eși. Fie după cum pohtești, și Dumnezeul păcei să fie cu Măria-ta.

Duminică la Februarie 3, Răspunsul ce am dat a doua oară.

Ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις σου μνησκού τὰ ἔσχατά σου, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα οὐχ' ἀμνησθήσῃς (în toate cuvintele tale adu-ți aminte faptele tale din urmă și în vecl nu vei greși).

Iarăși și a doua oră fac supărare Măriei-tale cu această puținică a mea cucernică scrisore, și dic cuvântul lui David: „măniati-vă și nu greșiți cele ce diceți în inimile vóstre; și ia seama (pentru dragostea lui Hristos) acestor scrise cu gând drept. Si de pohtesti ca să fii și Măria-ta odihnit și fără vătămăare sufletească, și să fii și eu mulțumit, mă rog, ține cumpăna judecării drept și nu lăsa să-ți spurce u-nii și alții auđurile cu vorbele lor cele otrăviciose, că dice David: „mincinoși fiii oamenilor în cumpene a face strămbă, bătate“. Măria-ta, când ai trimis la mine pre părintele Nysis, mi-au dis chiar în față, au să fac, după cum îmi poruncești Măria-ta, paretisis de voea mea, au peste 15 zile vei face Măria-ta, precum vei ști, de mă vei scóte cu paguba mea și cu rușine.

Eu încă, pentru ca se nu mă arăt cătră Măria-ta iubitor de scandele, și se potolesc mânia Măriei-tale, am dis cătră sfinția sa că voi face după cum îmi poruncești, și voi veni la Măria-ta, precum am și venit. Intr'acel cías mi-am dat cu cucerie totă vointa mea înainte Măriei-tale, și prin glas viu și în scris. Socotind că după ce vei ceti Măria-ta acelea 12 capete ce am scris într'acea foită ce ți-am dat *δέλεις μεταμεληθῆ* (te vei resgândi) și vei lăsa pre Irod (pre carele te îndemná să faci acésta), ca pre un mincinos, că nu știe a cânta aliluia, și nu vei intra în păcat cu mine,

și în clevetirea a tótei lumi; ear de vreme ce vëd că te nevoești Măria-ta cu tot denadinsul să o isprăvești acésta, iarăși dic că nu voiü eși din porunça Măriei-tale. Numai mă rog Măriei-tale să-ți fie milă de bătrânețele mele și de neputințele ce am, și precum te-au luminat Dumnezeu de ai aflat chivirniseala acelor trei pungi (precum mi-au dis Nysis), să affi și celoralalte 4, și să-mi iei zapisele de la datornici, să mi le dai în mâna mea, și așa pociü face paretisis, și acésta nu pentru alta, fără numai ca să ia sfârșit scandalile, care vei fi socotind Măria-ta, că doar să trag despre mine; și așa vei fi Măria-ta fără păcat și eu multumit și odihnit; și cel ce va fi în urma mea, va fi pre lege și nu făr de lege; pentru căci atuncea mă voiü lăsa de voea mea, ear într'alt chip verü cu ce mijloc voiü eși, nicü se va putea numi cel după urma mea pre lege; că de se va face și caterisis, după cum înțelegem, va fi ca aceia ce au făcut acum lui Alexandria; ci și aceia nu este caterisis, ci batjocură bisericeü lui Dumnezeu și sfintelor taine; pentru care lucru cel ce lăcuește în ceriuri va rida de dînșil, și Domnul va batjocori pre ei. Iar Măria-ta fă ca un Domn creștin și milostiv, și nu mă lăsa să es obidit, și cu lacrămile pe obraz, că va fi păcat; și precum nu te pripești la cele politicești a face respălătirea pentru cinstea domniei, așa nu te pripi nicü la cele bisericești, pentru cinstea lui Dumnezeu, că răul a se face este lesne, ear a se desface este cu anevoie. Îți mai ia seama de acésta, și Dumnezeu să te lumineze să faci ce ar fi mai cu cinste și mai de folos, a căruia nespusă milă rugăm să fie pururea cu Măria-ta.

Obiditul rugător al Măriei-tale.

A(ntim) U(ngrovlachiei).

DIDAHII

CE SĂ NUMESCŪ A FI FĂCUTE

de răposatulŭ Vlădica Antimŭ
PE LA PRAZNICE MARI:

Scrise acum în zilele pré înălțatului Domnŭ

Io Alexandru Ioannŭ Ypsilantŭ VV.

Intru al șaptele an al Domnii Mării-sale:

Și în zilele pré sfințitului Mitropolit al Ungrovlachiei

Kyrio Kyrŭ Grigorie

Intru al doa-zeci și unul de anŭ

(ce s'ău împlinit acum într' această lună Iulie în 28 dn.)

ăi păstoriei Présfinții sale: 1781.

S'ău scris de mine smeritul între ieromonahŭ

Grigorie Arhimandrit Delén

In sfînta Mitropolie a Bucureștilor

La anul 1781 : 1789 : Iulie 27 dn,

După altă carte ce am găsit'o scrisă iar cu mână.

I.

Această didachie a făcut-o răposatul Vlădica Antim, când s'a
așezat Mitropolit Ungro-Vlachiei.

Doctorii cei desăvirșiți și înțelepți atunci mai mult mă-
resc lauda meșteșugului lor, nu când cu fier și cu foc luptă
patima să o supute, după cum este legea războiului, ci nu-
mai când aceia ce pătimește cu pipăiri mângăioase și cu dof-
torii dulci vor afla leacul bolnavului, și cele înfricoșate po-
runci ale meșteșugului doftoresc să le oprască, și în oare care
dile cu mâncări doftorești potolind durerile, să arăte pre a-
cela ce pătimește mântuit de boală.

Așa și pré înțeleptul doftor al sufletelor și al trupurilor no-
stre, împăratul împăraților Hristos Dumezeul nostru, vedând
lumea că bolnăvea cu patimile necredinței și se umfla ca o
rană cu înșelăciunile cele lumești spre închinăciunea idolilor,
au socotit cu multe feluri de mijloce, și au purtat de grije
pentru mântuirea neamului omenesc, de vreme ce acesta este
lucrul cel d'întăiu al bunătății lui a mântui pre omul din
măinele vrăjmașului și a-l aduce la frumusețea cea d'întăiu
și la vrednicia de la care au căzut pentru păcatul ne-ascu-
tării al stramoșului Adam; și nu trimite ploie de foc spre în-
grozirea lumii, nici pornește marea ca o oște împotriva
pămîntului, nici înarmază puterile stihilor împotriva necre-
dinei, ci numai o supune cu blândete, cu minuni, și o trage
spre dînsul cu faceri de bine, și cu cuvinte cerești o preface

să se mute de pre dînsa patimile cele sufletești ce se umflau ca o rană otrăvită.

Și vrînd Dumnezeuî cuvântul ca să se arate în lume, mai înainte pînă a nu se întrupa și a se face om, au trimis în lume proroci să propoveduiască la oameni venirea lui cea înfățișată, și pentru acesta n'au ales împărați și crai să facă proroci, n'au luat filosofi și ritorî să trimiță propoveditorî venirii lui, n'au pogorît din ceriî întunerece și mulțime de îngerî ce are pe lângă dînsul miî de miî nesocotiți și ne-numărați, ci au trimis oameni proști, și mai vîrtos păstorî de oi, ca pre Moisi, ca pre David, și pre Samuil, și totă mulțimea prorocilor, prin mijlocul a căroră au sămănat buna credință, nu în totă lumea, ci numai la un neam, la Jidovi, cari locueau într'o parte a pământului în Iudea.

Dar de vreme ce Dumnezeuî va pre toți oamenii să-i mântuiască și la cunoștința adevărului să vie, căci acesta este mare sete la Dumnezeuî a polhti și a iubi să se mântuiască oamenii; pentru acesta nu se odihnea Dumnezeuî să fie numai la Jidovi buna credință, și cele-lalte limbi să fie lipsite de darul lui. Pentru acesta au vrut să răsară lumina Dumnezeirei lui în totă lumea, și viind împlinirea vremii, după cum dice fericitul Pavel, vrut-au Dumnezeuî să vie fiul lui, să se nască din muere, să se facă supt lege, ca pre cei de supt lege să-i răscumpere; s'au ficut om din născătorea de Dumnezeuî și pururea fecióră Maria, au petrecut în lume împreună cu oamenii. Și vrînd să tragă limbile la cunoștința Dumnezeirei lui și să-i învețe lucruri pré slăvite și poruncă nouă și vieată cerescă, cerca să afle slugi acestor porunci, și n'au căutat cetățî, nu s'au uitat la mulțime de oameni, n'au socotit slujba împăraților, s'au scărbit de puterea avuției, au urît biruința ritorilor, nu i-au trebuit limbile filosofilor, n'au slujit cu arme după cum e obiceiul ostașilor, nici cu alte meșteșuguri asemenea acestora, pentru ca să nu aibă puterea nimenea din cei ne-credincioși să dică, că au tras la sine Hristos mulțimea cu unele ca acestea, ci numai s'au slujit ear cu mijlocul cu

carele au ales pre proroci. Și ce face? au luat ear propoveditorii evangheliu, nu păstori ca pe proroci, ci pescari și vânători de pește, i-au trimis să propoveduiască lumii bună vestire, și le încredințază în mâinile lor și în limbile lor doftoria lumii, dicându-le: „Veniți după mine și voiți face pre voi „pescari de oameni; încetați de a ve trudi de asupra mării cei „ne-însuflețite, mutați pentru dragostea mea meșteșugul cel „pescăresc; pre pământ acoloa pre dînsul trimiteti, și vă în- „tindeți mreșile, vanați pentru mine vanaatul credinței; veniți „după mine, urmați-mi mie ucenicii mei și învățatorii lumii; „lucrați pentru dragostea mea meșteșugul vostru pentru ce- „riuri. Vărsată este ca apa mării pre pământ închinăciunea „idolăscă, zidirea este acoperită de norul a mulți Dumnezei, „adâncul necredinței înecă totă lumea, oamenii se cufundă de „valurile drăcești, lumea pute de împuțiciunea sângiurilor și „se strică cu jertvele cele stricăcioșe. Voiți pune asupra „lor ispravnici și doftori pre voi pre pescari, patima a- „cêsta chiamă meșteșugul vostru, să slujim cu earbă mân- „tuitoare zidirea ce este în nevoi. Veniți dupe mine.“ Ear ei lasând mreșile merseră dupe dînsul; într'un gând era ceata ucenicilor cu pofta stepânului. Și ca niște oameni drepti și proști de răutate, n'au viclenit în mintea lor, nici și-au prepus în inima lor de acea chemare, ci ca niște oameni blânși și fără de răutate au mers după dînsul: ca hierul dupe piatra magnetului, și ca pèrul dupe chichribarul cel curat, și cu puterea Mântuitorului Hristos au rușinat pre cei ce i-au vedut, și ca pre niște pești cu mreșă Dumnezească au prins mulțimea, și au vanaat aușurile noródelor, și au înduplecat inimile țiranilor și sufletele împăraților le-au supus; și au facut o isbândă și o biruință atâta de frumoșă, cât n'au pututu-o face tóte împărățiile lumii: oameni făr de arme și nedichisiți de ale oștirei, săraci de avuție, proști la învățatură, slabi de post, blânși pentru ne răutate, au înălțat nu steaguri de óste, ci numai crucea, semnul pazei, propoveduind nu cu sunete de tobe și de surle, ci numai cu neputincioșă limbă

și ne-învătă, pe Hristos și credința ; și fulgerând nu dic cu fulgerile săbiilor celor ascuțite, ci numai cu strălucirile unei vieți bune, ne-umplând pământul de oști, nici să acopere marea de corăbii cu vetrele, ci numai fără de rane, fără de sânge, fără de vătămare, calcă și supun totă păgânătatea, biruesc iadul, stâng înșelăciunea, isgonesc minciuna, întind numele lui Hristos și credința cât este întins pământul și lumea.

Pentru aceea dar nu este minune, iubitori mei ascultători și cinstiți și de bun neam boeri, de m'au rânduie și pre mine Dumnezeu și m'au pus, om mic fiind și smerit, păstor mic la mică turmă, la Dumnea-văstre, pre cari eu nu vă am nici vă știu turmă mică, ci mare și înaltă : mare pentru închinăciune și dreptă credință care o păziți curată și nescurtată, fiind încunjuțați și îngrađiți între hotarele celor străini de feliu, și impresurați de atâtea nevoi și scârbe ce vin totdeauna ne încetat de la cei ce stăpînesc pământul acesta; înaltă pentru buna ascultare și supunerea care arătați de a pururea către biserică și către arhierie, de vreme ce aceste două întemeiază și întăresc biserica, credința la Dumnezeu, și buna ascultare la biserică. Și măcar că eu am fost mai mic și mai netrebnic de cât toți, precum au fost și David mai mic între frații și în casa tatâne-sei, dar Dumnezeu n'au căutat la micșorarea și netrebnicia mea, nu s'au uitat la sărăcia și la streinătatea mea, n'au socotit prostia și neștiința mea, ci au căutat la bogăția și noianul bunătății sale; și au acoperit de către omeni toate spurcăciunile și fără de legile mele, cari sînt mai multe de cât peri capului meu și de cât nisipul mării, și m'au înălțat, ne-vrednic fiind, la această stepănă și mare vrednicie a arhieriei, și m'au trimis la Dumnea-văstre să vă fie păstor, părinte sufletesc, rugător către Dumnezeu pentru sănătatea și spăsenia Dumnea-văstre și a cinstitelor caselor Dumnea-văstre, purtătorii de grige la cele ce ar fi spre folosul mântuirii, și să ve fie de mângăiere la scârbele robiei cei vavilonești a lumii acestia, ca Ieremia norodului lui Dumnezeu, și ca Iosif al un-spre-decelea fecior al Patriarchu-

lui Iacov Eghiptenilor; și din preună cu Dumnea-văstră să pătimească la toate câte va aduce ceasul și vremea; pentru care lucru am datorie să priveghez cu osârdie și fără de lene ziua și noaptea și în tot ceasul, pentru folosul și spăsenia tuturor de obște, învățându-vă și îndreptându-vă cu frica lui Dumnezeu pre calea cea dreaptă. Și Dumnea-văstre încă aveți datorie cele ce veți cunoaște că vă învăț fără de fațarie și fără de vicleșug, vă îndemn să le primiți și să le faceți pentru folosul cel sufletesc al Dumnea-văstră, și să vă supuneți ascultării, că acea ascultare ce o faceți mie, o faceți lui Hristos, că dăce la 10 capete ale Lucăi: „cel ce ascultă pre voi, pre mine ascultă, și cel ce se lepădă de voi, se lepădă de cel ce m'au trimis pre mine,“ așijderea dăce și fericitul Pavel la 13 capete către Oyrei: „fraților, plecați-vă povățuitorilor voștri și vă cuceriti lor, că ei priveghéză pentru sufletele văstre, cum ar fi să dea cuvânt, ca cu bucurie acesta să facă ear nu suspinând, că nu este de folos voue acesta.“ Și mă rog bunătații lui și iubirei sale de oameni, să-mi lumineze mintea ca să pocăiesc propovedui cuvântul adevărului, și să-mi întăriaască inima întru frica lui, ca să pocăiesc păstori cuvântătoare turma lui cea alasă, carea o au rescumpărat cu prea scump sângele seü din mâna vrăjmașului, după cum adevereză Petru apostolul, dăcând: „știind că nu cu putrede, cu argint sau cu aur vă ați rescumpărat din cea deșartă viață a văstră ce era dată de la părinți, ci cu cinstit sânge ca a unui miel fără de prihană și ne-spurcat Hristos“. Iar Dumnezeu cel mare și înalt, carele este închinat de toate făpturile, isvorul pre înțelepciunei, adâncul cel ne-urmat al bunătații întru adevărat, și adâncimea cea ne-hotărită a bunei îndurări, însuși, ca un stepân și iubitor de oameni, să trimită darul duhului sfânt pre cinstit și cel de Dumnezeu încununat cap al pre luminatului Domnului și al nostru de obște de mult bine făcător Io Costandin Basarab Voevod, și să-l blagosloviască dintru înălțimea lăcașului seü, ca pre Avraam, înmulțindu-i seminția din neam în neam, și să-l păziaască cu în-

trégă sănătate și cu lină pace până la adânci bătrânețe la pré înalțat scaunul Măriei sale d'imprenă cu tótă luminată casa Măriei sale. Mâna cea tare și puternică și brațul cel înalt al pré înaltului Dumnezeu să supuie pe toți vrăjmașii cei vėduți și ne-vėduți podnojie picioarelor Măriei sale. Și să vė întâriască și pe Dumnea-vóstre de la mic până la mare, împreună cu toți ai Dumnea-vóstre, întru credința cea bună și dréptă, întru cunoștința adevărului și întru nădejdea vieții cei de veci, care este făgăduită de ne-mincinosul Dumnezeu mai nainte de vremile vecilor aleșilor lui. Și să vė povėtuiască la tot lucrul cel bun și de folos spre plăcerea lui, ferindu-vė în tótă vremea și în tot ceasul și în tot locul de vicleșugurile diavolului; să vė îngrădiască cu sfinții ingerii sei, și să vė înarmeze cu arma dreptății, și să vė dăruiască pacea lui cea ce covirșește tótă mintea, ca si petreceți viața cinstită și curată; cu pace și cu sănătate să păziască animile vóstre și gândurile vóstre în Hristos Isus, după cum dice Pavel, ca să faceți câte sânt adevėrate, câte sânt cinstite, câte sânt drepte, câte sânt curate, câte sânt iubite, câte sânt cu nume bun și laudate, cu rugăciunile și cu blagoslovenia pré sfințiților Archierei și întru Hristos iubiți frați, și în tocma slujitori; și după petrecania vieții aceștia să ne învredniciască pre noi pre toți milostivul Dumneșeu la împărăția ceriului, ca să auzim fieste carele din noi glasul acela: „slugă bună și credinciosă, preste „puțin ai fost credincios, preste mai multe te voi pune; întră „întru bucuria Domnului teú.“

II.

Cuvînt în luna lui August 6 la Preobrajia Domnului nostru Isus Hristos.

*Luat-au Isus pre Petru și pre Iacov și
pre Ioan fratele lui și i-au suit pre dînsii
într'un munte înalt de osebă și s'au schim-
bat fața înaintea lor.*

Cuvintele acestea sînt ale sfintei Evanghelii, dintru carele avem să înțelegem de pre slăvita schimbarea feței a D-lui nostru Isus Hristos ce au făcut în muntele Tavorului. Că vrînd ca să arate mărirea sa ucenicilor sei și noue mai înainte cu puținel, dice Evanghelistul, cum-că, umblînd Isus în părțile Chesariei lui Filip, întreba pe ucenicii sei, dicînd: „cine-mi dic mie ómenii a fi?“, ear Petru apostolul din descoperirea Părintelui ceresc, dintre tóte cele-lalte vorbe ale ucenicilor, i-au đis cumcã este fiul lui D-đeu celui viu; și cu acest mijloc descoperind tuturor mărirea sa cea mare, ocară patimei sale ucenicilor sei, celor întăriți întru acéstă credință, o au arătat, dicînd că i se cade lui a merge în Ierusalim și multe a păți de bătrâni și de archierei și de cărturari, și a se hotări, și a treia đia a învia din morți. Care cuvinte auđîndu-le Petru și fiind încă cu cunoștință trupescă și ne cunoscînd mărirea ce era să vie dintru ocară patimilor, s'au nevoit ca să întórcă pre Domnul de la acel gînd, dicînd: „departe de tine Dumnezeu să nu-ți fie ție acestea;“ căruia Domnul îi đise: „du-te din na-„poia mea satano, smintelă-mi ești, că nu gîndești cele ce

„sunt ale lui Dumnezeu, ci cele omenesti.“ Cu care cuvinte dojenia Domnul gândul cel trupesc ce era înrădăcinat cu greșala păcatului celui de obște în mintea omenilor, și dice cum că-i este smintelă, nu că dora ar păți el smintelă, ci pentru că cu acele cuvinte-l oprea pre el Petru de lucrarea mântuirii noastre. Dintru care cuvinte putem cunoște dragostea cea ferbinte a lui Dumnezeu, care are cătră neamul omenesc, că pentru fierbințela dragostei acestia ș'au schimbat fața înaintea ucenicilor, pentru ca să-i întăriască pre dinșii mai mult în credință, și să nu se smintiască vedând pre dascălul lor pătîmind pre cruce.

Drept aceia lasă astăzi de strălucește întru dânsul lumina aceia a marirei, care lumină va străluci și în trupurile sfinților lui, când vor lua cununa cea de săvîrșit a bucuriei lor, întru care lumină totă faptura omenescă cea din afară atâta s'au schimbat. cât obrazul lui strălucea ca sórele și veșmintele lui erau albe ca zăpada. Iar aseménarea acesta a obrazului cu sórele și a vesmintelor cu zăpada. nu doar pentru aceia se asemenéază, cum că nu ar fi strălucit obrazul lui *mai mult* ¹⁾ de cât sórele, sau vesmintele lui nu ar fi fost mai albe de cât zăpada; ci pentru că aici în lume nu avem noi alt nimic mai luminat și mai strălucitor de cât sórele, sau mai alb de cât zăpada; că pentru trupurile sfinților însuși Domnul dice, la 13 capete ale lui Matei: „că vor străluci, ca sórele întru împărăția părintelui lor (cari sunt pe lângă Hristos ca și niște stele), „care ia lumina lor de la acest sóre al dreptății.“ Că de asemenéază Hristos pe lângă toți sfinții lui ca un sóre pe lângă stele, și de vor străluci sfinții ca sórele, cu cât mai vîrtos va străluci sórele acesta al dreptății; și lumina acesta ochii cei slabi ai ucenicilor nu-i smintea, ci mai vîrtos cu o bucurie oare care Dumnezeescă-i veselia. Și nu numai lumina acesta strălucea în obrazul lui Hristos, ci și o frumsețe oare care, și podóbă ne-spuse se arăta întru dânsul atâta cât, de s'ar aduna

¹⁾ Cuvintele subliniate sunt adause printre rânduri de o altă mână și cu altă cernelă.

într'un loc totă frumusețea și totă podoba și cea pământescă și cea cerescă, nici într'un chip n'ar putea ca să se veseliască ochii și inimile celor ce ar privi spre dînsa, precum au veselit lumina aceia ochii ucenicilor lui Hristos. Și această bucurie preste fire a ucenicilor lui Hristos nu din strălucirea luminei, ci mai mult din luminata frumusețe a Mântuitorului se făcea. Pentru care lucru putem cunoste bunătatea și dragostea lui cea mare, că cu această mărire putea tot d'auna să strălucescă; ear el din bună voie a sa pentru noi au închis razele strălucirii sale, ca să pótă răbda dureri amare pentru noi și pentru păcatele noastre, ca să pótă face resplătire mării ce Dumnezești. Decî cine va fi acela carele va socoti acestea și nu se va aprinde cu totul de dragostea Mântuitorului acestuia? și cine nu se va minuna de puterea lui cea mare și ne spusă, care tot d'auna ar fi putut ca să străluciască cu această marire? și cine nu va iubi o bunătate ca acesta pentru care (o! minune) au gonit de la sine o mărire ca acesta, ca să pótă săvîrși mântuirea noastră; că mai mare minune au fost a închide o mărire ca acesta strălucitoare, de cât a străluci cu dînsa pururea. Și nu numai singură mărirea lui Hristos veselia ochii ucenicilor, ci și a lui Moisi și a lui Ilie, cari împreună cu Domnul se arătase a fi coprînși de mărirea și lumina aceia; că precum nu era slobod înaintea împăratului Artaxerx a intra cine-va îmbrăcat în sac, așa nu s'au cuvenit nici înaintea împăratului celui vecinic a sta slugile lui, fără numai a fi îmbrăcați în lumină și în strălucire; că acestia era din toți părinții legei vechi mai aleși și mai mari, că unul era νομοδότης, adică puior de lege, ear cela-lalt era zilotis, adică rivnitor acestei legi. Și pre acestia au vrut Domnul să se arate cu dînsul, pentru ca din lege și din proroci să ia mărturisirea omenirea lui. Oare ce gură ar putea grăi ca să adevereze cu ce bucurie și cu ce veselie s'au umplut acei doi luminați proroci, când pre Domnul și Mântuitorul lor, de carele multe prorocise, nu numai în trup, ci și în mărire și în strălucire îmbrăcat l'au vëdut? Că de vreme

ce s'aũ învrednicit acestia a l vedea și a-l auđi pre Domnul Isus, de care ei de mult dorea ca să-l vadă, și nu numai ei ci și tôte neamurile, cu ce gură va putea neștine să grăiască cu adevărat bucuria lor, și mai vĕrtos că dintr'atâtea părinți și proroci ai legii vechi, numai ei s'aũ învrednicit a vedea o mărire ca acésta? Și de s'au bucurat Simeon betrănul atăta, veđeud pre mântuitorul Hristos numai în scutece mișcând, cât mórtea, care alt lucru mai gróznic nu póte fi, cu ochi veseli o privea, dar acestia, cari pre aceșai Domn întru mărire strălucind l'au veđut, ce vor fi făcut și cu ce bucurie se vor fi bucurat, și cu ce veselie se vor fi veselit? Incă și sufletele acélea care era închise în sinul lui Avraam, întorcându-se Moisi și spuindu-le lor cele ce aũ veđut, cuoșcându-și ei a fi aprópe đuia mântuirii și a rescumpărării lor, cu ce dragoste vor fi așteptat? Ear de vreme ce acestea tôte sũnt puse pęste înțelegerea, cu o tăcere oare carea blândă și cu o dragoste, cu credință trebuie să le cinstim și să le mărím. Cuvios și trebuincios lucru socotesc a fi, ca să știm la acéști prea slăvită mărire acéști luminți proroci ce cuvintę vor fi vorbiť cu Domnul, că înălțimea fețelor înalțat lucru oare ce întreba, și veselia măririi veseli oare ce și frumos lucru pohtea; că așa vedem că se face și la mesele și ospetele celor mari, că sũnt tôte voióse și vesele, męcările, beuturile, vorbele, jocurile și cęcătirile, nimic nu este de jale sau de întristăciune, ci tôte de bucurie și de desfătare. Cine este dar acela acum carele să póta spune mărirea đuiei acesteia de-săvırșit și precum se cade? Că tot ce au fost mai slăvit în legea veche și în cea nouă, în ceriũ și pre pământ, la arętare au eșit; căci acolo au fost mai marii prorocilor ai legii vechi și mai marii apostolilor ai legii nouă; din ceriũ sfinta Troiță s'aũ vedit, și de pre pământ pré sfinta omenire a lui Hristos s'aũ arętat. Și la acéști veselie mare și prea slăvită mai mult de cât trei apostoli, cari au fost mai iubiți, n'aũ fost chemați. Se vedem dar și vorba cea de veselie ce au fost: Vorbea, đuice Luca la 9 capete, pentru patimile Domnului,

carele era să se împliniască în Ierusalim. Adecă vorbea pentru patime, pentru môrte, pentru îngropare, pentru cruce, pentru legături, pentru scuipiri, pentru palme, pentru ocări, și pentru bătăile carele era ca să le împliniască în Ierusalim. Deci dar au acestea sînt cuvintele cele mari și de veselie carele se cùvena să grăiască la o veselie ca acesta? Acel fel de vorbe era să se amestice la o bucurie ca acesta? Tocma acesta este, că nu trebuie socotită această vorbă după socoteala lui Petru pămînteste, ci dupe socoteala lui Hristos carele au urît cele pămîntesti, înaintea căruia nimic mai vrednic nu era decât pentru mărirea lui a răbda patimi și ocări. Că mai marele a mari judecătorul lumii Dumnezeu, pentru ca să sloboziască neamul omenesc din robia diavolului, acest preț de rescumpărare mai vîrtos au pohtit de la rescumpărătorul neamului omenesc, ca să se jertviască el pentru om cu môrte amară și plină de ocară ; care dar și jertvă atîta au fost de iubită înaintea lui Dumnezeu, cât pentru această jertvă au ertat tôte greșalele din toți vecii cei trecuți, și ușile ceriului cele până atunci încuiate celor rescumparați le au deschis, și lumea au întors întru mila sa cea bogată și veche ; că mai mult l'au înblândit și l'au milostivit această jertvă singură decât precum îl măniesc răutățile și făr de legile tuturor ómenilor. Dintru care putem cunôște și putem înțelege, că vorba acesta au fost forte vrednică unei mării ca aceia. Că ce lucru este mai iubit robului decât slobozirea lui ? și ce este mai drag streinului de cât întorcerea la moșia sa ? Fiind drept aceia înstreinați Moisi și Ilie de atîta vreme de moșia lor de care fôrte dorea, ce ar fi putut grăi mai cu dragoste și mai cu dulceta decât pentru môrtea preotului acestui mare, pentru care môrte se da streinilor întorcere la moșia lor ?

Așisderea și Domnul, ce fel de vorbă ar fi avut mai iubită decât vorba mântuirii și a rescumpărării lumii ? Că atîta dorea de păharul acesta a-l bea, cât acea puțină vreme, ce mai era ca să trecă până a-l bea, îi părea că sînt mi de ani ;

căci cu setea acestui păhar se luera mântuirea sufletelor o-menești, rescumpărarea lumii, stricarea puterii diavolului, îmulțirea credinței, ertăciunea păcatelor, și slobozirea sufletelor. Și atâta se bucura de acestea, cât în locul bucuriei ce era înaintea lui, răbda crucea de-l muncea și bătăile de-l căsnea, și spini de-l încrunta, și durerile sufletului de-l chinua, de care chinuri asuda durerile cele crunte, ne-gândind nimica de rușine. Că de i-au părut lui Iacov puțin 7 ani a sluji pentru Rahila, logodnica lui, de dragostea ce avea cătră dînsa, dar unui iubitor mare ca acesta, cum nu i-ar fi părut puține casnele și muncile, cu care iubita lui logodnică o rescumpăra și o curătea pre dînsa cu scăldarea ne-prețuitului seii sânge, și foarte frumoasă fără de nici o hulă și întinăciune o făcea? Drept aceia nu i-au putut fi mai iubit și mai dulce decât a vorbi de lucrul acela de carele el mult înseta. Cunoască dar acum fiește care dintru noi pohta cea ne-spusă, bunătatea cea ne-grăită, mila cea bogată, și dragostea cea desăvîrșită a iubitorului de omeni Dumnezeii, cu câtă sete au primit (nu pentru sine ci pentru noi viermii cei lepădați) atâta ostenelă, dureri, patime, și mörte; dar noi acum, căci să nu priimim pentru dragostea lui și pentru binele ce ne-au făcut, vre-o scărbă cât de mică. Inse vorbindu-se acestea și gătîndu-se Moisi și Ilie ca să se ducă, ear Petru, ca să nu se lipsiască de o frumsețe și de o dulceată strălucitoare ca acesta, dișe: „Dómne! bine este a fi nouă aici, de vei vrea să „facem trei colibi, ție una, și lui Moisi una, și lui Ilie alta“, neștiind ce dișe, că nici un lucru lumesc nu-și aducea aminte, nici de mîncare, nici de beutură, nici de viață, nici de mörte; ci tóte lucrurile, încă și de sine uitându-și, și fiind ca și un beat de dragostea acei frumseți, numai de aceia înseta, numai aceia pohta, și numai într'ăcea a petrece dea pururea se nevoea. Ear încă-și, luând seama vorbeii și pohteii lui Petru, o aflăm să fie supusă voii Dumnezeesti, că au diș „de vei vrea „să facem aicea trei colibi“, adecă de vei nărăvi. După acesta dișe că, încă el grăind, eată nor luminat umbri pre ei, și eată

glas din nor grăind : „acesta este fiul meu cel iubit, între
„carele bine am voit, pre acesta ascultați, și tot cela ce poh-
„tește ca să placă mie, prin credință și prin dragoste, să fiu
„una cu dînsul, că așa cu dînsul și prin trînsul, să fie plăcut
„mie, și pre acesta ascultați, că va deschide vouă cale de mân-
„tuire, și cu crucea va face vouă scară spre împărăția ceriu-
„lui; pre acesta ascultați, că el este calea și vieța și dreptatea;
„el este cuvîntul meu și înțelepciunea mea ; pre dînsul drept
„aceia ascultați, ear nu pre lume, nici înșelăciunile șarpelui
„celui de demult, nici îndemnurile trupului, nici cuvintele
„Fariseului, socotind strălucirea și mărirea lumii care era întru
„dînsul și în Moisi și în Ilie, și alte minuni toate câte ați vă-
„dūt în loc de mărturie“. Și earăș dice, că auzînd ucenicii, că-
„dura pre fața lor și se temură forțe, de ad adus cuvîntul
acest dulce și mîngăitor al lui Dumnezeu atăta frică. Dar
groza judecătorului ce va face, de îngrozește așa îndemnarea
a ținea legea ; dar cînd va lua seama pentru lenevirea celoră
ce n'au plinit legea, ce va lucra ? Și ore pentru ce la o ve-
selie ca acesta, întru care vrea să arăte Domnul mărirea și
frumseța sa, au adus ucenicilor sei frica acesta ? Cu adevărat
nu este alta fără numai ca să ne învețe pre noi aceia ce este
scris la al doilea psalm : „sluiți Domnului cu frică și vă bu-
„curați lui cu cutremur.“ Că se cuvine omului a se bucura de
o bunătate mare, și a se teme și a se cutremura de o mărire
mare, cuviîndu-se drept aceia, acestea amîndouă lui Dum-
nezeu de-a pururea întru toate laudele și mărirea lui trebu-
ește să le avem, și să cerem ajutorul și mila lui cea bogată,
că fără de mila lui nimic spre mîntuirea sufletelor noastre nu vom
putea face. Că însuși cu ne-mincinosă gura lui dice : „fără de
„mine nu puteți face nimic“. Și de vreme ce fără dînsul nu pu-
tem nimica, ear lui trebuie să-i dicem, cu căldură dintru adên-
cul inimii, să ne miluiască după mare mila sa și dupe mulți-
mea îndurărilor sale, și să ne descopere ochii sufletului și ai
trupului, ca să putem pricepe minunile sale; să scotă din tru-
purile noastre ceste de carne, inimile cele de piatră, și să ne

dea inimă de trup, ca să ne temem de dînsul și să ne rușinăm de poruncile lui ; să ne lumineze inimele noastre ca și ale Apostolilor ; să ne întăriască de a pururea asupra vrăjmașilor noștri celor vedyți și ne-vedyți ; să ne îndrepteze pre calea poruncilor sale și să ne dea sfârșit bun, ca de a pururea să fie mărit și proslăvit, în vecii vecilor amin.

III.

Al doilea cuvînt la Preobrajenia Domnului nostru Iisus Hristos.

Luat-au Iisus pre Petru și pre Ioan și pre Iacov fratele lui, și i-au suit pre dînsii într'un munte înalt de osebi și s'au schimbă înaintea lor, și au strălucit fața lui ca soarele, ear hainele lui se făcură albe ca lumina.

De vreme ce sôrele cest simțitor când răsare și se înalță de pre pămînt, se face pricină și mijlocitor a multor bunătăți, că întindîndu-și razele luminează pămîntul și marea, gonește și răsipește totă ceafa și negura, încaldește și hrănește totă felurimea dobitocelor, și în scurt să dic, tôte le însufletește și le înviează, și pre tôte împreună le bucură și le veselește; dar cu cât mai vîrtos sôrele cel de gând al dreptății, fiul și cuvîntul lui Dumnezeu tatăl Domnului nostru Iisus Hristos (pentru carele dice prorocul Malachia la 4 capete: „va răsări „voue celora ce vî temeți de numele meu sôrele dreptății“), carele s'au suit și au răsărit astă-đi în muntele Tavorului, întindînd razele și strălucirile mărirei Dumnezeirei lui, n'ar fi dat vieța morților ca lui Moisi, n'ar fi luminat pre vii ca pre Ilie, n'ar fi gonit prepusul și cugetul cel protivnic din mintea Apostolilor, n'ar fi înrădăcinat și n'ar fi crescut mai multă credință în inima lor, nu le-ar fi dat să-l cunoscă luminat, cum-că el este Mesia cel adevărat Hristos, și cum că de voea lui merge spre môrte; ne-avînd vină de môrte, și să cunoscă cum că numai pre dînsul se cuvîne să-l iubiască,

ear cele-lalte tóte să le aibă ca niște gunóie? Drept aceia pohtesc pre înțelepția vóstră să-mi dați puținică ascultare cu dragoste, ca să înțelegeți de este cu cale și de-se cuvine să avem și noi dragoste cătră Hristos ca Apostoli.

Vedem la al doilea cap a pré înțeleptului Sirach, că învață pre cela ce va vrea să slujască lui Dumnezeu, ce-i se cuvine să primiască, dîcînd: „fiule, de vei vrea să te apropii a „sluji Domnului Dumnezeu, gătește sufletul teu spre ispita.“ Pentru aceia dar trebuiește cela ce slujește lui Dumnezeu să aștepte ispitele și resboiul viclénului diavol, ear să nu se desnădăjduiască, ci mai vêrtos atuncea să aștepte mai mult ajutor și mai multă putere de la Dumnezeu (numai să stea cu credință adevărată, cu nădejde bună, și să fie dreptatea, și să urmăze bunătățile și faptele cele bune), că nu-l va lăsa Dumnezeu să se ispitiască preste puțința lui, ci făr de zăbavă-i va înceta scârba, și ispita o va goni de la dînsul, precum o vedem acésta luminat, că s'au făcut la mulți în multe locuri: că întâiū lui Avraam i-au poruncit Dumnezeu să se sue în munte și însuși cu mâinele lui să junghe și să jertvuéscă pre unul născut iubit fiul seū pre Isaac; óre n'au fost grea acésta cerere ce au pohtit Dumnezeu de la dînsul? óre n'au fost mare și ne-suferită durere de inimă acésta? ear vedîndu-i Dumneđeū credința, și cumcă n'au lenevit, nici a zăbăvit a o face acésta, îndată au ridicat întristarea și scârba prin mijlocul ingerului, dîcîndu-i: „Avraame! Avraame! nu pune mâna ta pre copil.“ Și norodul cel jidovesc, cât necaz petrecea în Eghipet, fiind robiți în mâinile lui Faraó, ear pentru ca să-i mântuiască Dumnezeu din scârbe, câtă putere ne-biruită au arêtat cu cele 10 rane prin mijlocul lui Moisi? Așîderea și dreptul și mult pătimașul Iov, care într'o clipă de ceas au perdut nu numai mulțimea dobitócelor, casele, feciorii, fetele și tótă avuția ce avea, ci și trupul lui s'au umplut de bube și de viermi, și zăcea într'un gunoiū; ear pentru căci au răbdat ispitele cu mare vitejie de inimă, făr zăbavă i-au dat Dumneđeū îndoit cele

ce au pierdut. Inse cu aceste vorbe ce am spus, socoteala noastră nu este alta, fără numai ca să arătăm taina de astăzi a schimbării feței lui Hristos, cu care au dat mare ajutor Apostolilor la nevoea necredinței ce era să cadă; că vedând Apostolii pre Hristos într'atâta lipsă și sărăcie, cât nici capul nu avea unde să și-l plece, și într'atâta smerenie mare și într'atâta hulă ce-i făceau Jidovii, se turbura în cugetul lor ca niște oameni proști ce era; și pentru aceia au început a nu-l crede, socotind cum că nu va fi acesta Mesia cel adevărat; și mai vartos că peste puține zile era să moră cu moarte necinstită. Drept aceia ce alt ar fi trebuit la această nevoie a necredinței, fără numai ajutor de la fiul lui Dumnezeu, de la Hristos, carele cu adevărat le-au dat mare putere și mare ajutor: că i-au suit într'un munte și s'au schimbat înaintea lor, arătându-le lumina Dumnezeirei lui (pre cât era cu puțință să vadă ochii omenesți), luminând și mărirind firea cea omenească ce era îmbrăcat, care lumina s'au versat și pe hainele lui, ca să dea cu acesta Apostolilor o îndrăzneală și un ajutor mare, și să-i adevereze și să-i incredințeze, cum-că acest sărac și smerit la vedere, carele era hulit pentru multa lui smerenie, măcar că peste puține zile se va da legat în mâinile Jidovilor să se huliască, să se batjocoriască, să se scuipe, să se bată cu palma preste obraz, să se munciască, să se răniască, și la acea de apoi să se și răstigniască ca un făcător de rele. Iar să nu socotiască că este numai om singur, ci este și Dumnezeu desăvârșit și adevărat; și pentru acesta s'au schimbat înaintea lor. La trei lucruri trebuia mare ajutor Apostolilor, ca să scape de nevoea și de ispita cea mare a necredinței: întâi se cuvenea să credă cum că Hristos este adevăratul Mesia; a doua, vedându-l pre cruce mort, le trebuie ajutor să nu și piardă credința, nici să socotiască cum că acesta nu este Dumnezeu; a treia, să le dea pricină să-l iubiască, cu dragoste hierbinte. Deci la aceste câte trele se vede astăzi cum-că au dat Hristos, cu schimbarea feței lui, mare ajutor Apostolilor, pentru ca să-l cunoscă că el este Mesia cel adevărat, și pentru ce le

aduce trei marturi vrednice de crezut, pre Moisi și pre Ilie, și pre Tatăl lui cel ceresc. „Și eată, dice Evanghelistul, se arată lor Moisi și Ilie grăind cu dînsul de eșirea lui care vrea să se pliniască în Ierusalim, și Tatăl cu glas îl mărturisește din nori; și eată glas din nori dicînd: acesta este fiul meu cel iubit, întru carele bine am vrut, pre acesta ascultați.“ Și pentru ca să le ajute Apostolilor să nu easă din credință, vedîndu-l pre cruce, dice mai înainte, că vorbește cu Moisi și cu Ilie pentru mórtea cea dupe cruce, care vrea să ia, pentru ca să-l facă, după cum am dis, să-l iubiască cu dragoste fierbinte; și pentru aceia au descoperit puținel slava Dumnezeuirei lui, cu carea au mărit firea, cea omenescă și va să măriască și pre sfinții lui la a doua venire.

„Și se arată lor Moisi și Ilie grăind cu dînsul“.

Minunată vorbă și alese soții are astă-ți Hristos. Cu adevărat și i se cuvenea să aibă soții ca acestea, pentru că Hristos este Mesia, Moisi este făcător de lege, Ilie este proroc mare. Hristos este mântuitorul lumii, Moisi este mântuitorul Jidovilor, Ilie va să fie mântuitorul celor drepti, mai înainte puțin de judecată. Hristos este dătător de lege, Moisi învățător de lege și Ilie râvnitor de lege. Vedeți dar ce soții alese are și cum se asemănă în ore carele Moisi ¹⁾. Oare ce poate fi acesta de s'ați însoțit Hristos cu un drept din cei morți și cu un drept din cei vii? Pentru căci la judecata cea viitoare vor să se judece viii și morții, și vor să se veseliască la împărăția ceriului câți vii vor fi drepti și câți morți vor fi drepti. Și de vreme ce taina acesta de astă-ți a schimbării lui Hristos închipuește și este ca un aravon acei mării a împărăției ceriului, pentru acesta au adus la mijloc unul din cei morți, pre Moisi, și unul din cei vii, pre Ilie. Și cum că vor să vie la împărăția ceriului împreună viii și morții, ne o adevăriază fericitul Pavel, la 15 capete către Corinteni, dicînd: „toți nu vor adormi, ear toți ne vom schimba de trupul acest stricacios și ne vom face ne-stricaciosi“.

¹⁾ Fraza subliniată este stersă în manuscrisul.

„Și se arată lor Moisi și Ilie“.

Oare pentru ce? pentru 4 lucruri. Una pentru ca să scotă de la norod acea socoteală mincinosă ce avea asupra lui Hristos; că unii 'i dicea că este Ilie, alții 'i dicea că este Ieremia sau unul din proroci; a doua pentru ca să cunoscă Jidovii cum-că Hristos nu este împotriva legei lui Moisi, și pentru această stă cu dragoste de vorbește cu singur făcătorul legei, cu Moisi, și cu răvnitorul legei, cu Ilie; a treia pentru ca să arate, cum-că este Domn și stepănitor al vieții și al morții, și stepănește pe cei vii și pe cei morți, și cându-î chiamă vin, precum adevăriază Poeticul, la un tropar de astăzi de la a opta persoană, dicând: „că celuia ce stepănești ceriul și împărătești pământul și domnești cele de desupt, au stătut înaintea ta Hristoșe, de pre pământ Apostolii, ear ca de la ceru Tesvitenu „Ilie și Moisi din cei morți“; a patra să vadă Apostolii în ce chip au cinstit pre acești 2 proroci, pre Moisi, căci avea mare blândețe, și pre Ilie, căci avea mare răvnă spre credință, pentru ca să se asamine și ei să fie blânzi și răvnitori acolo unde vor vedea că este în nevoe credința și închinăciunea lui Dumnezeu. Și pentru aceste 4 pricinii ce am dis, au adus la mijloc pre Moisi și pre Ilie; ear mai vartos să dic, că i-au adus pentru ca să mărturisiască Apostolilor cum-că este Mesia, măcar că n'ar fi trebuit această mărturie să o aducem la mijloc, fiind mărturia Tatălui din ceru mai vrednică decât a prorocilor: „și eată glas din nor dicând: acesta este fiul meu cel iubit, întru carele bine am vrut, pre acesta ascultați.“ O! ce mărturie credincioasă și adevărată este această; o! ce bunătate și fericire au câștigat acei ce au ascultat pre cel mărturisit și au urmat lui, după porunca părintelui celui ceresc. Că adevărat, de s'au și pedepsit într'această lume puțin, după cum dice prea înțeleptul Solomon, ear cu mari bunătăți și fericiri s'au dăruit: căci Dumnezeu i-au ispitit pre dinșii și i-au aflat lui și vrednici, ca aurul în ulcea i-au lămurit pre ei și ca o jertvă de ardere întrégă i-au primit pre ei. Puținii au ostenit adevărat, ear mare plată au luat; în scurtă vreme au

fost în scârbe, ear în vreme ne-sfârșită se vor bucura ; că nu-s vrednice patimile vremii de acum cătră mărirea cea viitoare, după cum dice fericitul Pavel : „și eată glas din nor dicând : „acesta este fiul meu cel iubit, întru carele bine am voit, „pre acesta ascultați“. Oare acest cuvânt, ce dice Tatăl : „pre „acesta ascultați,“ numai Apostolilor să fi dis să-l asculte, au și nouă? Mie mi se pare să-l fiē dis și nouē să-l ascultăm, de vreme ce ne ținem creștini și ucenici a lui Hristos. Acum dar trebuie să înțelegem întâiu lucrarea acestui cuvânt *ascultați!* ce va să dică, apoi cele-lalte le vom înțelege prea lesne. *Acesta ascultați!* Aici nu se înțelege cuvântul cel gol ce ese din gura omului și-l ascultați cu urechile, căci acela nu se numește ascultare ci audire, ci se înțelege sfârșitul faptului, adecă ca cum am dice unei slugi, du-te de fă eată ce, și el, aușind cuvântul, se supune ascultărei și merge de face. Așa și Dumneșeu Tatăl ne dice nouē : „pre acesta ascultați,“ adecă ori ce ne va porunci Hristos să facem, să ne supunem ascultării, și să sevērșim lucrul după pofta lui pentru binele nostru.

Să vedem dar acum de ținem porunca lui Dumnezeu și de ascultăm pre Hristos la cele ne ne învață. Eu socotesc să fim departe de acea ascultare cât e ceriul de pământ, pentru căci Hristos dice, la Ioan în 14 capete : „cela ce are poruncile mele și le păzește pre ele, acela este acela ce mă iubeste“. Acum dar, de vom dice că iubim pe Hristos, să vedem care poruncă a lui ținem. Hristos dice : „Scârbe veți avea în „lume“; noi nu pohtim să avem nici o scârbă; ear de și avem vre o scârbă, o avem, pentru căci nu ni se împlinește pohta, ear nu pentru dragostea lui Hristos. Dice : „Pacea mea o dau vouē“, ear noi nu voim să avem pace între noi, ci ne turburăm pururea pentru fiește ce, ca valurile mării când le suflă vântul. Hristos dice : „Nu judecați ca să nu ve judecați“; ear noi, de ar fi cu putință să nu ne trecă nici di, nici ceas, cu judecarea și cu grăirea de reu, nu numai pre cei ce-i știm, ci și pre cei ce nu-i știm. Hristos dice : „Precum pohtiti voi, să vă facă „vouē omenii, faceți și voi lor“; noi pohtim să ne cinstiască

toți, să ne dea toți plocóne și daruri, să ne dea de să ne fericiască, să ne graiască de bine, să facă toți după pohta noastră, să nu ne stea nimeni împotriva, nici să ne țină nimica de am face veri ce reu; ear noi pohtim să osindim pre toți, să nu dăm nimărui nimica, să nu facem nimărui nici un bine, nici să se folosiască nimenea de noi; pre toți 'i hulim, pre toți 'i grăim de reu, pre toți 'i păm, pre toți 'i luăm în ris și în batjocură; tuturora le dicem că sânt nebunți și fără nici o socoteală; numai pre noi înșine, voiți cuteza a țice, ne facem și mai înțelepți de cât Dumnezeu, și nu ne aducem aminte, că înțelepciunea lumii acesteia este nebunie înaintea lui Dumnezeu. Hristos țice: „Porunca nouă, ve dau voue, ca să-iubiți unul pre altul“; ear noi ne urim și ne căutăm poncis unul altuia, ca când ne am fi ucis părinții, sau ne am fi făcut alt reu ceva. Hristos țice: „că cine se va rușina de mine și de cuvintele mele într'acastă rudă pre curvară și păcătoasă, și fiul omenesc se va rușina de el, când va veni într'u slava Tatălui seú cu ingerii cei sfinți“; ear noi nici de dñsul ne rușinăm, nici cuvintele lui le ținem în sămă ca o nimica, nici cele ce ne învață spre folosul și mântuirea sufletelor noastre le păzim; ci aflăm pricini și țicem, că nu putem să le facem aceste ce ne învață Hristos, că nu ne dă îndemână, căci avem case grele, și vremea nu ne slujăște, că sântem supuși supt jugul păgânului, și avem nevoi multe, și supărări de tóte părțile. Dar cele pohtim noi, cum le putem face tóte deplin fără de nici o zățicneală? Pre Dumnezeu nu vom să-l ascultăm la cele ce ne învață să facem pentru binele și folosul nostru cel sufletesc, ci ne par învățăturile lui grele și rele, și pentru aceea nu-l cinștim, ca când ne ar fi vrășmaș de mórte; ear pre oamenii cei ce nu se tem de Dumnezeu, nici să rușineză de fețele omenești, 'i ascultăm la cele ce ne învață să le facem spre perdarea sufletelor noastre și spre necinstea noastră, și spre a ne cleveți toți și a ne blestema pentru ne-dreptățile ce facem; și primim învățăturile lor cu dragoste și să le facem cu mare pohta, și ne bucurăm de ele ca de mare avuție,

și-i laudăm cătră toți ca pre niște pretini și făcători de bine, și-i cinstim, pentru căci ne rapun sufletele cu învățăturile lor, mai vârtos de cât pre Dumnezeu carele pohtește pre toți oamenii să se mântuiască. Hristos ȳice : „După acesta vor cu-
„noaște toți că-mi sânteti uceniți, de veți avea dragoste între
„voi“; ear noi ne pismuim, ne zavistuim, ne pohtim rēul unul
altuia, și mijlocim în tot chipul să ne păgubim unul pre altul,
nu numai de avere, ci mai vârtos de cinste; și facem cu a-
cēsta pēcat împotriva Duhului sfint. Dar Dumnezeu n'au fă-
cut lumea numai pentru un om ci pentru toți, nici împărăția
ceriului pentru unul ci pentru toți; că de ar fi făcut Dum-
nezeu lumea numai pentru un om, ce ar fi trebuit să mai
facă și pre Eva, și apoi să-i blagoslovēscă și să le ȳică: „cre-
„șteți și ve înmulțiți și umpleți pământul și stepăniți pre din-
„sul?“ Iar de și este cine-vă să arate dragoste cătră altul, este
mincinos și viclén, că o face au de vre o frică, au de vre o rușine,
au pentru vre un câștig reu. Hristos ȳice : „Dați ale Chesaru-
„lui Chesarului, și ale lui Dumnezeu lui Dumnezeu;“ ear noi
nici mai marilor nostri, atâta celor bisericesti cât și celor
mirenesti, nu le dam căđuta cinste, nici lui Dumnezeu; nici
ne supunem lor cu dreptate, ci cu viclenie și cu rēutate; și
în loc de a-i iubi și a ne cuceri lor, noi i grăim de reu și-i
ponosluim. Dar să vedem ce ȳice Dumnezeu pentru dînșii la
cartea Eșirei la 22 de capete? „Pre Dumnezeii tei să nu-i
„grăești de reu, și pre boerul norodului teu să nu-l vorbești
„de reu“. Tălcuitoarii sfintei Scripturi înțeleg să fie Dumne-
zeii: arhieriei, păstorii și dascălii bisericei. Boiarul norodu-
lui înțeleg a fi: împărății, domnii și judecătorii. Acuma dar
asupra cărora pornim limba noastră cea blestemată și grăim
de reu, al cărora cinste redicăm, al cărora nume ocărăm? Pe
semne al arhierieilor, al Domnilor și al stepănilor nostri, pen-
tru cari ne poruncește Dumnezeu să nu-i grăim de reu; ear
noi fără de nici o șocoteală punem gura noastră, după cum ȳice
David, la cērii cu atâta semeție și obrăznicie, ne-aducēndu-
ne aminte nici de cum de osēndă. Și pentru căci este cugetul

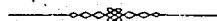
nostru violen și înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor, pentru acea petrecem o viață blestemată și turburată; o viață plină de frică și de uraciune, plină de nevoe și de necazuri. Și eată dar că ne vădesc lucrurile și faptele, că nici ascultăm pre Hristos, nici-l iubim; că de l-am iubi, am face poruncile lui, ci umblăm de capetele noastre, făcând fiște carele ce ni se pare și ce ni se place, ne-aducându-ne aminte nici de morțe, nici de judecată. Și de nu ne vom îndrepta, cu adevărat vom greși rău și vom să mergem reului¹⁾). Drept aceia *iubiții mei creștinilor*, trebuie să facem mintea noastră muntele Tavorului, ca să vie lumina cea adevărată, să o vedem cu ochii cei de gând ai sufletului, să ne arătăm și noi cu osârdie în dragostea lui Hristos ca Apostoli, să ne asemănăm lui Moisi și lui Ilie, răvnitori și nelenevoși în poruncile lui; pentru ca să ne putem sui și noi împreună cu Hristos în mintea cea oblăduitoare a sufletului; să vedem cu gândul slava aceia și norul cel luminat și să auzim glasul cel părintesc: „acesta este fiul meu, cel iubit și proci,“ și la cea duple urmă să ne învrednicim să împărțim împreună cu el. Așa stepâne Hristóse, te rugăm noi ticăloși, ne-vrednicii robii tei, cari ne ai rescumpărat cu prea scump sângele tei din mâinile vrășmașului celui violen, să te milostivești pentru mulțimea îndurărilor tale, să luminezi *cu lumina cunoștinței tale*²⁾ ochii sufletelor noastre *cei în-tunecați*, și să aprinzi *văpaea dragostei tale*³⁾ în inimile noastre cele împetrite și să ne învrednicim cu darul teu, să te ascultăm și să facem cu pohtă câte ne poruncești, și să te iubim din tot sufletul, aici într'acastă viață ticăloasă și plină de scârbe;

1) Și vom merge în munca de vecl.

2) Cuvinte adause pe marginea textului de o altă mână.

3) Frasă scrisă prinie rânduiri de o altă mână.

ear în cea viitoare să ne învrednicești *măririi și* ¹⁾ luminei și slavei Dumnezeirei tale, ca de apururea să te mărim, împreună cu cel fără de început Părintele tei, și cu prea sfintul și bunul și de viață începătorul tei Duch, în veci ne-sfârșiți, amin.

¹⁾ Șterse în manuscris.

IV.

Cuvînt al 3-lea la Preobrajénia Domnului nostru Isus Hristos.

*Și eată glas din nor zicînd: „acesta este
fiul meu cel iubit, întru carele bine am
vrut, pre acesta ascultați.“*

N'au vedut pămîntul alt lucru mai slăvit de acest de-
tă-ți, nici au cunoscut lumea cîstă vedătoare altă minune
mai luminată. Fiul și cuvîntul lui Dumnezeu, carele au făcut
semne și minuni ne-numerate, n'au făcut altă faptă mai pre-
sus de cât el sau asemenea. În vârful muntelui Tavorului
au vrut să arate Apostolilor prea luminata slava Dumne-
zeirei sale; drept aceia ș'au schimbat și fața și chipul, și în-
tr'o clipă de ceas s'au arătat precum era mai înainte de veți,
împodobit cu toate frumșetele ceriului, luminat cu totă lū-
mina Dumnezeirei; razele ce eșia din Dumnezeasca lui față
biruea strălucirile sórelui, și albiciunea hainelor lui întrécea
strălucirile luminei. Moisi și Ilie, mai aleșii prorocilor, erau
mărturii acestui pré slăvit lucru, și privitori ai ne-apropiatei
mării era Petru, Iacov și Ioan mai marii Apostolilor. În
chip de nor luminat, ce umbrea și muntele și pre Apostoli,
s'au arătat Duhul sfînt, și pentru oa să cunoscă fiește carele,
cum că se afla taină sfînta Troiță la acest lucru prea slăvit,
Părintele cel fără de început au adevărat cum că este de față
cu cuvintele ce au dis cătră Apostoli: „acesta este fiul meu
„cel iubit, pre acesta ascultați.“ O! fericiți ochii Apostolilor,

carii s'au învrednicit de au vădut mărirea acestei înfricoșate înfrumșetări. Cu ce taine nu se încheie întru acest lucru pre slăvit, sau ce învățături sufletești și mântuitoare nu ne dă această înfrumșetare a Mântuitorului? nu ajunge cunoștința omenescă să le priceapă, nici minte înțerească să le coprină. Și pentru această, cunoscându-mă și eu nevrednic și departe de totă știința, nu îndrăznesc întru atâta adâncime, și cinstind taina această a Dumnezeirei înfrumșeterei, cu cap plecat și cu cucernică tăcere trec cu cuvântul spre puținică învățatură, care socotesc să fie foarte folositoare de suflete și mântuitoare la cea ce vor vrea să asculte cu dragoste. Mă uit la această Dumnezească și înfricoșată înfrumșetare, când Părintele cel fără de anii cu glas viu de sus au mărturisit, cum că acest înfrumșetat Isus este fiul seii cel iubit; altă învățatură nu se vede să fie dat Apostolilor celor ce era de față, fără numai această, să-l asculte: „Pre dînsul ascultați.“ Nu le-au ținut să laude pre fiul seii, nici să-l slăviască, nici să măriască lucrurile lui, nici să-i propoveduiască numele, nici să se minuneze de învățatura lui, nici să-și repuiască viața lor pentru dînsul, nici să rabde scârbe, necazuri, nevoi și altele ca acestea asemenea, ci numai să fie ascultători, să aibă ascultare, să supuiască voința lor supt voia acestuia, unuia singur născut fiului seii, carele se înfrumșeta: pre dînsul ascultați. Și cercând cu dinadînsul ca să înțeleg pricina, am cunoscut din sfînta Scriptură și din cea veche și din cea nouă, și de la Dumnezești dascăli, cum că această poruncă este foarte tainică, și nu se putea să se dea Apostolilor alta mări iscusită, mări folositoare, și mări de suflet mântuitoare, de cât această, adică de cât ascultarea. Și pricina este că cine are ascultare, acela are împreună și toate darurile și toate bunătățile, acela este înțreg la minte, acela este răbdător, acela este smerit, acela este blând, acela este ertător, acela este iubitor de străini, cucernic, pacinic, și în scurte cuvinte, acela este lăcașul tuturor bunătăților și vasul tuturor darurilor. Și cum că este adevărul așa, o dovedește Dumnezească Evanghelic: po-

vestește Evanghelistul Ioan Botezătorul, la capul cel dintâi, cum că vedând pre Hristos, mergând către dînsul, fiind cu totul plin de bucurie, pentru darul ce lua, au început a mărturisi înaintea tuturor și a dice: „Eată mielul lui Dumnezeu, carele ridică păcatul lumii.“ La care cuvinte ale lui Ioan stau de se mira dascălii bisericei, oare pentru ce fiind atâte păcate în lume, carele trebuia să se stergă de fiul lui Dumnezeu, n'au dis care ridică *păcatele lumii, ci păcatul*, și eară dicînd *păcatul* ne-hotarîrî? Care era acel păcat a lumii ce vrea să-l piardă Hristos și să lase cele-lalte? Dumnezeescul Teofilact, tâlcuind acest cuvînt al Evangheliei, dice „că păcatul lumii este ne-ascultarea, pre care au ridicat-o „Domnul de la mijloc, făcîndu-se pre sine ascultător pînă la mîrte.“ Au numit-o Ioan păcatul lumii, ca cînd n'ar fi fost alt păcat mai mare în lume de cît ne-ascultarea. Și au dis *păcat* ear nu *păcate*, pentru căci numai acea singură ne-ascultarea coprinde toate păcatele. Drept aceia, dicînd cum că păcatul acela l-au șters Domnul nostru, arată cum-că au șters împreună toate și cele-lalte păcate. Și de vreme ce cu împotrivirea s'au vindecat împotrivirea, după cum dice Teofilact, adevă ne-ascultarea lumii cu ascultarea lui Hristos, urmîză fără nici un prepus, că precum ne-ascultarea este începutul și rădăcina tuturor păcatelor, așa și ascultarea este isvorul și mîmă tuturor bunătăților. Pentru aceia Dumnezeu Tatăl pe dreptate Apostolilor numai această poruncă a ascultării în vremea înfrumșetării le-au dat, pentru căci întru dînsa se alcătuesc toate bunătățile și toate darurile. Și adevăiază mai mult cuvîntul mărturia lui Iacov fratele Domnului, la al doilea cap, dicînd, cum că Avraam, cînd au mers să junghe pre fiul seî, pre Isaac, numește jertva aceia lucruri; Iacov o dice multe, jertva era una, ear nu multe; deci și lucrul unui era, ear nu multe; și să cuvenea să o dică cu număr de unul, ear nu cu număr de mulți; taina este această, lucrul acesta a jertvei lui Avraam era lucrul ascultării, și de vreme ce, unde este ascultarea acolo sînt adunate toate bunătățile, acolo sînt toate

lucrurile cele bune; pentru aceia cu cale au ȃis Iacov, cum cã Avraam s'au îndreptat din lucruri, ear nu din lucru, pentru cãci înaintea lui Dumnezeu i s'au socotit ascultarea nu ca o bunãtate, ci ca multe bunãtãți, atãta este de minunatã, atãta este de alésã și Dumnezeescã bunãtatea ascultãrei. Pentru aceea și Duhul sfînt, la cartea cea dintãiu a împãraților în 15 capete, ȃice: „maï bunã este ascultarea de cãt jertvele, maï „bine plãce lui Dumnezeu ascultarea de cãt jertvele, pentru „cãci cine jertvuește, aduce lui Dumnezeu lucru strein, ear „cine-l ascultã, supune voința sa lui Dumnezeu și slo- „boȃenia, decãt care ascultare ce altã jertvã pôte sã se afle „maï plãcutã lui Dumnezeu?“ Și Dumnezeescul Erem, la cu- vãntul ce face pentru ascultare, ȃice: „o ascultare pôte maï „mult de cãt tôte bunãtãțile, și pentru acãsta vedem, atãt în „Scriptura veche cãt și în cea nouã, cum cã orï cãți s'au arã- „tat ascultãtori lui Dumnezeu, toți au cãștigat și platã maï „lész: lui Noe i-au poruncit Dumnezeu sã facã chivotul și l-au „fãcut, fãrã a nu socoti în gãndul lui ceva reu sau îndeșert; „lui Avraam i-au poruncit ȃicându-i: „eși din pãmẽntul teũ și „din rudenia ta și te du în pãmẽntul în carele-ți voiã arãta „eu, și nimic nu s'au îndoit; ear lui Avraam a doua orã i-au „poruncit Dumnezeu sã junghe pre fiul seũ pre Isaac, și nimic „nu s'au întristat, ci cu bucurie au primit porunca, supuindu-se „ascultãrei, și au primit sã jertvueșcã pre fiu-seũ pentru dra- „gostea lui Dumnezeu și nu s'au temut; lui Moisi i-au poruncit „sã mergã în Eghipet sã mãntuiascã pre norodu lui Israil din „robie, și macãr cã era gãngãv la limbã și vedea și multe „împedicãri, fiind la mijloc împãrat tiran și crud la inimã, „ear nu s'au îngrijat; lui Petre i-au poruncit Hristos sã umble „pre ape, și vedea cã este lucru cu anevoe și cu neputință, ear „n'au eșit din poruncã; Pavel, mergẽnd pre cale și cãdẽnd jos „de pe cal de frica vedeniei ce au vãduț, au ȃis: „Dõmne! ce „poruncești sã fac? și ce i-au ȃis glasul au ascultat ne-îndoin- „du-se; și pentru aceia acestia toți s'au cinstit, s'au lãudat și „s'au mãrit înaintea lui Dumnezeu, și au luat dar pentru as-

„cultarea lor: că Noe s'au arătat mântuitor lumii. Avraam s'au
„facut părinte a multe neamuri, Isaac au făcut fiu blagoslove-
„miei și închipuirile lui Hristos, Moisi capetenie lui Israel și
„iubit lui Dumnezeu, Petru s'au facut virhovnic Apostolilor,
„cărui a s'au încredințat și cheile împărăției ceriului, și Pavel
„dascalul limbilor vas ales și vedător cereștilor bunătați; și
„nu numai acestia, ci toți căți s'au supus ascultării lui Dum-
„nezeu, și mai înainte de lege și după lege, s'au făcut fiu da-
„rului și se bucură cu îngerii întru împărăția ceriului.“ Acum
dar o poruncă folositoare ca acesta și mântuitoare, este cine-
va din noi să o păziască? Noi totu diua, și la rugăciuni și la
împreunări și la vorbe și la fieste ce lucru al nostru, che-
măm pre Dumnezeu și-l numim Domn; și de-l numim Domn și
stăpân, unde este supunerea ce arătăm ca niște slugi la Dom-
nul nostru? Sluga face voea Domnului său, dar noi care voie fa-
cem acestui Domn al nostru? care din poruncile lui păzim?
care dragoste avem către dînsul? și ce cinste-i facem? O
ține însuși Dumnezeu, prin rostul Malachiei, la capul cel
d'întăiu: „și de sînt eu Domnul, unde estea frica mea? cine
„este din voi să se teamă de mine? să mă cinstiască? să se
„rușineze de mine? „Ascultă dar ce ține David la psalm 52:
„toți s'au abătut, împreună ne-trebnici s'au făcut, nu este cel
„ce face bunătațe, nu este până la unul.“ Drept aceea nu
este minune de nu ne ascultă nici pre noi fiii noștri, nici ni
se supun slugile și patimile noastre, carele în toate zilele
oștesc asupra sufletului, este această dreaptă judecată a lui
Dumnezeu. Duce fericitul Pavel, la capul cel d'întăiu către
Romani stih 24: „fraților, precum n'au adevărit păgânii, a
„avea pre Dumnezeu în cunoștință, așa i-au dat pre ei Dum-
„nezeu întru minte ne-pricepută a face cele ce nu se cad,
„plinii a fi de totă nedreptatea, de curvie, de viclenie, de lă-
„comie, de răutate, plini de pismă, de ucidere, de sfadă, de
„înșelăciune, de năravuri rele, șoptitori (a fi) grăitori de rău,
„uritori de Dumnezeu, ocaritori, măreți, trufași, aflători de
„rele, de părinți ne-ascultători, fără minte, ne-impăcăcioși,

„fără dragoste, fără milostivire.“ Care în scurte cuvinte ȳcem, fiilor, sǎ nu fim robi lumei, trupului și diavolului; și de vreme cǎ pe Dumnezeu ’l chiamǎm și-l numim Domn și stǎpǎn, sǎ-l cinstim dar ca pre un Dumnezeu, sǎ-l ascultǎm ca pre un Domn, pentru cǎ judecata lui Dumnezeu este dupǎ dreptate asupra celor ce fac fapte rele și nu se pocǎesc. Iar de ne vom supune ascultǎrei lui Dumnezeu, ca sǎ lǎsǎm tot felul de pǎcat și sǎ urmǎm lui și sǎ-l ascultǎm cu rǎvnǎ, precum Apostolii, ne vom ȳnvrednici și noi aici de vom petrece vieatǎ liniștitǎ ear acolo, de vom vedea și noi Dumnezeescǎ lui strǎlucire, a cǎruia slavǎ și stǎpǎnire este in veci ne-sfǎrșitǎ amin.

116

V.
Cuvînt la Uspenia Bogorodniții la August 15.

Pohta și dragostea ce ved la această cînsită și sfintă adunare mă îndeamnă și neștiind a vorbi, măcar că vorba mea nu este vrednică nici odată ca să îndulcească cu vre un mijloc audirile ascultătorilor; ear încă și Domnul Hristos, carele au saturat cu 5 pâini 5000 de suflete și au îndreptat sărăcia și ne-putința ucenicilor lui cu bogăția darului său; același și înaintea dragostei vóstre, prin mijlocul vorbelor mele cele ne-ritoricite, va întinde masă duhovnicescă.

De multe ori am stătut în socoteala mea, ca doar ași putea afla ceva nou să ȳic întru cinstea și lauda prea sfintei Născătoarei de Dumnezeu și pururea fecioarei Mariei, dar n'am putut afla nimica, nu doar că nu sînt cuvinte multe și de multe feluri de vorbe a se grăi întru lauda mării ei, ci pentru că, fiind mintea mea turburată de norul neștiinței și mai vertos întunecată de socoteala Dumnezeștilor și prea lumatelor ei daruri, îmi înfruntez și-mi ticăloșesc ne-vrednicia și neștiința învățurii mele; că de vreme ce cei învățați și pedepsiți întru bunătați stau de se miră de mărirea ei, dar eu cel ne-învățat și departe de toate bunătațile ce voi face? Drept aceea dar îmi caută și fără de voea mea a conteni de a măi iscodi să aflu înălțimea fecioriei ei, întru care cu anevoe se sue gîndurile omenești, și adâncimea darurilor ei carele nu

se pot lesne vedea, nici cu ochii îngerești, ci numai cu acelaș titluș ce i s'au dat mai înainte de toți vecii de la Părintele cel fără de început și vecinicul Dumnezeu, prin mijlocul îngerului Gavriil; același eu cu cucerie și cu multă trică-l voiți dice întru lauda și cinstea ei: „Bucurate cea ce ești „plină de dar, Domnul e cu tine.“ Că mai mare și mai laudat și mai cinstit titluș decât acesta nu s'au dat din veci nimănu, nici se va da până în veci, fără numai ei; că au aflat har înaintea lui Dumnezeu, care n'au aflat alta nici odată, după cum i-au dis îngerul. Iar de se va și afla și vre un periergos' adecă iscoditor, să dică, cum-că cu aceste cuvinte, de nu cu acest mijloc ear într'alt chip, s'au dis și la altii, precum se vede în multe locuri ale sfintei Scripturi. Că întâiu la al patrulea cap al Facerei dice pentru Avel: „că căută Dumnezeu asupra lui și asupra darurilor lui;“ pentru Enoch: „și fu, dice, bine plăcut lui Dumnezeu, și nu se afla pentru că „l-au mutat pre dînsul;“ pentru Noe: „că au aflat har înaintea „Domnului Dumnezeu și-l păzi de potop;“ pentru Avraam: „că credu, dice, pre Dumnezeu, și i se socoti lui întru dreptate și-l făcu părinte a multe neamuri;“ pentru Iosif: „că „era Domnul cu dînsul și vărsă asupra-i milă și dete lui har;“ pentru Moisi: „că i-au dis și cuvântul acesta: „carele ar dis tu „și-l voiți face, pentru că ar aflat har înaintea mea și te știu de „cât pre toți;“ pentru David: „că i au dis: „aflat'am om după „pohta inimii mele, pre fiul lui Iese, carele va împlini toate „cererile mele.“ Și pentru că să nu mai lungesc cu vorba, tuturilor prorocilor și tuturilor sfinților; și celor mai înainte de lege și celor după lege, li s'au dis cuvinte de bucurie prin mijlocul îngerilor, și li-au dat de la Dumnezeu dar și milă, înse acoperit. Iar sfintei Fecioarei s'au dat cuvântul bucuriei cei adevărate, care este mai pre sus decât totă mintea, în slavă și în cinste mai veselitoare, covârșind pre toți cu darul și cu mila: „Bucură-te cea ce ești plină de dar, Domnul e cu „tine.“ Și nu numai pentru bucuria acesta ce i s'au dat se ferește de toate neamurile, ci și pentru numele ei cel prea

cinstit ce i s'au dăruit, de se numește *Mariam*; că precum este numele fiului ei mai pre sus de cât toate numele, după cum dice fericitul Pavel: „și i-au dăruit ei nume care este „preste tot numele.“ Așa și numele ei este preste tot numele după al lui Isus; și precum întru numele lui Isus se pleacă tot genuchiul celor cerești și celor pământești și celor de sub bezne, așa este și ea mai cinstită în ceriū de cât heruvimii și mai slăvită fără de de asemănare decât serafimii, și pre pământ mai închinată și mai fericită ca o împărăteasă a lumii de toți credincioșii pământului, și sub bezne mai strașnică și mai înfricoșată asupra dracilor de cât toți sfinții. Întru care nume *Mariam*, după a mea proastă socoteală, înțelegem că coprinde în sine trei lucruri: una pentru ca, fiind numele acesta de trei silave, adică de 3 înjugări, se înțelege cum că au născut o față a sfintei Troiță, pre fiul și cuvântul lui Dumnezeu; a doua, că are fieste care înjugare câte doué slove, și se înțelege cele 2 firi ale lui Hristos, adică cea Dumnezească și cea omenească; a treia, că sînt 6 slove de toate într'acest nume, cu carele înțelegem toate cele 6 taine mari și preste fire, adică: Blagoveștenia, Nașterea, Botezul, Mórtea pre cruce, Invierea și Înălțarea la ceriū. Cu Blagoveștenia s'au descoperit taina cea mai înainte de toți vecii ascunsă; cu Nașterea s'au împăcat ceriul cu pământul, adică Dumnezeu cu omul; cu Botezul ne-am îmbrăcat cu haina ne-stricăciunei; cu Moartea ni s'au dat vieța; cu Invierea ni s'au dat bucuria, și cu Înălțarea la ceriū, șederea de a dreapta lui Dumnezeu-Tatăl. Așisderea și în cuvintele cele de bucurie ce i-au dis îngerul: „Bucură-te cea ce „ești plină de dar, Domnul e cu tine,“ ear înțelegem numele prea sfintei Troiță; că în cuvântul ce dice: *bucură-te*, se înțelege fiul, că el este totă bucuria lumii; în cuvântul ce dice: *plină de dar*, se înțelege Duhul sfint, prin carele se dau toate darurile; și în cuvântul cel ce dice: *Domnul e cu tine*, se înțelege Tatăl, că el este Domnul a toate vędutelor și nevędutelor. Dumnezeu înse, carele numai cu un cuvânt au făcut și au zidit toate lucrurile cele vędute și nevędute, poate cu

adevărat, cu cea desăvârșită a lui prea puternic. să facă stele mai luminoase decât aceste ce strălucesc pre ceriū, și lună mai iscusită decât acesta ce ne povățuește noaptea, și soare mai strălucitor și mai luminat decât acesta carele stinge cu lumina lui tôte cele-lalte lumini, și ceriuri mai mari și mai largi în rotocolime, și paseri mai cu dulci glasuri, și flori mai cu multă mirosuri, și copaci mai nalți și mai roditori, și vânturi mai sănătósă, și vèzduhuri mai de folos, și hiară mai multe la număr, și mai multe lumi de cât acesta ce lăcuim poate să zidiască în mărimă și în meșteșug mai minunate. Iar o zidire care să covârșască în vrednicie pre Maica lui Dumnezeu, nu va putea să facă nici odată, măcar că este prea puternic, pentru că, precum nu este cu putință, nu dă să socotiască, ci nici cu mintea să gândiască neștine o ființă mai cuvioasă și mai naltă de cât Dumnezeirea, așa nici o zidire mai covârșitoare de cât aceia ce au născut pre un Dumnezeu carele s'au făcut om; că pre dînsa o au ales Dumnezeu mai înainte de decât tótă zidirea, pentru ca să fie lăcaș vecinic, după cum grăește David: „acesta este odihna mea în vecii „vecilor și într'ênsa voiți lăcui pentru că o am ales.“ Aleasă este cu adevărat ca soarele, pentru că este încununată cu tôte razele darurilor Dumnezești și strălucește mai vèrtos între cele-lalte lumini ale ceriului; aleasă este și frumósă ca luna, pentru că cu lumina sfințeniei stinge cele-lalte stele, și pentru marea și minunata strălucire de tôte șireagurile stelelor celor din taină se cinstește ca o împărăteasă; aleasă este ca rēvārsatul zorilor, pentru că ea au gonit noaptea și tótă întunecimea pēcatului și au adus în lume ziua cea purtătoare de vieață; aleasă este, pentru că este isvor, carele cu cārgerile cereștilor bunătăți, adapă sfinta biserică și tot sufletul creștinesc; aleasă este, că este chiparos, carele cu înălțimea covârșește ceriurile, pentru mirosul cel din fire s'au arătat departe de tótă stricăciunea; aleasă este, că este crin cămănar, de au și născut între mărăciniū nenorociriū cei de obște, ear nu și-au perdut nici odată podóba albiciunei; a-

leasă este, că este nor, carele n'au ispitit nici o greime a păcatului; aleasă este, pentru că este feciură mai nainte de naștere, feciură în naștere, feciură și după naștere; și este o adâncime nepricepută a bunătăților și o icoană însuflețită a frumșeiilor celor cerești. Iată o grădină încueată dintru care au eșit flórea cea ne-veștejită, și o fântână pecetluită dintru care au curs isvorul vieții, Hristos. Pre acesta au văduț'o Moisi în muntele Sinaï ca un rug aprins și nu ardea; pre acesta au văduț'o Aaron ca un toeag înflorit și plin de ródă; pre acesta au văduț'o Iacov ca o scară întărită din pământ până în ceriū, și îngerii lui Dumnezeu să suia și să pogora pre dînsa; pre acesta au văduț'o Iezechiil ca o ușă încuiată, prin care nimenea n'au trecut; pre acesta au văduț'o Ghe-deon ca o lână, Avacum ca o dîmbravă umbrósă, Daniil ca un munte și Solomon ca un pat. Acesta astă-đi se mută de pre pământ în ceriū, lasă întristăciunea și se duce la bucurie, lasă cele de jos și primește cele de sus, lasă cele stricăcióse și câștigă cele ne-muritoare și vecinice. Astă-đi își dá pre sfînt sufletul ei în mâinile fiului ei și cu cântări îngeresti și apostolesti se petrece cîstit trupul ei în satul Ghetsimani spre îngropare. Astă-đi ceriul întinde sínurile sale și primește pre cea ce au născut pre cela ce nu-l încapă tótă zidirea; astă-đi se minunéză tóte cetele și puterile cerești, dicend una cătră alta: „cine este acesta ce se suie din pustiū, „adecă de pre pământ la ceriū? cine este care se ivește ca „zorile, frumoasa ca luna și aleasa ca sórele? cine este acesta „ce se suie de pre pământ în ceriū, albită, înflorită, întru care „hulă nu este? Rêdicăți porțile vóstre, đic cetele cele îngeresti „una cătră alta, și cu cântări de laude primiți pre împărâteasa „ceriului și a pământului, care vine să locuiască din-adrêpta „Tatalui Dumnezeu, cu îmbrăcăminte cu aur îmbrăcată îm- „pistrită“, după cum đice David: „câci acesta este ceia ce au „împăcat ceriul cu pământul și pre Dumnezeu cu omul; „acesta este bucuria celor drepti și nădejdea celor păcatoși.“ Pre acesta dar și noi cu toții trebuie, cu dragoste, cu cucerie,

cu inimă curată și cu cântările de laude să o cântăm și să o lăudăm ca pre o maică a lui Dumnezeu, și cu bucurie sufletească să prăznuim Adormirea. Ci, o maică fecioră, acest norod ce stă înaintea mărimii tale, vedând înălțimea curățeniei tale și cunoscându-și ei ne-vrednicia și smerenia lor, nu îndrăznesc fără de mijlocitor, ca să-ți aducă căduta închinăciune și mulțumită pentru multele faceri de bine, și să se roge ca să te milostivești asupra lor. Pentru aceia eu ne-vrednicul și mult păcătosul robul tău, fiindu-le tată sufletesc, rânduind de fiul tău; prin mijlocul meu să rogă cu toții cu căldură dintru adâncul inimei dicând: Stepână de Dumnezeu născătoare, împărăteasa ceriului și a pământului, cinstea și slava creștinilor, ceia ce ești mai naltă de cât ceriurile și mai curată de cât soarele; fecioră prea lăudată, nădejdea celor păcătoși și liniștea celor bătută de valurile păcatelor, caută asupra norodului tău, vezi moștenirea ta, nu ne lăsa pre noi păcătoși, ci ne păzește și ne mântuește de vicleșugurile diavolului, că ne-au împresurat scârbele, nevoile, răutățile, și necazurile; dă-ne mână de ajutor, fecioră, că perim, nu te îndura de noi, că pre tine te avem ajutătoare și la tine nădăjduim, ca, cu rugăciunile tale cele prea puternice și ne-biruite, să îmblânțești pre fiul tău asupra noastră, ca să-și întorcă mila sa cea bogată spre noi; și încă -l rogă cu căldură ca să dea putere dintru înălțimea lăcașului său, și prea luminatului nostru Domn, pre carele pronia sa l-au ales și l-au pus preste acest norod, ca să potă chivernisi cu înțelepciune întreagă turma ce i s'au încredințat, în mulți ani luminat, cu fericită sănătate, și să o apere de lupii cei veduți și ne-veduți, să păziască și totă cinstita această boerime de toate primejdiile și de toate vicleșugurile vicleanului, și să le dea dragoste, unic ciune, sporiu și ajutor întru toate, și să ne învredniciască pre toți de obște, ca să petrecem totă viața noastră, cinstită, curată și fără de prihană, ca cu o gură și cu o inimă pre dînsul de apururea să-l mărim și ție să dicem: bucură-te cea ce ești plină de dar, Domnul e cu tine.

VI.

Cuvînt al 2-lea la Adormirea pr sfin ei step nei n stre N sc torei de Dumnezeu  i pururea feciorei Mariei.

*Că au căutat spre smerenia slujnicei sale,
că c t  de acum me vor fericii t te nea-
murile.*

„Pomenirea dreptilor cu laude,  ice pr   n eleptul Solomon,  i blagoslovenia Domnului pre capetile lor.“ Drept aceia toți sfin ii făr de nici un prepus s nt drepti înainte la Dumnezeu  i s nt blagosloviți; ear mai dréptă  i mai blagoslovită în ceri   i pre p m nt nu este alta de c t feciora Maria, pentru căci s'au învrednicit de au născut, ca o sfinț ce este de c t toți s n ii, pre *Sf ntu  i adev ratu drept pre blagoslovitul* ¹⁾ Isus Hristos, a c ruea pr  sf nt  Adormirea pr znue te *luminat* ²⁾ ast - i sfința n astr  biserica.  i măcar că eu nu sînt vrednic a  ice nimica întru cinstea  i lauda ei, pentru întunecarea ce are mintea mea de mul imea p catelelor, ear încă  i după putin a vom  ice cele ce ne va lumina, prin rugăciunile ei, lumina cea adevărată Hristos. Ci ve pohtesc să asculta i cu dragoste : „că au căutat spre smerenia slujnicei sale i proci“.

¹⁾ Domnul Dumnezeu  i mântuitorul nostru.

²⁾ a c ruea Adormire luminată o...

Făr de nici un prepus se cunoaște cu socoteală dréptă, cum că Dumnezeu este prea puternic, pentru căci are putere întocma cu voința, și poate să facă câte va vrea, după cum dice prorocul David : „tôte câte au vrut au făcut Domnul“. Drept aceia de ar fi vrut, ar fi putut, și ne-făcându-se om, cu alt mijloc să mântuiască pre om din mâinile diavolului, ear n'au vrut; și de veți întreba pentru ce? pentru căci au vrut să arate la această taină a întrupărei 4 ale sale firești fapte bune, adevă bunătatea, înțelepciunea, puterea și dreptatea. Și întâi au arătat bunătatea, pentru căci nu s'au îndemnat să mântuiască pre om din niscaî bunătăți ale lui, fiind rob păcatului, după cum dice fericitul Pavel : „nici dintr'alt ceva, fără numai „dintru a sa singură bunătate, că precum s'au îndemnat din „început dintru a sa bunătate de au zidit pre om, așa și acum „s'au îndemnat să-l mântuiască“. A doua, au arătat înțelepciunea, pentru căci, ca unul numai singur ce este înțelept, au aflat mijlocire ca aceia ca să mântuiască pre om, în ce chip se împreune Dumnezeirea și să se facă el însuși Dumnezeu și om, ca un om să se lupte pentru om cu viclénul diavolul, și ca un Dumnezeu să biruiască și să mântuiască pre om, precum vom dice și mai jos. A treia au arătat puterea, pentru căci ca un Dumnezeu puternic au putut de au făcut un lucru mare și înfricoșat ca acesta, că dice Ioan Damaschin: „ce „este mai mare decât a se face Dumnezeu om, ziditorul să se „facă zidire, făcătorul facere, Dumnezeu cel făr materie să „se facă om cu materie, cel nevădut să se facă vădut, stepă- „nul să se facă rob, și Dumnezeu cel înalt să se facă om smerit, împreunând aceste două împotriviri de margine, să „păziască a fiește căria firea ne-schimbată, să rămâie cel ne- „zidit nezidit, și cel zidit zidit, și cel nevădut nevădut; și în „scurte cuvinte să rămâie Dumnezeirea Dumnezeire, și omeni- „rea omenire, și nici firea Dumnezeirei să se prefacă în firea „omenirei, nici omenirea să se prefacă în firea Dumnezeirei? „Care lucru este mai puternic și mai minunat, să potă păzi fie- „ște care fire al-seurile ei cele firești și după întrupare.“

A patra au arătat dreptatea în ce chip, pentru că n'au vrut să se lupte cu viclenul diavol cu Dumnezeua descoperită, ci s'au îmbrăcat cu trup, pentru căci că ar fi putut dice diavolul cătră Dumnezeu, îndreptându-se, eu cu om ¹⁾ me lupt, ear nu cu Dumnezeu, și nici este cu dreptate, tu Dumnezeu fiind să te lupți cu mine, tu ziditorul și făcătorul să te lupți cu mine, zidirea și făptura, ci me lasă pre mine ca pre o zidire să mă lupt cu altă zidire carele este omul. Drept aceia Dumnezeu, carele pururea să îndrepteză cătră toți și biruește la judecata lui, după cum dice David, ce face, pentru ca să nu mai aibă diavolul cuvânt a se îndrepta și să dică cum-că-î face Dumnezeu strâmbătate? Pentru acésta s'au îmbrăcat aceștia Dumnezeu în trup și se face om adevărat, pentru ca să se lupte ca un om și să biruiască ca un Dumnezeu pre vrăjmașul firei omenești, pre care fire o au fost biruit diavolul, ca earăși acea fire să biruiască pre diavolul; biruitul-să se facă biruitor, și biruitorul să se facă biruit; cu mijlocirea ce au biruit să să biruiască, au înșelat pre om făgăduindu-î să se facă Dumnezeu, se înșală și el pentru căci vedea om, și au cădut în mâinile Dumnezeirei, ce era ascunsă în omenire. Drept aceia, pentru ²⁾ ca să păziască Dumnezeu ³⁾ dreptatea, se face om, luând trup din prea curatele sângiuri ale prea sfintei feciôrei; înse eu, socotind adâncimea minunei, remăiut fără de grai și me minunez, căci că nu aflu cuvinte întocma la cinste ca lucrul, pentru ca să laud minunatul acest dar. Cum se măresc isvorul iubirei de oameni, cum voiți să propoveduesc mulțimea îndurărilor, cum voiți să îndrăznesc la noianul feciôrei și să ispitesc adâncimea tainei cei preste fire, și cum voiți să povestesc pentru tine feciôră, nu căci ai născut din tine cu trup pre fiul și cuvântul lui Dumnezeu, care naștere este mai pre sus de fire, ci pentru căci te ai făcut maică și ai remas feciôră, că din fire este unei mueri feciôră să fie feciôră numai în câtă vreme va păzi feciôria, și mumă nu pôte să

1). pociu să.

2). Dumnezeu,

3). Cuvânt șters.

fie, dacă este fecióră, și o muere care au născut prunc nu pôte să mai fie fecióră? Iar la tine, vrënd cel ce s'au născut din tine, au schimbat rânduéla firei, ca un făcător al firei, și ai remas și după naștere earășî fecióră. O! lucru pré slăvit și tăiere de fire, o! pântece sfînt și vas Dumnezeesc, întru tine cu adévărat s'au spart zapisul pécaturului, în tine s'au făcut Dumnezeü om, fär de a-și schimba Dumnezeirea. Drept aceea cu ce limbă voiü putea să măresc fecioria ta și nașterea ta cea preste fire? că prin mijlocul teü ne-am învrednicit să câștigăm bunătățile cele mari. Cu ce fiori de laudă voiü putea împleti cununa fecioriei tale, ceia ce ești încununată cu tóte florile bunătăților de Tatăl cel ceresc? pentru căci ai încununat neamul nostru cu slavă și cu cinste? Ce fel de daruri vrednice aducem? că tóte câte-s ale lumei nu sînt vrednice înaintea ta; că de te voiü numi ceriü, ești mai înaltă, că ai născut pre făcătoriul ceriului; de te voiü numi inchipuirea lui Dumnezeü, destoinică ești; de te voiü numi Domn îngerilor, întru tóte a fi te adeveriază, și veri ce alt ași putea dice și ași putea să te măresc, nu este destul cătră lauda măririlor tale. Bucură-te drept aceea că tu singură ai prorocit, că te vor ferici tóte neamurile și adévărat că te fericesc, pentru căci cu smerenia ta *cea de margine* ¹⁾, care ai arătat cătră ziditorul teü, te-ai făcut pricină de s'au smerit cel ce este din fire ne-smerit, și au primit de au lăsat sínul Tatălui și au venit de au sălășluit în pré curatul și sîntul pântecelui teü. O! fericită și sfîntă smerenia a fecioriei! câtă putere ai, că ai făcut de s'au smerit până la mórte cea de carele fuge ceriul de gróza lui și se smeresc tóte, și ai înălțat pre omul din fire smerit și l-ai făcut de au câștigat lăcașurile și fericirile cele cerești. Fericit este cu adévărat și prea fericit cine au putut câștiga pre acéstă blagoslăvită smerenie, că s'au cinstit și de oameni și de Dumnezeü; și de vreme ce tu, fericită fecióră, după cum ai dis că au căutat

¹⁾ Cuvinte sterse.

Domnul spre smerenia ta, și te au înălțat de pre pământ la ceriū, pentru ca se împărățești împreună cu el, caută spre noi ticăloșii robii tei cu umilință, și mângăie pre judecatoriul cel înfricoșat, pre fiul teū cu rugăciunile tale cele călduróse, să ne mântuiască de scârbele și de nevoile ce ne au impresurat. Și precum cu Dumnezeésca putere într'o mică de ceas au adunat din tótă lumea pre Apostoli, ca să petrecă prea cinstit și sfint trupul teū spre îngropare cu laude și cântări, așa *să adune* ¹⁾ și mințea noastră cea împrăștiată întru deșertăciunile cele lumești, să o adune și să o lumineze, ca de a pururea pre dînsul să-l mărim și să-l lăudăm; ear ție, ca unei adevărate născătoare de Dumnezeū, să-ți cântăm cu cucerie cântarea cea îngerescă: „Bucurâte cea ce ești cu bun dar dă-„ruită, Domnul e cu tine“.

1). Cuvinte șterse.

VII.

**Cuvînt în ziua sfîntului și marelui mucenic Dimitrie, isvorîtorul
de mir, asupra cutremurului la Octomvrie 26.**

„Dómnne mántuește-ne că perim“.

Pomenirea marelui mucenic Dimitrie, ce se práznuște astă-zi în toată lumea, ce alt așteptă de la adunarea iubitorilor + de práznuire, fără numai laude și cîntări? Inse eu, cunoscîndu-mă nevrednic și slab întru știință, nu îndrăznesc să-î împletesc cununii de laude, nici să-î vestesc precum se cuvine, mări-
le minunilor lui, căci altă învățătură cercă muceniceștile lui luptări, și alt práznuitor trebuie pentru luminatele lui ne-
voințe. Drept aceia las să laude alții lucrurile lui cele slă-
vite, alții să povestiască cea preste firea oménescă bărbăția
sufletului seú, și alții să spuie vitejia cea tare, cu care au
răbdat rănile și mórtea; ear eu, ca un neputincios la vorbă,
precum mă îndemn să mă minunez de ele cu mintea, așa și
a-le cinsti mă silesc cu tăcerea, și mă întorc cu vorba ear la
începutul d'întăiú : „Dómnne! mántuește-ne că perim“. Pentru
ca să arăt înaintea dragosteí vóstre nevoia ce au petrecut
Apostolíi în corabie, și grabnicu ajutor ce le-au dat Hristos
în mijlocul mării; și nádjăduesc cu darul sfîntului să vă folo-
siți sufletește, ci vă pohtesc să ascultați cu dragoste și cu
socotință. Infricoșat lucru socotesc cu adevărat să fie stătut

turburarea mării de astă-dî, de vreme ce sfința Evanghelie o numește mare, dîcînd: „și eată cutremur mare se făcu în mare“. Mi se pare ca cînd ași vedea înaintea ochilor mei chipul ei, de tôte părțile să se afle vînturi mari, să se strîngă în pregiurul vîntului nori negri și deși, tótă marea să spumege de mînie, și pretutindinĕa să se înalțe valurile ca niște munți; mi se pare că vĕd corabia Apostolilor că se luptă cu multă selbătăcie în turburarea mării, de o parte o bat valurile, de altă parte o bat vînturile și o turbură, de o parte o redică spre ceri, de altă parte o pogoră la iad. Mi se parĕ că vĕd pre fețele Apostolilor moartea zugrăvită, că de frica morții ¹⁾ unul se cutremura, altul se spăimĕnta, unul se turbură, altul *striga* ²⁾, și toți cu suspinuri și cu lacrimi cerea ³⁾ cu rugămintĕ ajutor de la Hristos ce dormea. „Dómne! „mântuește-ne că perim“. Eu ínse nu me minunez nici pentru turburarea mării, pentru căci fiind o stichie nestatornică, și-ĭ este pururea din fire cînd se fie lină și cînd să se turbure, nici pentru turburarea Apostolilor, pentru căci nevoia aduce pururea turburare și frică la oameni, ci mă minunez cum s'au întĕmplat, că îndată ce au alergat și îndată ce s'au rugat, îndată au luat și ajutorul și se făcu liniște mare, dîce Evanghelia; au încetat valurile, au perit întunericul, s'au împărășiat norii, s'au smerit marea, și corabia întregă și făr de nici o vătĕmare au ajuns la adăpostelă. Cercînd eu pricina acestiĭ minuni ce s'au făcut, făr de zăbavă aflu de la tălcuitorii sfinței Evanghelii, cum-că alta n'au fost făr numai rugăciunea ce au făcut Apostolii cu un glas și cu un suflet, toți d'odată au strigat, toți s'au rugat, toți au cerut d'odată ajutor: Dómne! mântuește-ne că perim! Și pentru aceia Domnul au ascultat îndată rugăciunea lor și pre toți i-au mîntuit, pre toți i au păzit, n'au lasat să peară nici unul în turburarea mării. Drept aceia și Dumnezeescul Teofilact: „doarme, dîce,

¹⁾ Cuvânt sters.

²⁾ Să strige.

³⁾ Să ceară.

„Domnul, pentru ca să alerge Apostoliî ce era înfricoşaţi la „ajutorul lui să se rǒge, şi să ia pricină din rugăciunea lor „cea de obşte să î mântuiască din nevoe“. Cu adevărat mare învăţatură ni se dă nouă cu acesta, pentru ca să luăm pildă să ne rugăm şi noi lui Dumnezeu la nevoile noastre cele de obşte. Lumea aceasta este ca o mare ce se turbură, întru care nici odată n'au ómenii odihnă, nici linişte corăbiile, între valuri sânt împărăţiile, crăiile, domniile şi oraşele, mulţimea norodului; politiile, supuşii, bogaţii şi săracii cei mari şi cei mici sânt cei ce călătoresc, şi se află în nevoe ¹⁾. Vânturile cele mari ce umflă marea sânt nevoile cele ce ne supără tot d'auna; valurile ce luptă corabia sânt ne-norocirile carele se întemplă în tóte zilele; norii ce negresc vezduhul, fulgerile ce orbesc ochii, tunetele ce înfricoşeză tótă înima viteză sânt întemplările cele de multe feluri, ne-aşteptatele pagube, înfricoşările vrăjmaşilor, supărările, necazurile ce ne vin de la cei din afară, jafurile, robiile, dările cele grele şi ne-suferite, care le lasă Dumneđeş şi ne încongiură, pentru ca să cunoască credinţa noastră şi să ne vadă răbdarea.

Acuma dar pentru ca să se mântuiască norodul de acestea, şi să lepede d'asupra lor nevoea cea grea, oare care este mijlocirea mântuirii? Acea mijlocire ne o învaţă cu pilda lor norodul cel israilitenesc, când se supăra de oştile lui Hananeu împăratul Arad în pustiu, Numere cap. 21; ne o învaţă locuitorii din Vetulia, când s'au ocolit în cetatea lor de óstea cea groznică a lui Oloferu, Iudit cap. 8; ne o învaţă Esdra, când se întorcea cu norodul lui Israil în Ierusalím, mântuit din robia Vavilonului; ne o învaţă Ninevitenii, când au scăpat de periciunea care, despre partea lui Dumnezei, le au fost spus prorocul Iona. Toţi aceştia, pentru că s'au rugat cu un glas şi cu un gând şi au cerut de la Dumnezei ajutor, s'au mântuit. Đice sfinta Scriptură: „şi se rugă Israil rugă Domnului, şi auđi Domnul „glasul lui Israil, şi dete pre Hananeu sub mâna lui, şi locuitorii ce erau ocoliţi în Vetulia au strigat cătră Domnul cu

¹⁾ Cuvinte şterse în manuscris.

„toți d'odată ne-încetat, și au ascultat Domnul rugăciunea lor, și i-au mântuit din mâinele lui Olofern.“ Dice Esdra : „am cerut de la Dumnezeu nostru cale dreptă nouă și filor noștri și la totă agonisita noastră și ne-au ascultat pre noi“. Și ear Ninevitenii au strigat cătră Dumnezeu ne-încetat și s'au îmbrăcat în saci de la mare și până la mic, și vedu Domnul lacrimile lor, și n'au stricat pre ei, nici dobitócele, nici cetatea lor. Drept aceia dice David, psalm 21: „spre tine au nădăjdit părinții noștri, nădăjduit-au și i-ai isbavit pre dinșii, cătră tine au strigat și s'au mântuit.“ Dar ce mai cerc eu din istoriile Scripturei și din pildele ei să învăț în ce chip să fugim de întemplerile și nevoile ce ne vin? însuși Dumnezeu ne învață prin rostul lui David, psalm 49, dicend : „și mă chiamă pre mine în ziua necazului tău și te voi scóte, și mă vei proslăvi,“ și la psalm 90 : „striga-va cătră mine și voi asculta pre el, cu dînsul sînt în necaz, scóte-voiu pre dînsul;“ și earăși, prin rostul prorocului Isaiei, 41 cap. dice : „și se vor bucura lipsiții, pentru că vor cere și eu voi asculta, Dumnezeu lui Israil, și nu voi părăsi pre ei.“ Asemenea dice și la 29 cap. al Ieremieii și la al 10 al Zahariei, și Domnul nostru Isus Hristos. Acesta ne învață sfînta Evanghelie : „cereți, dice, și se va da voue,“ și pentru ca să ne încredințăm mai mult cum că făgăduela lui este ne-mincinosă, adaoge la 11 capete ale lui Marco : „tóte câte veți cere rugându-vé, să credeți că veți lua, și vor fi voue.“ Și după acesta putem cunóște, cum-că nu este alt lucru mai de folos și mai cuviincios de cãta ne ruga împreună cu toții, să cerem de la Dumnezeu ajutor, și să alergăm la milostivirea lui. De am ținea acest sfat și această învățatură ce ne dă Domnul, și să-l facem când ne încunjură întemplerile și nevoile cele mari, o! cât ajutor și câtă mângăere am lua de la ne-mésurata mila lui Dumnezeu ! Dumnezeu este tată de obște al tuturor, pre toți ne iubește ca pre niște fii adeverați ai lui, și nu póte răbda milostivirea lui cea iubitóre de oameni să ne aflăm pururea în ticăloși și în nevoi, ci numai așteaptă rugăciunea

nóstră, ia aminte să audă glasurile nóstre, stă pururea cu urechile deschise, pentru ca să ne asculte îndată ce vom chema numele lui cel sfânt. Dar ce voiți să ȳic de ne-simțirea cea mare a oamenilor acestui veac? Toți pățimesc, toți sânt în scârbă, toți suspină sub jugul cel greu al nevoei : dar este cineva să ȳică împreună cu David cătră Domnul: „când m'am năcăjit, am strigat,“ sau ȳice cineva vre o dată lui Dumnezeu, întru supărările lui: „miluește-mă Dómré și mă ascultă?“

+ Noi pohtim să ne ajute Dumnezeu și să *ne facă milă* ¹⁾ făr de a-l ruga. Dar cine este împăratul acela, sau cine este stepânitoriul acela, carele să împartă milă norodului său, sau să ușureze pre supușii lui de dările cele grele, făr de a-l ruga, și făr de a-i dóvedi nevoea lor? sau să ȳice mai bine care este tatăl acela ce dă pâine feciorului său făr de a-i cere? Și aceia ce nu face un împărat cu norodul său și un tată cu feciorii lui făr de rugăciune, *veți* să o facă Dumnezeu cu noi netrebnicii, din voința sa făr de a ne ruga lui? „Pre sáracul trufaș, au úrit „sufletul meu,“ ȳice Domnul, la 25 capete ale lui Sirach. Nu póte rábda Dumnezeu nici cu un mijloc pre acei ce sânt lipsiți, ticăloși, ne-norociți, și apoi se înalță și stau îngânfați întru ale sale, și nu vor să se arate cum-că au trebuință. Și cine socotiți să fie aceștia? Noi sântem cu toți, cari pățimim atâte scârbe ne-suferite și stăm în cumpănă să perim de nevoi, de nenorociri, și cu tóte acestea nu ne smérim

+ înaintea lui Dumnezeu, nu ne plecăm cerbicea de trufia cea multă ce avem, nu alergăm cu suspinuri și cu lacrimi să cerem ajutor de la Dumnezeu. Și cum dar se va mântui norodul, cum se *scutură* ¹⁾ această ticălosă de țeră de sarcina cea grea a relelor *ce o supără* ²⁾? Noi socotim numai cu puterea noastră și cu înțelepciunea noastră, care este nebunie înaintea lui Dumnezeu, să chivernisim norodul și să-l apăram de rele; dar în zădar trudim, că ȳice Hristós: „făr de

1) Să milostiviască asupra-ne.

2) Va ușura.

3) Cu care este îngreuiată.

„mine nu veți putea face nimic“, și David ear la psalm 126 :
„de nu va păzi Domnul cetatea, în deșert o păzesc păzitorii“.
Inse mie mi se pare cum-că mulți (din cei ce ascultă) pot să
răspundă la câte am ținut până acum : „noi și de ne rugăm mult
„lui Dumnezeu, când ne vin scârbele și nevoile și cădem la
„mila lui, dar nu vedem nici o mântuire, nici sântem incre-
„dincă cum-că ajung rugăciunile noastre la ceri ;“ măcar că
acésta nu o creș sa o facă nimeni. Dar să vă spui ce au răs-
puns Tiverie Chesaru unui tiner, carele pentru multele lui
răutăți să afla la închisore, și să căznea ticălosul multă vreme
în legături cu fome, cu sete întru întunerecul pușcării; și
de vreme ce cunoștea că nu este pentru dînsul nici o nă-
dejde de mântuire, au cerut de la împăratul cu mare rugă-
minte să poroniască să i dea mörte, pentru ca să se mân-
tuiască din caznele ce pătimea, căruia i-au ținut Tiverie : „tu
„incă n'ar aflat har înaintea ochilor mei, și-mi ceri o facere de
„bine ca acésta.“ Și de vreme ce un vinovat n'are îndrăznélă
înaintea împăratului celui pămêntesc, măcar să-i ceară mörte,
dar noi că sântem vinovați înaintea a tot puternicului îm-
păratului Dumnezeu, și încărcați de grele păcate, cum pol-
tim să asculte Dumnezeu rugăciunea noastră și să ne dea bu-
nătățile ce cerem? Cetiți la 59 capete la Isaia, să înțelegeți
pricina pentru ce rugăciunile noastre nu afla ascultare la u-
rechile lui Dumnezeu, ținice prorocul : „au nu pöte mâina
„Domnului a mântui, au îngreuiat-au urechea lui ca să nu
„asculte?“ Ce socotiți, ținice, cum-că nu pöte pré puternica
„mâina lui Dumnezeu să vă mântuiască de nevoile vöstre, au
„dar socotiți că are astupate urechile lui și nu ascultă rugă-
ciunea vöstră? Ba nu este așa, ci pentru păcatele vöstre (ține)
au întors fața lui de la voi, ca să nu vă miluiască; păcatele
vöstre cele multe sânt acelea ce opresc mila lui, și acelea
nu lasă rugăciunile vöstre să ajungă înaintea scaunului
Dumnezeestii lui mării; căci mâinile vöstre (ține) pângări-
te-s cu sânge, buzele vöstre grăesc fără de lege, și limba vö-
stră strimbatate; picioarele vöstre aleargă pre calea răutății ;

nimeni nu grăește drept, nimeni nu sfătuește bine, nimeni nu va să facă judecată dreaptă și adevărată, și cum dar să vă asculte Dumnezeu, cum să vă mântuiască din nevoile voastre? Și cum nu diceți mai bine, cum îndelung răbdă și îngăduiește și suferă, de nu ne cufundă pre toți ca pre Sodomleni. Slavă îndelungii răbdării tale, Dómnne slavă fie. Vica, un filosof, mergea odată pre mare, cu corabia și era împreună cu el niște oameni rei, și apucându-i furtună mare era să peară; ear oamenii cei rei au început a se ruga Dumnezeilor lor să-i mântuiască din nevoe, ear filosoful le-au đis, rogu-vă tăceți, să nu vă priceapă care cum-va Dumnezeii că sunteți aici, că adevărat vă va cufunda. Asemenea đic și eu cătră păcătoșii ce să rógă, că mai bine este să tacă, decât cu buzele lor cele spurcate să aducă rugăciuni cătră Dumnezeu la nevoile lor, că în loc de a afla mântuire, póte să peară desăvîrșit pentru păcatele lor. Se cuvîne întâiu se lăsăm răutatea, jafurile, strămbătățile, urăciunea, vrajba, zavistia, și altele, și atuncea să ne rugăm, pentru căci atuncea vom afla ascultătoare urechile lui Dumnezeu; că đice sfântul Ioan Zlatoust: „când din buze curate ese rugăciunea, atuncea ajunge la „nemomita urechea stepânului“. Când noi súntem curați atuncea ajunge și rugăciunea noastră la ceriú, ínse afară de acesta, trebuiește și alta, pentru ca să ne mântuim de nevoile noastre cu mijlocul rugăciunii; se cuvîne, că precum este răutatea și întempleră de obște, să fie și rugăciunea de obște; toți să ne rugăm, toți să cerem ajutor, precum au făcut și Apostoliú astă-đi în corabie, de au strigat toți cu o gură, și cu o inimă: Dómnne! mântuește-ne că perim! Iar nu unul să se róge și altul nici să gândiască, unul să plângă și altul să rîdă, unul să se întristeze și altul să se bucure; pentru căci atunci adevărat Dumnezeu nu ne ascultă. Đice Hristos la Mateiu în 18. capete: „că de să vor tocmi doi dintre voi pre „pământ de tot lucrul carele ar cere, fi-va lor de la Tatăl meu „cel din ceriuri“. Decí dar când doi uniți-se vor ruga, căștigă mila; cu cât mai vértos vor căștiga când tot norodul

și totă mulțimea cu un glas și cu o gură și cu o inimă vor cere de la Dumnezeu ajutor? Pentru acesta vă pohtesc, feții mei, așa să ve rugați pururea și toți d'odată, și mai vârtos întru aceste vremi ce s'au înmulțit nevoile, și pre toți împreună de toate părțile ne au încunjurat nenorocirile, necazurile și scârbele; că țice David: „voea celora ce se tem de el va face, și „rugăciunea lor va auți și va mântui pre dînșii“. Ne va asculta pururea Dumnezeu, când toți cu inimă curată 'l vom ruga, și ne va mântui de toate primejdiile și din toate nevoile, prin rugăciunile marelui mucenic Dimitrie, ce se prăznuște astă-zi, a căruia rugăciuni să păziască pre înălțatul nostru Domn și totă cinstita boerime și tot norodul creștinesc.

VIII.

Cuvînt al doilea în 26 ale lui Octomvrie asupra cutremurului și la marele mucenic Dimitrie, isvoritoriului de mir.

*„Și eală cutremur mare se făcu în mare,
cât se acoperia corabia de valuri“.*

Precum un tată din cești pământești, fiind din sine bun și drept, are firéscă dragoste a iubi pre toți feciorii lui tot într'o potrivă și a-î cinsti întocma și a le împărți averea și bună-tățile lui tot într'un chip, nedând unuia mai mult și altuia mai puțin, sau să iubiască pe cel d'intăiu mai mult de cât pre cel duple urmă, fără numai când însuși feciorul se va face mai ascultător sau mai neascultător poruncilor tătâne-seu, și așa cu acest mijloc pôte fi el pricina a îmulți dragostea tătâne seî asupra lui, sau a o îpuțina; precum pentru ascultarea acésta și neascultarea ni o însemnéză în pildă Mateiî Evanghelistul dicénd: cum-că un om avea doi feciori și unuia 'i dicea să facă voea lui, și se făgăddea, ear nu o făcea: și celuia-lalt 'i dicea, și el nu se făgăddea și făcea. Așa este de bun și de drept tatăl tuturor Dumnezeî, cât tóte zidirile ca niște faceri ale lui le-au născut, și bunăitatea o face întocma la tóte după vrednicia a fiește căreia. Drept aceia va să cinstiască pre ingeri ca pre niște zidiri mai aprópe și far de trupuri, ce strălucesc cu nemuirea; va să cinstiască pre oameni ca pre niște chipuri ale sale; va să cinstiască și cele neînsuflețite, adecă ceriul și pământul, și tóte câte-s pre dînsul.

Și este cinstea cea mai alésă la acestea tóte îndoita: cinstea cea d'întăiu au fost la venirea cea d'întăiū pre pământ a lui Hristos, ear a doua cinste va să fie la înfricoșata a două venirea lui.

Deci cu venirea lui cea d'întăiū au slăvit pre ingeri; căci au învrednicit pre Gavriil o fi slugă, întâiu la taina purtării de grije, ear cele-lalte mulțime de ingeri la nașterea lui, cea sfintă din pré curata fecióră, lăudând pre Dumnezeū și dicend: „Slavă Dumnezeului celui din nălțime „și pre pământ pace.“ Pre oameni încă i-au cinstit cu dragostea, precum dice pré înțeleptul Pavel la 5 capete cătră Romani: „că vrăjmași fiind ne-am împăcat cu Dumnezeū prin „mórtea fiului lui, cu mult mai vértos, fiind împăcați, ne vom „mântui întrū vieța lui.“ Așșideréa și cele-lalte tóte le-au cinstit Dumnezeū și tóte să le aducă supt un cap în Domnul nostru Isus Hristos, precum dice earăși Pavel la capul cel d'întăiū cătră Efeseni: „adecă arătându-ne noué taina voiei „sale după bună placerea sa, carele au pus mai nainte întrū „dînsul spre isprăvnicia plinirei vremilor, ca tóte să le adu- „ne sub un cap întrū Hristos, cele din ceriū și cele de pre „pământ întrū dînsul.“ Și earăși una câte una le au cinstit cu o oare care podóbă ce le-au dat: văzduhul l-au cinstit cu pogorirea ingerilor și a Duhului sfint, că au trecut printr'însul; apele cele dulci le au cinstit cu sfintul botez; pământul l-au cinstit cu cutremurul, cu deschiderea mormintelor și cu învierea morților. Urma drept aceia să cinstiască și marea cea sărată, și-o-au cinstit cu turburarea cutremurului: „și eată cu „tremur mare se făcu în mare.“ Pentru cutremur spun filosofi Elinilor cum să se fie făcend din amestecarea stichiilor, dicend unii într'un chip, alții într'alt chip: fiește care după puterea sa, scoțend înse de la mijloc pre Dumnezeū carele este pricina cea d'întăiū. Ci noi acum de acéstă dată vom lăsa într'o parte cele ce au dis Anaxagora, Aristotel, Dimocrit și Anaxament, și vom crede mai vértos pre Dumnezeescul filosof pre David, care dice psalm 103: „cela ce cauză pre pământ și-l face de se cutremură, și întorcendū-și fața

„se vor turbura“. Drept aceia, socotind și noi a fi pricina cea d'întăi a cutremurului Dumnezeu, avem să ținem la această vorbă trei lucruri : Întăi pentru ce să se facă cutremur mare ? a doua pentru ce să doarmă Hristos în corabie ? a treia pentru ce să lase pre ucenici să se turbure ? Și ținem la cea d'întăi : marele Dumnezeu în sfînta Scriptură îndoit se ține a fi în lucrare spre chivernisirea neamului omenesc, certînd și miluind ; certînd, însemnă la Isaia în 9 capete, unde spune pentru urgia lui Dumnezeu cea multă asupra lui Israil, țicînd : „și au luat Domnul de la Israil capul și cînda, mare „și mic într'o ții și miluind“ ; ear la Isaia mărturisește mila lui Dumnezeu însuși Israil, țicînd : „bine te voi cînta Dîmne, cîci „te ai urgisit asupra mea, și ai întors mînia ta, și m'ai miluit pre „mine“. Pentru urgia lui Dumnezeu țice și prorocul David : „tinerii lor i-au mîncat focul și fetele lor nejelite era, preoții „lor de sabie au cîdut și veduțele lor nu s'au tînguit“ ; ear pentru mila lui Dumnezeu țice la psalmul 68 : „ascultă-mă „Dîmne, cî e bună mila ta, și după mulțimea îndurărilor tale „caută asupra mea. de Și vreme ce am „țis cî Dumnezeu este îndoit în lucrare spre chivernisirea oamenilor, amîndouă cu înțelepciune le lucră, ear încăși țic și acesta, cum-cî de demult Dumnezeu, măi de demult se arăta cercetător și certa lumea cu armele stichiilor, adecă cu focul, cu vîzduhul, cu apa, și cu pămîntul acesta, carele este maica tuturor oamenilor. Cu apa au certat pe vremea lui Noe, cînd au făcut potopul și au înețat tot trupul de la om pînă la dobitoac, precum țice Moisi a al 7 cap ; cu focul au certat pre Sodomiteni în țilele lui Avraam, arțîndu-le cetățile lor, precum țice la cartea Facerii la 19 capete ; cu pămîntul au certat pe vremea lui Moisi pre Core și pre Datan și pre Aviron, pre cari crîpînd pămîntul i-au inghițit și pre toți cîți era cu dînși, precum țice la cartea Numerilor ; cu vîzduhul au certat pre Faraon cel vîrtos la cerbice, cî prin sila vîntului de la Austru l-au înețat în marea Roșie cu totă cîlărimea lui, precum țice la 14 capete la Eșire. Drept aceia de de mult era Dumnezeu măi mult

D-zeul răsplătirilor, ear acum este al milei și al îndurării. Și pentru aceia lucrăză cu aceleași stichii, ca să arate mila lui cea bogată: apa prin botez, pentru ca să îneece păcatele; focul prin limbile cele de foc, la pogorîrea Duhului sfînt asupra capetelor sfinților Apostoli; pămîntul prin sfînta nașterea lui din fecióra în peștera, și prin umbletul și prin mórtea cea după cruce, și prin îngropăciune și prin învierea din morți; văzduhul prin înalțarea la ceriú. Aceste îndoite lucrări, vrînd să le arate astă-di, face cutremurul cel mare ce povestește Mateiú Evangelistul dîcînd: „și eată cutremur mare se făcu în mare“. Cú cutremurul să dea puținică certare, ca cum ar fi arătat cu acésta, cum-că acesta au fost însuși și de demult carele certa prin stichii, și cu certarea să arate mila lui; că dîce: „atu n-„ce certă vînturile și marea și se făcu liniște mare, în mare.“ Face cutremurul pentru ca să cunéscă toți cum-că a lui este marea și el au făcut-o pre dînsa, și uscatul mîinile lui l-au zidit; și încăși să nu gîndiască lumea cum-că numai pre pămînt se ocolește puterea lui Hristos. Dumnezeuului nostru, ci în tótă zidirea neocolit lucrăzî puterea lui ca unui stepân: Tu stepânești puterea mării și turburarea valurilor ei, tu o înblîndești.

A doua pentru ce să dórma în corabie. Dîce Mateiú, cum-că Hristos dórmea, ear Marco dîce: „și el era la cîrmă „dormînd pre căpătuiú“. Și oare pentru ce dormînd să se facă cutremurul? Trei lucruri socotesc că urma să se facă, de ar fi fost deșteptat: întaiú urma să nu se facă cutremurul; a doua, de ar fi fost deșteptat, urma că, de ar fi început puțin oare ce cutremurul, îndată l-ar fi încetat, că de nu l-ar fi încetat îndată, ar fi dis ceí ce era de față cum-că nu póte; a treia că, de ar fi fost deșteptat, nu l-ar fi rugat ucenicii și să-i dîcă: „Domne mîntuește-ne că perim!“ Iar încăși să mai dîc și alta, ca doar s'ar mai cuveni Domnul nostru Hristos, ca un Dumnezeu adevărat, este mai înainte cunoscător, și cunoștea împușinarea credinței ce avea Apostoliú, și pentru acésta au adormit și s'au depărtat să se facă cutremurul, pentru ca să se arate împușinarea credinței lor, ca să-i certe puținel și

să-î înfrunteeze; căci de ar fi cređut deplin, se cuvenea să nu ăică cuvintele ce au ăis, nici să se témă, ci să socotiască cum-că Domnul nostru și când dorme mântuește, după cea de-săvirșit puterea Dumnezeirei lui; și să ăică, de vreme ce Domnul este cu noi, ce reu pôte să ni se întempe? Că ăice fericitul Pavel la 10 capete cătră Romani : „că tot ori carele „va chema numele Domnului, se va mântui“. Necum să-l aibă înaintea ochilor pre Hristos, ci numai având credință curată și chemând prea cinstit numele lui, se mântuește de nevoi; dar ei că-l avea și cu lucrul și cu numele? Decî pentru aceea Domnul nostru au înfruntat necredința lor, și drept aceea le au arătat de față boala lor cea sufletescă, adecă puținica lor credință, cu aceea puțină înfruntare, ăicându-le: „ce „sunteți fricoși, puțin credincioșilor?“ Apoi sculându-se au certat vântul și marea. Socotiți, iubii mei, de vedeți purtare de grije vindecătoare a doftorului celui ceresc; doftorul cel desăvirșit întâiu curățește ranele de carnea cea putredă, apoi pune ierburile cele vindecătoare. Nu voiți lenevi a ăice, cum-că de n'ar fi tămăduit necredința, n'ar fi încetat cutremurul și să se facă liniște; și această taină ascunsă și acoperită o socotesc și după alte minuni ce au făcut Domnul nostru Hristos; ca și slăbănogului că i-au ăis întâiu: „cutéză fiule, eartă-ți-se „ție păcatele.“ Au scos și de la el întâiu putrejunea păcatelor, apoi 'i ăice: „scolă, iați patul tei și mergi în casa ta.“ Să nu vă pară lucru de minune, căci au ăis pentru Apostoli, cum-că au avut puțină credință; căci cea frică ce avea ei le dovedește credința, precum și când au intrat în corabie cătră Vitsaida, unde s'au și temut nóptea, că-l vedea pre Hristos ca pre o nălucă, și s'au spăimântat; și pentru ce ăice Marco Evanghelistul, că nu înțeleseră din pâini, căci era inima lor împietrită; și aici ear așa, frica și cuvintele ce ăicea cătră Hristos arăta necredința lor: „deșteptă-te ăice, că ne înecăm;“ ear Hristos le ăise: „ce sunteți fricoși, puțin credincioșilor?“ Oare ce socotiți iubii mei, puteți dar ăice cum-că aceste cuvinte sfinte să fi fost góle, numai dojeniciose? ba, ci numai cuvîn-

tele acestea asemăna erburilor celor amare, ce dau doftorii cei aleși, carele la gust sînt amare și oțeroase, ear apoi au lucrare puternică, a trage veninul și flegmele și să curățe trupul de tôte reuțățile și să mijlociască sănătate; așa era cuvintele blagoslovitului Hristos, cuvinte de sănătate și de viață, măcar că era și puțin amare, precum țice fericitul Petru: „Dómnne, cătră cine vom merge, cuvintele vieței de „veac ai“. Aceste cuvinte sînt încredințate cum-că au redicat necredința de la uceniți; și cum au audít necredința, au certat vînturile și marea și se făcu liniște mare. Stau puținel de mă mir de acésta, oare, pentru ce să certe Hristos stichiile cele neînsuflețite și nesimțitoare, marea și vîntul? Nu socotesc să fi certat Hristos stihile, ci pre dracií aceia cari din depărtarea lui Dumnezeuî lucréază unele ca acestea spre ispita noastră. Și după ce mă încredințez cum să fie așa? după cuvintele Evanghelistului Marco: „că au țis vîntului taci;“ cuvînt carele era obicinuit Hristos să-l țică la draci, precum au țis în Capernaum la omul cel ce avea duh necurat și la omul ce au adus pre fiu seú și avea duh mut și surd, precum spune Mateiú cap. 8, că tot cu acel cuvînt „taci“ au certat vînturile și marea.

A treia întrebăciune, pentru ce sálase pre ucenií să se turbure? Din început Isus Hristos Domnul nostru, carele s'au făcut om, pre sfinții lui ucenií, și cu cuvinte și cu fapte-i învăța să petrécă în strîmtorime, în scârbe și în ispite, pentru ca să le arate cum-că acésta este calea cea adevărata, că întâiú el din începutul vieții lui au pătimit góne și scârbe și ispite până la mórte. Drept aceia le țicea și lor: „vê vor da și pre voi în scârbe și vê vor ucide „pre voi, și veți fi uríți de tôte limbile pentru numele meú“ (Mateiú 24). Să se turbure i-au lăsat și să fie în nevoi, pentru ca să facú minuni mari și cu minunea să-i mântuiască din puțină credința; și adevărat pentru căci pricina minunei este mare și numai lui Dumnezeuî se cuvine, că n'au făcut minunea numai cu toeagul ca robul lui Dumnezeuî Moisi în

marea Roșie, sau cu cojocul ca Elisei cu chemarea lui Ilie, de au trecut Iordanul; sau cu cliivotul ca Isus fiul lui Navi, de au stătut apele lui Iordan de o parte și de altă parte; ci numai cu poruncă și cu certare, ca un stepân slugii lui, ȃise mării și vânturilor taci, și îndată au încetat. Și atăta i-au plecat pre ucenici minunea acesta, cât se temură, ȃice Marco, frică mare, și ȃicea între dînsii: „oare cine este acesta, că „și vîntul și marea ascultă pre dînsul?“ Iar stau de mē minunez, cum putu fi acēsta, de s'au întēmplat astă-ȃi să prăznuim 2 cutremuri de odată, unul ce s'au făcut în mare, din departarea lui Dumnezeui, de draci, pentru ca să se îndrepteze puțina credință a ucenicilor; al doilea cutremur ce s'au făcut pre pămēnt, din sēlbătăcia și cruȃimea inimilor lui Dioclitian și Maximian, părechea dracului, pentru ca să se adevereze credința cea multă a sfințului marelui mucenic Dimitrie, a căruia prăznuim cinstita pomenire; că atăta cutremur au făcut și atăte valuri selbatice au pornit asupra blagoslovitei corăbii lui Dimitrie, cât silea să între întru cele mai din lăuntru ale fericitului seū suflet să-l cufunde, neștiind turbații aceia de oameni, ca niște fiară selbatice cum-că Dimitrie nu era corabie deșartă, ci avea catarg și corăbier vrednic și vetrile iscusite și cărmăciū fōrte învățat: catartul era cinstita cruce, întru care se lăuda că este pururea tare și nouă și pōte să rabde vînturile Duhului sfinț întru inima lui, căci 'i da atăta îndrăzneală fericitul Pavel, după cum scrie la 6 capete cătră Galateni: „mie să nu-mi fie a mē „lăuda, fără numai în crucea Domnului nostru Isus Hristos“. Iar mai vērtoș cuvântul Domnului Isus, ce ȃice în sfința Evanghelie: „și cine nu va lua crucea sa și să vie după mine, nu „este mie destoinic“. dar corăbierul este știut de toți cum-că altul nu era fără numai însuși Hristos fōrte învățat întru călătoria cetății cei cerești, căci de acolo este, și moșia lui este ceriul, precum ȃice la Ioan 18 capete: „împărăția mea nu este din lumea acēsta“, și la al 6 cap: „eu sūnt pāinea cea vie care s'au pogoriit din ceriū“. Acesta

însuși era întru adâncul sufletului lui Dimitrie lăcuitor, și când îl vedea puțin că să înfricoșă, îi dicea: „Dimitrie, tu ești
„oșea mea, și forțe bine te cunosc că urmezi după mine, nu te
„teme, că nu te va răpi nimeni din mâna mea, și-ți voiți da ție
„vieață vecinică; și acoale unde vor să pătrundă trupul tei cu
„ulitele eu sînt, loviturile tale le voiți primi eu, și nu te voiți
„lăsa să aibi duror, aleargă curînd că ai vreme bună, eu am
„umplut vetrila credinței tale cei curate cu duhul teu cel sfînt;
„Dimitrie, fă-te părtaș morții mele, că te voiți face părtaș și îm-
„părăției mele; cu duhul lui Dumnezeu petreci în patimi; pen-
„tru acesta fiul lui Dumnezeu ești; nu voiți lăsa să aibi duhul
„robiei spre frică, ci-ți voiți da duhul moștenirii fiești, carele
„să mărturisască cumcă ești fiul lui Dumnezeu; și ca un fiu al
„lui Dumnezeu vei fi și moștean lui, și moștean împreună cu mine iu-
„bitului teu Hristos. Fiul meu Dimitrie, vești crucea în inima ta
„am înfipt-o; pre crucea acesta dorm somnul patimei, al morții,
„care au mijlocit vieața a tótei lumi, ce m'au deșteptat mila
„prea puternicului Dumnezeu cu învierea; pentru multa dra-
„goste ce am cătră tine și cătră tótă lumea furtunile acestea
„și cumplitele valuri voiți înceta, și pre tine te voiți răpi din
„mijlocul lor; ci vino după mine, că am întors cărma din partea
„cea slobodă a deșertăciunii spre frunusețile cele nemuritoare
„ale împărăției mele; vino prin mórtea lui în vieața cea vecinică
„să mă vești și să te veselești.“ Drept aceia și noi smeriții robii
tei, mare mucenice Dimitrie, te rugăm; de vreme ce într'ată-
ta cinște te-au învrednicit Dumnezeu, ca să te faci fiu lui, și
sfînta lui dreptă să te ia și să te suie întru împărăția lui,
ca să te veselești cu fericirii îngerii, cuvântul tei și rugăci-
unea ta pôte mai mult. Decî aduși aminte și de noi cari ne
turburăm în furtuna cea mare a vrăjmașilor și în valurile
deșertăciunilor celor lumești, și de dórme Dumnezeu, adecă
de se face ca cea ce dórme și nu va vrea să ne asculte, tu ai
multă îndrăzneală, ci-l deșteptă și te rógă lui, tu cel vrednic,
pentru noi cei nevrednici; tu cel iubit al lui Dumnezeu pen-
tru noi cei urâți, pentru neascultarea și nesupunerea porun-

cilor lui; tu cel desăvârșit prieten al lui Dumnezeu, pentru noi vrăjmașii și cufundații în păcate, să înceteze furtuna și să alineze valurile. că este dator să facă voea ta; și fă această osteneală, ca să ne aduni în corabia ta cea blagoslovită, când va răspunde prea milostivul stepân, să stăm de față în ziua cea dulce a resplătirei, ca d'impreună să bine-cuvântăm prea lăudat numele Tatălui, și al Fiului și al Duhului sfânt în veci amin.

IX.

Cuvint la Noemvrie 8, în ziua sfinților Ingeri.

*„Socotiți să nu obidiți pre vre unul
„dintru acești mari mici.“*

Nu se cuvine cinstea și lauda numai oamenilor celor mari și bogați, că sînt vrednici acestui dar și cei mici și smeriți; că măcar că cei mari strălucesc cu hainele cele de mult preț și cei mici n'au cu ce-și acoperi trupul, cei mari se odihnesc pe așternuturi moi și frumoase, și cei mici se culcă pe pământ gol și pe paie; aceia însoțiți cu mulțime de slugi, ear acestia lipsiți, pustii și de ajutor și de prietini; aceia între răsfașari și între bogații și acestia între primejdii și între întristăciuni. Inse după toate acestea mării despărțite, dar tot nu se cuvine celor mici mai puținică cinste și dragoste decât acéia ce se cuvine celor mari și bogați, nici este cu dreptate celor mari să li se închine lumea, și pre cei mici să-i batjocuriască; de aceia să se témă și pre acestia să-i osândiască și să-i obidiască, de aceia să se rușineze și pre acestia să-i înfrunzeze; pentru căci, măcar că cei mari cu sila și cu puterea răsplătesc sudalmele, ear cei mici au ingeri sprijinitori în ceriți de pedepsesc pre cei ce-i obidesc. Drept aceia și Domnul nostru Isus Hristos poruncește tuturor, în Evanghelia de astă-zi cea de la utrenie (?) să se păziască să nu socotiască pre unii ca aceștia de batjocură *norociri*

și necurății ale lumii. „Socotiți, dice, să nu obidiți pe vre „unul dintru acești micș. “ Și pricina este pentru ce aceștia atâta se iubesc de Dumnezeu, că au cu dinșii îngeri cari pururea vęd fața lui Dumnezeu în ceriuri ? Dintru care cuvânt evanghelicesc luăm pricină astă-đi să arătăm *înaintea dragosteii vóstre* ¹⁾ mărirea acestor cuvinte ce ție Evanghelia, pentru ca să pricépă cei ce îndrăznesc de-ı obideșc, cât păcătuesc de greú și ce răspuns vor să dea. Și lăsând la alți înțelepți și învățați să prăznuiască precum se cade soborul fericitilor ce prăznuește astă-đi biserica lui Dumnezeu, eu mă voiú nevoi să-ı veselesc cu acéstă vorbă ce voiú să fac, de va lumina mila lui Dumnezeu pe vre unul din păcătoși să vie la pocăință, de vreme ce se face mare bucurie în ceriú pentru un păcătos ce se va căi. Ci să ascultați cu dragoste, de pohtiți să vă folosiți.

De douē feluri de micș se află în lume și pre douē feluri de micș se obicinuesc de obște oamenii de-ı obidesc: cei d'intăiú sânt săracii și cei de a doua sânt preoții. Pentru cei săraci ție înțelepciunea lui Sirach la 13 capete: „scărbă e la „cel bogat săracul,“ și Dumnezeescul Iacov fratele Domnului, la poslania lui la al 2-lea cap, ție: „ear voi ați necinstit „pre sărac.“ Și pentru preoți mărturisește obiceiul cel de obște și mai vęrtos acela al locului acestuia, întru care preoții sânt cei mai necinstiți și mai obidiți; înse aceștia pre cariú lumea-ı socotește micș și proști, nu sânt micș; ei sânt a unei vrednicii și a unei mării, că pociú ție pentru dinșii prin rostul Apostolului, cum-că pentru aceștia nu este vrednică lumea. Cei săraci sânt atâta de mariú cât este însuși Hristos de mare, de vreme ce pre aceștia nu-ı numește slugi, nici prietini, ei-ı numește în Evanghelie frați, țiecând: „că ce ați „făcut unuia dintr'acești frați mai micș ai mei, mie ați făcut.“ Și preoții ear atâta sânt făr de asemănare, că după Dumnezeu nu se află nici în ceriú, nici pre pământ nimeni, carele

1). Cuvinte șterse.

să potă să fie asemenea cu ei, cu *Dumnezeii sunt mai mici de cât el, și cu oamenii sunt mai mari de cât ei* ¹⁾; nu sunt firești îngeri, ear pentru darul ce au sunt mai mari de cât îngerii. Drept aceia dice și Dumnezeescul Efrem Sirieanul, la cuvântul cel d'întâiu ce face pentru preoție: „pre slăvită „minune este preotul și putere nespūsă, de ceriū se atinge, „cu îngerii petrece și cu Dumnezeū are mare împărtașire.“ Si pentru ca să cunoșteți cu lucrul și cu ispita măririile acestor mici, adecă a preoților ce-î batjocorește lumea, luați seama rogu-vē, cu socoteală întregă, și vedeți puterea cea mare ce au în ceriū și pre pământ, pre lângă oameni și pre lângă Dumnezeū. Când Domnul nostru Isus Hristos au ertat păcatele slăbănogului aceluia ce l-au fost adus înaintea lui să-l tămăduiască, știți ce a ȃis cărturarii și farisei ce era acolea de față: „cine pōte erta păcatele, fără numai singur Dumne- „zeū unul ce pōte să erte păcatele oamenilor; cu adevărat au „Dumnezeū este, au putere Dumnezeescă are în sine.“ Deci dar de o fac acesta preoțiū în tōte ȃilele cu păcătoșii, și au atāta putere să erte păcatele, precum cu toțiū o credem, puteți să diceți cum-că acești mici nu sunt alți Dumnezei în lume? Ascultați și alta mai mare: de ați vedea aici de față, de o parte multime de Arapi negri, cari sū fie rāniți de vrājmași cu rane de mōrte și legați cu lanțuri tari, și de altă parte un om puternic, și să le ȃică: „să fiți sloboȃi, să fie tă- „măduite ranele vōstre, să fugă din trupurile vōstre acea ne- „greală ce vē întunecă“, și ȃicēnd așa, de ați vedea să caȃă din mânăle și din piciorēle acelor ticăloși legăturile, să rămāie îndatā sănătoși de rane și să se prefacā în albiciune acea negreală întunecată, întreb, ȃre ce ați putea ȃice pentru acel om? Cum v'ar pārea puterea lui? Eu sūnt încredinȃat cum că ați ȃice și ați mărturisi, cum-că acel om este preste toți oamenii, cum-că este om pogorīt din ceriū și cum-că este alt Dumnezeū și om. Acuma dar socotiți cum-că acest om este unul din cei mici ce nu-î bagă lumea în seamă; Arapi

¹⁾ Cuvinte șterse în manuscrisul.

negri sînt ticăloși de păcătoși, pre cari păcatul 'i face mai întînecați de cît dracii; aceștia sînt toți raniți, pentru căci de cîte ori păcătuiesc de atâtea ori se tipărește în sufletul lor rane de mörte; sînt legați cu lanțuri de mörte grăa, pentru căci păcatul 'i face robii diavolului. Aici vine micul acela, netrebnicul preot, și un cuvânt al lui, cu un : „ertate să-ți fie păcatele,“ face la sufletele păcătoșilor mai slăvite lucruri decăt aceia ce ați auzit: mai sus deslégă legăturile păcatelor, vindecă ranele, 'i curățește de tîna păcatului, 'i mântuiește din mîinile diavolului, 'i împrietinește cu Dumnezeu, 'i face de petrec cu îngerii. Acuma dar și acest mic cum vi se pare? Socotiți să aibă pre pămënt pre altul mai tare de cît el? Dar ce dic pre pămënt, nici în ceriü, afară din Dumnezeu, nu are micul acesta asemenea lui în putere. Și voiți dovedi-o: luați seama pentru omul acela ce dicë în sfînta Evanghelie, că se pogoria din Ierusalim la Ierichon și au cădüt în täl-hări, să fie fost ca noi creștin și drept în credință, mi se pare că-l ved mai mort de rane, să zacă pre pămënt, și să ceră ajutor de la toți, să se întristeze și să plângă, nu atăta pentru vieața ce răpunea, căt pentru suflet, care pentru multele lui păcate sta în nevoie să-l piardă. Vie acum aci împărații cei mari și puternicii pămëntului, să vedem de au atăta putere să mântuiască sufletul aceluï ticălos din nevoia vecinicü mörți! Dar ce dic: împărații și puternicii? vie îngerii raiului, heruvimiï cei cu ochi mulți, serafimiï cei cu cîte 6 aripi, scaunile, domniile și tôte cetele îngerești, să vedem de le va ajunge pănă întrü atăta puterea. Lasă să ia împreună cu ei într'ajutor tôte cetele sfinților, să alerge mucenicii, să năvăliască Apostolii, să grăbiască cuvioșii, dreptii, prorocii, patriarșii, să se pogöre împreună cu ei însuși pré curăta ste-pănă, maica lui Dumnezeu, împărătesa îngerilor și a oamenilor; ce vi se pare? socotiți că va putea tötă ceata acésta cerescü și toți sfinții să deslege din legătura păcatelor ce-l trag în iad sufletul aceluï ce zăcea mai mort? De o va dicë cine-va acésta (că va putea), acela nu crede drept aședeminturile

sfintei noastre credințe, nici este din turma lui Hristos, de vreme ce nu ține aceia ce ȳice Hristos pentru acesta la Evangelhie: Ingerii toți sã mijlociascã, sfinții sã se rge, dreptii sã se cucere, maica lui Dumnezeu sã mijlociascã, pentru ca sã ia ticalosul acela pcãtos deslegare păcatelor lui; ear sã-l deslege de păcate cu puterea lor nu pot nici unul din sfinți, și pricina este, pentru cãci puterea a lega și a deslega nu o au fericiții în ceriũ, ci o au preoții pre pãmnt. Acuma dar acia ce în ceriũ nu o pot face tte cetele sfinților, vedeți cum o sãvârșește pre pãmnt unul dintru acești mici, *lasã sã se pogre și aici dupã întmplare un preot oare-carele, și sã vadã pre cel ce zãcea pre cale mãi mort, carele cerea ajutor și mãntuire sufleteascã, lasã sã vadã lacrãmile, sã vadã suspinurile, sã se uite voinței, și blagoslovind cu mãna acea ce nu primesc ceĩ mari sã o sãrute cu evlavie, lasã sã ȳicã numãr: „te „slobod de tte păcatele tale,“ sã vedeți străine înfricoșate și pre slãvite¹⁾, îndatã se mãntuește sufletul acela din nevoea veciniciĩ munci și i se desleagã legaturile păcatelor, fug draciĩ, se bucurã fericiții ingeri, și aciași Dumnezeescã dreptate, ce ținea golã sabia rãsplatirei, o pune earãși în teacã, și ttã se imblãndește. Nu este drept aceia lucrũ înfațisat, cã nici în ceriũ nu este niminea afarã din Dumnezeu sã aibã atãta putere, atãta stepãnire, cãtã au pre pãmnt acești mici, acești preoțiți? Iar sã vedeți și alt-lucru mãi minunat a acestor mici: au remas ttã zidirea uimitã, cãnd Isus al lui Navi au poruncit srelui sã stea pre ceriũ nemiscat pãnã va birui pre vrãjmașii lui; dar cu cãt mãi vrtos socotiți cã s'ar minuna, cãnd aceștiași Isus ar ȳice srelui, nu sã stea nemiscat pre ceriũ, ci sã se pogre din ceriũ pre pãmnt. Adevãrat înfricoșat lucrũ ar fi acesta. Iar nu este nimica întru asemnare cu acia ce face preotul în tte ȳilele, în sfintul jertvenic: el nu poruncește srelui cestui ce se vede, ci pune sub da-*

1). O ce vederi strãino, înfricoșate și pre slãvite, pravoslavnicilor creștini, cã pre un pcãtos care cere aju or și mãntuire sufleteascã, micul acela de preot blagoslovindu-l cu mãna aceia ce nu primesc ceĩ mari sã o sãrute cu evlavie, și ȳicnd: „te slobod și te ert de tte păcatele tale.“

torie cuvintele lui, și cu rugăciunile lui pre sôrele cel de taină al dreptății, pre însuși unul născut fiul lui Dumnezeu, să se pogore din ceriū și supt întemplerile pâinei și a vinului să se facă ear jertvă vie. pentru ertăciunea păcatelor nôstre, și acêsta nu odată sau de douē ori, ci *peste tot anul* ¹⁾, în tôte ȃilele, *când el va vrea și în ce loc va pohti* ¹⁾. Decī au nu este acêsta o putere de care se minunéză și ingeriī? Pre Melchisedec îl numește marele Pavel asemenea cu fiul lui Dumnezeu la al-7-lea cap cătră Ovrei, pentru căci aducea pâine și vin jertvă lui Dumnezeu, carele era închipuire Dumnezeestiilor taine; și noi cum nu vom numi cu vrednicie pe preoții nostri, cari în tôte ȃilele aduc nu închipuirile ci adevărul, nu umbrile ci același trup și sânge a mântuitorului nostru Dumnezeu? Cu cât mai vertos decăt Melchisedec, este acesta asemenea cu fiul lui Dumnezeu? Cu adăvărât nu pôte afla mintea gândului, nici limba cuvinte, pentru ca să vădêscă măririle acestor mici. Și cu acestea tôte ce cinste le face lumea? au să ȃie mai chiar, care obide n'au de la oameni, de la creștini și de la fiī lor cei duhovnicești? „Cu tot sufletul tei teme-te de D-zei, poruncește sîntul Duch la al 7-lea cap al lui Sirach, și pre preoți laudă, și earăși teme-te de „Domnul, și slăvește pre preotul.“ Și este cine-va să o facă acêsta? este cine-va să aibă cucerie cătră preoți, să-i cinstiască, să-i slaviască? In legea veche atâta de mare socotea necinstea preoților, cât însuși Dumnezeu au dat porunca, precum serie la a doua lege în 17 capete, ca de va îndrăzni cineva cu semeție să necinstiască pe preot și să nu asculte porunca lui, omul acela să se dea morții. Acuma dar la câtă osândă socotiți că sînt vrednici cei ce îndrăznesc cu atâta semeție de fac necinste preoților a sfîntei bisericii nôstre, cari covârșesc și în dar și în vrednicie și în putere pe preoții legiī vechi? Pentru marele Antonie, serie în viața lui Dumnezeescul Atanasie, cum-că măcar că era atâta de mare și vestit întru bu-

¹⁾ Cuvinte sterse în manuscris.

nătăți, că se cutremura de el dracii și hiarele pustiului i se supunea, ear când vrea întimpina vre-un preot, își pleca genuchele înaintea lui și nu se scula de la pământ până nu-l săruta întâiu mâna și să ia de la el blagoslovenie. Și acum nu Antonie, nu sfinți, ci oameni netrebniți și păcătoși, nu numai să primiască să sărute mâna de preot nu vor, ci se pornesc asupra lor cu atâta semeție a limbilor celor slobode, de-î dojnesc, de-î înfrunteză și-î necinstesc; și este această credință Dumnezească sau sfat creștinesc? Mi se pare înse să audă pre mulți de-mi dau respuns: cum-că preoții noștri nu sunt ca preoții acei vremi; aceia, dicit, era cu fapte bune, acestia sunt înrătățiți; aceia era cucernici, și acestia leneși; aceia era postnici, aceștia sunt bețivi; aceia era fără răutate, și acestia vicleni; aceia era toți duh, și acestia toți trup; și pentru aceia cu dreptate se și necinstesc. Trebuie dar să nu avem preoți nici de cum, ci să fim ca dobitocele cele necuvântătoare? Inse eu cum-că cu adevărat bună pricină este acesta, și așa să fie; numai întâiu voiți dicit și eu cu sfânta Scriptură fiește căruia: cine te-au pus pre tine boeriu și judecător preste noi (Eșirea cap. 2, stich 14); și earăși împreună cu mine, dicit sfântul Pavel: „tu cine ești cela ce judeci „pre sluga străină;“ și la al doilea cap cătră Evrei dicit: „și „gândești¹⁾ o, oame, cela ce judeci pre ceia ce ca acestea fac și „făcând acestea, gândești că tu vei scăpa de judecata lui Dumnezeu?“ Cine au dat volnicia acesta mirenilor să înfrunteze pe preoți, să ia seama petrecaniă lor, să vicleniască la faptele lor? Nu era împărat și împărat creștin marele Costandin? ear când i-au spus pentru un preot, cum-că petrece vieța rea și précurvescă, n'au vrut să-î cerce, nici să-î iscodiască vieța și fapta lui, ci ca un iubitor de Hristos ce era, au dis: de așa vedeă cu ochii mei pe preotul să facă păcatul l'asă acoperi cu cabanița mea. Și earăși la soborul cel d'întăiu de

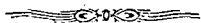
¹⁾ Cuvinte șterse în manuscris.

la Nikea, aducând oare care o scrisore împotriva unor preoți și Episcopi, n'au vrut fericitul nici cum să o citiască, ci îndată au rupt-o și au băgat-o însuși în foc de au ars, și au dis aceste cuvinte vrednice de pomenire : „să nu dea Dumnezeu să „judec eu vre odată pe preoții lui Dumnezeu.“ Deci acuma acéia ce n'au făcut un împărat atâta de mare și atâta de sfânt, cum îndrăznește să o facă un om de rënd, un om păcătoș, nenorocit și nevrednic? A doua răspunđ : aceste greșale ce diceți că au preoții, oare din copilărie le-au avut? au le-au câștigat după ce au luat preoția? De le-au avut din copilărie vina nu este a lor, ci este a mirenilor, că n'au vrut să-î crească cu frica lui Dumnezeu, cu învățatură folositoare și cu pilda lor cea bună; ear de le-au câștigat pe urmă, ear de la mirenii le au luat și de la dânșii au învățat răutatea, că ei n'au născut preoți ci mirenii; și pentru ce nu clevețiți însivă pre voi și să vă înfrunțați, că ați dat pricină rea, ci necinstiți pe preoți, cari de s'au făcut ucenici răi, s'au făcut pentru căci au avut pre voi dascalii răi? Inse eu mă voiți uni cu gândul vostru și acestea ce diceți pentru preoți, dic și eu că este așa; inse să ascultați o pildă: Evdoxia împărătesa lui Arcadie au fost înțeles cum-că norodul de la Gaza nu petrece creștinește, de vreme ce cei mai mulți se închină idolilor, și dicea împăratului și-l îndemna să facă în tot chipul să-î supue sub creștinătate, pentru ca să nu se necinstiască împărăția și numele lui Hristos și al credinței; ear împăratul Arcadie i-au răspuns: o știu eu acésta de mult, cum-că acest norod plăcă mai mult la închinăciunea idolilor, dar ce voiți să fac? se cuvine să mă fac că nu-mi este în știre și să-î las să trăiască cum vor vrea, pentru căci are mare câștig împărăția noastră din dările lor. Acum dar dintr'acést răspuns i-au și eu pricină, ca să astup gurile mirenilor acelora cari cu atâta îndrăsnélă iscodesc cu tot din adinsul faptele preoților. Ce diceți voi râvnitori, cum-că preoții sânt răi și păcătuesc? ade-vărat, eu încă dic că păcătuesc; numai acestiea ce voi îi so-

cotiți păcătoși, aceștia sînt cei ce vî dau blagoslovenie, aceștia sînt cei ce vî sfințesc de a doua oră în baia sfîntului botez, aceștia vî pecetluiesc cu darul Duhului sfînt, aceștia sparg zapisul păcatelor vîstre, aceștia vî împrietinesc cu Dumnezeu, aceștia vî fac pîrtași cu trupul și cu sîngele Domnului, aceștia sînt ce vî folosesc cu rugăciunile lor la bîlele vîstre, la nevoile vîstre, în viață, la mîrte și după mîrte. Și nu cîutați la atîta cîștig și bunătăți ce vî fac, la atîtea daruri, la atîtea faceri de bine ce vî împart, numai vî uitați cu atîta pismă și cu atîta mînie la greșalele ce au ca niște oameni ce pîrtă trup și viețuesc în lume. Dar pe cine vatămă preotul de greșește, au de face ceva neplăcut? Și de nu vatămă pre nimeni, ci mai vîrtos face folos norodului lui Dumnezeu și biserice, pentru ce vî îndemnați pentru un rîu carele nu vî face pagubă, să obidiți și să necinstiți un bine ce vî dă atîta folos? Dar ce voiți să țic, rîutatea cea multă a lumei orbește ochii a fiște căruia și nu lasă să se uite la păcatul cel mare ce face cînd necinstește unul dintru acești mic. Inse țic chiar marele Zlataust, la al 17 cuvînt, ce face la Evanghelia lui Matei: „cei ce țin locul „lui Hristos sînt preoții, și cel ce cinstește pe preotul lui Hristos pe Hristos cinstește, ear cel ce sudue pe preot pre în-„suși Domnul nostru sudue și necinstește, că Hristos pe preoți a lăsat în locul lui ispravnic în biserica sa.“ Și de vreme ce un boer nu pête suferi să-i necinstiască cineva pe ispravnicul sîu carele-l va lăsa la nisca case ale lui, dar Hristos, cum va putea suferi? la cea de apoi ce dar socotiți că vor lua unii ca aceia și în acastă viață și în ceia-laltă? N'ați cetit vre-o dată în sfînta Scriptură ce s'au întîmplat lui Noe, cînd au bîut și s'au îmbîtat de s'au desbrăcat de tot în casa sa, și dormea, și au vîduț fii-seu Ham goliciunea lui și în loc de a-l acoperi ca pre un tată, au eșit afară și l-au grăit de rîu cătră frații lui; ear aceia, ca niște înțelepți și cucernici, au mers de au acoperit goliciunea tatălui lor, făr de

a-și întorce fețele lor să le vadă. Și dintru acesta ce au urmat?
„Și se tresvi (dice Scriptura) Noe din vin, și cunoscă câte-î
„făcu lui feciorului cel mai tînăr, și dîse : blăstemat Ham fe-
„cioru, slugă va fi fraților lui; de vreme ce mi-au făcut a-
„cēsta Ham și m-au grăit de rău în lume, să fie blestemat și el
„și copii lui și averile lui; stepănire să nu ia în viața lui, ci să
„se facă slugă supusă fraților lui.“ Atâta au dîs bătrânul Noe,
și pănă astă-dî și în veci va fi pururea blestemat nēm̄ul lui
Ham. Și acēsta socotiți feți mei iubiți, că se va întēpla și
la cei ce obidesc prē unul dintru acești mici. Iar iubitori
de Dumnezeu și creștini să se păziască de clevetirea cea pre-
oțescă, pentru că să căștîge blagoslovenia lui Sim și a lui
Iafet, care rugăm să vē o daruiască milostivul Dumnezeu și
în cēstă lume și în cea viitoare, amin : „că cela ce se teme de
„Dumnezeu, dice Ioan cel cu rostul de aur, nu iscodește, ci
„crede, îmblândește, jertvuește, cinstește, mărește, cāntă și
„laudă.“ Inse precum nu lipsesc împăratului ostași credincioși,
așa nu lipsesc nici lui Dumnezeu fii cucernici cari se tem
de el și-l cinstesc, dintru care fii cucernici și credincioși cel
mai ales ești Măria-ta prea Înălțate Dōmne, carele mai mult
de cāt toți te temi de Dumnezeu, cu care temere te și închini
lui și-l ascuți mai mult de cāt fiste carele, îl cinstești și-l la-
uđi. Pentru Măria-ta putem dice acēia ce dice Dumnezeu
pentru David: „înălțat-am pre cel ales din norodul meū, aflat-
„am pre David sluga mea, cu unt sfint l-am uns pre el.“
Măria-ta ești cel ales din decī de mi, după cum dice Scrip-
tura, carele cu faptele tale cele bune cinstești pre Dumnezeu,
cu facerile de bine-l îmblândești și cu multa-ți credință mărești
și lauđi numele lui cel sfint. Drept acēia, precum pentru David
s'au făgaduit să-l înalțe mai vērtoș de cāt împărași pămēntu-
lui, să-î păziască în veci vecilor seminția lui și scaunul lui ca dī-
lele ceriului, așa mănă lui cea prea puternică va fi pururea spre
paza Domniei tale, va tăia de la fața ta pre vrăjmași tei, va
înfrînge pre cei ce te urăsc și va păzi în veci seminția ta și

scaunul tău ; „că voea celor care se tem de el va face, dăce Da-
„vid, și rugăciunea lor va auzi și va mântui pre dinșii.“ A-
cestui dar se va învrednici și fiește carele din voi feții mei, de
veți asculta cu cucerie și cu dragoste glasul părintelui celui
fără de anii și veți face învățăturile înfrumșetătului Hristos
fiului său, a căruia darul și mila cea bogată rugăm pururea
să fie spre mântuirea sufletelor vóstre, amin.

X

Cuvînt la Intrarea în Biserică a Născătoarei de Dumnezeu la
Noemvrie 21.

*„Puțin ajutor va putea lua un bogat de
„la un sărac, și puțină laudă va auzi un
„cinstit de la un neînvățat“.*

Drept acéia dar și eu, știindu-mă sărăcia bunătăților și slăbiciunea învățătorei, stau de mă mir ce voi face. Că de o parte uitându-mă măririlor pré sfintei fecioarei Mariei, a căria intrare cea cu poihvală în biserică astă-đi prăznuim; de altă parte, vedënd atâtea cinstite obraze împodobite cu florile bunătăților și cu înțelepciune, mă spăimântează și nu cutez a grăi; că ce tărie are ticăloasa mea limbă a lăuda și a cinsti cu vrednicie pre una ca acésta, care este aleasă și întru tot îmbunătățată mai înainte de cât totă zidirea, după cum ăice la Cântarea cântărilor? Sau ce putere are isvorul meu cel cu o picătură de apă să adape o grădina sufletéscă ca acésta? Iar încăși de vreme ce darul Duhului sfînt, carele pururea tãmaduește cele neputincioase și cele care nu sînt desăvîrșit le împlinește, același să-mă dea și mie putere și ajutor ca să pocîu ăice puține cuvinte în slava lui Dumnezeu și întru cinstea și lauda Născătoarei de Dumnezeu. Vede-se în sfînta Scriptură, la a 3-a carte a Impăraților la al 6-lea cap, cum că împăratul Solomon au făcut casa Domnului cu 3 despărțituri; și în despărțitura cea d'întăiu sta mulțimea norodului,

întru a doua despărțitură sta Archiereii și preoții, ear întru a treia despărțitură sta sfînta sfîntelor, întru care nu putea să între nimenea fără numai Archiereul într'un an odată, de tîmăea locul acela și se ruga lui Dumnezeu pentru mîntuirea lui și a norodului; precum țice fericitul Pavel, la al 9-lea cap către Evrei: „la cortul cel d'întăi pururea întra preoții „de făcea slujbe, ear la cel de al doilea într'un an odată singur „Archiereul, nu fără de sânge, carele aducea pentru dînsul și „pentru necunoștința norodului“. Care biserică despărțitoarea cea d'întăi unde sta norodul se închipuia ceriului, carele stă d'asupra noastră unde este văzduhul, și sunt acolea tôte paserile cele sburătoare; ear a doua despărțitură, unde sta Archiereii și preoții, se închipuia ceriului al doilea, carele stă d'asupra ceriului d'întăi, unde sunt puterile cele cerești adecă ingerii și sufletele dreptilor; ear a treia despărțitură, unde era sfînta sfîntelor și întra într'un an odată numai Archiereul, se închipuia al treilea ceriul, carele stă d'asupra celui de al doilea, întru carele nu întra nimenea, fără numai adevăratul Archiereu, Hristos Dumnezeuul nostru. Și de pohtiți ca să vă încredințați cum că biserică aceia era închipuirea ceriului, ascultați de vedeți ce țice fericitul Pavel ear la al 9-lea cap către Evrei: „pentru că nu în sfînta făcută de mîni „au intrat Hristos, pildă celor adevărate, ci într'acestași ceriul „să se arate acum feții lui Dumnezeu pentru noi.“ Și pentru ce se numea sfînta sfîntelor? nu pentru alta fără numai căci era într'însa cele 2 table ale legei ce a dat Dumnezeu lui Moisi în muntele Horiv, și toeagul cel înflorit al lui Aaron, și năstrapa cea cu mană, și cădelnița cea de aur și lada legei. Iar eu pociu țice că se numea mai vîrtos sfînta sfîntelor, nu pentru căci era stătătoare într'însa numai cele lucrări trecătoare, carele închipuia multe taine ale bisericei noastre, ci și pentru căci s'au învrednicit a lăcui într'însa 12 ani sfînta sfîntelor cea adevărată, adică sfînta feciôră, care au născut mai pre sus de fire pre sfîntul sfîntilor pre Mesia cel făgăduit. Și cum că se închipuia biserică aceia ceriului, este lucru dovedit, căci este

ceriul cel adevărat, carele au răsărit pre sórele dreptății, și în pântecel eî au lăcuit ca întru al treilea ceriū o față a sfintei Troițe, fiul și cuvântul lui Dumnezeu Isus Hristos, adevăratul Archiereu, de au zidit a doua óră neamul omenesc, și se ruga lui Dumnezeu Tatăl pentru mântuirea lui Adam și a necunoștinței lui. Iar pricina pentru căci au intrat sfinta fecióră de au lăcuit atâtea ani la acel loc sfint, măcar că este știut la toți, ear încăși cu cuviință este să o spunem și noi. In vremile cele de demult era obiceiul la Jidovi, și care om nu făcea coconî era hulit și urît de toți, măcar de ar fi fost de neam cât de mare și bogat; și când ducea darurile lui la biserică, le primea preotul mai pre urma tutúror, și sta la biserică mai jos de cât toți, și bucate nimeni nu mânca cu el, ci-l ținea toți ca pre un urgisit de Dumnezeu. Deci Ioachim și Ana, fiind sterpi, s'au întemplat într'o sărbătoare mare ce avea Jidovi, prin neștiință și fără de nici un viclesug, ca niște oameni bogați și de neam împărătesc ce era, au dus darurile lor mai nainte de cât alții la biserică, și vedându-i preotul, atâta i-au înfruntat și i-au dojenit, cât i-au scos din biserică cu mare rușine, și cu multă urgie i-au gonit împreună cu darurile ce adusesse (oare ce jale și scârbă socotiți că vor fi luat în înima lor niște oameni mari ca aceia!); ear ei blagosloviții au primit înfruntarea și urgia preotului cu multă cucerie, și plecându-și capetele se ducea plângend cu amar la casa lor, nedîcend nimic nimenui. Iar acuma să nu care cum-va să îndrăzniască preotul sau Archiereul să înfrunteze pe cineva, nu pentru că nu are coconî, ci pentru căci face fără de legi și strâmbătați, că apoi este vinovat morții. Iar măcar că avea Ioachim și Anna multă jale în înima lor pentru uriciunea și hula ce avea de cătră toți pentru sterpiciunea lor, ear de a pururea se ruga cu lacrimi dintru adencu inimei lor stepânului firii, ca să facă milă cu ei să le deslege sterpiciunea și să le dăruiască ródă pântecelui lor; nu doar pentru ca să le remăe după moartea lor fecior să-i pomeniască, după cum pohtesc oamenii cești de acuma,

sau să le moșteniască moșiile și averea, ci numai cu făgădu-
elă că acéia, ca de vor naște vre un prunc, au parte bărbă-
téscă : au parte femeéscă, să se închine lui Dumnezeu. Ve-
deți dar acum pohtă și dragoste creștinească ! Vedeti căldură
din inimă ! vedeți râvnă ! Cine se află acum pe aceste vremi,
au din cei bogați au din cei săraci, măcar de ar avea o sută
de feciori să închine unul lui Dumnezeu ? O țin lucru necu-
vios și lucru de nimica, ținând multe cuvinte deșarte, carele
me rușinez a le grăi ; însă Dumnezeu după, cum țin David,
voia celora ce se tem de dînsul va face și rugăciunea lor
va asculta. Împlinindu-se sorocul sfatului lui Dumnezeu cel
mai înainte de toți veci, și sosind vremea și ceasul acela,
aflându-se și vase alese ca acelea, bine-voi Dumnezeu de
deslegă sterpiciunea Annei, și născu prin făgăduință, duple
cum au născut Saara pre Isaac, Rebeca pre Iacov, Rachil
pre Iosif, femeia lui Manoe pre Sampson, Anna femeia lui
Elcana pre Samuil, și Elisabet pre Ioan Botezătorul. Așa
și fericita Anna, femeia lui Ioachim, născu scaun sfînt lui
Dumnezeu pre fecióra Maria, ca să se odihniască pre dînsa
cela ce se odihnește pre scaunile cele îngerești, și-și găti
luiși ceriū însufletit cela ce au întărit ceriurile cu înțelepciun-
ea sa, și pămîntul l-au întemeiat pre ape ; de carele se cu-
tremură tóte adîncurile și beznele iadului. Și au avut mare
dreptate Ioachim și Anna, ca să nască pre una ca acésta din
pântecele lor : Una, pentru că era amândoi de neam împărătesc
și se trăgea din seminția lui David, și era fórte drept și bun
înaintea lui Dumnezeu ; și alta, că au căștigat acésta ródă
blagoslovită cu multă durere de inimă, cu multe rugăciuni,
cu multe milostenii și cu multe lacrimi, după cum țin David :
„cei ce sémănă cu lacrimi, cu bucurie vor secera“. Si au căș-
tigat adévărat o bucurie ca acéia, cât nu o au putut căștiga
alți părinți din veci, nici vor căștiga numele ce au căștigat
ei, a se numi părinți ai lui Dumnezeu. Drept acéia, trecînd
3 ani după nașterea feciórei, o duseră părinții ei la biseri-
că cu multă pohvală de fecióre, cu făclii aprinse, după pro-

rocia lui David, să o închine lui Dumnezeu, după făgăduiala lor. Și sosind la ușa bisericei, fericita Anna dîse cătră preot cu credință și cu multă cucerie: „priimește preote al lui Dumnezeu pre acéstă cocónă, că este ródă pântecelui meu, pre care o am căștigat cu multă durere de inimă, prin rugăciuni cu lacrimi amestecate, și o așeză în casa Domnului, că lui i-am făgăduit-o, pentru căei au făcut milă cu mine și au rădicat d'asupra mea hula norodului; priimește-o făr de nici o îndoeală și sârguește de o du în biserică făr de nici o zăbavă, că lui Dumnezeu o am închinat.“ Care cuvinte auđindu-le preotul Zaharia și vedënd și pre pré sfînta fecióra, se minună și dîse cu bucurie mare și cu glas de prorocie cătră fecióra: „Tu ești cu adevărat ușa cea de gînd a vieții, care o au vedut prorocul Iezechiil închisă, ci-mi caută și făr de voea mea a-ți deschide ușile bisericei ca să întri într'însa să locuiești, că cu adevărat mai vêrtos pentru tine au făcut Solomon cu înțelepciunea ce i-au dat Dumnezeu acest lăcaș, și ție au închipuit-o cunoscëndu-ți fecioria cu ochii cei de gînd ai prorociei lui, și ție ți se cuvine ca să lăcuesți într'însa, că acelea câte sta într'însa ție se închipuea. Drept acéia, dacă s'au arătat adevărul, trebuie să se redice umbra. Întră ficalui Dumnezeu cu bucurie și te veselește într'însa, că am cunoscut cu adevărat că s'au apropiat mântuirea lui Israil, care va să vie înfățișat să se nască din tine; întră pré curată voiósă și veselă, de te fă lăcaș desfătat pré înălțatului Isus carele este mântuitorul lumei! întră la locul cel ales céia ce ești alésă mai 'nainte de veci, ca să te hrănești cu hrană cerescă, care va să-ți fie trimisă de la Părintele vecilor prin ingerii sei! întră în sfînta sfîntelor, ca céia ce ți se cuvine să auđi tainele cele ascunse și pré slăvite, ce s'au grăit în cămările cele cerești, că tu vei să naști pre ziditoriul a tótă făptura! întră de te fă mijlocitore mântuirii omenești!“ Și întorcëndu-se preotul Zaharia dîse și cătră părinți: „bucurați-vé și voi soție sfîntă, păreche blogoslovită Ioachime și Anno! căci v'ați învrednicit de v'ați făcut părinți a unei prunci sfînte ca aceștia. Fericiti

„sânteti cu totă fericirea, că după semnele darurilor ce ved
„că are această cocónă asupra ei, cunosc adevărat cu duhul
„prorociei, că ea este acoperemântul goliciunei strămoșilor,
„oglanda prorocilor și izbăvirea lumii.“ Deci cu aceste puține
cuvinte ce am ȃis înțelegerea noastră cea de pre urmă este,
cum-că pentru 2 lucruri au intrat sfînta fecióră în sfînta sfin-
telor: una, pentru ca să se curățiască de pecatul cel strămoșesc
prin mijlocul cuvântului celui de bucurie ce aștepta să vie cu
Arhanghelul Gavriil; și alta, ca un vas ales ce era prin venirea
sfîntului Duh și prin umbrirea puterii ce de sus să primias-
că în pantecele ei pre fiul și cuvântul lui Dumnezeu.

Drept acéia dar trebuiește și noi, când vom intra în sfînta
biserica, să ne curățim întâi de păcatele noastre și de cugetele
cele viclene, și apoi cu cunoștință întrégă să ne facem vase ale-
se, să priimim prin darul Duhului sfînt cuvântul lui Dumnezeu
în inimile noastre; și așa cu acest mijloc vom fi adevărați prăz-
nuitori, măcar că pré sfînta fecióra, de vreme ce este și se
numește pricina tuturor bunătăților, nu este cu putință nici
cu un mijloc să o cinstim și să o prăznuim precum se cade,
pentru că cinstea ei biruește totă limba și covârșește tot cu-
getul omenesc, ear încăși trebuie cu frică și cu bucurie : cu
frică pentru păcat și cu bucurie pentru mântuire, să-i ȃicem
toți cu un glas lauda cea ingerescă : „Bucură-te céia ce ești
„plină de ȃar, Domnul e cu tine“; a căriea mila cea nespūsă
și darul cel bogat să fie pururea cu noi cu toții, amin.

XI.

Cuvînt la ziua sfîntului Nicolae în luna Dechemvrie 6.

Pentru căci este omul făcut de Dumnezeu îndoit, de suflet cuvîntător și de trup simțitor, are și bunătăți sufletești și trupești, și sînt bunătățile cele sufletești 4: Vitejia, Înțelepciunea, Dreptatea și Curățenia; bunătățile cele trupești încă sunt 4: Tăria, Intregimea, Frumsețea și Sănătatea; și dintr'aceste bunătăți ale sufletului și ale trupului, nasc alte 4 bunătăți de obște: Credința, Nădejdea, Dragostea și Smerenia.

Deci pe aceste 4 bunătăți, ca pe 4 temelii nemișcate să-mi întemeiez vorba ce voi să fac astăzi cu ajutorul lui Dumnezeu înaintea dragostei vóstre. Ci întăi voi să vă spuiú forțe pe scurt a fiește căria bunătate, puterea și lucrarea ce are, pentru ca să se pricépă mai lesne cele ce voi să grăesc; apoi vom întinde vorba înainte, de vom dice după putință câte ne va aduce ceasul și ne va lumina Dumnezeu, de la carele cerem și ajutor. Ci vă pohtesc să ascultați cu dragoste, ca să aveți și plată de la Dumnezeu.

Credința, după cum dice fericitul Pavel la 11 cap. către Evrei, este ființa celor nădejduite și lucrurilor celor ce nu să ved dovediri, și far de credință nu este nimeni cu putință să fie plăcut înaintea lui Dumnezeu, nici să se apropie de el. Și pentru ca să vă încredințați cum-

că este cuvântul acesta adevărat, ascultați de vedeți, că
„dice Hristos către Apostoli la 16 cap. ale lui Marco:
„Mergeți în totă lumea, propoveduiți Evanghelia la totă
„zidirea; și cela ce va crede și se va boteza, se va spăsi, ear
„cel ce nu va crede se va osândi.“ Iată dar că fără de credință
nu este cu putință să ne mântuim. Și să știți că lăcașul ei
este înima omului și vieța ei faptele cele bune, după cum dice
Apostolul Iacov: „Că precum trupul omului este mort fără
„de suflet, așa și credința este mortă fără de fapte bune.“ Și
nimeni să nu socotiască în mintea lui cum-că cu credința sin-
gură se va mântui, de nu va face și fapte bune, că va greși.
Și eată că v'am spus în puține cuvinte puterea credinței.

Auțiți și a nădejdei: Nădejdea este o îndrăsnéla adevărată
cătră Dumnezeu, dată în inima omului din Dumnezeésca stră-
lucire, ca să nu se desnădăjduiască nici odată de darul lui
Dumnezeu, ci să fie încredințat cum-că va lua prin pocăință
ertăciune păcatelor, și veri ce altă cerere sau stricătoare sau
vecinică. Și se încredințază și se adevéreză nădejdea acésta
în inima omului, întâiu cu ajutorul și cu darul lui Hristos,
că el este totă nădejdea noastră, după cum dice Apostolul
Pavel către Corinteni: „după porunca lui Dumnezeu mântui-
„torului nostru și Domnul Isus Hristos al nădejdei noastre, că
„printru însul luăm toate;“ precum însuși Hristos învață și dice:
„și câte veți cere întru numele meu, acésta voi face, ca să
„se măriască Părintele întru fiul.“ Și în daru acesta a lui Hris-
tos, totă nădejdea noastră să întemeiază. Iată că ați înțeles
puterea nădejdei. Să vă spuiū acum și a dragostei.

Dragostea încă este, după cum dice fericitul Pavel, mai
mare de cât credința și de cât nădejdea, temelul și vârful tu-
tutor bunătăților, care unește pre mulți întru una și face ca-
le către Dumnezeu tuturor celor ce o iubesc; care dragoste
singur Hristos o adevéreză la 22 capete ale lui Mateiū, dicénd,
„că întru acele două porunci, a iubi neștiné pre Dumnezeu
„și pe aprópele seū, razimă totă legea și prorocii.“ Am înțeles
și puterea dragostei. Să vă spuiū acum și a smereniei.

Smerenia încă este sfârșitul, legătura și pecetea tuturor bunătăților; căci că de ar face neștine toate bunătățile lumii și smerenie să nu aibă, toate-s pierdute, toate-s stricate, toate-s de nimica; și osteneala lor este în deșert, pentru căci smerenia este maică tuturor bunătăților; și precum maica pune multă nevoie din firésca dragoste ce are de hrănește pe copiii ei ca să-i crească și-i ferește de toate, ca să nu li se întâmple vre o primejdie și-i va perde; așa și smerenia hrănește bunătățile de cresc, și le ferește de toate primejdiile ca să nu piară; pentru căci păcatul cel d'întăiu și mai mare de cât toate păcatele este mândria, care o au isvodit și o au născut singur Satana, carele era inger și se numea Luceafăr, pentru multa lumină ce avea. Care mândrie l-au surpat și l-au pogorît cu totă ceata lui întru cele mai de jos prăpăstii ale iadului, și dintru atâta lumină ce avea s'au făcut decât toate negrețele și decât toate întunericele mai negru și mai întunecat, și este să se osîndiască în veci nesfârșiți, pentru căci nu are tămăduială nici vindecare rana lui, că fiind duh nu are pocăință. Și cu acest păcat al mândriei, pentru multa lui zavistie, au înșelat și pe ticălosul Adam, de l-au surpat din cinstea lui și l-au adus la mörte și l-au pogorît și pre dînsul în iad. Și precum păcatul mândriei au avut putere de au pogorît pre luceafăr până la cele mai de jos prăpăstii ale iadului, așa și bunătatea smereniei are mai multă putere decât mândria, că au făcut pre singur Dumnezeu, carele este făcătoriul Luceafărului, și s'au plecat atâta cât au lăsat ceriurile și totă slava și lauda ce avea de toate puterile cerești, de s'au pogorît pre pământ și s'au făcut om, și s'au smerit până la mörte, după cum dice fericitul Pavel, mörte de cruce; și s'au pogorît până la iad, de au scos pre Adam cu tot nēmul lui, și l-au suit pre dînsul împreună cu el la ceriū, unde au fost și mai înainte. Iar Luceafărul n'au putut să se mai sue, căci îl atárnă păcatul în jos. Că păcatul se asemănă pietrii, și caută să mērgă la maică ei în pământ de unē și este; ear bunătatea se asemănă focului și este să meargă sus în văzduh unde-i este matca, că Dum-

nezeu este foc mistuitor și pară de foc subțire, precum l-au văzut prorocul Ilie. Și precum un om are în casa lui aur, argint, scule și alte haine, și când ese din casă pune lacăt și încuie, pentru ca să nu meargă vre un hoț să i le fure să se păgubiască, așa și smerenia încuie ca cu un lacăt toate bunătățile ca să nu meargă hoțul cel de obște, diavolul, să le fure, și se va păgubi de osteneala ce au făcut.

Și eată că după puțină cu scurte vorbe v'am spus puterea și lucrarea acelor 4 bunătăți, carele trebuie cu toții căți le ați auzit să le însemnați în inima voastră și să le păziți, și după puțină să le faceți; și atuncia veți fi fericiți, după cum dice Hristos: „fericiți cei ce aud cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc pre „dînsul.“ Pre aceste 4 bunătăți ce am dis mai sus și v'am spus a fiște căreia puterea și lucrarea, ca pre o piatră în patru fețe, care nu se poate mișca, și-au zidit toți sfinții și toți dreptii, ca niște înțelepți, casa bunătăților sale. Și după cuvântul Evangheliei, se pogori plouă și veni riurile și suflară vânturilor și loviră casa acéia și nu cădu, că era întemeiată pe piatră; care piatră este Hristos, după cum dice fericitul Pavel. Dintru care înțelepți și sfinți și drepti este unul și acest fericit și de apururea pomenit marele Nicolae Arhiereul Mirilor Lychiei făcătoriul de minuni, a căruia pomenire săvîrșim astăzi întru acest sfînt lăcaș; carele stă d'asupra muntelui bisericeii ca o cetate păzită de Dumnezeu și întărită de câte patru părți cu 4 tunuri duhovnicești: cu credința, cu nădejdea, cu dragostea și cu smerenia. Și cu tunul credinței gonește departe pe vrăjmașii bisericeii, pre eretici; cu tunul nădejdei aduce pre cei desnădăjduiți către Dumnezeu; cu tunul dragostei ajută celor săraci și lipsiți; cu tunul smereniei sue pe cei păcătoși la ceriți. Stă nemișcat în muntele credinței și al nădejdei și nu se poate ascunde; stă întemeiat în muntele dragostei și al smereniei și nu se poate pitula. Se vede departe că este la loc înalt, luminează ca o făclie aprinsă în casa Domnului, în curțile Dumnezeului nostru; faptele lui cele bune strălucesc tuturor celor din casă, nu sunt ascunse sub obroc; lu-

minéază în totă lumea ca lumina sórelui minunile lui ; cunoscut-e-s de toți facerile lui de bine și milosteniile; prii-mite-s de toți blândețile lui, și se bucură toți de pomenirea lui, după cum dice Solomon : „lăudându-se dreptul, se veselesc noró-„dele.“ Il mărturisesc pre dînsul adevărul lucrurilor, cum-că este îndreptătorul credinței și chipul blândeței și dascălul înfrânării, precum il cântă biserica. Și pentru acéia au agonisit prin smerenie cele înalte, și prin sărăcie cele bogate. Acesta au urmat dascalului și învățătorului seú Hristos, păs-toriului celuí bun și adevărat, care ș'au pus sufletul pentru oi. Acesta au păzit porunca lui Dumnezeui desăvîrșit și l-au iubit pre dînsul și pre aprópele seú, ca însuși pre sine. Il dovedește ajutorul ce l-au făcut din destul cu mulți galbeni celor trei fecióre, carele sta în cumpănă să-și piardă fecioria lor ; că înțelegënd sfintul cum-că acel ticălos de tatá al fetelor, pentru ca să goniască sărăcia din casa lui, au socotit să chemie în casa lui pre Afrodita, adică curviea ; și pentru ca să câștigue puțin aur și argint, ca să se pótă chivernisi, au vrut să vëndă fecioria fetelor lui ; și oftând cu amar din mijlocul inimei lui, și plângënd cu lacrimi fierbinți dicea : „3 fecióre, care se vęd ca 3 bunătăți ale raiului, vor să se schimbe și vor să se prefacă spre 3 reútăți ale iadului ; și pentru puțin câștig vor să piardă o avuție care este mai cinstită decât tóte avuțiile ce sînt ascunse sub munți, sau decât tóte câte ocolește totă lumea ; și acea frumsețe luminată ca a sórelui este să-și piardă lumina și podóba și să se facă scaun, sau, să dic mai bine, chiar cuibí întunecaților draci.—Deci acestea ce am đis mai sus înțelegëndu-le sfintul au đis întrú sine : „ba diavole, nu „voiú lása să se lipsiască ceriul de stele frumóse ca acestea ; „nu voiú să câștigue iadul suffete atáta de curate și flori așa de „frumóse ; eu, o dragoste mincinosă, voiú să-ți sfárim săgețile „care făr de rană omor ; eu, Luceaférule, voiú să-ți sparg tóte „mrejile și-ți voiú pérde tot viclesugul.“ Așa au vorbit sfintul. Apoi pe urmă, după ce au ascuns sórele tóte rađele lui și s'au stîns de tot lumina đilei, între întunericul nopții și când ceriul

de osteneală au fost închis spre somn toți ochii lui, atâta cât nici luna nu priveghea, nici una din stelele cele mai mici avea deschise tâmpile lor cele de argint; atuncea, ca când ar fi fost nu făcător de bine, ci ca un hoț alergă cu mare grabă la acea săracă de casă, și aruncând în lăuntru, nu dic odată sau de 2 ori, ci de 3 ori, mulți galbeni, au gonit cu această săracia și tot reul și tot cugetul necuvios și au mântuit fecioria acelor trei feciore din cursele diavolului. Auđit-ați fapta sfintului? priceput-ați ferbinteala inimei lui spre a face bine? înțeles-ați puterea dragostei cătră de aprópele? Află-se și acum vre unul, au din cei bogați au din cei săraci, după ce vă cunóște lipsa și sărăcia fratelui seń, creștinului carele este aprópele seń, să-i facă ajutor la nevoea lui cu dragoste curată și fără fățarie, de nu va avea putere cu bani sau cu alt cevași, măcar cu un sfat bun sau cu un cuvânt de mângăere? Și nu numai eu, ci toți creștinii cei ce se tem de Dumnezeu il vor ținea întocma cu sfintul Nicolae și cu alți sfinți. Cu atâta este Dumnezeu de mulțumit și primitor cu multă dragoste de cel puțin a aceluia ce o va face cu credință și cu dragoste, ca și de cel mult a aceluia ce póte face. Și putem lua pildă după cei 2 fileri ai veduvei, că au fost primiți fórte de Hristos; și de pe plata celor ce au lucrat în vie la ceasul al 11-lea, că le-au platit ca și celor din ceasul d'întăi. Că de am face cu acest mijloc bine vecinilor nostri, cum au facut sfinții și cum ne învață sfințele Scripturi, sau mai vartos să dic cum ne învață Hristos, carele este începutul și sfârșitul tuturor, oare ce bine socotiți că am avea? oare ce spor ne-ar da Dumnezeu în tóte? Că dicé prorocul David: „voea celora ce se tem de dînsul va face și rugăciunea lor „va asculta“. Oare n'am fi și noi sfinți? că așa ne poruncește Hristos, „faceți-ve sfinți, că eu sfint sînt.“ Cu fapte bune se face omul lăudat și sfint, ear nu cu fapte rele, nici nume vestit va putea să lase neștine după mórte cu reutăți. Iar noi acuma de facem cui-va bine vre-o dată sau vre o îndemână

cât de puțină, o facem mai mult cu fățurie, pentru ca să ne laude oamenii; și de nu se va supune întru toate după pohta noastră, vom să-i scotem binele acela pre nas, imputându-i tot d'auna și blestemându-l îi dicem: să-l osândiască binele ce i-am făcut, și ne laudăm cătră unii și cătră alții. Dar dascălul nostru Hristos nu ne învață așa, ci dică : „când facem milostenie „sau alt bine, să nu știe stânga ce face dreapta.“

Deci cine va vrea să isprăviască desăvârșit și precum se cade aceste ce dic, aibă în loc de pământ, dragostea, că aceea se va înrădăcina credința ca un copaciu și-i va da ródă sa la vremea sa, după cum dică David : că toți copacii și toate erburile răzimând în pământ cresc și se măresc și-și dau ródă, ear dacă nu razimă în pământ se usucă și pier. Așa și credința răzimând în dragoste, crește și se mărește și face toate rodurile bunătăților; căci că pământul credinței este dragostea la cele 10 porunci ce au dat Dumnezeu lui Moisi în muntele Sinaï. Porunca cea d'întăiu și mai mare este pentru dragoste, că n'au dis să cređi în Domnul Dumnezeu teú, ci să iubești pre Domnul Dumnezeu teú tot din tot sufletul teú și din tot cugetul teú, și din totă vârtutea ta, și pe aproapele teú ca însuși pre tine. Și oare pentru ce au dis să iubești pe aproapele teú ca însuși pre tine ? Pentru două lucruri : una, pentru ca să arăți dragostea care ai arătat și arată tot d'aună Dumnezéu cătră tine; și alta, pentru căci fiește care om se iubește pre sine mai vârtos decât pre toate lucrurile, și-și polhtește cinstea și binele. Și pentru aceea au dis să iubiască cu acest mijloc pre aproapele seú, că să feria-că Dumnezéu, când ți se va aprinde casa, sau când te vor năpădi niscaî hoți, vecinul teu cel de aproape va să vie să-ți ajute, ear nu frate-teu, sau alt cineva din ruda ta, că aceia sânt departe. Că cel ce iubește cu dreptate acela și crede; că dică sfintul Ioan Bogoslovul : „de va dică cineva că iubește „pre Dumnezéu, și pre fratele lui îl urăște, minciunos este; că „cel ce nu iubește pre fratele lui că l-au văđut și-l vede tot

„d'auna, dar pre Dumnezeu că nu l-au vădut, cum îl va putea „iubi? Pentru acésta și Domnul Hristos au dîs cătră ucenicii lui : „după acésta vor cunóște toți cum că sînteți uceniți, de „veți avea dragoste între voi“. Dar acum tu, ticălóse oame, să te numești creștin și ucenic lui Hristos ! Dar unde este dragostea ce-ai cătră fratele tei ? Ce fel de ascultare faci dascălului și învățatorului tei ? Incailea-ți că nu ești creștin, că-ți faci mai multă osândă ; nu te nădăjdui că te vei mântui numai cu numele ce ai de te numești creștin ; căci dîce Hristos : „nu „cei ce-mi dîc mie Dómnne ! Dómnne ! vor intra întru împă- „răția ceriului, ci ceia ce fac voea mea“. Lui Hristos nu este alta fără numai dragostea, și cel ce are dragoste cătră aprópele seii și-î pohtește binele, acela face tóte poruncile lui Dumnezeu ; că cel ce rămâne în dragoste, rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu într'însul, după cum dîce Ioan : ear acum creștini noștrii atâta stau împotriva lui Dumnezeu, cât îl fac și minciunos, și sfînta Scriptură, dîc, că sînt basne și aflări omenești : și dîc : „dar cum voiți să iu- „besc pre vecinul meii, că-mi este vrăjmaș ;“ de vreme ce dîci că-ți este vrăjmaș, nu te numi creștin, ci dî că ești un păgân și un om fără de lege și fără de obraz, că stepănu-tei Hristos îți poruncește, să iubești pre vrăjmașii tei și să le faci bine, și tu-î stai împotriva și nu vei să-l ascuți ; dar nu-ți iei séma că tu ești om și măine poimáne vei să mori, și va să te mănânce pămîntul și viermii. Și de se va întâmpla să-ți stea împotriva sluga ta sau argatul tei, nu te mîni pre dînsul și-l bați ? dar Hristos că este Dumnezeu cel adevărat și va să judece tóttă lumea, pentru neascultarea ce-î faci oare socotești că nu te va pedepsi și te va bate cu osândă în veci ? Eată dar că nu-ți este vrăjmaș vrăjmașul tei, ci mai vîrtos prietin, că te duce la bine, dacă vei face cum te învață Hristos ; ear de nu vei face așa, îți ești însuși tu vrăjmaș și pierdător sufletului tei ; că de ar fi ascultat Adam porunca lui Dumnezeu, n'ar fi venit la atâta osândă némul omeneșc, și

noi acum, de am asculta pre Hristos, n'am fi într'atâtea scârbe și nevoi. Pavel apostolul ȳice la 13 capete cãtrã Corinteni : „de voiũ grãii cu limbile oamenilor și cu ale îngerilor și dragoste sã nu aib, fãcutu-m'am ca o aramã rãsunãtoare sau ca „o tobã rãsunãnd ; și de voiũ avea prorocie și voiũ ști tainele „tõte și tõtã înțelegerea, și de voiũ avea tõtã credința cãt și „munții a muta, ear dragoste sã nu aib, nimic nu sũnt ; și de „voiũ da tõtã averea mea, și de-mi voiũ da trupul meu sã-l ard, „și dragoste sã nu aib, nimic nu folosesc“. Audit-ai ce ȳice ? Dar tu cãci urãști pe fratele teũ atãta cãt nici în ochi nu vei sã-l veđi, ci-ĩ porți pismã și-l zavistuești pre la unii și pre la alții, ca sã-ĩ faci pagubã și sã-l supui și sã-l sãrãcești. Tu adevãrat nu ești creștin, nici om pe pãmẽnt, ci ești singur satana, care au pĩrit pre Dumnezeu la Adam ! Și care preot este acela de te ispoveduește, și te lasã pre tine cela ce pãrãști, de te cuminicĩ ? Acela adevãrat nu este preot, ci este singur Iuda vãndãtoriu luy Hristos ; și nu se va erta nici popei, nici ace luia, mãcar de ar face cãte alte bunãtãți, cã ȳice Hristos : „milã pohtesc, ear nu jertvã“. Pentru acẽsta dar, iubitiĩ mei intru Hristos frațiși blagosloviți creștini, cãți v'ați adunat astã-đi ca sã prãznuiti și sã vẽ bucurați de pomenirea sfintuluĩ, trebue din cãt va fi putința a fiește cãruia, luãnd pildã din faptele sfintuluĩ, se urmãm luy și sã iubim intãiu pre Dumneđeũ, precum este scris la porunca cea d'intãiu, și pre aprõpele nostru ; sã iubim pe vrãjmașii noștriĩ și sã le facem bine ; sã cinstim pre pãrintii noștriĩ, atãt pre cei ce ne-aũ nãscut cãt și pre cei sufletești, cariĩ sũnt cuvioșii cãlugãri și cucernicii preoți ; sã ne ferim, din cãt ne va fi putința, de curvie, de beție, de zavistie, de vãndãri, de apucãri, de nãpãști și de alte multe ca acestea, cã sũnt tõte aflãri ale începãtoriu luy de rãutãți ale diavoluluĩ, pentru ca sã ne despartã de Hristos Domnul nostru și sã-și batã joc de noi dupã pohta luy. Și dacã vom pãzi acestea cãte am đis, atunci vom fi creștini bunĩ și adevãrați uceniți luy Hristos, adevãratuluĩ Dum-

nezeu; și fără de nici o îndoială să avem nădejde bună, că aici în această lume vom petrece viață painică și fără de turburare, ear în cea viitoare ne vom bucura și ne vom veseli împreună cu sfântul Nicolae și cu toți sfinții, întru împărăția ceriului, care cu toți să o dobândim prin darul Domnului nostru Isus Hristos, a căruia milă rugăm să fie pururea cu voi cu toții, amin.

40
B3

XII.

Al doilea cuvînt la ziua sfîntului Ierarh Nicolae, Dechemvrie 6.

„Ei sînt păstoriul cel bun ; păstoriul
„cel bun sufletul lui pune pentru oî“.

Aducîndu-mî aminte de rîvna cea mare și de dragostea cea multă ce are păstoriul cel bun cătră oile sale, fôrte mî minunez și laud credința și dragostea inimei sale ce are spre paza lor; precum vedem că era fericitul acela și credinciosul rob al lui Dumnezeu Moisi, carele au fost păstoriu norodului Israiltenesc, cu tôte că vîdînd urgia lui Dumnezeu că era fôrte mare și gróznică asupra Jidovilor, atîta cît li se cuvenea și pierdare, dar n'au vrut pentru dragostea oilor să fugă să se mîntuiască el singur, ci mai vîrtos (după cum dîce la 22 de cap. la Eșire) au stătut împotriva lui Dumnezeu, și cu mînie aî început a-i dîce : „rogu-mă Dómnne, greșit-
„au norodul acesta greșală mare, și ș-au făcut lor Dumnezei de
„aur, și acum de veî să lași pécatul lor, lasă J, ear de nu, stân-
„ge-mă și pre mine din cartea care m'ai scris.“ Auđit-ați rîvna și dragostea cea mare a aceluî păstor? Cu adevărat, iubiti mei ascultători, staî de mî mir de acelea cuvinte mari și grele ce aî grăit Moisi cu atîta mînie; ear mai mult mî minunez de îndelunga răbdarea și de multa iubire de oameni a lui Dumnezeu, cum nu l-au dat pierdărei împreună cu Jidovii cei făr de lege? că lui Dumnezeu nu numai Moisi, ci

și totă lumea nu-î este nici de o trebuință, după cum țice David la psalm 15: „că bunătățile mele nu-ți trebuiesc“. Inse ear pentru ca să nu mă depărtez cu vorba, țice cum că Dumnezeu nu s'au uitat la acelea cuvinte ale lui Moisi, ce-l îndemna spre mânie, ci mai vârtos s'au uitat la dragostea cea mare ce avea cătră oile sale, ca să nu pață reți, și cum-că *mar bine au primit* ¹⁾ să móră împreună cu oile lui; și ²⁾ pentru acéia n'au vrut Dumnezeu să facă acea stricăciune mare ca să-l piardă. Mare era cu adevărat dragostea lui Moisi spre Jidovi, ear mai mare aũ fost dragostea lui Hristos spre tot némul omenesc; căci Moisi numai pentru un norod pohtea să móră, ear Hristos pentru totă lumea; și Moisi nu țice pierde-mé numai pre mine și lasă pre Jidovi, ear Hristos acéstă pohtă avea, nefiind vinovat să móră, și totă lumea să trăiască, precum țice și la sfinta Evanghelie de astă-đi: „sufletul meũ puiũ „pentru oi“; și într'un loc ear țice: „că se cade să se înalțe „fiul omenesc, ca tot cela-ce va crede întru dînsul să nu piară, „ci să aibă viețã vecnicã“. Deci după acestea vorbe ce am đis, vom putea cunoște dragostea cea adevărată și credința păstorului celui bun. Ci mă rog să ascultați.

Sunt mulți în lume de se numesc că sunt păstori și țice cum că pórta totă grija de oi, ci o țice ticăloșii numai cu cuvântul, ear cu fapta sînt departe cât e ceriul de pămînt; *pentru căci* ³⁾ nu pórta totă grija pentru folosul oilor, ci se nevoesc numai pentru *folosul* ⁴⁾ lor, cărorã nu se *cuvine* ⁵⁾ să le țică neștine păstori ci năimiți, sau mai vârtos se țice furii și tâlhari, că lasă oile de le mănâncă lupii, și ei sar pe aiurea în turmele cele streine să fure și să junghe și să piardă; pentru care țice Domnul Hristos (la Mateiũ în 7 cap): „luați-vé aminte de „prorocii minciunoși cari vin cătră voi în *veșmintele oilor* ⁶⁾ îm-

¹⁾ *Adans deasupra*: Cũ-l vedea cã este bucuroș.

²⁾ *deasupra*: ci.

³⁾ „ : căci.

⁴⁾ „ : vonitul.

⁵⁾ „ : cado.

⁶⁾ „ : în pieile oilor pe din afarã.

„brăcați, ear pe din lăuntru sânt lupi răpitori, pre *carî* ¹⁾ din „rodul *lor*, dîcem, îi veți cunoste pre ei“; adecă după faptele lor cele necuviöse ; și earășî (la 23 cap) pe unii ca aceștia îi numește fațarnici, orbî, nebunî, și morminte spoite pe din afară. Fațarnici ²⁾ îi numește, pentru căci se arată cu înșelăciune înaintea omenilor, și se fac pre sine cum-că sânt sfinți și drepti; orbî îi numește, pentru căci nu vor să învețe pre oameni cele ce se *cuvî* ³⁾ și sânt drepte și adevărate, ci-i învață și-i îndemnă pururea la lucrurile cele vătămătoare de suflet; ne-bunî îi numește, pentru căci calcă poruncile cele mari ale lui Dumnezeu și cercă lucruri deșarte și de nimica; morminte-spoite pe din afară îi numește, pentru căci se fac ei mai învățați, mai drepti, mai bunî și mai vrednici decăt sfinții Parinți și decăt apostolii, și ⁴⁾ nu țin în samă întru nimica cele ce au dîs ei și le-au așezat spre cîntea bisericeii, spre întemeierea credinței și spre folosul cel de obște, ci ca niște călcători de lege ce sânt, opresc și pe alții cu o mie de mijloce sa nu le fie, pentru ca să se osândiască împreună cu dînșii, pentru binele cel mare ce le fac, și mila ce le daă. Pentru care lucru vor să ia ticăloșii mai multă osândă de la Dumnezeu: „păstoriul cel bun sufletul își pune pentru oi“ ! La cartea cea d'întăi cãtră Timoteiü la al 3 cap. dîce fericitul Pavel : cum că Episcopul trebuie să fie fără de prihană, întreg la minte, cu bună orănduială, iubitor de streinî, învățător bun, ne-sfadnic, blând, ne-învrăjbitor, ne-iubitor de argint, casei sale bine îndreptător, că de nu va ști a-și îndrepta casa sa, cum va purta grije de biserica lui Dumnezeu? *Drept aceia* ⁵⁾ nu eu, ci socotela cea dréptă *află* ⁴⁾ cum-că păstoriulu cel bun i se cuvine să aibă trei lucruri: *una* ⁵⁾ credință curată, a doua înțelepciune întregă, și a treia să aibă toeag

1) *deasupra*: ei.

2) „ : cad.

3) „ : decî.

4) „ : o dă.

5) „ : întăiü.

în mână. Cu credința cea curată să caute și să poltiască pururea binele și folosul oilor lui, nu numai celor sănătoase și zdravene ci și celor bolnave și struncinate; cu înțelepciunea să păstoriască pre oameni, dând învățatură fiește căruia după vârsta și rânduiala lui, că precum sunt boale de multe feluri și nu se pot vindeca tot cu un fel de doftorie, așa nici cu un fel de învățatură nu se poate odihni, nici se pot îndrepta toate firile omenești, ci unii cu un fel alții cu alt-fel, că altă învățatură trebuie barbatului și alta murei, altă îndreptare trebuie bătrânului și alta tinerului, altă povățuire trebuie bogatului și alta săracului, altă mângâiere trebuie celui vesel și alta celui trist, altă vindecare trebuie celui sănătos și alta celui bolnav, altă înfruntare trebuie stepânului și alta slugii, altă îndemnare trebuie celui îndrăzneț și alta celui fricos, altă îmbunare trebuie celui blând și alta celui mănios, altă vorbă trebuie celui învățat și alta celui neînvățat; și în scurte cuvinte pre fiește carele după vârsta sa și după rânduiala sa, precum am și mai dis, se cade să-l odihniască cu învățatura. Cu toiagul ce ține în mână, adică stepânirea și cu darul Duhului sfînt, să pedepsiască atăta pre oi cât și pre lupii ce-i de gând și pre hiarele cele selbatice ce vin asupra oilor, pentru căci adevărat cu cât rămân oile nepedepsite, cu atăta cad în mai multe și nenumerate patimi; așisderea și lupii, când nu ved toeag în mâna păstorului, răpesc oile fără de nici o frică și le mănâncă; pentru toeagul acesta dice David, la psalm 22: „toeagul tei și varga ta a-„cesta m'au mângâiat“. Cu sfîntul toeag au mântuit Moisi norodul cel jidovesc și pre Faraon-l-au înecat. Drept aceea ¹⁾ păstoriul care va vrea să păstoriască pre lege, și pe dreptate, trebuie pururea să ție toeagul în mână, adică dojana și înfruntarea, și după vremi să pedepsiască pre om și să goniască hiarele; căci această este sfârșitul cel bun a păstoriei sale, ca să ție oile și să le păziască cu sănătatea cea duhovnicască, adică cu învățatura; această sănătate este pururea dator pas-

¹⁾ De asupra: deci.

torul să o dea oilor lui; ear de va fi vre una din oi betegă, trebuie și fără de voea ei să o lege și să o puie jos, să-i taie carnea cea putredă, să o lepede și să-i puie căduta doftorie, neuitându-se *nimic* la *svîrliturile picioarelor* ¹⁾ ei, cu carele poate să mijlociască și vătămare ²⁾ au la obraz, au la mână, au la picior; și așa cu această faptă bună și cu această mijlocire va avea păstorul cel bun despărțea de năimiți; pentru căci năimiți *nu* ³⁾ pasc oile, pentru ca să le folosiască, ci numai pentru plata ce apucă de la ele, și când vede pre lup viind de departe. adevă pre diavolul, ei lasă oile și fug, pentru căci sînt năimiți și nu pîrtă grije pentru oi; ci să feriască Dumnezeu și să mîntuiască *tote turmele* ⁴⁾ de păstorii ca aceștia ca și de mórtea ciumei. „Păstorul cel bun sufletul lui pune pentru oi.“

Când au vrut Domnul nostru Isus Hristos să se înalțe la ceriū s'aū făgăduit ucenicilor lui că nu-î va lasa săraci, ci le va trimite alt mîngăitor pre Duhul sfînt, carele-î va învăța pre ei tóte, și-î va povățui întru tot adevărul; *care* ⁵⁾ făgăduială au remas *necurmat* ⁶⁾ la toți Archiereii ce au păstorit după vremi turmele sale până în ziua de astă-đi, și va fi până va sta lumea. Și acea făgăduială se înțelege și la tot norodul creștinesc; că precum ție Sisenie, că nu vor lipsi împăratului nici o-dată ostași, așa nu vor lipsi nici păstorii din biserica lui Hristos, pentru ca să mîngăie pre norodul cel ales al lui Dumnezeu cu cele bune și de folos; din care păstorii au fost unul și fericitul și minunatul *Nicolaie* ⁷⁾ Episcopul *Mirelor Lichie* ⁸⁾ făcătoru de minuni, a căruia cinstită pomenire o prăznuim astă-đi, carele s'aū arătat adevărat următor dascălului și în-

1] *Deasupra*: Smăcinătura.

2] „ : Singură să se vatăme mai rău.

3] „ : Cari.

4] „ : Pre tot norodul creștinesc.

5] „ : Acesta.

6] „ : Intrégă.

7] „ : Spiridon

8] „ : Trimînduei.

veșătorului său lui Hristos, și au înmulțit talantul ce i s'au încredințat, nu îndoit, ci întreit; că s'au nevoit de au săvârșit trei bunătăți mari: una spre cinstea și lauda stepânului său Hristos, a doua spre întemeierea credinței cei de obște a toatei politii creștinești, și a treia spre folosul turmei sale ce i s'au încredințat. Deci bunătatea ce au arătat spre cinstea și lauda stepânului Hristos este credința cea adevărată, dragostea cea curată rugăciunile cele neîncetate, posturile, versările de lacrimi, smerenia nemărginită, bdeniile, vorbele cele curate către Dumnezeu și ostenelele cele de multe feliuri; carele acestea toate fiind împreunate la un loc, arăta o dragoste preste măsură pentru Dumnezeu, și pentru aceia l-au iubit și Dumnezeu pre dînsul și l-au făcut vestit și laudat în totă lumea. Iar bunătatea ce au arătat de obște este aceia ce au făcut înaintea credinciosului și marelui Costandin împărat și înaintea a tot soborului ce se adunase în Nicheia, de au înfruntat pre începătorul de eresuri pre Aria, și ca pre un mincinos și hulitor împotriva dreptății l-au lovit și cu palma preste obraz, și i-au pecetluit spurecata și clevetnica lui gură cu amuțea, și au mărturisit de față pre fiul și cuvântul Tatălui a fi de o ființă și în tocmă cu Tatăl și cu Duhul sfînt. Iar bunătatea ce au arătat spre folosul turmei sale, și în vieați și după morțe, este dragostea cea peste măsură, învățăturile cele cuvioase, milosteniile cele îndestulate, tămăduirile cele de multe feliuri, blăndețele către toți, mântuirile de morți, din închisori, din mări și alte multe și nenumărate faceri de bine, carele nefiind ticăloasă mea limbă vrednică a le povesti după cum se cade, le las asupra celor mai aleși și mai desăvârșit întru știința învățaturii, ca să le adevereze ei mai pre larg. Iar eu plecându-mi capul cu cucerie, mă rog împăratului celui din nălțime și a toatei fiitorului Dumnezeu, ca cu rugăciunile cele fierbinți ale acestui pre cuvios păstorii, să dăruiască pre luminatului Domnului nostru vieață pacinică și norocită cu întregă sănătate și biruință asupra vrăjmașilor celor veduți și neveduți, și pentru această puținică osteneală și chieltueală

trecătoare ce au făcut întru lauda lui Dumnezeu și întru cinstea sfântului, de au împodobit această sfântă casă, după viața a mulți ani fericiți să-i facă odihnă la împărăția ceriului și să-i dăruiască bunătățile cele vecinice și de a pururea stătătoare, și Dumnea-văstră celor ce sunteți de față și celor ce lipsesc tuturor să vă dea sănătate, viață curată, spăsenie sufletescă, spor și ajutor întru toate cele bune și de folos; așisderea și tuturor creștinilor, ca d'impreună să mărim și să laudăm pururea numele lui cel sfânt și prea sfânt, amin.

XIII.

Cuvînt la ziua nașterii lui Hristos.

„Că nu pre îngerî când-va au luat, ci
„sămînța lui Avraam au luat“

Două firî mai alese și mai de cinste au făcut Dumnezeu după chipul seîi, adecă cea îngerescă și cea omenescă; căci că pre îngerî și pre om i-au făcut Dumnezeu după chipul seîi, precum dice la capul cel d'întăi al Facerei: „să facem om după chipul nostru și după asemănare;“ înse nu pentru trup ci pentru suflet este făcut omul după chipul lui Dumnezeu; căci că Dumnezeu nu are trup ci este duh, după cum dice Hristos: „duh este Dumnezeu.“ Ingerul încă este duh, cum dice prorocul David: cela ce face pre îngerii seîi duhurî;“ și sufletul omului este duh, precum earăși *acestași* ¹⁾ proroc dice: „lua-vei duhul lor și se vor sfârși și în țărîna sa se vor întorce.“ Dumnezeu este nevedut, ingerul este nevedut *asemenea* și sufletul omului *este nevedut* asemenea. Dumnezeu este nemuritor, ingerul *este nemuritor* asemenea, și sufletul omului *este nemuritor* asemenea. Dumnezeu are înțelegere și voe, ingerul *are înțelegere și voe* asemenea, și sufletul omului *are înțelegere și voe* asemenea. Decî amîndouă firile acelea era cădute pentru trufiea: ingerul pentru căci au pohtit să fie asemenea lui Dumnezeu, după cum dice la

¹⁾ Corectat: același.

Isaia în 14 cap: „sui-mă-voiă d'asupra norilor, și voiă „fi asemenea celui de sus înalt,“ și pentru aceia l-au înbeznat Dumnezeu întru prăpăștiile Iadului; și omul ear vrea să fie asemenea lui Dumnezeu, că aușind din gura șarpelui că în ce ți va mânca din lemnul cunoștinței se va face Dumnezeu, și pentru căci au mâncat fu isgonit și el din grădina desfătării și luă blestem ca să între în pământul dintru carele s'au luat. Iar acum Dumnezeu dăruiește omului mila sa, că au luat spre sine firea lui cea cădută, ear îngerului nu va să-i arate cea milă, și pentru acea n'au luat spre sine firea lui, după cum țiice fericitul Pavel: „că nu pre îngerii când-„va au luat, ci sămânța lui Avraam au luat.“

Drept aceia am a țice înaintea dragosteii vóstre, în cuvântul ce voiă să fac astă-ți pentru 4 pricină ¹⁾: pentru ce au luat Dumnezeu firea omenescă și n'au luat cea îngerescă; așijderea și pentru ce au luat spre sine fiul lui Dumnezeu firea omenescă și n'au luat altă față a Dumnezeireii, adică Tatăl sau Duhul sfint.

Carele ²⁾ pricină le voiă spune fórte pe scurt, pentru ca să nu vă dăm supărare, ci mă rog lui Dumnezeu să-mi dea ajutor și pre Dumnea-vóstră vă pohtim cu dragoste să ascultați. Pricina cea d'intăiu pentru care au luat Dumnezeu spre sine firea omenescă ear nu cea îngerească, este că îngerii n'au perit toți, ci au ramas din ei mulți; ear oamenii era căduți toți pentru păcatul *născutului celui d'intăiu* și lui Adam; ne putem încredința de acesta din pilda ce țice Hristos la Luca în 15 cap; țicând: „care om dintru voi, având 100 de „oii și pierdând una dintr'insele, au nu va lăsa cele 99 în „pustie și va merge după acea pierdută până o va afla, și aflându-o o pune pre umărul lui bucurându-se?“ Omul acela se înțelege Domnul Hristos, că așa țice prorocul David: „eși-va „omul la lucrul seii și la lucrarea sa până seara.“ Iar cele 99 de oii se înțeleg 9 cete de îngerii, pre cari lăsându-i Hristos în cerii, au venit pre pământ se caute oea ce rătăcită,

¹⁾. Decă ca să pricepiți aceste 4 pricină.

²⁾. Aceste.

adică firea cea omenescă, care era depărtată de Dumnezeu pentru păcat și era răstăcită în lume; că așa dice David către Dumnezeu : „rătăcit-am ca o oie pierdută, caută pre robul „teu. Aflat-au Hristos pre acea oie răstăcită și au luat'o pre umerile sale, adecă au luat spre sine firea omului, după cuvântul apostolului *Domnului*¹⁾ care dice: „se arată în trup. “ Încă putem înțelege acésta și dintru altă pildă a lui Hristos *carele*²⁾ dice: „care muere având 10 bani și va pierde unul „dintr'înșii, au nu aprinde lumânarea și mătură casa și caută „cu din adinsul până-l găsește?“ Muerea aceia se înțelege a doua față a Dumnezeirei, carele lăsând în ceriū 9 bani, adecă 9 cete de îngerī, s'au pogorīt pre pământ să caute banul cel pierdut, adecă firea omenescă, cu făclia aprinsă, adică cu învățăturile cele Dumnezești; că așa dice David, psalm 118: „făclie piciorélor mele e legea ta și lumină cărărilor „mele;“ aflat-au banul acela al doilea cap al Dumnezeirei, adecă fiul lui Dumnezeu, că s'au înbrăcat cu trup omenesc, după cuvântul evanghelistului Ioan: „și cuvântul trup s'au făcut.“ Drept aceia îngerī n'au fost perit toți, căci că au mai rămas din ei 9 cete în ceriū, ear firea omenească era tótă pierdută, care se înțelege oea și banul cel pierdut, și Hristos l-au aflat. Ceia-laltă pricină pentru care au luat Dumnezeu spre sine firea omenească ear nu cea îngerească: căci că omul au greșit din slăbiciune, având pre sine trup care l-au plecat pré lesne la păcat, ear îngerul au greșit din firea cea rea, neavând trup pre sine, că în trei chipuri greșaste omul, sau din slăbiciune, sau din neștiință, sau din firea cea rea; deci păcatul din slăbiciune, este împotriva lui Dumnezeu Tatăl, căci că Tatăl se chiamă întru tot puternic; păcatul dintru neștiință este împotriva fiului, că fiul lui Dumnezeu se chiamă înțelepciune; păcatul din firea cea rea este împotriva Duhului sfânt, căci că Duhul sfânt se chiamă bun. Deci care om va greși din slăbiciune sau din neștiință, il

¹⁾ Pe margine: Ioan Apostolu 1 carto cap 4.

²⁾ Deasupra: Ce

va erta Dumnezeu mai lesne, de se va pocai, cã așa dice David: „pecatul tinerețelor mele și al neștiinței mele nu-l „pomeni“; ear cine greșaste din firea cea rea împotriva Duhului sfint, omului acelaia nu-i eartã Dumnezeu pecatul, cã, așa dice Domnul Hristos: „tot pecatul și hula se va erta oamenilor, ear hula care este spre Duhul sfint nu se va erta „oamenilor.“ Și sînt pecate de mörte 7, carele sînt și împotriva Duhului sfint, fär de nici o greșalã, de vreme ce sînt neertate dacã nu se va face la dinselã cađuta vindecare. Pecatul cel d'intãiu este trufia, dintru carele se naște semeția și neascultarea; al doilea este zavistia, dintru carele se naște vrãjmășia și uciderea; al treilea este iubirea de argint, carele se numește a doua închinare de idoli, și *dintru carele*.¹⁾ se nasc tóte relele; al patrulea este cãlcarea de lege, adecã nebãgarea în seamã celor hotãrite și așezate în legi și în pravile, dintru care se naște necredința și lepãdarea de Dumnezeu; al cincilea este vrajba ce se pricinuește între frați și între prietini, care pecat l-au aflat singur satana, și cine are acel nãrav este asemenea diavolului; al șaselea este nãdejdea cea necuviosã ce are neștine la multa mila lui Dumnezeu, și nu se pãrãsește de pecat socotind cã-l va erta, dintru carele se naște netemerea de Dumnezeu și tótã necurãția; al șaptelea cel mai dupre urmã și mai mare și mai reu decãt tóte, este desnãdjãduirea de mila lui Dumnezeu, socotind cã nu-l va erta nici cu un mijloc, dintru care se naște mörtea cea sufletescã și munca cea vecinicã a Iadului. Și cine va avea vre unu dintr'aceste pecate, și nu va vrea sã se pãrãsiascã de dînsul, mai bine sã nu-l fi nãscut munã-sa, cã-i este cerbicea lui vãnã de hier și fruntea lui de aramã, dupã cum dice Isaia în 48 de cap: „și pentru acéia au luat Dumnezeu „spre sine firea cea omeneascã ear nu cea îngereascã, cãci „cã omul au greșit din slãbiciune împotriva lui Dumnezeu Tãtãl, ear ingerul din firea lui cea rea împotriva Duhului sfint.“

¹⁾ Corectat : dintr'însa.

A *treia*¹⁾ pricină pentru care au luat Domnul spre sine firea omenească ear nu cea îngerească, este că îngerul au greșit de bună voea lui, ear pre ticălosul om l-au înșelat șarpele. Că în două chipuri este păcatul, unul este chiar al nostru care-l facem noi înșine, ear altul este păcatul cel strein, care-l face alt om și rămânem și noi părtași aceluï păcat strein, și ne ceartă Dumnezeu și pentru păcatele cele streine; precum este și în trupul omenesc, că pentru un mădular; când este bolnav, pătimesc toate mădularile; așijderea și în lumea care se chiamă, adecă biserica lui Hristos, pentru un om reu pre mulți oameni îi ceartă Dumnezeu, precum se vede acésta în multe cărți și în multe istorii, că s'au făcut de multe ori în bogate locuri. Că după cuvântul Apostolului ce ȳice (Cart. 1 cap. 6): „că puțin aluat tótă frământătura dospește;“ așa și rēutatea și păcatul unuea pricinuește la mulți mare pacoste. Drept aceia prorocul David se ruga lui Dumnezeu să-l izbăviască de păcatul cel strein. Pentru aceia au luat Dumnezeu spre sine firea omenească ear nu cea îngerească, căci că îngerul au greșit de bună voea sa, ear omul au greșit din înșelăciune, a cărui păcat este părtaș și îngerul cel reu, adică diavolul, pentru că el au înșelat pre om prin mijlocul șarpelui.

A *pătra*²⁾ pricină pentru care au luat Dumnezeu spre sine firea omenească ear nu cea îngerească, este căci că îngerul era mai de cinste decât omul; pentru aceia era dator și mai tare să se feriască de păcat; că cine este mai de cinste i se cade să fie mai cu omenie; că îngerii sânt stele ear omul este putrejune; că așa ȳice în cartea lui Iov, în 25 de capete: „stelele sânt necurate înaintea lui, dar cu cât mai „vartos omul fiind putrejune și feciorul lui verme“. Drept aceia se cade omului celuï sufletesc, adecă celuï bisericesc, să fie mai cu omenie decât mireanul, pentru că să ia pilda și în-

¹⁾ deasupra: Alta.

²⁾ deasupra: Alta.

vătătura fiește cine de la el vedënd faptele lui cele bune. Pentru aceia și Hristos pe oamenii cei sufletești îi numește sare, dicënd: „voi sunteți sarea pământului, deci de se va „strica sarea, cu ce se va mai săra?“; îi numește lumină, dicënd: „voi sunteți lumina lumii;“ și earăși: „așa să lumineze „lumina vóstră înaintea oamenilor. ca vedënd faptele voastre „cele bune, să sláviască pre Tatăl vostru cel din ceriú“; îi numește cetate, dicënd: „nu póte ascunde cetatea în vârful muntelú;“ îi numește făclie aprinsă, dicënd: „nimeni nu „aprinde făclie să o puie supt obroc, ci în sfeșnic ca să lumineze tuturor celor ce sânt în casă.“ Că nu se mânie Dumnezeu atâta pre omul cel prost când face păcat, cât se mânie pre omul cel bisericesc și pre omul cel de cinste, și pentru aceia li se cade să fie mai cu omenie și nu li se cade să facă păcat.

Deci pentru aceste 4 priciní ce am đis, au luat Dumnezeu firea cea omenească, ear nu cea îngerească. Iar pentru ce au luat fiul lui Dumnezeu firea omenească, ear nu altă față a Dumnezeirei, adecă Tatăl sau Duhul sfínt, încă sunt 4 priciní: Una, pentru căci se chiamă fiul lui Dumnezeu înțelepciúne, au luat chipu omului ca să vindece nepriceperea omului prin care au căđut în păcat; a doua, că cela ce este fiul lui Dumnezeu făr de aní, să se facă și fiu omului supt aní; a treia, precum s'au făcut fiul lui Dumnezeu fiul omului, să se facă și fiul omului fiul lui Dumnezeu, după cuvântul lui Ioan: „și dete lor putere a fi fii lui Dumnezeu;“ a patra, fiind fiul față cea de mijloc, s'au făcut mijlocitor, de au făcut pace între Dumnezeu și între om, după cum dice fericitul Pavel: „că unul este mijlocitoriul lui Dumnezeu și a „oamenilor, omul Hristos Isus“.

Iar pentru nașterea Domnului Hristos, ce o práznuște astă-đi luminat sfínta biserică, în ce chip s'au născut fiul lui Dumnezeu din tată făr de mumă, și cum s'au întrupat din mumă făr de tată, nu trebuiește iscódă, de vreme

ce este taina fôrte mare, adâncă și pe te fire, ci numai cu credință și cu mărire de cuvântări să ne închinăm lui ca unui sôre al dreptății, ce a răsărit din pânțele feciôrei nouă celor. ce ședem întru întunec și umbra morții; și din căldurôsa inimă să-i mulțumim pentru multa și nemăsurata milă ce au făcut cu noi, de au înnoit cu nașterea sa firea noastră cea cădută; căruia și eu mă rog nevrednicul, ca unuia ce este unul născut fiu al lui Dumnezeu și Dumnezeu adevărat, să dăruiască pré luminatului nostru Domn sănătate, vieță norocită și bună, întemeiare întru cinstit și luminat scaunu Măriei sale, împreună cu tótă luminata casa Măriei sale, și împreună cu Dumnea-vôstră cu toții și cu tot norodul creștinesc, ca de apururea să prăznuiți în mulți ani luminat, cu tôte cele bune și de folos.

194

XIV.

Cuvînt al doilea la ziua nașterii lui Hristos.

„Că iată vestesc vouă bucurie mare, care
„va fi la tot norodul, că s'au născut vouă
„astă-zi mântuitorul, care este Hristos
„Domnul, în cetatea lui David.“

Multă veselie sufletescă ne aduc nouă celor credincioși și iubitori de prăznuire aceste cuvinte ale sfintei Evanghelii de astă-zi; dintru care cuvinte adunăm 2 lucruri minunate și peste fire: una, că înțelegem o veste bună, care din vece nu s'au aușit, nici se va mai auși până în vece; și alta, că aușim o bucurie mare, care stinge totă jalea, totă întristăciunea și totă lacrăma după fața pământului. Așî pohti ca aceste cuvinte să le întinș ca o masă desfătată înaintea dragostii vóstre, și să vă fac un ospet sufletesc după putinșă, puind, în loc de bucate cu multe felii de bunătaș drese, cuvântul cel de bună vestire, și în loc de bętură veselitoare să dreg în păharu pré înțeleptelor capetelor vóstre, cuvântul cel de mare bucurie. Pentru care lucru cerem putere de la Hristos, carele înțelepște pré cei neînveșati, ca să ne lumineze mintea și să ne dea ajutor, ca să putem îndulci cu ospățul vorbelor inimile și aușurile celor ce se vor ospăta sufletește. Decăt cele-lalte nume, cu care șice Isaia să se numiască mântuitoriul, decăt tóte este cel din-tăi minunat și cu cuvînșă i se cuvine acest nume, că

nu numai întru acest lucru, ci în toate faptele sale minunate au fost, minunată zămislirea lui, minunată și nașterea, minunată și viața, învățătura, mórtea, învierea, înălțarea la ceri; minunată au fost și pohvala înălțării lui, că toate întru dînsul au fost nouă, înălțate și minunate. Iar ce este spre prăznuirea noastră, această de acum este mai minunată de cât toate care le pomenește Evanghelistul, dîcînd : „și au născut pre „fiul seü cel întăi născut, și l-au înfășat pre dînsul și l-au „pus în ăasle, pentru că nu avea ei loc în casă.“ Că ce este mai minunat decăt a zăcea în ăasle Domnul tuturor, și nu fu lui alt loc în lume? Ce este mai minunat decăt o mărire ca acöste, să fie aruncat la locul dobitoöcelor ; și pentru căci vöd ingerii pre Domnul ceriurilor aruncat în gunöe, cöntă mărire lui Dumnezeü celui din năltime. Și nașterea acösta n'au fost numai mântuitoöre ei și minunată ; că despre o parte trebuie să ne minunăm de sfatul cel minunat al înțelepciunei lui Dumnezeü, ear de altă parte trebuie să mărım lucrul cel mare al bunătății lui, că am căștigat astădi pre judecătöriul ceriului și al pămëntului, carele, surpând zapisul röntăților nöstre, s'au milostivit de au rupt și legătürile. Căștigat-am astădi pre Domnul, carele jugul cel vechiu al robiei nöstre după grumazi nöstrii fărämändu-l, întristăciunea lunei au veselit-o cu slobödirea cea vecinică ; cäștigat-am pre împăratul cel bländ, carele în totă lumea cälcänd cu pașii dreptății cerești, tirănia vrăjmașului celui răpștöriü au sfărımat-o. Astădi au strălucit noul Adam, carele nu este läcuitor, ci Domn și stöpän raiului, pre carele frumșeăa pomului celui oprit nu-l va înșela, șarpele nu-l va vicleni, muerea nu-l va amăgi.

Astädi au răsărit lumina întru întuneric ; astădi pre acela de care se turbura ceriul și ceriul ceriurilor avöndu-l, lumea neștiind l-au cäștigat ; vödüt-au sfinții strămoșii nöstri minunä mari și fär de numer : că marea röșie desfăcöndu-se în doue, le-au făcut cale ; focul ca un stălp luminändu-le nöptea, le au slujit ; norul de arsura și zăduful öilei i-au umbrit ; ceriul hrană ingerească le-au dat ; piatra cea värtöse pähar dulce

le-au deschis; Iordanul curgerile sale cele repede spre fugă le-au întors; zidurile cele tari ale vrăjmașilor de glasul trâmbițelor au căzut; sórele pre ceriú zăbovind cu călătoria, au mărit ziua pentru isbândă. Iar minune ca acésta nu s'au vădút nici odată, nici s'au aúdit, că cela ce este unul născut celui pré înalt, pre carele puterile arhanghelilor, cu frică 'i slujesc, a se arătá pre sine oamenilor cu trup, și trupul carele l-au luat de la oameni să-l îndumnezeiască. Drept aceia de cât este taina acesta mántuitoré, de atáta este și mái minunată; care ne-cum limba omenéscă póte a o grái, ci și ingeriú care ne vestesc noué astá di bucuria cea mare și cantá mărirea lui Dumnezeu, nu este cu puțință cá să o adevereze.

Eșit-au, dice, poruncá de la Chesarul Avgust, să scrie tótá lumea, adecá ca fiește cine numele seú la moșia sa și la locul nașterei sale să și l. spuie. Drept aceia cu pricina acestei porunci s'au suit și Iosif din Galilea, din cetatea Nazaretului, la Iudea în cetatea lui David, care se cheamă Vitleem, pentru că era el din casa și din moșia lui David, să se scrie cu Maria cea logodită lui muere, fiind grea. Iar osteneala și greutatea călătoriei aceștia pre lesne o va putea cunóște fiește cine, de va vrea să scotiască vremea, și cine au fost cei ce călătorea; că era pre la mieđul erneli, când pământul și apele sânt înghețate de ger și de vânturile cele reci, și fecióra tineră și rușinosă, care nici din casă nu era obiciunită să easă, și fiind aprópe de a naște, purcede pre o cale grea și cu anevoe ca acésta; și apropiindu-se de Vitleem, doar s'ar fi găsit vre o casă cuviósă, ca să nască fecióra acésta într'insa; ear însuși iubitoriul de sărăcie Domnul au pohtit într'o coșare smerită ca să se nască. Și fu drept aceia (dice Evanghelistul), fiind acolo s'au umplut dițele ei să nască, și era nópte, care nópte era mái luminată decât sórele, întru care au răsărit sórele dreptății. Inse eu mái bine voiú numi ziua aceia a fi nópte, întru care omul cel dintăiu Adam au pohtit a fi cu Dumnezeu asemenea, și nóptea acésta întru care au strălucit lumina cea ceréscă în lume,

noul Adam, o voiú numi diuá. Iar sfînta Feciórã aștepta cu multã pohtã ceasul acela, întru care pre Dumnezeuú ca un prunc sã-l ia în brațele sale și cu mâinile sale sã-l coprinďã și cu țățele sale sã-l aplece. Fiînd drept aceia tóte întru liniște și întru tăcere, făcendu-și și nóptea calea sa jumátate, eșit-au aici în lumina acésta a nóstrã ca un mire din cãmara sa. Eșit-au, dic, nãdejdea tuturor vecilor, bucuria îngerilor, mântuirea neamurilor, scularea celor morți, isvorul milií, rãdãcina vieții; eșit-au cuvântul Tatãlui cu trup îmbrãcat din trupul feciórei; eșit-au gol, pentru ca sã ne îmbrace pre noi, sãrac ca sã ne îmbogățiascã, smerit ca sã ne înalțe la ceriú, ca un prunc, ca sã ne facã pre noi desãvîrșit și sã ne dea nouë bucurie cea vecinicã. Auđita-s'au rogu-vé, vre o datã veste ca acésta? au socotiți cã se va mai auđi? de aduce atãta bucurie la oameni o veste bunã de ceste trecãtore? Dar acésta veste cu cât mai vãrtos va aduce bucurie mare la tot norodul, dupã cum au đis îngerul. Precum cãldura sórelui trage aburul dupre pãmént în sus și de acolo sã pogórã róuã și face pãméntul de rodește și se veselește, așa și pré curat sãngele feciórei cu puterea sfîntului Duh, fãr de nici o semință de bãrbat zemislindu-se, s'au făcut trupul Domnului Hristos, carele eșind la luminã, cã cela ce este lumina cea adevãratã, minunat au veselit tot neamul omenesc; și nãscõndu-l l-au făcut mai frumos, de cât ar fi fost înfrumșetãt cu de tot feliiul de bunãtãți, cã el este isvorul bunãtãților. Fãr de nici o stricãciune a fecioriei sale și fãr de nici o simțire de durere au strãlucit în lume acest sfînt prunc.

Obiceiú este în multe pãrți, ca tot cela ce aduce ródã nouã de vãndare, este ertat de tótã datoria vãmei lui; drept aceia vrednic lucrul au fost sã fie și sfînta feciórã, mântuitã de tótã vama datoriei durerei nașterei sale, cã numai ea singurã au adus lumiei ródã nouã. Cã tóte muerile cãte au nãscut în lume, au adus rodurí vechi, zemislite în tina pecatului celui strãmoșesc; ear acesta pre carele l-au nãscut sfînta Feciórã, cu adevãrat este ródã no-

uă, că este om zemislit din Duhul sfînt, și nu numai om singur, ci și Dumnezeu. Că singură ea au adus în lume această ródă frumoasă, și pentru aceea au rămas mântuită de totă vama nașterei cea cu durere, precum și de totă stricăciunea feciórei au rămas întregă; că cel ce venise în lume să facă pre toți ómenii curați și fără de stricăciuni, n'ar fi fost nici de cum cu cuviința să facă maicei sale stricăciune. Drept aceea ce este mai minunat și mai slăvit decât această naștere, că se întunecă mintea omului și nu poate a le pricepe acestea, cum poate ca să nască fiu? Și prin venirea unui dar în lume să săvîrșește taina a două daruri: că ziditorul se naște din zidirea sa, și muma cea neîmpreună cu bărbat se minunează de rodul pântecelui seú, și muerea se face începătoriului seú începătoare. Și nu știu de ce mă voiu minuna întâiu, de zemislirea cea fără de semință, au căci prin nașterea această mai mult s'au slăvit fecioria? Și nu este minune de au născut și au rămas fecióra curată; că au născut pre cela ce este începutul fecioriei și întru tot curat. Cineva putea spune cu ce dragoste și cu ce frică împreună va fi coprins fecióra pre acest fiu al seú? că fiind plină de credință îl cunoștea pre acesta a fi Dumnezeu, și-l cunoștea a fi și fiul seú; se cunoștea pre sine și muma a fi și slujnică. Decă o muma cu dragoste îl cuprindea și-l săruta, și ca o slujnică, ca pre un Dumnezeu înalt abia cu pré curatele sale mîini cuteza a-l pipăi; căci știea că nici preoților nu era slobod a se atinge de lada legei, care era ca o umbră înaintea acestei taine; și știea a fi scris ca să se curățiască cei ce purta vasele Domnului; și de poltea arămuri bisericei atăta curăție, cu cât mai vîrtos polhtește acesta curăția, carele este începătoriul și isvorul curăției? Drept aceea pré înțelepta fecióra, cu frică și cu dragoste împreună cu multe lacrimi, carele le scotea dragostea cea multă ce avea cătră cela ce se născuse dintru dînsa, uda trupul pré sfîntului prunc, și luându-l cu scutece l-au înfășat, și cu brațele l-au coprins, și țâțe feciorești dându-i în gură, cu lapte curat l-au

adăpat. Și ce s'au mai întâmplat, este lucru cu adevărat că covârșaste totă minunea minții omenesci; că dăce: și-l puse pre dinsul în esle, pentru că nu avea ei loc în casă, înfățișind drept aceia un lucru de jos cu un lucru pré înalt. Cum nu te vei cutremura de minune, că pruncul acesta care este în iasle, de ne vom rădica ochii credinții noastre, îl vom cunoște făcând tunete și fulgere în nori, și pre ceriū umbletul stelelor rânduind, sórele și luna de raze umplându-se, și mișcarea cerului îndreptând și totă greimea lumei acest prunc înfășat o cărmuește? Cine este acela așa mic și așa mare, așa smerit și așa înalt, cât în iasle zăcând, în ceriū cu glasuri îngerești se mărește? Că ce este mai mic și mai smerit decât a se naște în esle, care loc nu este al oamenilor ci al dobitoacelor? Și ce este mai mare și mai înalt decât tot întru aceastași naștere pământul cu mare lumină a străluci, și mulțimea oștilor cerești o cântă, și cetele îngerilor a se veseli, cântând: „Mărire „lui Dumnezeu întru cei de sus,“ și umplând văzduhul de glasuri dulci și mângăioase? Când de la începutul lumei s'au mai audit la nașterea vre unui om glasuri și cântări îngerești?

De nu poți crede, omule, cu slăbăciunea ta, cum că s'au născut D-zeu din muere, cunoște că s'au născut din fecióră; de-ți pare lucru prost a fi scuticele acelea întru carele este înfășat, minunează-te, de îngerii și mulțimea oștilor celor cerești, cu ce cântări îl măresc; și de te scârbești de esle, rădică-ți ochii puținel și vei vedea pe ceriū stea nouă, care mărturisește lumii nașterea D-omnului. Si de vreme ce crești altele mai mici, crede și cele minunate; și de te pripești de cele ce sânt ale smereniei, cinstește cele cerești și înalte. Cine, dintru înălțimea măririi acestii, fiind împreunată cu atâta smerenie, nu va cunoște a fi 2 firii? dintre care una este vrednicia măririi, și alta priimința bunătății, carele amândouă le arată prorocul Isaia dăcând: „prunc s'au născut voue și fiu s'au dat noue“. Numindu-l prunc, însemnează smerenia omenirei, și numindu-l fiu dat, arată înălțimea mărirei; că s'au născut noue cel ce lui și era. Dat este drept aceia din D-umnezeire și născut din

fecioră; născut este acela ce simte apusul, dat este acela ce n'are început; născut este cel ce este mai tânăr decât mulți; dat este decât carele nu este Părintele mai vechi; născut este cel ce va să moră, dat este acela dintru care vieața se naște; și alta cel ce era dat este, și cel ce nu era s'au născut. Acela stepânește, ear acesta se smerește; luiși stepânește, și nouă celor credincioși ne gătește moștenire. Și nimeni să nu societiască că luând trup s'au micșorat ceva din mărirea cea Dumnezeiască. Nu s'au născut îngerilor, căci aceia ce au ramas în dreptate, nu le trebuia mântuire, și cei ce căduse, nu putea ca să se mântuiască. Nouă este drept aceia dat Domnul acesta și născut; și de vreme ce îngerii îl măresc pre dînsul cu cântări, neîntorcându-i creștinii pre ei de la răutate, nici cetelor să le mai slăviască. Dar noi cu cât mai vârtos se cuvine să-l mărim și să-i mulțumim, pentru vestea cea bună a împăcăciunei ce ne au adus de la Dumnezeu tatăl! pentru bucuria cea mare ce au versat preste tot pământul! pentru mântuirea noastră din mâna vrăjmașului, pentru deschiderea ușilor raiului și pentru multele și nenumeratele faceri de bine, ce ne-au făcut și ne face tot-d'auna! Pentru care trebuiește, cu bucurie sufletescă și cu laude de mulțumiri și de slavoslovii, să-i ținem: „Slavă ție Dumnezeule celui din nălțime.“ Și să ne închinăm nașterii lui, aducându-i cu dragoste, cu frică și cu multă cucerie, împreună cu filosofii, și daruri de bunătați, aur, tămâie și zmirnă. În locul aurului să-i aducem credință dréptă ca unui împărat ce este al ceriului și al pământului și a tuturor adâncurilor; în locul tămâiei să-i aducem dragoste curată, ca unui Dumnezeu vecinic; și în loc de smirnă să-i aducem nădejdea cea bună, că el este totă nădejdea lumii. Și așa cu acest mijloc făcând, vom fi adevărați prăznuitori și închinători nașterii Domnului Hristos, căruia ne rugăm ca unui mult îndurător, măcar că sîntem și nevrednici, să arate bunăitatea lui cea desăvirșit; și precum s'au milostivit de au surpat cu smerenia lui cea nemărginită pre mândrul acela Lutifer, să surpe și pe toți vrăjmașii cei veduți și neveduți

ai pré luminatului, înălțatului și iubitorului de Hristos Domnului nostru Io Costandin Vodă; și precum au înoit cu nașterea sfinției sale. totă lumea și vieța omenească, așa să înoiască și anii vieței Măriei sale, ca să pôtă prăznui în mulți ani, luminat și pe plăcerea lui Dumnezeu, acest luminat praznic, cu fericită și întrégă sănătate, cu lină pace și cu vieță norocită; și să-l vredniciască Dumnezeu întru adânci bătrânețe să stepăniască întru înălțat scaunul Măriei sale și să oblăduiască cu blândețe turma și norodu ce i s'au încredințat, împreună cu totă luminata și de Dumnezeu blagoslovita casa Măriei sale, cu luminata Dómnă, cu luminatele odrasle, coconii și cocóne ale Măriei sale, și cu totă cinstita și blagorodnica boerime, cu cei mari și cu cei mici, cu cei ce sunt de față și cu cei ce lipsesc, cu totă creștinătatea, și cu totă țera, cu blagoslovenia pré sfinților Mitropoliți, și a iubitorilor de Hristos Episcopi, cu rugăciunile cuvioșilor Egumeni și a cucernicilor preoți și a tot cinului bisericesc, ca cu o gură și cu o inimă, cu bucurie sufletească să dicem împreună cu îngerii: „Slavă lui Dumnezeu celui dintru înălțime și pre pă-
„mânt pace, întru oameni bună-voire.“

XV.

Cuvînt la cea după trup tăerea împrejur a Domnului nostru Isus Hristos, la Ghenarie I.

*„Și când s'au umplut 8 zile ca să tae
„pruncul împrejur, chemat-au numele lui
„Isus, carele au fost din de ingeri mai îna-
„inte până a nu se zemisli el în pînțee.“*

Țițe la cartea Facerei în 17 capete, cum-că au tocmit Dumnezeu cu Avraam împăcare, și spre semn de adeverință, i-au porocit Dumnezeu, dicându-i: „acésta este făgăduința care „vei păzi între mijlocul meu și între voi, și între mijlocul seminției tale, după tine între némurile lor, să se tae împrejur vouă totă partea bărbătésă, și va fi făgăduința mea „preste trupul vostru întru făgăduință vecinică, și copilul care „nu se va tăia împrejur a opta zi, se va pierde sufletul acela „din rudenialui, căci au stricat făgăduința mea.“ Arătând cu acésta tăere împrejur patru lucruri: Una, pentru ca să se cunoscă cei creduți întru Dumneșeu; a doua, pentru ca să rămăie seminția lui Avraam slobodă de păcatul născutului celui d'întăiu; a treia, pentru ca să facă pre Avraam tată a multe némuri credincioșe pentru adevărata credință ce au arătat și el cătră Dumnezeu; a patra, pentru căci din nemul lui Avraam au vrut să se nască Hristos. Deci pentru semnul împărăției aceia care s'au tocmit cu noi, au primit Hristos tăerea împrejur, după cum țițe Luca Evanghelistul: „și când „s'au umplut 8 zile ca să tae pruncul împrejur, chemat-au

„numele lui Isus;“ care nume este adevărat mai pre sus decât tot numele, după cum țice fericitul Pavel, că înțelege mântuitor; și se poate adevăra și după alte multe numiri, cum că se cheamă Isus mântuitoriul nămului omenesc, ear mai vėrtos după acestea 8 nume ce voiți să țic: Intăi se cheamă vieața de veci, după cum țice Ioan la 17 capete: „ear acēsta este vieața de veci, ca să te cunōscă pre tine unul Dumnezeu și pre Isus Hristos pre cărele ai trimis;“ a doua se cheamă mărire, că așa țice David: „sătura-mă-voiți când mi se va arăta mărirea ta;“ a treia se cheamă odihnă, că așa țice Hristos: „luați jugul meu spre voi și vė învățați de la mine, că sūnt blând și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor vōstre;“ a patra se cheamă veselie, că așa țice Ioan la Apocalipsis în 19 cap: „să ne bucurăm și să ne veselim și să dăm mărire lui, că au venit nunta mielului (adecă a lui Hristos) și muerea lui s’au gătit spre sine (adecă biserică);“ a cincea se cheamă împărăție, că așa va să țică Hristos la judecata cea înfricoșată cătră oamenii cei drepti: „veniți blagosloviți Părintelui meu și moșteniți împărăția care este gătită voue mai nainte de începutul lumii;“ a șasa se cheamă corónă, că așa țice Ioan la Apocalipsis: „ține ce ai dobândit ca să nu ia nimeni coróna ta;“ a șaptea se cheamă ban, că așa țice la Matei în 20 cap: „și dacā veni sėra, tuturor le dete plata tot întocma câte un ban;“ a opta se cheamă cină, că așa țice la Luca în 14 cap: „un om oare care făcu cină și chemă pre mulți și ei nu vrea să meargă, puind fiște carele la mijloc pricinii, unul că au cumpărat holdă și merge să o vadă, altul că au cumpărat pārechii de boi și merge să-i cerce, altul că au luat muere și pentru aceea nu pōte merge;“ cari se înțeleg a fi oamenii cei pėcătoși și iubitori de cele lumești, cari nu se vor învednici să mănānce din masa aceea, adecă nu vor vedea fața lui Dumnezeu.

Deci după aceste nume ce am țis, se înțelege Isus mântuitorii, că au mântuit nămul omenesc din tirănia diavolului și le-au arătat calea vieții de veci. Și au primit de s’au tăiat impre-

jur, pentru 2 lucruri: una, pentru ca să împliniască legea ca un făcător de lege, și să ne dea și nouă pildă să ne supunem legii; alta și pentru ca să se astupe totă gura hulitoare și clevetnică a ereticilor, cari dicea că n'au luat trup ci s'au născut după nălucire? Iar pentru ce s'au tăiat împrejur a opta și, se înțelege că la optulea veac va să taie Hristos împrejur cu judecata cea înfricoșată ca cu o sabie cu 2 ascuțituri, toate răutățile și tot felul de nedreptăți din lume, și pre cei păcătoși îi va arunca în matca focului celui nestins, ear pre cei drepti îi va aduna la împărăția cea vecinică, care și noi cu toții să o dobândim.

XVI.

Căvint la Bogoiavlenie, adecă la Ghenarie 6.

Luminat și cinstit au fost praznicul ce au trecut, al nașterei Domnului Hristos, blagosloviți creștini! ear mai luminat și mai cinstit este aceșt de astă-đi, căci acolo au arătat steaua pre Hristos, cum că s'au născut; ear aici mărturisește Tatăl din ceriū prin cel ce se botéză, ȓicând: „acesta este fiul meu cel iubit, întru carele bine am voit“. Acolo vrăjitorii cu darurile lor i s'au închinat ca unui Dumnezeu și împărat; ear aici îngerii cerești ca unui Dumnezeu adevărat și om desăvîrșit îi slujesc; acolo era ca un prunc mic înfășat și pus în iasle, ear aici ca un Dumnezeu desăvîrșit și om deplin se botéză în apa Iordanului, pentru ȓa să spele tot neamul omenesc de spurcăciunea păcatului celui strămoșesc; acolo îngerul cel mare Gavriil slujia cu cucerie, ear aicea îngerul și înainte mergătorul Ioan slujaște taina. Deci dar cu cât sînt lucrurile praznicului de astă-đi mai luminate, cu atâta sunt și mai mari decăt ale praznicului ce au trecut. Pentru acēsta dar, de vreme ce se botéză Hristos, să ne botezăm și noi; nu că dór că nu sîntem botezați cu sfîntul botez, adecă cu apă și cu Duh, ci pentru căci am întinat cu păcatele noastre sfîntul botez, trebuie să ne spălăm cu lacrimile pocăinței, ca să ne facem curati, după cum ȓice prorocul Isaia, lăsând vicleșugurile dintru inimile vóstre și faptele cele rele de

carele se bucură vrăjmașul nostru diavolul ; și să ne îmbrăcăm cu noul Adam, cu Domnul nostru Isus Hristos, pentru ca să ne putem și noi sui la ceriți curăți și luminați ca și Hristos. Și căți am primit propoveduirea lui, de am și greșit, să alergăm că ne va primi Hristos ca un bun și de oameni iubitor. Botéză-se Hristos ca să se sfințiască apele ; botéză-se Hristos ca se ne arate taina ; mâna prorocului slujăște ca să boteze mâna Tatălui, adecă pre Fiul și cuvântul lui Dumnezeu ; om slujăște și om se botéză ; însuși Ioan ca un rob slujăște, și Hristos ca un om se botéză. Pentru acésta dăr și noi, ca niște robi adevărați și înțelepți, să slujim taina cu inimă curată, după cum dice prorocul David : „minte bună și „credinciosă să avem, ca se pricepă taina drept“. Și cine este credincios și drept să alerge ca să audă ce dice David : „Ve-niți cătră dînsul (adecă cătră Domnul) și vă luminați, și fețele vóstre nu se vór rușina, ca să se albiască păcatele vóstre ca zăpada; dupre cum dice Isaia:“ „și cine este credincios și temător de Dumnezeu să măriască și să laude taina“; că mărire ca acésta primește Dumnezeu care tămăie cu bună mirezmă. Iar cine este păgân și ispititor de tainele nóstre se lipsiască din biserică și să se depărteze, pentru ca să nu vie urgia lui Dumnezeu asupra-i, și se va bântui. Că și Moisi, când s'au suit în muntele Sinaei ca să primiască tablele legeri ce i-au dat Dumnezeu, așa i-aŭ poroncit ea să nu se apropie de muntele acela, nici o hîară sau vre un dobitoc ; ear de se va apropia, să fie ucis cu pietre de mulțimea Jidovilor ; asemenea este și acum, taină avem de serbăm și prăznuim și vom să ne suim sus, nu cu trupul saŭ în munte ca Moisi, ci cu mintea la mar și în alte gânduri. Decî numai *acea* ¹⁾ căți sînt credincioși să se apropie cu mintea ca să pricepă taina praznicului de astă-đi.

După nașterea Domnului Hristos remăind batjocorit și amăgit Irod împăratul de vrăjitori, s'au mâniat fórte, și au trimes la Vitleem și în tóte hotarele lui, de au junghiat

¹⁾ Seris printre rînduri.

14,000 de coconî mici câte de 2 ani și mai jos ; între care coconî era și cinstitul .Ioan prunc mic în brațele maică-sa Elisaftei, și vrînd ca să-l junghe și pre el, s'au desfăcut muntele din vrerea lui Dumnezeu și au trecut de cea parte maică-sa cu dinsul, și îngerul Domnului l-au luat de l-au dus în pustie, și se hrănea acolo pînă au venit în vîrstă de s'au făcut de 33 de ani și 3 luni; a căruia hrană era vîlăstarele copacilor și miere sălbatică. Și au venit cuvântul Domnului de i-au ȕis să lase pustia și să mîrgă în părțile Iudei, să propoveduiască noródelor pocînța. Și acolo mergea mulțimea jidovimei de-și mărturisea pécatele lor, și se boteza de el în apa Iordanului ; și-l întrebă pre el ȕicînd : „au doar ești tu prorocul?“ ear el au ȕis : „nu sînt ;“ nu cã doar nu era el proroc, dar nu l-au întreat de este el proroc, ci numai de este el prorocul acela de carele au ȕis Moisi : „cã „proroc va rădica nouă Domnul Dumnezeuul nostru dintru fra- „ȕii noștrii ;“ adecã este să vie un proroc mare din neamul jidovesc, și sócotea Jidovii cum-cã Ioan este prorocul acela, și pentru aceia îl întrea. Iar el le-au respuns și le-au ȕis : „nu „sînt eu acela, ci este să vie după mine, căruia nu sînt eu vred- „nie să-i desleg încãlțămintele cărărilor lui, adecã nu pocîi „pricepe cum s'au născut ; adevărat, mai pe urmă s'au născut „decãt mine ca un om ; ear ca un Dumnezeu ce este, mai nainte „decãt mine s'au născut în anii Dumnezeirei ; și eu vë botez pre „voi numai cu apă ; ear el vë va boteza cu Duh sînt și cu foc ; în „mâna lui este lopata și vîntură pleava din grău, adecã este „cunoscător de inimă ca un Dumnezeu, și cunoște pre cei pécă- „toși și pre cei dreȕți ; decî pre cei pécãtoși îi osãndește în focul „cel de veci, ear pre cei dreȕți îi adună la împărăția ceriului.“ Și vorbind Ioan cu mulțimea Jidovilor, ȕise ear : „nu sînt eu cel „ce sócotiți, ci eată cã vine.“ Și așa vorbind cu noródele, sosi și Hristos să se boteze ; ear Ioan, dacã l-au vedut, ȕise cătră Jidovi : „eată melul lui Dumnezeu, carele ridică pécatele lu- „mei, acesta este fiul lui Dumnezeu celui adevărat ce vë spu- neam.“ Atunci aũ mers Hristos la Ioan și i-aũ ȕis : „vino de

„mă botez î, căci că pentru acesta am venit ;“ iar Ioan i-au dis :
 „eü trebuie să mă botez de tine, sau să mărturisesc alt botez
 „pentru numele teü, și tu vei să te botez eü ? Apa Iordanului
 „văđându-te au fugit de frica ta înapoi, dar eu cum voiü cu-
 „teza să te botez ? De vreme ce Moisi văđătoriu de Dumnezeü
 „și marele proroc nu îndrăznea să vadă fața ta, dar eu cum
 „voiü să mă ating de sfîntul teü creștet cu mîni pęcătöse ?
 „Earba pămîntului sînt, dar cum mă voiü apropia de focul
 „cel nesuferit ? Tu mă sfințește Dómnne, tu mă botezá Dómnne
 „și stepâne, tu mă curățește de tîna pęcatului mántuitorule,
 „că eü nu cutez, nici sînt vrednic să mă botez“, Dîse Hristos :
 „Ioane, lasă cuvintele acestea acuma, că nu este vremea de
 „a îmulți vorba, vremea purtării de grije este ; pentru acés-
 „ta m'am făcut om, pentru acésta m'am îmbrăcat în trup, pen-
 „tru acésta m'am arătat sărac și m'am arătat smerit, pentru
 „ca să împlinesc tótă dreptatea. Ci vino de mă botezá, ca să
 „se împliniască purtarea mea de grije și tótă plecaciunea mea.“
 Atunci au apuceat cinstitul Ioan și l-au botezat, și s'au pogo-
 rît Duhul sfînt în chipul porumbului pre capul lui Hristos, și
 glas din ceriü s'au audit dîcînd : „cum că acesta este fiul meu
 „cel iubit, cu carele am purtat de grije pentru mántuirea ome-
 „nécă.“ Și atuncia au eșit Hristos din riü botezat. Și cum că
 s'au botezat Hristos, așa ne învață Dumnezeeshii Evangheliști.

Iar încã și avem la praznicul de astăzi câte-va întrebă-
 ciuni, carele sunt trebuincioșe a le ști: și întăiü este, pentru
 ce Hristos fiind far de păcate s'au botezat ? a doua, pentru ce
 s'au botezat în apa Iordanului și nu într'alt riü ? a treia, pen-
 tru ce s'au pogărit Duhul sfînt pre capul lui Hristos, și pen-
 tru ce în chipul porumbului ? a patra, câte botezuri sînt ? a
 cincea, pentru ce este botezul de apă și de duh ? Aceste cinci
 întrebăciuni avem astăzi fórte de folos a le ști. Mai sînt și
 altele, ci noi le lasăm pentru lungimea vorbei ; ci vom dîce
 mai pentru acesteá fórte pe scurt.

Deci căți v'ați adunat astăzi la sfînta biserică, pentru ca să
 prăznuiți praznicul, deschideți-vă ochii nu numai ai trupu-

lui, ci și ai sufletului, pentru ca să pricepeți ce vom să dicem, că nu sînt lucruri lumești ci este taină mare și înfricoșată, care s'au făcut pentru mîntuirea omenească.

1. Cea dintău întrebăciune este: pentru ce Hristos fiind far de păcate s'au botezat? Dicem că botezul este mîntuirea păcatelor omului și curățenie de păcatul cel strămoșesc; ear Hristos fiind far de păcate, după cum ȳice prorocul Isaia: „că păcat n'au făcut, nici vicleșug în gura lui nu s'au aflat,” pentru ce dar s'au botezat? Dicem la acésta cum-că sînt 4 stihii, dintru care s'au făcut o anul și tóta lumea, și ear întru acele stihii va să se topiască omul pănă la doua venire a lui Hristos Domnului nostru, dintru carele ear va să se încliege. Deci stihia cea dintău și mai de trébă este vântul, că far de resuffare nu póte trăi omul nici un ceas; a doua stihie și mai înaltă este focul, nu numai acesta ce vedem cu ochii și ne slujim cu dinsul, ci și focul cel din vėzduh; a treia stihie este apa, și a patra stihie este pămēntul. Deci dintr'aceste 4 stihii este omul făcut; și pentru căci sînt alcătuirile trupului omenesc, era cu cale să se sfințescă cu pogorirea Domnului. Ci vēntul și focul s'au sfințit cu pogorirea cuvăntului lui Dumnezeu; ear pămēntul s'au sfințit cānd au născut trupește în peșteră; și se cădea să se sfințească și apa, de vreme ce este din cele 4 stihii, și într'alt chip nu se putea să se sfințescă, de nu s'ar fi botezat Domnul trupestē în Iordan, arătāndu-ne mai vārtos și taina cea mai mare a credinței nóstre, și alta pentru ca să sfarme capetele șerpilor, adecă a dracilor ce era în apă, după cum ȳice David: „tu ai zdrobit capetele balaurilor în apă.”

2. A doua întrebăciune era: pentru ce s'au botezat Hristos în Iordan și nu într'alt riū? Dicem și la acésta, că fiind riul acela sfințit decāt alte riuri, pentru minunele ce s'au făcut într'insul, au mers și Hristos ear la acela; care minuni sînt acestea: întău cānd au trecut Isus Navi cu tot norodul iudovesc prin mijlocul apei și nu s'au udat nimeni, pentru că intrase 12 preoți de ținea chivotul pe ca-

petele lor, și apa se dedese înapoi din porunca Dumnezească, până au trecut tot norodul; a doua minune, când au lăvit prorocul Ilie cu cojocul său apa, și s'au desfăcut de au trecut el cu ucenicul său ca pre uscat; a treia minune, când s'au scaldat de 7 ori Neeman boiarul, sfetnicul împăratului de la Siria, după cuvântul prorocului Elisei și s'au tămăduit de bólele ce avea; a patra minune, pe vremea prorocului Elisei mergând niște ómenii să taie lemne de casă pre lângă țărmurile Iordanului, fiind și prorocul împreună cu dînșii, au cădut toporu unuia din códă și s'au afundat în apă, ear Elisei, luând códa toporului și mergând la țărmurile apei, întinse códa spre apă și dișe: arată Dómné minune, și îndată sări toporu din apă și se puse în códă; care minune închipește sfintul botez, după cum scrie sfintul Ioan Damaschin, la un tropariu al canonului de la înălțarea cinstitei cruci la a patra pésnă. Deci pentru aceste minuni s'au botezat Hristos într'acel riu.

3. A treia întrebăciune este: pentru ce s'au pogorit Duhul sfint? Și dițem: când se boteza Hristos s'au deschis ceriurile și au mărturisit Tatăl pre fiul dițend: „acesta este fiul „meu cel iubit întru care bine am voit.“ Deci, de vreme ce au mărturisit Tatăl, socotea Jidovii că pentru Ioan s'au făcut glasul acela, pentru că-l știea ca pre un proroc și fiu de proroc și sfint; și pentru ca să nu dițcă norodul, cum-că lui Ioan îi dițe fiu iubit, pentru acésta s'au pogorit Duhul sfint pre capul lui Hristos de l-au arătat și l-au mărturisit Tatăl de sus.

Iar pentru ce s'au arătat Duhul sfint în chipul porumbului, să vă spuim o istorie din testamentul cel vechiu, măcar că o știți mai toți: Când au făcut Dumnezeu potopul și au înecat tot pământul pentru păcatele ómenestii, și au șters tot faptul de pe fața pământului, de la om până la dobitoc, s'au mântuit numai Noe cu tóta casa lui în corabia ce făcuse din poruncă Dumnezească și împreună cu dînșul era și din dobitócele pământului și din paserile ceriului, dupre cum scrie mai pre larg la cartea Făcerei. Iar după ce au încetat

apa potopului, au trimis Noe din corabie pre corbul să vadă ostoitu-s'au apa potopului au ba? ear el, mergând și aflând stărvurile, s'au aședat pre ele și nu s'au mai întors înapoi să dea veste; și vedând zabava corbului, au trimis pre porumb, ear el fiind pasere curată, n'au vrut să ședă pre tină, ci au luat o ramură cu trunđe de maslin în gură și o au adus în corabie, și așa au cunoscut Noe, cum-că s'au ostoit apa potopului. Deci pentru aceia s'au arătat și Duhul sfînt în chip de porumb pre capul lui Hristos, arătând cum-că s'au ostoit apa potopului păcatelor omenesti, și alta că porumbul este întreg, adecă făr de reutate, după cum ȳice Hristos la sfînta Evanghelie: „faceți-vă înțelepți ca șerpil și proști ca porumbii.“

4. A patra întrebăciune este, cum-că am ȳis, câte botezuri sînt? Și ȳicem că sînt 8, precum scrie și sfîntul Ioan Damaschin la a patra carte a bogosloviei lui: Botezul dintăiu este al potopului, spre tăierea păcatului; al doilea botez este al lui Moisi, când au trecut pre Jidovi prin marea Roșie; al treilea botez este al legii, că de se spurca cineva, până nu-și spăla cu apă trupul și hainele, nu intra în tabără; al patrulea botez este al lui Ioan, înse spre pocăința numai; al cincilea botez este al lui Hristos, cu carele ne-am botezat și noi creștinii; al șaselea botez este al pocăinței și al lacrimilor, cu carele curățim botezul cel dintăiu ce am întinat; al șaptelea botez este al muceniei, carele este și mai bun și mai cinstit, că nu se teme să se mai spurce cu păcate; botezul acesta care au arătat întăiu Hristos, că s'au vărsat prea cinstit și scump sângele seii pre cruce, și toți mucenicii cu acest botez s'au botezat și s'au învrednicit împărăției ceriului; al optulea botez, cel mai de pre urmă, este al focului celui nestins ce va să munciască pe cei păcătoși, după cum ȳice la un tropar al canonului de astădi la 6 pēsna: „cu focul cel „după urmă botéză Hristos pre cei protivnici și neînțelegători de Dumnezeirea lui.“

5. A cincea întrebăciune este: botezul pentru ce este de apă și de duh? Și ȳicem că, fiind omu îndoit adică cu trup și cu

suflet, și fiind trupul simțitor, trebuiește când il întinăm să-l spălăm cu apă, că apa este simțitoare; ear sufletul fiind fără materie, Duhul sfânt îl curățe și-l luminează și-l mântuiește de păcat.

Aceste întrebăciuni avem la praznicul de astăzi, precum le-ați și auzit. Deci pentru această trebuiește, blagosloviților creștini, câți ne-am botezat în numele sfintei și cinstitei Troițe, să ne ferim de toate lucrurile și faptele drăcești, ca să nu ne întinăm sfintul botez cu păcatele, nici să călcăm făgăduințele ce ne-am făgăduit lui Hristos. Și pentru ca să primiască Dumnezeu praznicile și sărbătorile noastre, trebuie să păzim, după cât ne va fi putința, poruncile lui și să purtăm grije pentru mântuirea noastră și pentru împărăția ceriului, căci acolo ne este lăcașul, după cum dice fericitul Pavel: „petre, cerea noastră în ceruri este.“ Să nu ne lunecăm cu firea spre lucrurile cele deșarte ale lumei, pentru-că sunt toate trecătoare și mincinoase; să ne ferim de ucidere, de curvii, de precurvii, de beții, și de apucări, să nu ținem pismă unul altuia, nici să ne vindem cu para unul pre altul, cu cruzie de inimă și cu nemilostivnicia, pentru ca să ne păgubim și să ne sărăcim unul pre altul, după cum vedem tot-d'auna că fac *mulți* ¹⁾, nefermându-se nici de Dumnezeu, nici de păcat, nici își aduc aminte de morțe sau de osândă; se *numesc* ²⁾ numai cu numele creștinii, ear cu inima sunt departe de Dumnezeu, după cum dice Isaiia; și faptele lor nu sunt păgânești, ci mai vartos voiți dice: că sunt drăcești, că numai diavolul nu politește binele omului, pentru căci este vrăjmaș și mincinos dinceput, după cum dice Hristos: „să nu ne trufim întru inimile noastre, veri pentru ce bine am face, că ne vom „perde plata ostenelei“. Și în scurt să ne ferim de toate lucrurile cele rele și necuviioase, carele ne vătămă la suflet, și se bucură vrăjmașul nostru diavolul de ele; ci numai să pohtim pururea să facem fapte bune și plăcute lui Dumnezeu, pen-

¹⁾ *Deasupra*: unii.

²⁾ „ : numindu-se.

tru-că rămân fără de moarte, și vom lua plată la ceruire pentru ele. Să alergăm la sfintele biserici, *de nu* în toate zilele pentru multe neputințe și nevoi ale noastre ce ne vin tot-d'auna din valorile lumii ¹⁾, măcar Duminicile și sărbătorile; căci că pentru acesta s'au rânduit aceste sfinte zile, una pentru ca să ne odihnim și noi și dobitocele noastre de trudile și de ostinelile ce facem preste totă săptămâna; a doua pentru ca să mulțumim și să dăm laudă lui Dumnezeu, pentru multele și nespusele făcerile de bine ce au arătat către noi și ne arată tot-d'auna, și ne ține și ne chivernisește ca un milos-tiv; a treia să auzim cântările ²⁾ și slujbele cele ce se fac pentru folosul cel sufletesc; că precum nu poate trăi trupul omului fără de hrană simțitoare, așa nici sufletul nu poate trăi fără de hrana cea duhovnicască, care este cuvântul lui Dumnezeu, după cum dice Hristos la Evanghelie: „nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul carele iase din gura lui Dumnezeu.“ Iar nu să mergem pe la hore și pe la jocuri și pe la cârciume, după cum este obiceiul ³⁾, că în loc de a ne folosi, ne păgubim și sufletește și trupește. Iar de ne trebuie să ne adunăm pe la hore ca să privim, mai bună horă decât a bisericii și mai frumoasă priveli și mai cuvioasă adunare nu socotesc nici cunosc a fi alta decât acesta, că vedem cu ochii (afară din mulțimea oamenilor ce au adunat ⁴⁾) pre Domnul nostru Isus Hristos, ca un împărat vecinic și pre cinstita Maică-sa, pre sfinții îngeri, pre apostoli, pre mucenici și pre toți sfinții; iar cu urechile auzim faptele și lucrurile cele minunate ce au făcut pre pământ, și ne bucurăm și sufletește și trupește, și nu păgubim nimica, ci mai vărtos câștigăm sfințenie și milă de la Dumnezeu. Și când eșim de la biserică, să nu eșim deșerti; ci să facem cum

¹⁾ Corectat pe deasupra: Nu vă die în toate zilele, pentru-că acesta nu e cu putință pentru valorile lumii, ci măcar

²⁾ Corectat pe deasupra: dumnezeiasca slujbă ce se face.

³⁾ Corectat pe deasupra: ospete și pe la birturi, cum fac unii.

⁴⁾ Corectat: Și mai vărtos că mai bună adunare decât la biserică și mai frumoasă priveli și mai cuvioasă faptă nu socotesc nici cunosc a fi alta decât acesta, că vedem cu ochii (afară din oamenii ce sunt adunați).

face ariciul, că după ce merge la vie, întâiu se satură el de struguri, și apoi scutură vița de cad brobónele jos și se tăvăleşte pre dinsele de se înfig în ghimpii lui și duce și puilor, așa să dăcem și noi fiște cine pre la casele noastre copiilor și celor ce n'au mers la biserică din cuvintele ce am audīt din sfinta Evanghelie și dintr'alte cărți, casă-i hrănim și pre dinșii cu hrana cea sufletescă; și după aceea să ne pădim mintea de cugetele cele viclene, și trupurile noastre să le ferim de toate spurcăciunile. Să avem dragoste cătră toți, să facem milostenie la săraci, să iubim pre cei streini, să căutăm pre cei bolnavi, și pre cei din închisorii să-i cercetăm, să facem bine vrăjmașilor noștri, după cum ne învață Hristos, să avem răbdare la nevoi și la scârbe, să ne supunem celor mai mari, *Domnilor și stepânilor* noștri, să *ascultăm* și să cinstim pre părinții noștri, să *ne cucerim cu cuvântă* duhovnicilor noștri și preoților și călugărilor ¹⁾, că așa place lui Dumnezeu. Și acestea toate păzindu-le și făcându-le să nu ne trufim la urmă pentru fapta bună ce vom face, că *apoi ne perdem plata binelui, ci smerindu-ne* ²⁾ să avem nădejde bună și fără de îndoială cătră Dumnezeu, că ³⁾ aici întru această viață vom petrece viață bună și fără de întristare, ear în cea viitoare ne va învrednici și ne va pune în numărul celor drepti, ca să ne bucurăm în veci nesfârșiți întru acea fericire, laudând și bine-cuvântând numele Tatălui și al Fiului și al Duhului sfint, a căruia este mărirea și ținerea în veci, amin.

¹⁾ Corectă: *stepânilorilor* noștri, precum și feciorii să asculte și să cinstiască pre părinții lor, să avem erlavie către duhovnici și preoți și călugări...

²⁾ Adause pe marginea de jos.

³⁾ Deasupra: și așa.

XVII.

Cuvînt la Stretenia Domnului nostru Isus Hristos, la Februarie 2.

A povesti lucruri minunate este dat oamenilor celor învętați, a îndulci cu vorba auzurile ascultătorilor este dat ri-torilor, a descoperi taine mari și preste fire este dat celor desăvîrșit întru bunătăți; ear în mine neaffându-se nici unele de acestea, nu va putea nimeni să audă nimic de folos. Drept aceia cu multă obidă imi ticăloșesc nevrednicia și-mi caută și făr de voea mea a tăcea; ear apoi, cunoscându-mi datoria ce am și temându-mă ca să nu cad în osânda slugii cei viclene, cu cuviință este după putință să povestesc de a pururea lucrurile Domnului, căruia mă și rog cu multă umilință să-mi deslege gângăvia limbei și să-mi lumineze min-tea, ca să pociu ție puține cuvinte întru slava lui cea ne-grăită; ci vă pohtesc de ascultare.

Cum-că este fecioria o bunătate mare, înaltă și minunată este lucru dovedit și înfățișat la cei înțelepți, pentru care nu sînt vrednic a grăi și a lăuda măririle ei. Iar pentru căci praz-nicul de astă-ți aduce la mijloc ca o cunună nevestejită totă slava fecioarei desăvîrșit și o pune înaintea fiilor celor hrăniți cu hrana cea sufletească, neîndemnă, după putință, a ție pu-tine cuvinte pentru dînsa. Astă-ți se deschide sfatul prorocilor celor Dumnezești și semnele cele închiphuite ale pré slăvitei ție-lei aceștia, împreună cu sfârșitul lor, se propoveduesc adunări

cei bisericești ; astăzi sfârșitul cel adevărat al sfintului celui dinceput prin fapte cu mărire lumei s'au arătat ; astăzi slava Domnului și a sfintei feciore descoperit o privim ; astăzi bucuria cea cerescă, pre care toate nămurile cu dragoste o aștepta, sfintul praznic de astăzi o dă neamului omenesc. Au trecut cele vechi și au înflorit cele nouă, carele nu se mai învechesc ; nu mai stepânește de acum porunca cea tare a legii, ci mila Domnului împărătește, pre toți îi trage la sine cu mântuire și îndelung răbdare ; nici pedepsește ca pre Ozan acela odinioară carele au îndrăznit de s'au atins de care nu era să se atingă ; că Dumnezeu pre toți chemând la sine, frica nu pôte să zăticniască, strigă dicând : „veniți după mine toți cei „osteniți și însărcinați.“ Și cine nu va alerga întru ale sale ? Au venit Domnul nu prin umbră, ci chiar și înfățișat se aduce ca pre un jertvenic pre pământ cu pohvală de sicriul cel însuflețit, adecă de sfinta fecioră, de care sicriu s'au atins vameșul și s'au îndreptat, s'au apropiat curva și s'au făcut curată, s'au lipit bubosul și s'au tămăduit. Acest sicriu pe nimenă nu uraște, de nimeni nu se scârbește, nici se ferește ; aduce cele mântuitoare și pe nimeni nu face părtaș stricăciunei, că iubitorul de oameni Dumnezeu se odihnește într'înșă. Acestea sânt darurile milei cei nouă, acésta s'au făcut întâi sub sóre (nou), care nu s'au mai făcut nici se va mai face ; că ceia ce rânduise Dumnezei, pentru multa milostivire și îndurare ce avea cătră noi, au venit însuși și au împlinit pentru iubirea de oameni ceia ce i se cuvinea lui. Pentru care lucru adevărat au răsunit dumnezeiasca trimbiță, fericitul Pavel dicând : „cele vechi au trecut, eată s'au făcut toate nouă.“

Drept aceia, ce voi putea coprinde cu mintea mea, s'au ce lucru vrednic voi putea grăi asupra Țilei acesteia. Nu pociu să mă întind unde nu ajung, nu pociu să vorbesc cele ce nu știu ; imi mărturisesc nevrednicia și neputința mea, nu îndrăznesc a mai Țice nimic, că biruește și covârșește mai presus decât totă priceperea minții omenești grăiul pomemirei și fecioria sfintei feciorei aceștia. Că de pôte afla cine-

va mai mare și mai slăvit decât pre Dumnezeu, p^ote că doră
va afla mai mare și mai cinstită decât pre sfinta feci^oră.
Care feci^oră, ca alt ceri^u gânditori^u, ține în brațele sale, pre
fac^otoriul ceriului și al pământului, pre fiul se^u carele este
născut din Tatăl mai nainte decât Luceafărul și-l aduce as-
tă^uți la biserică ca pre un cap ce este al bisericeⁱ, să-l închi-
ne Domnului, celuia ce i se închină t^otă făptura și i se pl^ocă
tot genuchiul ; că pentru bunătatea lui cea fără de margine se
supune legii cela ce au dat legea lui Moisi în muntele lui Horiv ;
se supune poruncei cela ce numai cu poruncă au făcut t^ote,
cele v^ođute și nev^ođute ; se smerește cela pentru care se
cutremură t^otă zidirea ; primește ca un milostiv de se pune în
brațele dr^optului Simeon, cela ce este numai însuși drept ;
duce plocon la biserică cela ce s^unt t^ote ale lui ; duce plocon
la biserică două paseri cela ce au făcut cu un cuvânt t^ote
paserile în văzduh ; duce plocon 2 turturele, ca să arate ce-
le 2 voi a Dumnezeirei și a omenirei ; duce o păreche de
turturele curate, ca să facă păreche curată lui Dumnezeu pre
omul, ca să facă amândou^e unu, ca să împreune cele vechi
cu cele nouă, cele cerești cu cele pământestⁱ, cele de jos cu
cele de sus ; duce plocon lucru curat cela ce este numai în-
suși el curat, ca să arate că s au născut din maică curată
și să arate și curățenie bisericeⁱ și credinței ; duce acele 2
paseri ca să facă preoții jertvă, arătând cu ac^osta jertva cea
ce era să se facă pre sine Tatălui pentru noi.

Dice sfinta feci^oră cătră Simeon : „primește cinstite și fe-
„ricite bătrâne, pre acest prunc carele au răsărit de voia lui,
„a cărnii bogăție nu se p^ote spune ; primește pre acest prunc
„carele este mai vechi^u decât toți vecii ; primește pe acest
„prunc ce ve^ođi, pre carele nici îngerii nu-l pot vedea, co-
„prinde-l cu brațele tale, pre carele nu-l p^ote cuprinde t^otă
„lumea ; adevărat mic este de v^orstă, ear ani^u nu i se ști^u ;
„mic este, dar este peste t^ote măririle mai mare ; mic este la
„vedere, ear este mare la pricepere ; în biserică este acum
„împreună cu noi, ear în ceri^u șade în scaunul slavei sale și

„în cară de heruvimi; în chipul slugii se vede, ear este stăpân preste tóte.“ Şi luându-l Simeon în braţe, fiind pornit de Duhul sfânt au zis : „cu adevărat că tu eşti stăpânul a tótă „făptura, tu eşti mântuitorul lumei, tu eşti Dumnezeuul nostru, pre tine cu mare pohtă te aşteptam, de tine doream, „de tine însătoşam, pre tine adăst de atăta vreme, fie mă „închin, pre tine te rog, ca celuia ce eşti stăpânul vieţii şi al „morţii; tu mă slobozeşte cu pace acum din lumea acésta „şi din trupul acest stricăcios, că te-am vedut cu ochii mei, „mântuitorul meu; slobodeşte-mă dintr'acéstă vieaţă, să merg „în Iad să spuii de venirea ta în lume, să-î mângâi pre acei „ticăloşi şi dosădiţi ce sînt întru închisóre de atăta ani; să „le spuii bucurie amăriţilor, să le spuii cum-că te-am vedut „cu ochii mei şi cum-că te-am pipăit cu mările mele, şi cum- „că te-am ținut în braţe, şi cum că ai plinit tóte ale legii, şi „vei să pătimeşti, şi vei să te omori pentru mântuirea tu- „turor, şi vei să te pogori şi în Iad, ca să scoţi pre toţi de „la muncă, şi să ne suî împreună cu tine la ceriū, să ne faci „una cu Tatăl; așa te rog, stăpâne mângăerea şi slava noro- „duluî tei lui Israil, lumina cea descoperită a limbilor celor „dintru întunerec, slobodeşte-mă cu pace, ca să măresc nu- „mele tei cel pré slăvit“.

Acesta este praznicul bisericei noastre de astăzi, iubiţilor mei! Acesta este sfârşitul tainilor celor vechi şi începutul tainelor celor nouă! Astăzi s'au împlinit tóte ale legii cei vechi, şi se încep cele nouă. Şi de vreme ce Hristos Dumnezeuul nostru cel adevărat, carele este legea şi făcătoriul legii, s'au supus legii ca să ne arate nouă că este cu cale şi cu dreptate să ne supunem legii, decî pentru ce să nu ascultăm, cistăm împotriva legii şi lui Dumnezeui, ca când ne-ar fi vrăjmaş de mórte?

1. Porunca cea dintăiă dice: să nu avem alt Dumnezeui înaintea lui, ear noi avem pe mamonul nedreptăţii.

2. A doua poruncă dice: să nu luăm numele Domnului în deşert, ear noi îl purtăm prin gurile noastre ca o nimica.

3. A treia poruncă dice: să sfinţim Sâmbata, adecă să cin-

stim și să ținem praznicile, ear noi atuncea facem lucrurile cele mai multe și lucrurile cele mai necuvióse.

4. A patra poruncă dice: să cinstim pre părinții noștri, ear noi îi ocărăm și batem.

5. A cincea poruncă dice: să nu ucidem, ear noi, de nu putem ucide cu bațul sau cu sabia, ucidem cu limba, și de nu putem ucide pre alții, ne ucidem și ne omiorăm înșine pre noi cu faptele cele rele.

6. A șase poruncă dice: să nu précúrvim, ear noi facem altele mai rele și mai spurcate care nu le pociți grai.

7. A șapte poruncă dice: să nu furăm, ear noi luăm de fai cu sila.

8. A opta poruncă dice: să nu mărturisim strâmb, ear noi jurăm cu mâinile pre Evanghelie, ca să nu ne perdem cinstea, și perdem pre Dumnezeu. ↳

9. A noua poruncă dice: să nu poltim muerea vecinului nostru, ear noi mijlocim ca să știe și el de acel lucru, ear să nu dică nimic că apoi nu e bine de el.

10. A decea poruncă dice sa nu poltim veri ce lucru strein, ear noi luăm tot ca să nu aibă cu ce se hrăni.

Și eată dar că nici una din cele dece porunci nu ținem, nici facem, ear de va socoti cine-va din noi, cum că vorbele acestea nu sânt adevărate, il las în sama cugetului seú, și de nu-l va bate cugetul în sine, atunci póte că ^{bruce} acel om va fi au pré sfint și drept înaintea lui Dumnezeui, au este nesimțitor. Ci tu Dómnice ce pentru bunătatea ta cea făr de margine și multa milostivire, ai voit de ai luat trupul firei noastre cei slabe și ai împlinit tóte ale legii, îndură-te, luminază-ne și noue mințile și inimile, ca să ne arătăm împlinitori legii și poruncilor tale, și ne miluește ca un milostiv, după mulțimea îndurărilor tale, ca de apururea să mărim numele teú cel prea slavit, amin.

XVIII.

Cuvînt la Dumineca Vameşului.

Pohta, dragostea cea curată, ear mai vârtos să dîc datoria cea părintescă ce am cătră dragostea vóstră, m'au îndemnat astă-đi de am venit aici, pentru ca să vă cercetez sufleteşte, de vreme ce m'au rânduit Dumnezeu ca pre un nevrednic să vă fiu păstor şi părinte sufletesc şi învăţator la lucrurile cele ce ar fi spre folosul mântuîntei-sufletelor vóstre; pentru care lucru aveţi datorie cu toţi, de la mic până la mare, să mă ascultaţi la cele ce vă învăţ de bine şi de folos, că acea ascultare nu o faceţi mie, ci lui Hristos, după cum dîce la dece capete ale Lucăi : „cel ce ascultă pre voi, pre mine ascultă, şi cel ce se lepădă de voi, de mine se lepădă;“ aşişderea şi fericitul Pavel dîce, la 13 capete cătră Ovrî : „Fraţilor! plecaţi-vă învăţătorilor vóstri şi vă cuceriţi lor, că „ei privighéza pentru sufletele vóstre, ca cum ar fi să dea cu-vânt, ca cu bucurie acésta să facă, ear nu suspinând, că nu „este de folos voué acésta.“ Drept aceia n'am pregetat, nici am lenevit ca să nu fac datoria după porunca stepânului şi învăţătorului nostru Hristos, căruia mă şi rog ca să-mi dea putere, să vă pociu spune ceva de folos, ci vă pohtim de ascultare.

Precum un om-casnic, vrînd ca să samene grii curat în holda lui, pune multă nevointă de-l cerne şi-l curăte de neghină şi de altele, aşa şi sfinţii părinţi noştri, au pus

multă nevoie, de au cernut cu ciurul chibzuelii totă sfința Scripturii, și au ales ca niște grâu curat, din toate bunătățile câte ar putea fi, acestea trei bunătăți mari: credința, nădejdea și dragostea, și le-au semănat în holda sfintei biserici, adică în adunarea și inima celor credincioși; și are datorie fiște care creștin a le ținea și a le face; căci fără aceste 3 bunătăți nu este cu putință nici cu un mijloc să se mântuiască creștinul, măcar de ar dice cine ce va vrea; căci aceste sunt temelul creștinătății, că precum nu este cu putință a trăi neștine pe pământ fără hrană trupescă și fără de îmbrăcăminte și fără de somn, așa nici fără de aceste 3 bunătăți care sînt, precum am dis mai sus, credința, nădejdea și dragostea. Ci întâiu voi dice puține cuvinte pentru nădejde și pentru dragoste, apoi voi dice pre urmă și pentru credință mai pre larg.

Nădejdea este o îndrăznelă adevărată către Dumnezeu, dată în inima omului din dumnezeesca strălucire, ca să nu se desnădejduiască nici odată de darul lui Dumnezeu, ci să fie încredințat cum-că va lua prin pocăință ertăciune păcatelor, și veri ce altă cerere sau trecătoare sau vecinică. Și este nădejdea de 2 feluri: una bună și alta rea; bună este aceia când nădejduiește cineva la Dumnezeu să se mântuiască, sau alt bine ce va să petrecă, că nici ostenește, nici cheltuește nimic, cum dice David: „că cel ce nădejduiește spre Dumnezeu, mila îl va încunjura.“ Rea este aceia când nădejduiește cineva la om să-i facă vre-un bine, sau vre-o îndemână la lucrurile ceste trecătoare ale lumii, care nădejde este mincinosă și deșartă, cum dice earăși David: „nu vă nădăjduiți pre boeri, pre fii oamenilor, la cari nu este „mântuire;“ așisderea dice și Solomon: „blestemat să fie tot cel ce nădăjduește spre om.“

Dragostea mea ¹⁾ este o unire a mulți într'una și cale către Dumnezeu, și vârș tuturor bunătăților, după cum o adevereză și sericitul Pavel, la 13 capete către Corinteni, dicînd:

¹⁾ Seris printre rându-i.

„decât credința și decât nădejdea este mai mare dragostea.“
Și este și acesta de trei feluri; una dumnezească, alta firéscă și alta pătimitoare și rea; dragostea cea dumnezească este aceea ce ȳice la a 2-a lege, la 6 cap: „să iubești pre „Domnul Dumneȳeu tău i proci“ ear cea firéscă este ceia ce iubesc părinții pe fi și fi pe părinți și fiește care pe ruda sa și pe prietini se; ear pentru dragostea cea pătimitoare și rea nu vom ȳice nimic, pentru căci fiește care înțelept și temător de Dumneȳeu o cunóște că nu e bună, și pentru aceea lipsiáscă vorba ei de la mijloc ca să nu ne spurcăm auȳul.

Credința este fința celor nădăduite și lucrurilor celor ce nu se vėd dovediri, după cum ȳice Apostolul Pavel: „și făr „de credința nu este cu putința nimeni să se mântuiască;“ precum vedem acesta la toți sfinții și la toți dreptii cei mai înainte de lege și cei după lege, că pentru credința lor cea dréptă au aflat har înaintea lui Dumneȳeu și au făcut minuni mari și preste fire, făcėnd folos și lor și altora; și era de a pururea ochii lui Dumneȳeu asupra lor, și cu urechile lui asculta rugăciunile lor, după cum ȳice David. Așiderea și în sfinta Evanghelie vedem în bogate locuri, că cei ce mergea la Domnul Hristos cu credința, auȳia din gura lui: „după credința „vóstră să se facă vouė,“ și îndată se tămăduia, verii de ce bólă ar fi fost. Și putem lua pildă și după vameșul acest de astăȳi ce pomenește sfinta Evanghelie, că bătėndu-și pieptul și ȳicėnd cu credința: „Dómne fi milostiv mie pėcátosului!“ se pogori îndreptat. Dar noi acum, că ne numim creștini, după ce fapte bune socotiți că ne vom putea arăta creștinătatea și blagocestia ce avem, și să fim aleși și despărțiți de némurile ce ȳicem noi că sėnt păgani? că de vom ȳice după credința, ne înșelăm. că noi credința nu avem; că de am avea credința, am iubi pre Dumneȳeu și am păzi cuvintele lui și am face după putința poruncile lui, că ȳice la Ioan în 14 capete: „de mă iubește neștine, cuvântul meu va păzi.“ Iar noi în loc de a-l iubi și a-i păȳi cuvintele, îl injurăm și-i

ținem cuvintele de ris și de batjocură, ca când ar fi niște basne. Iar de mă veți întreba în ce chip îl înjurăm, să vă spuiți: Când înjurăm de lege pre cineva, pre Dumnezeu înjurăm; că v'am spus mai sus că credința este numai de un fel, și toți oamenii cred în Dumnezeu, că Dumnezeu este legea și făcătoru legii, și pentru căci îi înjurăm legea, înjurăm pre Dumnezeu, și pentru aceea eată dar că n'avem credință. De voiți dice după nădejde că suntem aleși din păgâni, nici acesta nu o avem; căci că de am avea credință, pôte dar că am avea credință și nădejde; că v'am spus mai sus, că întâiu este să credă neștine în Dumnezeu, apoi să nădăduiască. De vom dice după nădejde, că suntem aleși din păgâni, nici aceea nu o avem, că dice Ioan: „de va dice cine-va că iubește pre „Dumnezeu și pe fratele lui uraște, mincinos este, că de vreme „ce nu iubește pe fratele seu că-l vede, dar pre Dumnezeu „că nu-l vede, cum il va putea iubi“?

Și eată dar că precum dic, că neavând dragoste între noi, și nepohtindu-ne binele unul altuia, după porunca lui Dumnezeu, nu avem nici credință nici nădejde, nici dragoste, și suntem mai răi, să mă ertați, decât păgânii; că dice apostolul Pavel: „limbile n'au lege și fac ale legii,“ ear noi având lege, facem tot împotriva legii și suntem mai păcătoși decât toate nămurile și de cât toate limbile. Și putem cunoște acesta că este așa cum dic, că ce neam înjură ca noi de lege; de cruce, de cuminicătură, de morți, de pomene, de lumanare, de suflet, de mormânt, de colivă, de prescuri, de ispovedanie, de botez, de cununieși de toate tainele sfinteii biserici? și ne ocărim și nebatjocorim înșine legea; cine din păgâni face acesta? sau cine și măscărește legea ca noi? Oare nu înjurăm cu acestea toate pre Dumnezeu? oare nu ocărim cu acestea poruncile lui? că el singur ne-au arătat și ne-au învățat aceste taine, ca prin mijlocul lor să ne curățim de păcate și să l'îmblandim asupra noastră la scârbe și la nevoi. Dar noi, dacă auzim pre cine-va că înjură în jurăminte de acelea ce am dis, în loc de a-l certa și a-l înfrunta ca pre un om ce fără de socotelă, nouă ne pare bine și ridem.

De sînt aceste lucruri creștinești, dică cine are Dumnezeu.

Incă și pe lângă aceste tóte mai adaugem cu rěutatea, cã pre pãrinți noștrii îi ocãrím și-i bateg, pe bėtrãni îi ocãrím și-i bateg și-i necinstim, pre domni și pre boeri îi bles-temãm, pre Arhierei nu-i ținem într-u nimica, pre cãlugãri îi clevetim, pe preoți îi ocãrím, bisericile le ținem ca niște graj-duri, și cãnd mergem la dinsele, în loc de a asculta slujbele, și a ne ruga lui Dumnezeu să ne erte pėcatele, ear noi vor-bim și rîdem, și facem cu ochiul unul altuia mai rěu decãt pe la cãrciume. Serbãtorile și praznicele nu le țineți ca o ni-mica, ci atuncea facem cele mai rele, de bucurãm pe dracul ; și atuncea vindem și cumpãrãm, și în scurte vorbe, ne-am abãtut cu toții și împreunã netrebnicii ne-am fãcut, dupã cum ȕice David : „și nu este pãnã la unul a cunóște și a cerca pre „Domnul.“ Cãci fiind orbiți de deșertãciunile cele lumești, nu ne bucurãm la alt-ceva fãrã numai la lucrurile întuneri-culã vécului acestuia, și sîntem porniți cu toții spre rěutãți, ca o rótã cãnd dá de vale și nu se póte opri ; și suntem toți cu totul, ca niște dobitoce necurate, tãvãlindu-se în rãsfãtãciu-nile cele spurcate și de nimica. Și acestea tóte nu se trag din-tr'alta fãrã numai din necredința nóstrã, cã ni s'au împietrit inimile într-u rěutãți ca a lui Faraon, și umblãm ca niște cai înverșunați, fãrã zabalã și fãr de rușine, pãnã vom cãdea într-u vre-o prãpastie și vom peri.

Cu aceste fapte ne lãudãm cã sîntem creștini, o vai de pėca-tele nóstre, și cu creștinãtatea ce o avem ! Póte cã vom fi soco-tind, cã numai cãci ne numim creștini, ne vom spãsi ; ba ci mai mare osãndã vom sã luãm, de nu ne vom pocãi și de nu ne vom lãsa de rěutãțile nóstre ; cã ȕice Hristos : „nu cei ce-mi ȕic mie : „Dómne ! Dómne ! va intra într-u împãrãția ceriului, ci cei ce „fac voea mea“. Spuneți-mi, rogu-vě, cã eũ póte cã-mi voi fi eșit din fire, care voie a lui Hristos facem ? sau care poruncã ȕi-nem ? Eũ nu pociũ cunóște alt ceva fãrã numai un nume uscat și sec ce avem fãr de nici o faptã bunã ; și încã stãm de ne mi-rãm, cãci nu ne face Dumnezeu pe voea noastrã, pentru cã

ne numim creștini; ba încă nu ne prăpădește ca pre Sodomiteni, că vedem depărtarea lui Dumnezeu cu ochii noștri și nu cunoștem că din răutățile noastre ne vin atâtea feluri de boale și atâtea feluri de morți și alte nevoi și scârbe, și nici decum nu ne venim în fire, ca să ne parăsim de reuțățile noastre.

Ci eată că vă dic, iubiților mei, și vă învăț cu frica lui Dumnezeu, ca un părinte sufletesc și păstor ce vă sînt, să vă veniți în fire și să vă căiți de lucrurile cele necuvióse, că Dumnezeu este milostiv, și dacă va vedea întorcerea noastră și pocăința cea bună, ne va erta, că dice prin rostul Isaiei: „întorceți-vă către mine și, mă voi întorce și eu către voi“ Și ve poruncesc tuturor căți sînteți cu meșteșug și cu neguțătorii, veri de ce brésă, ca de acum înainte Duminicile și serbătorile cele mari ce se numesc domnești și ale Maicai precistii și a unora din sfinții cei numiți, să vă închideți pravaliile, și nici să vindeti, nici să cumpărați, nu numai de la creștin; ci nici de la alte limbi ce nu sînt de legea noastră, nici să lucrați. Și precum dic să faceți, că nefacînd, să știți bine, că vă voi pedepsi bisericește cu pravila și pe dreptate, nefacîndu-vă nici o năpaste; și încăși pre cari se vor arata semeți și tari de cap și nu se vor supune dreptății și poruncii bisericești, îi voi pedepsi și cu domnia. Și nimeni să nu socotească din voi și să dică în inima lui: „dar ce treabă are vlădica cu noi, nu și caută vlădicia lui, ci se amestecă într'ale noastre?“ De n'ați știut pîna acum și de n'a fost nimeni să vă învețe, eată că acum veți ști, că am treabă cu toți oamenii, căți sînt în Tera Românească, de la mic pîna la mare, și pîna la un copil de țâța, afara din păgani și din ceia ce nu sînt de o lege cu noi. Căci în seama mea v-au dat stepănul Hristos, să vă pasc sufletește ca pre niște oi cuvântatoare, și de gătul meu spânzura sufletele vóstre, și de la mine va să ceara pre toți, ear nu de la alții, pîna când vă voi fi păstor. Ci ve caută, în scurte cuvinte, să mă ascultați, de veți fi creștini și de vă țineți ai lui Hristos; că,

precum nu pot fi oile fără de păstor, așa nici norodul fără de Arhiereu ; și veri ce va păsa cuiva la cele sufletești, alerge la mine ca la un părinte, că-l voi vindeca cu ajutoriul lui Hristos. Incăși poate să dică fieste cine din voi în gândul seü : „dar noi avem nevoi grele asupra noastră, și nu putem să „facem aceste ce đici ?“ Ci eü incă đic că este așa și cred ; nu mai la greul acela sânt și eü părtașü și într'acel jug ce tra-geți voi trag și eü, dar n'am putere să đic nicü să gândească așa; căci că, precum cere împăratul dajdii la noi, așa ne cere și Dumnezeu credință și fapte bune, că đice Hristos la Evangelie : „dați ale Chesarului Chesarului și ale lui Dumnezeü lui Dumnezeü“. Să nu socotiți că-i va fi milă lui Dumnezeu de noi să ne iarte, căci avem nevoi, dacă nu vom face după putință și poruncile lui; ci ne va băga de unde nu vom putea să mai eșim. Ci se lăsăm năravurile cele rele și obiceiile cele necuvióse, ca doar s'ar milostivi Dumnezeu asupra noastră să ne iarte și să ne chiverniască cu mila lui cea bogată ; căruia mă și rog să tipăriască și să pecetluiască în inimile voastre acestea câte v'am vorbit, ca să nu le uitați, ci după putință de a pururea să le faceți; și, precum înțelepțește pre cei orbi și pre cei sfărâmați îi îndreptează, așa să ne înțelepțiască și pre noi și să ne îndrepteze pre calea cea dréptă a mântuirii, ca de a pururea să mărim și să proslăvim numele lui cel sfint și prea sfint, amin.

XIX.

Cuvînt la Duminica lăsatului de brânză.

Astăzi n'am a spune alt nimic înaintea dragosteî vóstre, ca să vă ospetez sufleteşte, fără numai puţine cuvinte de învăţatură, care mă rog să le ascultaţi toţi cu dragoste, neuitându-vă atâta la neputinţa şi neştiinţa învăţăturilor mele, cât la pohta şi dragostea ce am de a pururea cătră înțeleptia vóstră; şi măcar că nu este cu putinţă să vă folosiţi dintr'însele, ear ajutorînd Dumnezeuî, nici de tot fără de folos nu veţi rămânea.

Vedem în sfînta Scriptură, la 2 cap. ale Facerei, cum că Dumnezeuî au poruncit lui Adam, că din tot lemnul ce este în grădină cu mîncare să mînânce, ear din lemnul a pricepe binele şi răul să nu mînânce, că în ce ăi va mânca cu mórte va muri. Tâlcul acestor cuvinte cu adevărat este mare şi adânc, şi numai dascalilor este dat să-l tâlmăciască după cum se cade; ear eu după putinţă voiî ăice fórte pe scurt numai cele ce mă voiî pricepe că sînt drepte.

Cuvintele acelea ce ăic, din tot lemnul ce este în grădină cu mîncare să mînânce, socotesc că nu voiî greşi de voiî ăice, că din totă învăţatura cea dréptă şi din tóte cuvintele lui Dumnezeuî ce sînt în grădina sfîntei bisericii a răsăritului, ca o hrană sufletéscă, cu bucurie tot creştinul cu dulceaţă să mînânce. Şi ne putem încredinţa de acésta şi după cuvintele ce

ține Hristos, la Matei în 4 capete: „că nu numai cu pâine „va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu”. Iar din lemnul ce ține a pricepe binele și răul să nu mâncați, că în ce ține veți mânca cu moarte veți muri; pocăiți-vă și pentru acesta cum-că de păcatul ce se face cu pricepere fiște care să se feriască, că în ce ține îl va face, cu moarte va muri; că mai rea moarte decât a fi neștine prin păcat despărțit de Dumnezeu nu este alta, că ține Ioan la 3 cap: „că „cel ce face păcatul de la diavolul este, că dinceput diavolul păcătuiește.” Iar putem ține și într’alt chip, că în toate țările ce sunt în grădina anului, cele ce sunt spre hrana trupului rânduite cu socotă și fără de vicleșug fiște carele să mănânce; ear din postul cel hotărât pentru folosul cel sufletesc, carele cu priceperea noastră îl putem face bine și rău, nimeni să nu-l strice, că în ce ține îl va strica, cu moarte va muri, pentru că a lui Dumnezeu poruncă o calca, și mai rea moarte decât a calca neștine poruncă lui Dumnezeu nu este alta; că va fi isgonit de dânsul din grădina bisericeii ca și Adam, din raiu. Și dintr’aceste puține cuvinte ce am ține, se poate înțelege, cum-că volnicia mănărei ce au dat Dumnezeu lui Adam se adevăra și legea postului, ear mai vartos să ține, se încredința porunca lui Dumnezeu, pentru ca să cunoască Adam, că are mai mare peste dânsul, și cum-că nu este volnic a calca porunca, că în ce ține o va calca, cu moarte va muri.

Drept aceea însuși făcătorul acela și poruncitorul lui Adam, în țările cele de apoi, arătându-se pre pământ și cu oamenii împreună viețuind, pentru ca să ne arate nouă, cum-că este cu cale și cu dreptate să ne supunem poruncii lui Dumnezeu și cum-că este foarte de folos să postim, întâiu el însuși au postit 40 de ține și 40 de nopți, precum se vede la Luca în 4 cap, puind postul acesta înaintea ochilor noștri, ca să privim ca într’o oglindă, în totă viața noastră, și să ne aducem aminte la pacostea ce s’au întâmplat lui Adam, din călcarea poruncii și din mănăcare. Pentru aceea trebuiește dar și noi, de vreme ce ne-au învrednicit Dumnezeu și am ajuns ca să

Întrăm de mâine în călătoria sfintului post, cu pohtă și cu dragoste să primim porunca stepânului, și după putință să facem și cele poruncite; și pentru căci avem a merge la războiți asupra vrăjmașului sufletelor noastre, trebuie să ne gătim; ca niște ostași viteji ai lui Hristos, încingându-ne mijlocele noastre cu adevărul, după cum dice fericitul Pavel: „și să ne încălțăm „picioarele cu gătirea Evangheliei păcei și să ne înbrăcăm „cu zaoa dreptății și să punem coiful mântuirii pre capetele „nóstre și să luăm pavăza credinței în mânilé noastre, cu carele „vom putea stinge tóte săgețile viclénului cele ardétóre, și „sabia duhului care este graiul lui Dumnezeu, pentru că nu „este lupta noastră spre sânge și trup ci cătră Dumnezeu, cătră „puteri, cătră țititorii lumii, întunericului veacului acestuia, „spre viclășugul duhurilor celor de sub ceriú.“

Vrënd drept aceia a face această călătorie asupra vrăjmașului sufletelor noastre, precum am și mai đis, trébuie să luăm împreună cu noi 5 lucruri să ne fie ca o merinde la vreme de primejdie, care lucruri sânt acestea: ispovedania, rugăciunea, postul, milostenia și dragostea.

1: Cu ispovedania să ne spălăm păcatele, mărturisindu-ne înaintea duhovnicilor noștri cu frică și cu inimă dréptă, ca înaintea lui Dumnezeu, pârîndu-ne însine pre noi; ear nu să aruncăm pricina la alții sau să đicem că de nevoe am făcut sau prin neștiință, că nu ne vom folosi nimic, precum nu s'au folosit nici Adam că vrënd Dumnezeu să-l aducă la pocăință, în loc de a-și cunóște greșala și a-și mărturisi păcatul, el făcea pre Dumnezeu vinovat, căci i-au dat muere, și muerea ear să cura pre șarpe. Și să fie ispovedania noastră cu nădejde bună, cum-că ne va ierta Dumnezeu, ear nu cu desnădăjduire, precum au făcut Cain, đicând: „că mai mare „este vina mea decât a mi se ierta mie;“ așșderea și Iuda, măcar că s'au mărturisit înaintea Arhiereilor, cum-că au greșit de au vândut sânge nevinovat, ear nu i-au folosit nimic acea ispovedanie, căci era cu desnădăjduire. Și ispovedania trebuie să o facem cu gând ca acela, ca să nu mai gre-

șim înainte; că Faraon, măcar că s'au mărturisit zicând: „greșit-am Domnului,” ear n'au folosit nimic, că *gândea* ¹⁾ a se părăsi de răutăți, și pentru aceia au și perit. Nici să fie ispovedania noastră cu desnădăjduire ca Iudii, precum am zis mai sus, ci să avem nădejde bună, că, de ne vom ispovedui cu inimă curată și cu gând ca acela ca să nu mai greșim, ne va ierta Dumnezeu, și vom auzi ca David: „și Domnul „au mutat păcatul tei, nu vei muri.”

2. Cu rugăciunea să cerem de la Dumnezeu mântuire sufletelor noastre, că ni o va da după cum singur Hristos zice: „cereți ca se va da vouă.” Că rugăciunea ce se face cu căldură din inimă pătrunde ceriurile și intră în urechile lui Dumnezeu. Zice și sfântul Ioan Zlatauș, cum-că unde se face rugăciunea cu mulțămită, vine darul Duhului sfânt, și dracii se gonesc, și totă puterea protivnicului se depărtază și fuge; și earăși într'alt loc zice, cum-că rugăciunea este pază curățeniei, pecetea fecioriei, oprire mâniei, ținere mândriei, curățenie zavistiei, pierdere urgiei, și temeiu păcii. Și în scurte cuvinte, cela ce face rugăciune vorbește cu Dumnezeu.

3. Cu postul să ne ușurăm trupul, să ne limpedim mintea, și să ne bucurăm cu sufletul, ca să vie darul lui Dumnezeu asupra noastră; care post trebuie să-l facem cu rugăciuni amestecat; că, precum nu sânt dulci bucatele fără de sare, așa nici postul fără de rugăciuni. La a 2. carte, la începerea postului, zice sfântul Grigorie, cum-că postul este pace de obște a sufletului și a trupului, traiu fără de turburare, petrecanie cu bună întocmire, vieață ce veselește pre Dumnezeu și întristă pre vrăjmașul; că precum sânt păzitori sfinții îngeri celor ce postesc și-i teresc de toate primejdiile, așa sânt păzitori dracii și celor ce nu postesc, și-i îndemnă la multe păcate. Drept aceia trebuie să ne ostenim, ca să nu avem împărtășire cu diavolul; că nu s'au făcut nimeni ucenic bunătaților, din cei ce s'au îndestulat în mâncări după pohta lor, nici din cei ce iubea rasfățările s'au făcut sfânt, nici din cei

¹⁾ *Deasupra*: nu vrea.

ce au viețuit trupește s'au făcut părtași împărăției ceriului. Știu bine că nu ne va lăsa obiceiul și năravul cel rău, ca să ne postim de bucate, ci încăl să ne postim de răutăți; că spre mâncare (n'am cum mai țice într'alt chip) ne îndemnă blestematul acesta de pantece, dar a face rău n'avem îndemnător pre nimeni; că trupului îi trebuiește mâncare, ear sufletului nu-i trebuiește răutăți, și de mâncare cunoste (la focul!) o ôre ce dulceată, ear din răutate nu se cunoste alt nimic fără numai vătămare de suflet și călcare de lege.

4. Cu milostenia să îmblândim pre Dumnezeu, miluind cu dragoste multă, din agonisitele nôstre cele drepte, pe lipsiți, pe săraci, pe streini, pe bolnavi și pe cei ce sânt întru închisori; și atuncea vom fi și noi miluiți de Dumnezeu, după cum țice la cele 10 fericiri; ear de vom da milă din jafurile ce facem, mai multă osândă vom câștiga; și de se va lunea cineva cu firea și va țice în mintea lui că nu știu ce grăesc, lăsându-se în nădejdea cuvântului Evanghelistului Ioan ce țice: „faceți și voi milostenii din mamonul nedreptății“, trebuiește acela ce va gândi acel lucru să mērgă întâiu să întrebē pre cei ce știu și talmăcesc sfinta Scriptură. far de viclesug, să vadă cu ce gând l-au țis Ioan acel cuvânt, apoi să gândiască rău asupra mea. Gândul lui Ioan este acesta: faceți, țice, și voi milostenie din mamonul nedreptății; în ce chip? cu lacrimi, cu inimă înfrântă, și cu gând ca acela, ca să nu mai faci după aceia strimbătate nimănu, nici să jefuiți, și apoi atuncea va fi acea milostenie primită. Care lucru se pôte încredința și după Zakheu, că au țis: „eată jumătate de a-„ vutia mea dau săracilor, și de am năpăstuit pe cineva cu ceva „fi întorc în pătrat.“ Auțit-ați ce țice Zakheu? căruia i-au țis Hristos: „astăzi se făcu mântuire casei aceștia, pentru că și „acesta fiul lui Avraam este;“ adecă au făcut cu gând și cu inimă ca a lui Avraam acea milostenie, ear nu ca unii dintre noi, ce fac jafuri și fac câte sânt mai rele pre pământ, apoi se duce cu gând ca acela, ce dă vre unui popă să-i facă sărindar, ca să i se ierte pēcatul, și el tot cu totul stă în țina

răutății. Nu așa ticăloși de noi, nu așa! că Dumnezeu nu se înșală.

5. Cu dragostea să ne încredințăm, că de vom iubi pre vecinii noștri după porunca lui Dumnezeu ca înșine pre noi și le vom face bine, vom fi și noi Dumnezeu și fi celui de sus, după cum țice David: „că dragostea este singur „Dumnezeu, și cela ce rămâne în dragoste, în Dumnezeu rămâne și Dumnezeu într'însul;“ după cum țice Ioan: „și de „vom ierta greșalele tuturor celor ce ne au greșit nouă, ne „va ierta și Dumnezeu greșalele noastre.“ Că ce folos este trupul să fie deșert de bucate, ear sufletul a-l umplea de păcate? ce folos a fi galben și ofilit de post, ear de pismă și de urăciune a fi aprins? ce folos este a nu bea vin, și a fi beat de vinul mâniei? ce folos este a nu mânca carne, și cu hule a rupe carnea fraților noștri? ce folos este a ne opri de cele ce sânt une-orî slobode, și a face acelea ce nu sânt nici odată cu vre un mijloc slobode? că Dumnezeu pre aceia iubește și-i cinstește pre cari se feresc de cele oprite.

Cu aceste puține cuvinte ce am vorbit, ați înțeles lupta noastră cu cine este și cu ce fel de arme ne trebuie să mergem asupra lui și cu ce mijloc să-l biruim. Drept aceia fiește carele, după putință, să nu leneviască a se nevoi, că lenevindu-se rău va greși. *Am înțeles* ¹⁾ cum-că este obiceiul de vă adunați de *sără în divan și faceți puțină orăție înaintea domnului* ²⁾, și *după aceia* ³⁾ cereți iertăciune; și *măcar că nu mi s'au întemplat până acum să văd cu ochii* ⁴⁾, ear ⁴⁾ foarte mi-a plăcut și am fericit obiceiul bun ca pe acesta că este *lucru cuvios* ⁵⁾ a cere iertăciune *de la stepân și* ⁶⁾ unul de la altul, și nu numai *mar marii noștri* ³⁾, nu numai întru această țică, ce vom să înțrăm în țicile sfintului post, *acésta se vede* ⁶⁾, ci pociu

¹⁾ Corectat deasupra: vedem.

²⁾ „: dela unul până la altul.

³⁾ Cuvinte țterse.

⁴⁾ Corectat deasupra: cară

⁵⁾ Adaus deasupra: și faptă cuviosă.

⁶⁾ Adause pe margine.

dice că se cuvine să cerem iertăciune în toate zilele; că precum greșim înaintea lui Dumnezeu în tot ceasul, așa greșim de a pururea înaintea *mar marilor noștri* ¹⁾ cu cuvântul și cu fapta, cu voe și far de voe, prin știință și prin neștiință, *de față și pre ascuns; ear apoi luând seama cu tot dinadinsul sfârșitul acestui lucru foarte mă întristez* ²⁾, însă obiceiul este frumos la vedere și este rău *la pricepere* ³⁾; că nici iertăciunea ce cereți de la *stăpân* ⁴⁾ nu este curată, nici aceia ce luați unul de la altul, ci este plină de pismă și de zavistie și plină de răutate, că nu este cu gând curat. Ci vă rog *iubiții mei Creștinilor* ⁵⁾, pentru pre scump sângele lui Hristos, care s'au vărsat pentru noi păcătoșii, să vă părăsiți de aceia, *că veți cădea* ⁶⁾ în osîndă, dintru care osîndă *eu nevrednicul și mult păcătosul*, ²⁾ rog pre milostivu și iubitoru de oameni Dumnezeu, ca să ne mântuiască pre toți și să ne învrednicească să petrecem sfîntul post cu pace cu sănătate, cu viață curată și cu spăsenie sufletească, ca să putem vedea și luminata lui înviere; Amin.

1) Corectat pe deasupra : oamenilor

2) Cuvinte șterse.

3) Corectat deasupra : într'ascuns.

4) " " : cei mari

5) Creștinilor, scris deasupra în loc de : iubiții mei șterse.

6) Corectat : ca să nu cădeți.

Cuvînt al doilea la Duminica lăsatului de brînză.

Fiește care vîntor își gătește sculele și ciniile meșteșugului său: adevărat cel ce prinde păsări sburătoare face lațuri și mreji, ear cel ce vîneză hiare sălbatici își face pușcă, cursă de fier, gropi și altele ca acestea; așijderea și pescarii își fac undițe, cârlige, plasă, sac și câte-l învață meșteșugul său, ca să dobîndiască și să câștige ceia ce pohtește. Iar cel ce va vrea să vîneze oameni, cu ce scule socotiți că ar putea să-i vîneze? (că oamenii încă se vîneză și se prind ca și peștii, după cum dice Hristos la sfînta Evanghelie, la al 4 cap. al lui Matei: „veniți după mine și vă voi face pescari de oameni“). Nu socotesc cu alt nimic ca să se potă vîna fără numai cu învățătura și cu cuvîntul, căci pentru om nu este nici undiță, nici vre un fel de mreje, ca învățătura cea împletită de cuvinte cu carele se vîneză și se unește cu Dumnezeu, și se fericește cu dînsul în veci. Acastă mreajă a învățăturii, puind din dréptă și din stînga, este fórte de folos și pentru ceste de acum și pentru cele ce vor să fie. Acastă undiță a cuvîntelor și cu mărturiile Duhului sfînt scóte pre om dintru adâncul păcatelor, ca pre pești dintru adâncul apei, și-l scóte la lumina cunoștinței de Dumnezeu.

Deci pentru acastă, blagosloviților creștini, câți v'ați adunat astăzi la acastă cuviósă și sufletescă adunare, am datorie,

ca un păscar sufletesc, ce l-au rânduit Dumnezeu ca pre un nevrednic, să întind mreaja învățături și să pui undița cuvântului înaintea dragostei vóstre; și ajutorind iubitorul de oameni Dumnezeu, am nădejde bună și far de îndoială, cumcă voi scóte dintru adâncul turburăciunei păcatului mult vânat, căci cunosc voința inimei vóstre cea bună și dragostea ce aveți spre ascultarea celor de folos. Cu care vânat voi putea face masă cinstită și desfătată lui Dumnezeu, că nu se bucură nici se veselește Dumnezeu cu alt cevaș mai mult ca când s'ar întórce cineva din cei păcătoși dintru greșalile lui la pocăința, după cum dice sfinta Evanghelie: „că mare „bucurie se face în ceri pentru un păcătos ce se căește“; și earăși prin rostul prorocului dice Dumnezeu: „că nu voesc „mórtea păcătosului, ci ca să se întórce și să fie viu.“ Pentru acésta dar vă pohtesc, ca să vă deschideți urechile inimilor vóstre și să ascultați cuvintele ce voiți să grăesc, pentru ca să vă folosiți voi cu ascultarea și eu cu dișele; că dice Pavel apostolul: „fericiți cei ce grăesc în urechile celor ce ascultă.“ Și apoi trebuie să faceți ródă sufletescă din cele ce veți auzi, pentru ca să nu vă fie ascultarea și ostenéla în deșert; că arătându-vă ca pomii cei far de ródă și ca vițele cele sterpe, ce folos veți avea de ascultarea vóstră și de ostenéla ce ați făcut?

Iată că au sosit cu ajutorul lui Dumnezeu să începem de mâine călătoria sfintului post; și pentru căci avem a merge la răsboi asupra vrăjmașului sufletelor nóstre, trebuie să ne gătim ca niște ostași viteji ai lui Hristos, încingându-ne mijlócele nóstre cu adevărul, după cum dice Dumnezeescul Pavel: „și să ne încălțăm picioarele cu gătirea Evangheliei și „să ne îmbrăcăm cu zaoa dreptății și să punem coiful mântuirii pre capetele nóstre, și să luăm păvaza credinții în mâinile nóstre, cu carele vom putea stânge tóte săgețile cele viclene, cele arđetóre, și sabia duhului care este graiul lui Dumnezeu, pentru că nu este lupta nóstră spre sânge și trup „ci cătră Domni, cătră puteri, cătră țitórii lumei întunericului vécului acestuia, spre duhurile viclesugului celui de sub

„ceriū.“ Și avem datorie cu toții de la mic până la mare, bărbați și mueri, copii și fete, bătrâni și tineri, însurați și ne-însurați, să facem trei lucruri :

1. Întăiū să ne ducem fiește cine la duhovnicul seū, să ne mărturisim păcatele cu multă cucerie și cu înfrângere de i-nimă, spuind cu îndrăzneală și fără de nici o temere tóte câte am făcut, sau cu cuvântul sau cu fapta, sau cu cugetul, de voe sau fără de voe, prin știință sau prin neștiință ; pentru căci ispovedania este una din cele 7 taine ale sfintei biserici, și când ne ispoveduim, lui Dumnezeu ne ispoveduim, ear nu preotului. Iar de va dice cineva în cugetul seū, dar dacă ne ispoveduim lui Dumnezeu preotul ce mai trebuiește, că el încă este om păcătos, ca și mine? Adevărat păcătos este ca și mine, ear are dar de la Dumnezeu prin lucrarea Duhului sfint și are putere de la Domnul Hristos, că ce va lega și va deslega pe pământ, după cum dice la cuvântul cel d'întăiū al lui Ioan : „cărora veți lăsa păcatele, lăsate vor fi, și cărora „veți ținea, ținute vor fi“. Și nu numai mireni se cade să se ispoveduiască, ci mai vartos și noi cești bisericești, adecă diaconii, preoții, călugării, arhierii ; căci noi încă suntem păcătoși și greșiți înaintea lui Dumnezeu, mai mult decât cei proști ; și ce greșale facem, mai mult prin știință le facem, și de nu ne vom pocăi, vom să avem mai multă osindă decât cei ce greșesc prin neștiință, după cum dice la sfânta Evanghelie, la 12 cap ale Lucăi : „Că cel ce cunoște mult, mult „se va pedepsi, și celui ce i s'au dat mult, mult i se va și cere.“ Și această taină a ispovedaniei n'au făcut'o Dumnezeu cu acest mijloc pentru alta, fără numai pentru căci așa cum au făcut neștine păcatul cu om și s'au desvălit rușinea la curvă și s'au îmbrățișat cu diavolul și s'au spurcat trupul, așa ear trebuie să mērgă la om, adecă la duhovnic, să-și descopere tóte păcatele lui, pentru căci că omul au făcut păcatul și ear cu omul trebuie să-l strice și să-l piardă, precum au făcut și Hristos cu noi ; că pentru omul, adecă pentru Adam, am eșit din raiū și pentru omul ear, adecă pentru Hristos, am intrat

în raiu. Că măcar de n'ai mărturisi tu lui Dumnezeu păcatele tale, el le știe, căci înaintea lui sînt scrise și cele nelucrate de noi. Au doar nu știea Dumnezeu unde este Adam, când s'au ascuns de fața lui pentru greșala ce au făcut? Ci-l întreba: Adame, unde ești? dându-î pricină ca doar s'ar căi și ar dice: Dómné! greșit'am și am călcat porunca ta și m'am desgolit de darul tēu, și fiindu-mi rușine să staū de față, m'am ascuns. (Dar undé vei să te ascunđi, ticălóse, din naintea lui Dumnezeu? Că de te vei sui în ceriū, el acolo este lăcuitar; de te vei pogori în iad, este de față; de te vei duce la marginea mării, îi ajunge mână). Ci el așa l-au ajuns mintea și au răspuns într'acel felitū, ear nu i-au folosit nimic, căci nu s'au căit. Au de uciderea lui Avel nu știea Dumnezeu? și întreba pe Cain dīcēdu-i: unde este fratele tēu Avel? Și nicī el n'au vrut să dīcā că au greșit, ci ca un blestemat au dīs, dar au păđitor sunt eu fratelui meū? și așa au luat blestem. Și când era Hri toș pe pāmēnt, dīcea cătrā apostoli: „cine mă va „mărturisi înaintea ómenilor, mărturisi-l-voiū și eu pre dīnsul „înaintea Tatălui meū; ear cine se va lepăda de mine înaintea „oamenilor, mă voiū lepăda și eu de dīnsul înaintea Tatălui „meū.“ Iată dar că cu aceste cuvinte se cunóște chiar că poh-tește Dumnezeu nu numai pre dīnsul să-l mărturisim înaintea oamenilor, ci și pre noi să ne mărturisim cum-cā suntem greșiți lui Dumnezeu, pentru ca să ni se erte păcatele. Și când ne ispoveduim, să nu ne rușinām de duhovnicul ca să ascundem niscai păcate măcar cât de puțin, că nu ne vom folosi nimic; că vedm în sfintele cărți, că mulți, nespundu-și păcatele tóte la duhovnic, s'au osândit în munca iadului. Și pentru ca să nu cădem și noi în osândă, trebuie să spunem tóte deplin, pentru ca să luām și ertăciune desăvīrșit. Și apoi, dacā ne vom ispovedui, ce canon ne va da duhovnicul să-l primim cu multă dragoste și să-l facem deplin; că precum un om când este dator cuiva cu niscai bani, până nu-i va plăti nu se ține mântuit, așa și cela ce are canon de la duhovnicul seū și nu-l face, nu se va putea mântui de păcat.

Și de aceia să ne ferim veri cu ce mijloc am putea de păcate.

2. A doua trebuie să postim, pentru că postul acesta este de ciucla anului, și l-au arătat singur Hristos, că sfinția sa încă au postit 40 de zile și 40 de nopți, precum se vede la Luca în 4 cap. Care post trebuie să-l facem cu rugăciuni, ca precum nu sunt dulci bucatele fără de sare, așa nici postul fără de rugăciune. Dice sfântul Vasilie la cartea lui cea d'întăiu la al doilea cuvânt ce vorovêște pentru post : cum-că sunt la fiește care biserica înger de scriu pe cei ce postesc ; ei să căutăm și noi să nu ne păgubim de scrierea îngerului pentru puținică dulceața a mâncărei. Așjderea și sfântul Grigorie dice la a doua carte la începerea postului, cum-că postul este pace de obște al trupului ¹⁾ și al sufletului, traiu fără de turburare, petrecanie cu bună tocmiro, vieața ce veselește pre Dumnezeu și întristeză pe vrăjmașul. Ca precum sunt păditori sfinții îngerii celor ce postesc și-i feresc de toate primejdiile, așa sunt și celor ce nu postesc păzitori dracii și-i îndemna la multe păcate. Deci pentru acesta trebuie să ne postim, ca să nu avem împărtașire cu diavolul ; că nu s'au făcut nimeni învățat sau înțelept din cei ce s'au răsfățat în mâncări, nici din cei ce au alergat la veselii s'au făcut ucenic bunătăților, nici iubitor de răsfățaciuni sfint, nici cel ce viețuește trupește părtaș împărăției ceriului. Pentru acesta dar tot omul credincios și iubitor de Dumnezeu cu bucurie și cu veselie să vie la zilele cele de post, pentru că nici unul din cei triști nu este vitez la începutul stradaniei lor. Nu te face trist ca copiii ce-i duc la școlă, nu răpști împotriva zilelor celor curate, nu cerca sfirșitul septămănei ca sfirșitul iernei cu venirea verei, nu poți Sâmbăta pentru beții ca și Jidovii, nu numera zilele postului, precum așteptă argatul cel rău plata simbriei, nu te întrista căci nu fumegă cuhnia ta, sau bucătaru căci n'au stătuț lângă foc. Mă rușinez a spune de posomorîrea celor mâncăcioși, în ce chip se tânguesce în zilele cele de post, cască adesea se culcă puțin și ear se școlă, dorm în silă și silesă să trecă zilele și se nu le priceapă, se în-

¹⁾ Mss. sufletului

greueză asupra sôrelui, căci zăbovește a înopța; numesc di-
 lele postului mai mari decât cele lalte; se fac cum-că au du-
 rere la stomah și ameteșc de cap, și stricăciune obiceiului lor,
 carele nu sunt semne ale postului ci ale neșafului; cu ne-
 pohtă se duc la masă, răpștesc asupra verzelor, înjură legu-
 mile, dîcînd în zădar s'au adus în lume; se fac și cunoscători
 de firii iubitorii de mîncări, beau apa făr de răsufiare, ca când
 ar fi luat de la doftori vre o băutură făr de dulceață de vin-
 decare, și cei mai mulți meșteșuguesc băutura, mîngăindu-și
 pohta lor, unii cu bragă, alții cu bere, alții cu șerbet, alții
 cu liveji, alții cu mied. Nu amesteca postul cu meșteșugitele
 tale pohte, că nu vei rămânea nepedepsit; nu aduce la mijloc
 bôle mincinoșe, nu dîce minciuni asupra postului, cum-că este
 făcător de bôle, pentru căci este făcător de sănătate, nu-
 mai pentru obiceiul tîu cel rîu sî socotești postul la tine
 vrăjmaș, dar nu este firește greū; obicinuește-te prî tine
 cu postul, și cu vreme țî se va face ție ușor, și va lăcui
 în tine; ear de vei avea soții mîncările și băuturile, nu
 vei avea dragoste nici odată spre post, ci mai vîrtos se
 va arăta la tine strein și greu și neobicinuit, căci vieța
 cea postitoare este asemênare vieții cei nêstricate ce va să
 fie. Ci să fugim de iubirea de mîncări cât vom putea,
 pentru că nu este cu puțință nici de cum un om și iu-
 bitor de mîncări și iubitor de Dumnezeu și când ne postim,
 trebuie să nu postim numai de bucate, ci mai vîrtos să ne
 postim de rele, căci ne vătămăm sufletește, adecă de hule,
 de înjurături, de zavistiū, de mâniū, de urgiū, de clevete, de
 pârcele ce aveți obiceiū de vî pârîți unul pre altul, ca să vî
 sărăciți, care lucru îl face numai singur diavolul, că el este
 vrăjmaș nêmului omenesc; și cine are acel obiceiū, de pârăște
 pe fratele seū creștin, pentru ca să-l pîgubiască și să-l sără-
 ciască, să se lase de acel lucru, că tôte pécatele câte va face,
 după ce se va ispovedui și-și va face canônul ce-l va da duhov-
 nicul, i se vor erta, ear acel pécăt al pârîi nu se va erta nici
 cu un mijloc, că este mai mare decât uciderea. Și eată că

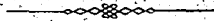
vă poruncesc și vouă preoților, cine ar veni la voi să se ispoveduiască și va avea acel păcat al părei, de va da acel om înaintea voastră făgăduială și se va chezași cum-că nu va mai pârî pe nimeni în viața lui, voi să-i dați ertăciune, dar să-l și canonisiți, apoi să se și cuminece; ear de nu va vrea să se părăsiască, să-l lipsiți nu numai de la sfînta taină ci și de la biserică, pentru căci stă împotriva lui Dumnezeu și se asemănă diavolului.

3. Al treilea lucru trebuie să facem milostenie. Ci acuma la acest cuvânt puteți să gândiți întru inimile vóstre și să diceți: dar noi suntem săraci și nevoiași, și cum vom putea să facem milostenie, că n'avem bani? Milostenia este de multe feluri, după cum scrie în sfînta Evanghelie la 25 de cap ale lui Matei, stich. 35: „și carele dintr'acelea îți va da îndemână, fă, că aceia este milostenie, adică flă-
mând am fost și mi-ați dat de am mâncat, am fost înse-
toșat și mi-ați dat de am băut, strein am fost și m'ați pri-
mit, gol am fost și m'ați îmbrăcat, bolnav am fost și m'ați căutat, în temniță am fost și ați venit la mine“. Și afară dintr'acestea mai sunt și alte feluri de milostenii, că de vei îndemna pe cine-va să facă vre-un bine, milostenie este; de vei sfătui pe cine-va la lucrurile cele sufletești, milostenie este; de vei mângăia inima vre unui scărbit-cu cuvinte, milostenie este; și în scurte cuvinte de vei da un păhar de apă rece cuiva în numele lui Hristos, adevărat să știi că nu-ți vei perde plata, după cum dice la al 9 cap al lui Marco. Iată dar că se pot face milosteniile și fără de bani; ci numai pentru multa noastră mândrie ce ne înalțăm și ne trufim, ca când am ajunge tocmai la ceri și ca cum nici o dată nu vom să murim, așa hrăpim și lăcomim, și suntem porniți cu totul spre răutăți, cât nu ne putem opri; și nici cuvintele lui Dumnezeu ne domolesc, nici munca iadului ne înțelepțește. Și nu știi ce voiți să mai dic, că de graim vre odată câte vre un cuvânt, ca să folosim pe cine-va, și mai vartos pre înșine, pentru datoria ce avem, cei mai mulți rapștesc, dicend:

„Acuma acésta s'au aflat mai de treabă și mai învățat decât „alții, să ne pue pre noi la cale; de la părinți așa ne am pomenit „și ne-am ținut și fără de aceste învățături, și tot acest felii de obiceii am avut, și ni-nenea n'au dis că sînt rele, nici au silit să „ne strice obiceiile.“ Ci de acésta voiți dice și ei că este așa, precum diceți voi, că viermele ce zace la rădăcina hrénului de-va dice cine-va să easă de acolo să mērgă la alte rădăcini mai bune și mai dulci, el dice că mai dulce decât hrénul nu este, căci acolo s'au născut și întru aceia s'au pomenit; așa și voi, pomenindu-vē într'aceste fapte și lucruri și nefiind cine-va să vē învețe, cu adevărat vē pare amară acum vorbele mele, nefiind obiceiuiți cu dinsele; ear când vom sta cu mintea noastră la sōcoteala cea adevărată, după cum dice un filosof, să ne cunoștem pre noi înșine, adecă să ne luăm seama, să vedem dinceput ce am fost și acuma ce sîntem și după mōrte ce vom să ne facem, că sfirșitul a tot cuvântul, după cum dice Eclesiastul la al 12 cap: „de „Dumnezeu să ne temem și poruncile lui să le păzim, căci „acésta este tot omul, că totă facerea Dumnezeu o va duce la „judecată, întru tot ce e stricat cu vederea (ori bine ori rău).“ Și așa pricepēnd cuvintele acestea ce vorbesc, și de se vor lipi de inimile noastre, atunci știu bine că ați dice, că nu vē învăț nici vē sfatuesc de rău, ci acésta vină tot o dau să fie mai mult a preoților, pentru căci ei sînt sarea pământului, după cum dice Hristos: „și de se va imputi sarea, cu ce se „va sara?“ adecă fiind ei proști și de carte și de chibzuială, cu ce vor putea învăța norodul? că întâiu temeul cel mai mare, frica lui Dumnezeu nu este la dinșii, că de ar fi și înțelepți după cum dice Solomon, începătura înțelepciunei frica lui Dumnezeu, și de nu-și vor veni în fire, ca să se îndrepteze, spre cele ce au datorie să facă, vor să aibă mare osānda de la Dumnezeu. Iar și voi încă aveți datorie să alergați la duhovnici de ispravă, la cari ați cunoște că sînt mai învățați, ca să vē îndrepteze spre cele de folos, ear nu la fieste care neinvēțat; ca unul ce se ține doftor, și nu știe a vin-

deca ranile, ce folos va să facă celui rănit ? Așa și cel ce se ține duhovnic, dacă nu știe carte și tainele bisericii și dacă n'are frica lui Dumnezeu, ce folos va să facă celui ce merge la dinsul să se ispoveduiască.

Acestea toate câte am grăit, după datorie le-am grăit ; ear Dumnezeu, cel ce înțelepțește pre orbi și îndreptază pre cei sfărâmați, să vă înțelepțiască și pre voi, și să vă îndrepteze spre cele de folos, și să vă învredniciască și pre voi și pre noi, ca să trecem sfintul post cu pace, cu sănătate, cu ertare de păcate ; să ajungem și la sfinta și purtătoare de viață înviere a Domnului și mântuitorului nostru Isus Hristos, a căruia este slava, cinstea în vecii vecilor, Amin.

XXI.

Cuvînt la Duminica Florilor.

Pohta cea mare și dragostea cea curată, sau mai vartos să ție datoria cea părintescă, ce am cătră înțelepția vóstră, mă îndemnă pururea ca să nu lenevesc a vă cerceta, după putință, cu învățăturile cele sufletesti; că de pe acesta vă voi cunoste cu adevărat că vă sînt părinte sufletesc și păstor, când voi pohti ciustea, folosul și spăsenia sufletelor vóstre, și Dumea vóstră ear după acesta vă veți arăta, cum sunteți adevărați fi sufletesti și turmă alésă și sfîntă, când veți primi cu dragoste cele ce vă învăț și după putință fiește care din voi să se nevoiască a le ținea și a le face.

Drept aceia, iubiții mei ascultători, căți v'ați adunat la această cuvîosă și sufletescă adunare, măcar că este astăzi Duminica ce se numește de obște a Florilor, ear n'am a țice pentru dînsa nimic: una pentru că fiind praznicul Domnesc și trebuind la dînsa multă materie și multă vorbă ca să descoperim cevași cât de puțin întru cinstea și lauda ei, neștiința ne zăticnește; și alta pentru căci știu, într'această săptămână silește fiește carele dintru voi, ca să se învredniciască să se cuminece, unii la Joi marî, alții Sâmbătă, alții Duminică în ziua de Paști, pentru care avem datorie să țicem cele ce ne va lumina Domnul Hristos, de la care și ajutor cerem și vă pohtesc să ascultați cu dragoste, că și de nu veți lua vre un folos din țisele mele, dar nici pagubă nu veți avea.

Din cele 7 taine ce ține sfînta și dumnezeesca biserică : răsăritului, este cea dintăi la rânduélă și mai mare de cât tôte sfîntul botez, făr de care nimeni nu pôte să între întru împărăția ceriului, că așa ȃice Domnul Hristos la Ioan în 3 cap : „de nu se va naște neștine din apă și din duh, nu va „putea întra întru împărăția lui Dumnezeu, care botez face „pre om fericit, sfînt, deșăvîrșit și fiu lui Dumnezeu după dar.“ Iar eu îndrăznesc și ȃic cum-că este taina pocăinței întocmai cu sfîntul botez în cinste și în lucrare; și socotesc că nu voiți greși de acésta, pentru ce? pentru căci acele 4 daruri ce dă sfîntul botez omului, pécătul strică și le întină, și din fericit se face ticălos, din sfînt pécătos, din săvîrșit se face netreb-nic și de nimica, și din fiu lui Dumnezeu se face fiul diavo-lului, că așa ȃice Ioan în 3 cap : „cela ce face pécătul, de la „diavolul este că dinceput diavolul pécătuește.“ Și cum-că taina pocăinței cu sfîntul botez este întocma în cinste și în lucrare, o putem adevveri, cu multe doveđi, din care una două vom ȃice : La al 8 cap al Facerei ȃice Dumnezeu cătră Noe : „Nu voiți mai adaoge de acum a blestema pămêntul pentru „faptele oamenilor, pentru că zace cugetul omului spre cele „rele din tinerețele lui; deci nu voiți mai adaoge a omóri tot „trupul viú, după cum am făcut,“ arătând cu acésta multa lui îndelungă rēbdare. Pentru aceia potopul acela, după cum ȃic dascalii bisericei, însemna sfîntul botez ; că precum apa potopului au spălat tot pécătul și tótă făr de legea după fața pămêntului cu acea înecăciune ce au făcut de s'au mistuit tot trupul viú ; așa și apa sfîntului botez spală și curățește tot pécătul cel strămoșesc și al voinței de la némul omenesc. Iar apoi știind Dumnezeu că nu se va părăsi diavolul, pen-tru rēutatea lui cea multă, nici va conteni de a zavistui și a vicleni pre ticălosul om și a-l îndemna cu o mie de mijlóce ca să strice haina sfîntului botez și să o smoliască cu smóla pécătului ; pentru aceia ca un părinte al milelor și al îndurărilor, au dat omului acésta mare vindecare a pocăinței, ca prin mijlocul ei să vie car la cinstea cea dintăi și din

fiul neascultării și al pierdării să se facă earăși fiul lui Dumnezeu, și din mort să se facă viu, și din pierdut aflat; că așa dice la Luca în 15 cap: „fiul meu acesta era mort și au în-
„vieat, pierdut era și s'au aflat;“ dice Dumnezeu și la Isaia la capu cel dintăi: „spălați-vă și vă curățiți, scoteți vicle-
„șugurile din sufletele vóstre înaintea ochilor mei, și veniți
„să ne întrebăm, dice Domnul, și de vor fi păcatele vóstre ca
„mohorăciuna, ca zapada le voiți albi, ear de vor fi ca rușala,
„ca lâna le voiți albi.“

Luati seama, rogu-vă, cu mintea întregă și înțelegeți, acest cuvânt ce dice Dumnezeu prin Isaia, că aceia ce dic
spălați-vă și vă curățiți, nu că dice doar să ne spălăm
cu apa acésta próstă, ce bem și ne slujim cu dinsa, care nu
are alt fără numai a spăla pielea trupului; ci dice să ne spă-
lăm și să ne curățim păcatele cu apa sfinteî pocăințe și cu
lacrămî. Și earăși dice: „scoteți viclesugurile din sufletele vó-
„stre înaintea ochilor miei;“ adecă dice să ne ispoveduim,
nu cu buzele, ci cu inima și cu gând ca acela ca să nu mai pă-
cātuim, că Dumnezeu fiind tot ochiū le vede tóte și le cunóște,
și nu se uită la mărturisirea buzelor, care sânt spre slujba
trupului, ci se uită la adăncul inimel; că el este cel ce ispi-
tește inimile și rărunchii, după cum dice David la al 7 psalm:
„că de nu ne vom căi de la inimă, dice, și de nu ne vom întórce
„cătră dînsul, sabia sa o va luci și arcu lui l-au încordat și
„l-au gătit pre el, și într'însul au gătit vasele morții și săge-
„țile sale celor ardători le-au lucrat;“ că pocăința atuncia este
pocăința, când merge neștine de bună voea lui, făr de nici
un fel de pricină, să se ispoveduiască la duhovnicul lui cu u-
milința, cu înfrângere de inimă, cu lacrimî fierbinți și cu
gând desăvîrșit, ca să se părăsiască de păcate; căci acestea
sânt temeiul ei, și atunci este cuvântul acela ce dice: „veniți
„să ne întrebăm“, adică atunci vom avea îndrăznélă să mer-
gem înaintea lui și să ne deschidem gura și să ne spunem jalba
ce avem de vrăjmașul nostru, să-î spunem stricăciunea ce
ne face; și el se făgădueste că rușalile cele mai mari ce ar a-

vea păcatele noastre, care sînt ale sîngelui, adică uciderile, el le va albi și le va curăți ca însuși pre sine, că zăpada și oaia este omenirea lui; precum hainele lui le am arătat albe ca zăpada în muntele Tavorului, după cum țice la Marco în 9 cap. Drept aceia ce altă mai mare bunătate sau mai multă iertăciune decât această pohtiți să facă pre cei ispoveduiți albi și curăți ca trupul lui, care fără de lege n'au făcut, nici viclesug nu s'au aflat în gura lui. Iată dar că taina pocăinței cu sfîntul botez, după cum am țis, este întocmai în cinste și în lucrare, că precum acela spală păcatul cel strămoșesc și face pre om fericit, sfînt, desăvîrșit și fiul lui Dumnezeu după dar, așa și sfînta pocăință face pre om din mort viu, din pierdut aflat, din necinstit cinstit și sfînt, și din fiul neascultărei fiul lui Dumnezeu. Că au poruncit Dumnezeu lui Noe să facă corabia, spun istoricii, cum să o fi făcut într'o sută de ani, nu pentru alta, fără pentru numai ca să aibă oamenii vreme, să-și vie în fire să se căiască de păcatele lor; și într'aceia sută de ani le propoveduia dreptul Noe, cum-că va să facă Dumnezeu potop și va să înecce tot pămîntul și tot trupul viu va să-l omóre; ear oamenii nici de cum nu-l credea, ci-l lua în rîs și în batjocură, țicîndu-i că nu știe nici ce grăește, nici ce face. Așijderea și când au început a plouă, ar fi putut Dumnezeu numai într'o ți să facă potopul, dar n'au vrut, ci au ploat 40 de țile și 40 de nopți, arătînd și cu acesta multa lui îndelungă răbdarea, dînd vreme oamenilor să se căiască, și nici cu acesta nu și-au venit în fire. Iar apoi vîdînd oamenii că se îmulțește apa, și de ce mergea se umfla în sus, au început a se sui pre case, pre movile, pre munți și pre copaci, dar nu era cu puțință să se folosiască nimica, că corabia o închisese Dumnezeu pre din afară și luasă cheile; și pentru căci nu mai era nici o nădejde de mîntuire, s'au pierdut tot trupul de la om până la dobitoc. Așa și nouă creștinilor, nu o sută de ani, *ci mai bine de o mie de ani sînt de când ni se tot propoveduește* 1) prin

1). Corectat: ci 1781 de ani ni s'a propoveduit.

mijlocul lui Noe celui adevărat Isus Hristos, care ¹⁾ ne-au mântuit cu corabia trupului său de potopul păcatului celui strămoșesc, cum-că va să facă potopul cel cumplit și amar, potopul cel plin de scârbă și de întristare, potopul cel groaznic și înfricoșat al judecării. Și de nu ne vom veni în fire, ca să ne părăsim de răutățile și să ne căim, ne vom înneca în veci nesfârșiți, în noianul focului celui nestins; și această veste ni se dă pururea prin gura bisericei, prin propoveduirea Evangheliei și prin învățătura dascalilor; dar nici de cum nu +ne venim în fire, să ne căim și să ne părăsim de reuțai, ci de ce vedem mai vartos că se înmulțește apa potopului pierdărei noastre, în loc de a alerga în corabia pocăinței să ne mântuim, noi ne alunecăm cu firea și socotim că doar nu va fi nimic; și îndelungăm vremea, ba astăzi, ba mâine, ba poimâne, până ne vine ceasul și perim cu totul și trupește și sufletește. Și putem cunoște această cum-că este așa, după cuvintele ce voiți să dic: De când au intrat săptămâna cea dintâi a sfântului post, din câți ne aflăm aici de față, oare ispoveditu-s-au vre unul, după cum se cuvine? făcut-au cu dragoste canonul ce i-au dat duhovnicul? păzitu-s-au pre sine după puțină curat și nevinovat? petrecut-au creștinește, după rândueła și porunca bisericei, cu posturi, cu rugăciuni și cu alte faceri de bine? Mi se pare să nu fie făcut nici unul acesta; ear pentru ca să nu minț poți că vor fi făcut vre unul din cei proști, ear noi cei ce ne ținem mai mari, mai vrednici, mai înțelepți și mai cunoscători, *vremea am mutat* ²⁾ din săptămână în săptămână, petrecând cu mâncări de toate felurile, cu bețuri îndesțulate și cu toate pohtele trupului nostru; ear de suflet ³⁾ nu purtăm grije nici de cum, ca când am fi nesimțitori; și tocma acum în săptămâna cestă de pe urmă, ne ispoveduim, ca să ne gătăm 3 zile, și la joi mari să ne cuminicăm; ear ce fel de ispovedanie facem, știe D-zeu. Îmi este rușine a o

¹⁾ *Deasupra*: acela ce.

²⁾ " " tot mutăm vremea

³⁾ Șters cum.

spune: unii se ispoveduesc de frica vre-unor întâmplări, alții pentru un obicei, alții de rușinea omenească, alții de frica stepânilor; alții ear au câte doi duhovnici, unul la țară și altul la oraș: la cel de la țară ca la un om prost, spune păcatele cele ce socotește el că sunt mai mari, ear la cel de la oraș spune păcatele ce socotește că sunt mai mici, neguțătorind și meșteșugind taina ispovedaniei. Și în scurte cuvinte, nici unul din noi nu vom să ne ispoveduim de bună voe pentru evlavie și cu gând desăvirșit, ca să ne părăsim de păcate, ci numai în vederea oamenilor, pentru pricinile ce am dis, până ne vom cuminica; apoi ear ne întorcem, să mă iertați, ca cânele la borăturile sale și ca scrófa la tăvăliturile de împuțiciune, după cum ȳice fruntașul apostolilor Petru în 2 cap. la a 2 carte: „Aci în pripă ne ispoveduim și ne cuminăm, și aci în pripă earăși ne apucăm de păcatele cele obicinuite; și atâta ne bucurăm de ele, și ne pare bine căci le facem, ca când am câștiga mari bogății și mare bunătațe, și ne lăudăm într'insele, după cum ȳice David: „se lăudă păcătoșul intru pohtele sufletului seú, și cel ce face strâmbătate, bine se cuvintéza“. Și la acea ispovedanie mincinosă, ce facem, cercăm să aflăm duhovnic om prost, pentru ca să se témă de noi, și să-i fie rușine de fețele noastre, și ce vom ȳice noi, așa să fie, socotind în gândurile noastre că precum înșelăm pre dînsul, vom înșela și pre Dumnezeu; dar Dumnezeu nu se înșală, ci ne înșelăm noi înșine spre peirea noastră sufletescă. Și când mergem să ne ispoveduim nu spunem duhovnicului că mâncăm carnea și múnca fratelui nostru creștinului, și bem sângele și sudórea feței lui, cu lăcomiile și cu nesatul ce avem; ci spunem cum că am mâncat la o masă boerescă Mercurea și Vinerea pește, și în post raci și unt de lemn, și am bėut vin. Nu spunem că ținem bálaurul cel cu 7 capete, zavistia, încuibată în inimile noastre, de ne róde tot-d'auna ficății ca rugina pre fier, și ca cariul pre lemn; ci ȳicem că n'am făcut nimănuí nici un rău; nu spunem strâmbătațile ce facem tot-d'a-una, clevetirile, voile veghiete, făta-

riile, mozaviriile, vândările și părele ce facem unul altuia, ca să-l surpăm din cinstea lui; ci țicem: am face milostenie, ci nu ne dă mâna, că avem nevoi multe și dări și avem casă grea, și copilași cam glotă, și oameni mulți cari se ocrotesc pre lângă noi. Nu spunem că credem minciunile slugilor noastre mai vartos decât adevărul celui ce se năpăstuește, care de s'ar și jura nu-l credem, nici îi facem dreptate, ci-l pedpsim cu atâta cruțime de inimă, cât de am putea l-am stânge și de pre fața pământului; ci țicem că fiind în valurile lumii, nu putem să ne căutăm de suflet, *ci dăm* ¹⁾ câte un sărindar; ear din jafuri și din nedreptate agonisite îl dăm. *Nu spunem pe care-l vedem* ²⁾ că jăfuește și pradă și căznește pe săraci *il lăudăm* ³⁾ și-i țicem că este om înțelept, îl ajunge mintea la tôte, și este vrednic și face dreptăți; ear pre care-l vedem că nu se amestecă într'acelea, îl facem blestemat, mojie și nevrednic, și cum că nu-i ajunge mintea să facă judecări și dreptate; neaducându-ne aminte de cuvântul ce țice Isaia la cap. 64: „că pentru necurățenia noastră „dreptatea ne este înaintea lui Dumnezeu ca cărpa muerei „ce are pre sine (și suntem necurați)“. Și pentru ca să nu mai lungesc cu vorba: tôte răntățile câte facem, avem vreme și mijloce ca acelea și bună îndemânare de le sevârșim după pohta inimei noastre; ear pentru cele sufletesti nu putem afla vreme.

Drept aceia, iubiți mei ascultători, mă rog pentru numele lui Hristos, care și-au vârsat pré cinstit și scump singele seii, de ne-au rescumpărat din robia diavolului. Să ne venim în fire și să ne luăm seama, că acestea ce facem ne duc pe calea periciunei; și de vreme ce nu ne-am lăsat naravul nostru cel reu să lucrăm în viea Domnului spăsenia sufletelor noastre, din ceasul cel dintăi al sfintului post, încăileă să lucrăm acum în ceasul al 11; și el fiind milostiv, ca un stăpân îndurător, ne va da plata deplin, a căruia slavă este în veci. Amin.

1). *Corectat: Așijderea de dăm.*

2). „ Do vedeur pro cine-va.

3). „ Nu-l spunem, ci.

XXII.

Cuvînt al doilea la Dumineca Florilor.

*„Mergeți în satul care este înaintea
„voastră, și numai decît veți găsi o asină
„legată și mînzul cu ea; deslegându-o o
„aduceți, și de va dice cine-va ceva, veți
„dice: că acestea Domnului trebuiesc, și
„numai decît va trimite pre ele.“*

Cum va putea fi adevărat, Domnul tuturor făpturilor, a-î fi lipsă de niște dobitoce ca acestea? Că de i-au fost lipsă de car și de căruțe, ca să mîergă undevași, decît aceste cu mult mai slăvite și mai lăudate cară are; că dice David: „s'au „suiț pre heruvimî și au sburat, sburat-au pre aripele vîntu- „rilor“. Deci cu tôte că Dumnezeu are acest felîu de cară, dar cum i-au fost lipsă și s'au purtat de niște necuviincioșe dobitoce ca acestea? Lipsă i-au fost nu numai pentru sine, ci mai vîrtos pîntu mine, că mî îngrozea pre mîne mai de demult mîrîrea aceia de care este scris: „înfriçoșat cela ce ia „sufletele boerilor, înfriçoșat este mai mult decît împărașî „pămîntului“; și earășî dice într'alt loc: „Dumnezeul isbîndi- „rilor, Domnul, Dumnezeuul isbîndirilor cu îndrăzneală au „stătut“; de care frică și gróză fiînd coprîns și începătoriul neamului omenesc strămoșul nostru Adam, s'au ascuns și nu cuteza ca să iasă înaintea înfriçoșatei feței lui Dumnezeu, carele precum este înfriçoșat și gróznic, așa este de blînd și smerit, că n'au vrut pe nîmul omenesc să-l întorcă de la rî-

tăcire cu groză și cu înfricoșare, ci cu blândețe și cu faceri de bine; pentru aceia dice că i-au fost lipsă de alte dobitoce mai cinstite, și s'au purtat pre asină, pre care fu dus smerit și cu blândețe în Ierusalim; ear pentru că mai dinaintă arătase din destul mărirea îngrozirei și a dreptății, se cuvenea drept aceia a arăta celor muritori tocma și mulțimea blândețelor și a milostivirei, vrând ca să se împliniască prorocia prorocului Zahariei, care au đis: „spuneți fetei Sionului: „eată „împăratul teu vine la tine, blând și ședend pre asin și pre „mânz, fiul eelui de sub jug“. Cu care cuvinte Duhul sfînt groza cu care o putea socoti norodul pentru numele cel împărătesc, făcend pomenire de blândețe și de smerenie, minunat o aũ potolit, întru atâta cât era nimic așa de sărac și de lepădat, care să socotiască că nu va putea merge la împăratul cel cu numele smerit și sărac. Decî spre arătarea acestei faceri de bine iubite cu adevărat i-au fost lipsă lui Dumnezeu de acele dobitoce; că precum împărații cu alt-feliu de haine când merg la vânat se arată, și cu alt-feliu când merg la îngropăciuni, și cu alt-feliu când merg la nuntă; așa și Dumnezeu după vremi se înfrumusețeză; decî cu alt-feliu de podobă va veni când va judeca lumea, că va veni pre nori ceriului, cu putere și cu slavă mare, că așa se cuvine mai vârtos judecatoriului; ear acumă pentru că nu vine să judece, ci vine pentru ca să rescumperă și să întorcă cătră sine nêmul omenesc, precum însuși grăește: „n'au trimis Dumnezeu pre fiul seũ în lume, ca să judece lumea, ci pentru ca „să mântuiască lumea printr'insul“. Și tocma pentru acêsta au trebuit să vie îmbrăcat cu blândețe și cu smerenie, ca nu doar viind cu altă slavă oare care mai mare, să se sperie oamenii și se fugă de dînsul, precum odinioară Jidovii în muntele Sinai, sperindu-se au fugit, neputend răbda groza și mărirea lui; că de ar avea cineva ochi ca aceia, cu cari ca într'o oglindă măcar cât de puțintel să pôtă vedea acea făr de sfirșit și ne spusă mare adâncime al facerilor de bine a lui Dumnezeu, acela adevărat n'ar putea să se opriască ca să nu

să aprindă de dragoste și de bucurie, și ca să nu vestiască de apururea laudele dumnezești, și ca să nu se răpiască în minte de minunea unor faceri de bine ca acestea. Și cari socotesc drept aceia aceste faceri de bine ziua și noaptea, oare de ce bucurie vor fi cuprinși și cu ce veselie se vor resfăta, și ce sărbători vor prăznuți, ce psalmi și ce cântări vor cânta ? Cu adevărat nu numai cu psalmi și cu cântări de veselie trebuie se prăznuim o facere de bine ca acesta, ci și preste fire, putem dice, oare care lucru de bucurie mare să facem, și cu veselie din destul să prăznuim ; și pentru ca să nu fie bucuria și veselia noastră în deșert, trebuie să cunoștem cu ochii cei sufletești prăznuirea vremei aceștia, ca să nu ne dică și nouă prorocul : „ Uliul pre ceriū au cunoscut vremea sa, „ turtureaua, rândunica și barza au cunoscut vremea venirilor, ear norodul meū n'au cunoscut judecata lui Dumnezeu ” ; că urit lucru și necuvios, când paserile vor cunoște vremea lor, și după vremea aceia vor ști a-și schimba lăcașurile sale, ear noi vremile cele rânduite de sfânta biserică spre spăsenia sufletelor nu le vom cunoște ; că precum trupurile celor vii, așa și sufletelor, le este de lipsă schimbarea vremilor, că faptelor bune celor de mult feliuri ear de multe feliuri de vremi lipsesc ca să le sporiască. Care lucru băgându-l de seamă biserică noastră, ca o maică dulce și iubitore de fii de-a pururea priveghind și rugându-se pentru noi, au rânduit schimbarea vremilor ; pentru-că cu această schimbare de vremi nu numai urirea lucrurilor celor sufletești să o schimbe, ci și spre facere de bine și spre cuvântări dumnezești ne îndemnă ; că pentru aceia totă vremea aceia care este de la Duminica intrării Domnului Isus Hristos în Ierusalim până la ziua patimilor, au rânduit biserică noastră, ca să fie vremea canonisirii și a pocăinții ; ear din ziua aceia până la Paști este a întristării și a amarăciunii ; ear de la Paști până la Rusaliū este vremea bucuriei și a veselii sufletesti ; că acelea taine le-au rânduit Dumnezeu ca pre aceste vremi să se sevârșască, care facend agera firea omului, a

mulți faptele cele bune îndeamnă. Iar acum pentru că este vremea sau ziua intrării Domnului nostru în Ierusalim, puteți doar întreba ceva : biserica noastră cu această sfântă vreme, sau mai vărtos să dic, ce pohtește de la noi? Pohtește vremea acésta cugetul cel bun al sufletelor noastre, cătră Dumnezeii mântuitorul nostru, pohtește dreptatea, pohtește dragostea cea adevărată, pohtește și mărire din inimă smerită; pentru-că totă mântuința omului de la Dumnezeii este, și omul nu vrea să meargă cătră Dumnezeii, ci Dumnezeii s'au milostivit și au venit la om. Iar de veți întreba, la ce au venit? Venit-au (precum însuși dice) ca să caute și să mântuiască ce era perit; și au venit ca să arate lumină aceloră ce era întru întuneric și șădea în umbra morții; venit-au ca să mântuiască pre cei robiți, și pre cei rătăciți să-i aducă la cale, și pre cei streini la moșiile lor, și pre cei morți să-i învieze spre viață, și pre vrăjmașii și pizmașii lui Dumnezeii să-i împace cu Dumnezeii Tatăl, și făcându-i părtași Duhului seii celui sfint, să-i facă moșneni împărăției sale; venit-au drept aceia robilor răscumpărare, morților înviere și viața, bolnavilor vraei, rătăciților cale dreptă. Și luând Dumnezeii trup mergea după cela care fugise de la dînsul, că fugise de la binele cel mare omul cel orb și nebun, întru atâta cât nu l-au putut, înturna cu nici un glas de strigare prorociască, ca să se întorcă de pre calea rătăcirii.

Pentru aceia însuși, Dumnezeii intrupându-se s'au apropiat de cel ce fugea ca să-l întorcă cătră sine; despre care lucru învăță apostolul când dice: „că Domnul Hristos n'au luat din îngeri, ci din sămînța lui Avraam au primit.“ A primi, se dice care prinde unul dintru vrăjmașii seii, și fiind volnic ca să-l omoare, nu-l omoară, ci-l face șieși fiu și moștean în casa sa. Așa au primit drept aceia și mântuitorul nostru sămînța lui Avraam.

Iar de veți vrea cu puțințele cuvinte ca să înțelegi la ce au venit, ascultă de veți ce dice prin Isaia prorocul: „Duhul „Domnului preste mine, pentru care m'au uns, a binevesti

„sărăcilor m'au trimis, a vindeca pre cei zdrobiți cu inima, „a propovedui celor robiți ertare și orbilor vedere, a chema „Domnului am primit, ca să se mângâie tot jalnicul, și ca „să pui tărie tuturor celora ce jeluesc în Sion, și ca să le „dau lor coronă pentru cenușă, untul veseliei pentru sus- „pine, haina bucuriei pentru înfristare.“ Ce este, drept aceea, mai dulce decât cuvintele acestea? ce este mai frumos și ce este mai iubit? De este drept aceea trimis Hristos de la Dumnezeu Tatăl spre sevârșirea acestor faceri de bine, să fie bine-cuvântata venirea lui în lume și să fie bine-cuvântat și acel ce l-au trimis în lume, și să fie bine-cuvântat și acela ce vine, a căruia facere de bine astă-ți cu asemenea glasuri strigând prunci, o propoveduesc: „blagoslovit e cel ce vine „întru numele Domnului, osana întru cei de sus.“ Care cuvânt nu numai astă-ți, ci în totă viața noastră, limbile, rosturile, și gurile noastre să-l grăiască.

Acésta este dar taina aceia care începe a prăznui biserica noastră astă-ți, și ne arată nouă vaetile, plânsurile, suspinile și dorirea părinților celor din legea veche, cari cu atâta drag ste dorea de venirea lui Hristos, precum însuși dice cătră ucenicii săi: „fericiți sunt ochii cari văd ce vedeți, „că adevăr dic vouă, mulți împărați și proroci au vrut să „vadă ce vedeți voi, și n'au vădut, și să audă ce auziți voi, și „n'au auzit; că aceștia toți au luat numai făgăduința acestii faceri de bine, ear nu moștenirea, precum grăește și Apostolul: „după credință muriră aceștia toți, neprimind făgădu- „ința, ci de departe privindu-o.“ Frumos grăește *privindu-o*, că precum fac aceia cari un lucru foarte iubit îl văd de departe, ear la el ca să meargă nu pot, cari cu ochii vedându-l ear cu cugetul și sufletul dorind îl privesc, care lucru făcea sfintul acela Patriarch, ce cu atâția ani murind înaintea lui Hristos, dicea: „mântuirea ta voi aștepta Dómnne, și oasile „mele se vor odihni întru nădăjduire.“ Pentru care lucru mie mi se pare a fi părinții cei de demult asemenea acelora pre cari îi ia și-i învâluește furtuna cea de nópte pre mare,

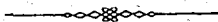
și ved lumină oare unde departe într'un loc de nădejde pu-
să, spre care silesc ca să o ajungă cei învăluiți, și adesea cu
ochii cătră dînsa privesc, și pânzile le îndreptéază ca să mér-
gă (din cât pot) într'acolo ; și aceia de nu pot amintirea, cu
ochii și cu sufletul o cuprind. Așijderea și părinții noștri cei
de demult, întorcîndu-și ochii spre lumina cea adevărată, spre
Domnul nostru Isus Hristos (care cu lumina sa umbra și în-
tunericul lumii aceștia l-au stricat), cu smerenie își întindea
măinele sale, și spre aceia din tot cugetul doria, și spre a-
ceia degrab ca să sosiască pohtia, strigând cu prorocul:
„degrab să-ne întimpene pre noi milele tale Dómnne, că
„am sărăcit fórté“; spre care strigare îi îndemna și Dum-
nezeu prin cuvântătoriul prorocul Isaia dîcînd: „carii vé
„aduceți aminte de Dumnezeu, nu tăcereți, și nu fiți muți,
„până când va pune laudă Ierusalimului pre pămént“; dîce
și într'alt loc: „pentru Sion nu voiú tăcea, și pentru Ie-
„rusalim nu mă voiú odihni, până când va eși ca lumina
„dreptului și mântuitoriul lui ca o făclie aprinsă, adică,
„pentru marea dragostea cu care iubesc biserica și adunarea
„celor credincioși nu voiú tăcea, nici mă voiú odihni, ci de a
„pururea cu rugăciunile mele voiú striga cătră urechile mi-
„lostivirii dumnezeești, până când va trimite pre dreptul a-
„cela, de carele tóte neamurile doresc, carele ca răsărîta só-
„relui și ca făclia cea aprinsă întunericul lumii va strica, și
„lumina cea adevărată, adică luminata cunoștința lucrurilor
„dumnezeești o arăta ochilor oamenilor celor muritori se
„făgădueste, și precum au făgăduit au și sevărșit, slobođînd
„dintru adâncul inimii cî caldură cuvântul acela : răurați ce-
„riurile de sus, și norii să plouă dreptul, să se deșchidă pă-
„mémentul și să arate pre mântuitorul ce dîce: „prorocule ce
„pohtești? de pohtești ca să es din ceriú și dintre nori, cel
„drept cum dîci pamémentului ca să arate pre mântuitorul, și
„cum póte fi ca ceriul cu norii să iviască pre cel drept și
„pămémentul să-l arate.“ Amândouă sînt adevărate din ceriú
și de pre pămánt de o dată a se ivi; din ceriú pentru că este

fiul omenesc, pentru aceia strig către ceri și către pământ, ca să ne arate nouă pre dreptul și mântuitorul acela al lumii.

Drept aceia aceste cuvinte, aceste strigări și aceste dorințe ale sfinților părinți, biserica întru această vreme ni le arata celor mai denainte făgăduindu-le, ear nouă dându-ne mila sa, că ce dorea sfinții aceia părinți noi avem, și ce milă așteptă ei pre noi ne-au întimpinat, și ce privea ei de departe, noi cu Evanghelistul avem astăzi, carele era dinceput, care am auđit care am vedut cu ochii noștri, care am privit și mâinile noastre au pipăit. Pentru cuvântul vieții pre acela vestim și mărturisim vouă vieța cea vecinică care au fost la Parintele, ear acum s'au arătat; a căruia arătare atâta bucurie ne aduce nouă, mai mult decât aceia ce avea părinții cei sfinți de demult; a căruia așteptare cu drag și cu dorire mă îndemnă ca să ȕic acest cuvânt: „sărută-mă pre mine sărutarea gurii sale“; că toți câți era din duhul cu duhul cunoștea câtă milă era să verse pre buzile aceluia; dorind și el drept aceia ca să fie părtaș unii bunătați ca aceștia, ȕice din tot sufletul, ca să mă sărute pre mine cu sărutarea gurii sale; care cuvânt atâta face, ca și cât ar zice pre Moisi nu l' auđ, căci este la limbă împiedicat, buzile Isaiei sint întinate, Ieremia a grăi nu știe, pentru căci este prunc, și toți prorocii au amuțit, ci el însuși să-mi grăiască mie și să-mi deșchidă voea părintelui său, și în ființa sa pre mine să mă învețe; a căruia prea iubita ființa pre mine să mă înoiască, și răurile învățăturilor lui să se facă în mine isvor de apă mântuitoare întru vieța cea vecinică.

Vedeți drept aceia, fraților; ce taină mare prăznuște biserica noastră întru această vreme; care taină cei de demult întru atâția ani de la începutul lumii au dorit și n'au câștigat, ear noi întru această vreme avându-o o prăznuim. De aici lesne este a înțelege ce pohtește de la noi pricina acestei sfinte vremi. Pohtește nevoința sfințelor rugăciuni, laude dumnezeesti, mulțămite pentru binele ce am luat de la Dumnezeu, împărțirea milosteniei, posturi, împreunare ade-

sea cu pré sfintele taine, curăţenia sufletului, care acestea tóte gătesc salaş întru inimile nóstre, spre venirea Domnului; şi ne îndemnă spre faceri de bine, că cu aceste podóbe de fapte bune logodnica cheamă cătră sine pre iubitul mire dîcînd: „patul inimii mele înfrumuseţat este cu florile doriri-
„lor dumnezeşti, şi casa mea este cu lemnele cele mirosi-
„tóre şi nestricate a facerilor de bine întemeiată“; că pre acest fel de salaş şi mirele bucuros se pleacă, şi rămâne acolo pînă când trece ziua, şi umbra se pleacă. Spre prăznuire adevărată acestor taine, trebuie ca să-şi rînduiască omul vreme în tóte zilele ear de nu vom face nici unile de acestea, de ce folos vor fi nouă aceste sfinte vremi? Trebuie dar pentru acésta ca să ne facem şi noi soţi vremii şi să ne nevoim spre prăznuirea întrării trupesti a Domnului nostru Iisus Hristos în Ierusalim, şi spre ascultarea patimilor sfinţii sale să ne gătim, ca să putem striga şi noi ca tâlharu: „po-
„meneşte-ne pre noi Dómnne, când vei veni întru împărăţia
„ta“; şi cu mórtea sa omorând mórtea, să ne dăruiască viaţa cea dorită, Amin.

D.
139
~~138~~ 139B

XXIII.

Cuvînt al 3-lea la Dumineca Florilor.

O cât sunt de minunate semnele bucuriei ce arată astăzi Ierusalimul la intrarea Domnului Hristos! Ca pre un biruitor îl priimește totă cetatea, iase întru întîmpinarea lui norodul, mulțimea, totă rânduiala i se închină cu cucerie, și totă vârsta îl cinstește cu laude; unii aștern hainele lor pre pământ, ca să trecă, și alții cu frunzele copacilor îi împodobesc calea, alții merg înainte cu stâlpari și alții îi urma cu ramuri, alții îl slăvesc ca pre un fiu al lui David: „osana fiul lui David“; și alții îl propoveduesc împăratul lui Israil. Și pentru ca să fie bucuria mai cu mult minunată, până și pruncii cei fără de răutate cu ramuri în mîini și cu laude striga: „osana celui dintru înălțime“. Dar de unde atâtea glasuri înveselitoare? de unde atâtea măriri? din ce pricină atîta bucurie la norod, și atîta cinste mîntuitorului Hristos? Ne o spune, feții mei, Evanghelistul Ioan, la Evanghelia de astăzi, dîcînd: „pentru „acea il și întîmpina pre el norodul, că auđise că au făcut el „acest semn, învierea cea trupescă a lui Lazăr au dat pricină „norodului să facă cătră Hristos o primință neobicînută ca „acesta, să alerge întru întîmpinarea lui cu stâlpari, să-l măriască cu laude; osana fiul lui David“. Și gîndul cel de taină a aceștii învieri imi dă mie pricină să fac astăzi înaintea dragostei vóstre această vorbă; însă voiú să vă arăt, cui să închipuește acest Lazăr, și a cîtă milă are trebuința, pentru ca să învieze cela ce zace ca Lazăr mort de patru ȓile în gró-

pă. Ci ascultați cu dragoste de pohtiți să vă folosiți sufletește. Nu socotesc să fie nici unul din cei ce au puținică știință din sfinta Evanghelie, carele să nu pôta înțelege fără multe tălmăciri, cum se închipuește acest Lazăr, pentru care pre larg povestește Evanghelia lui Ioan. Ajungă să știe cum că păcatul este mórtea sufletului, pentru ca să cunoscă odată, cum că mort ca acesta, carele zace împuțit în grópă, altul nu este fără numai păcătosul, carele măcar că trăește, măcar că vorbește, măcar că se bucură și se resfață pururea, ear este mort, pentru căci sufletul care este partea cea mai aleasă și mai stepănitore al sinelui seî este mort, pentru căci îi lipsește darul cel dumnezeesc, carele-i este vieța cea ade-vărată. Și dintru aceste puținie cuvinte pre lesne au înțales fiește carele, cui închipuește Lazăr ; dar nu știți de va înțelege așa pre lesne și cele pentru ale lui Lazăr, că fiind mijlociri dau pricină fiește căruia să gândiască și să se minuneze; pentru căci la acest Lazăr mort vedem atâta despre partea lui Hristos cât și despre partea norodului oare care despărțeli, oare care semne alese, care la alți morți ce au învieat Hristos nici să ved, nici vre unul din Evangheliști o povestește. Noi știm cum că Hristos, afară din Lazăr, au înviat și pe alți doi morți, precum se vede la Matei în 9 capete, și la Luca în 7, adecă : pre fata lui Iair, și pre feciorul văduvii, pre ceaia la Capernaum și pre cela la cetatea Nain, pre acéia de 12 ani și pre acesta tinăr de vîrstă, pre acéia singură născută și pre acesta singur născut, pre aceia în casa tătâne-seî și pre acesta la ușa cetății ; și cu tóte acestea, nici la fata aceia, nici la acest fecior, n'aũ făcut norodul vre-o arătare, nici au eșit cu stălpări și cu ramuri întru întimpinarea lui Hristos, precum au făcut astăzi la învierea lui Lazăr, că și cei mici și cei mari, striga : „bine „e cuvântat cel ce vine în numele Domnului, osana celui din „tru înălțime“. Dar oare pentru ce acéstă despărțelă între cei doi morți și întru acest de al trielea ? nu era minuni și acele 2, precum este și acest de a treia ? nu era acestași Hris-

tos ce au înviat și pe cei doi morți, precum au înviat și pe acest de al treilea? Dar apoi pentru ce la învierea lui Lazăr atâta bucurie, atâta cinste, atâta mărire, și la acei doi morți numai o mulțămită proastă cătră Dumnezeu și nu mai mult?

Pentru că să pricepem taina acestui cuvânt, se cuvine să socotim pre acești morți, nu după slova Evangheliceștii istorii, ci după duh și după taina gândului evanghelicesc. Dumnezeeshii părinți se unesc într'un gând și dic; cum-că și acești doi morți sânt închipuiră păcatosului, precum este și Lazăr închipuire păcatosului, precum am și mai dis; însă morții câte trei nu sânt închipuiră numai unuia singur păcatos ci a multor feluri de păcătoși; pentru căci alt păcatos se înțelege fata lui Iair și altul feciorul văduvii și altul Lazar. Fata cea mōrtă a lui Iair ce au murit în casă închipuește pre păcatosul acela, care păcătuește cu mintea și cu voința, adecă care se află în voință ca acéia să păcătuiască, dar păcatul încă nu l-au isprăvit cu lucrul, sau pentru căci nu i-au dat vremea îndemână, sau pentru că n'au avut putere să facă acéia ce pohtea; închipuește încă și aceluia, care au din nesocotință, au din nepricepere, au din pornirea tineretilor, sau precum dice dumnezeescul Teofilact, din slăbăciunea firii omenești fiind biruit, cade făr de veste în cursele păcatului; mai închipuește încă și aceluia ce au greșit adevărat, dar păcatul lui este ascuns în taină, nevădit în lume și nefăcut cunoscut la ómeni. Iar feciorul văduvii, carele se aduce în pat afară din cetate, închipuește păcatosului aceluia care au sėvărșit cu lucrul păcatul, și s'au îndulcit pre sine, sau cu lăcomia, sau cu strămbătatea, sau cu curvia, și cu altele asemenea; închipuește încă și aceluia ce au adaos la păcatul cel dintăi și al doilea, și călcând o poruncă a lui Dumnezeu, nu s'au temut să calce și a doua și a treia, și acésta nu în taină ca cel dintăi, ci de față, făr de rușine, și făr de frică, în mijlocul cetății și în vederea tuturor oamenilor, cu scandală de obște și cu paguba vecinului seu. Al treilea mort carele este Lazăr ne adevereză pre

cel ce au îmbătrinit în păcat, și s'au obicinuit în răutate, și nu poartă grija pentru mântuirea sufletului se; totă ziua curvește, pré-curvește, năpăstuește, apucă, nu se rușinează de oamenii, nu se teme de Dumnezeu, nu ascultă învățăturii, nu primește sfaturi, plâng înainte a lui săracii și nu i se face milă de ei, strigă veduvile, pentru căci nu le face dreptate, și nimic nu grijaște, suspină vecinul pentru căci îi ține al său și nu ascultă.

Acest păcătos nu numai este îngropat în groapa păcatului, fără de grai, fără de duh, fără de simțire, fără de nădejdea mântuirii, ci este tocma ca și Lazăr, legat de mâini și de picioare și înfășat cu strânsoare tare de legăturile păcatelor lui, după cum dice sfântul Duh la 5 capete al Pildelor: „fieste care „se strânge cu șirurile păcatelor sale, fără de a putea să săvîrșiască vre o bunătate, sau vre un lucru plăcut lui Dumnezeu, „are și fața lui cu giulgiu legat, fiind orbit de păcat; nu cunoște ticăloșa lui întâmplare, nu vede adâncul întru care se „află, nu socotește muncile cele din veci ce-l așteaptă; zace „și de asupra lui piatră grea, care este puterea obiceiului „celui vârtos, care obiceiul apasă și îngreuzează sufletul lui „tât cât nu-l lasă să se scole din grópa ticăloșiei, nici lasă să „răsufle.“

Deci precum pentru Lazăr dicea Marta: „Dómnice eată pute,“ așa mai cu cuviință putem dice și noi, cum-că acest păcătos este adevărat împuțit, de vreme ce nu de 4 zile, ci săptămâni și luni și ani și vremi se află îngropat în grópa păcatului.

Acum dar să vedem drept ce se face atâta bucurie la învierea lui Lazăr, și nu se face la învierea celor-lalți morți? Acesta este pricina, pentru căci măcar că înainte a lui Dumnezeu nu este nici un lucru cu anevoe sau cu neputință, ear în socoteala ominească mai cu anevoe și mai de minune se vede învierea unui mort ce l-au vedut în grópa de 4 zile și împuțit, precum era Lazăr, decât învierea unui mort pre care-l ducea să-l îngrope, ca pre feciorul văduvei, sau altui mort, carele numai atunci în grópa au murit ca fata lui

Iair. Pentru ca să cunoscă păcătosul carele ș'au cheltuit totă viața în păcat, și au îmbetrânit în răutăți, și s'au înstreinat de tot din darul lui Dumnezeu, și s'au făcut slugă păcatelor și rob diavolului, cât este de cu anevoe întorcerea lui și cum-că din grópa obiceiului celui rău, nu este cu puțință nici odată să easă, fără numai cu mare osteneală, cu neasămănată pocăință, și cu o milă a lui Dumnezeu mai aleasă. Și de vă prepuneți la acesta, socotiți, rogu-vă, aceia ce au făcut Hristos când au înviat pre cei 3 morți, și veți înțelege adevărul.

La mortul cel dintăi, care era fata lui Iair, ȃice Evanghelistul Matei, cum când au mers Hristos să o învieze, n'au ȃis nici un cuvânt, numai au apucat'o de mână și s'au sculat fata. La al doilea mort, la feciorul văduvii, ȃice Evanghelistul Luca, cum-că s'au atins de cosciug, și numai atâta ȃise: „voi-nice ție ȃic scólă,“ și ședă mortul. Ear la al treilea Lazăr, ce n'au ȃis, și ce n'au făcut dulcele Isus să-l învieze? cetiți la Ioan în 11 capete ce ȃice: „gemu cu duhul și se turbură „pre sine, i-au curs lacrimi din ochii lui cei Dumnezeesti,“ că ȃice: „și lăcrămă Isus, și s'au rugat pentru ȃinsul lui Dumnezeu Tatăl: „Părinte mulțumescu-ți că m'ar ascultat,“ și la cea dnpă urmă cu glas groznic cu carele au turburat tot iadul, aduse pre Lazăr dintru întunerecul morții la lumina vieții, cu glas mare strigă: „Lazăre! eși afară, și eși mortul.“ Așum „spuneți-mi ce închipuește acesta, ce ne învață această mijlocire despărțită cu care au înviat Hristos pre cei 3 morți: pre cel dintăi cu atingerea mării, pre al doilea cu un cuvânt prost, și pre al treilea cu lacrimi, cu rugăciuni și cu glas mare Dumnezescul Zlatoust, și *sfintul* 1] Teofilact și toți tâlcuitorii sfintei Evanghelii ȃic cum că acesta au vrut să ne învețe Hristos, Domnul vieții și al morții, că păcătosul care este mort în darul lui Dumnezeu, pentru căci au păcătuit din nesocoteală și din slăbiciunea firei, înviază pre lesne, lasă păcatul și vine în pocăință cu atingerea Dumnezeescului dar.

1] Cuvânt st-rs în manuscris.

Așijderca și celălalt carele au cădūt din dragostea lui Dumnezeu de două ori și de trei ori, dar fiind tiner în răutate, și acesta cu ajutoriul lui Dumnezeu, cu învățăturile Evanghelii, de nu se va căi astăzi, se va căi mâine, lasă răutatea, și ear să întorče pre calea mântuinei; ear al treilea care au îmbătrinit în păcat și s'au obicinuit în desfătări și în deșărtațiunile cele lumești, în pohtele lui cele rele, nu este cu puțință să se întorcă pre lesne, ci au rămâne fără de căință și mōre în păcat, de vreme cē după cum țice David: „departe „de de la păcătoș mântuirea,“ pentru căci întru totă viața lui n'au cercat îndreptările lui Dumnezeu; sau pentru ca să vie în căință, trebuiește un ajutor tare de sus, un cuvânt viu al lui Dumnezeu care să va în tot chipul să-l rădice din păcat, precum au rădicat și pre Lazăr din grōpă; și de vreme cē acesta nu se întâmplă nici odată, sau se întâmplă foarte rar, pentru căci Dumnezeu nu are datorie să mântuiască pre niminea cu de a sila; pentru acesta când se va întâmpla o minune ca acesta, și se va căi unul ca acesta învechit în păcat, când se va întâmpla să învieze vre un mort ca acesta de 4 țile să se întorcă în casa cea părintescă, un fiu ca acesta pré curvariū, să se afle oae rătăcită ca acesta și un filer ca acesta pierdut; adevarat fiind acesta minune a milostivirei lui Dumnezeu, mare bucurie se face în ceriū și pre pământ a căria bucurie este aceasta ce s'au făcut astăzi în Ierusalim; pentru învierea lui Lazăr; pentru căci se bucură Dumnezeu, se bucură ingeriū, se veselește totă biserica, care au câștigat ear pre iubitul seū fiū, a căruia era desăvîrșit deznădăjduit mântuirea. Iată dar câte ne îndemnă, câte împedicări și câte împotriviri are căința păcătoșului, care au îmbătrinit în păcat.

Dar putea-voiū crede eu, iubiții mei, cum-că aici între turma mea cea cuvântătoare să fie oi ca acestea rătăcite? Lazărī ca aceștia, păcătoși ca aceștia, împietriți la inimă și nepocăiți? Credința vōstră cea multă nu mă lasă să o cred (acesta); ear de se va întâmpla din depărtarea Dum-

nezească să se afle cineva întru această nevoie ticăloasă și vrednică de plâns, cu multă scârbă de inimă întore cuvântul cătră dînsul și-î dic, precum dicea Hristos cătră Jidovi pentru Lazăr: „unde l-ați pus pre dînsul?“, unde ți-ai pus păcătoșule, sufletul tîu cel iscusit, cel frumos, cel minunat, cel vrednic? unde ți-ai îngropat partea cea mai alésă al sinelui tîu, zidirea cea mai iscusită a dumnezeștii puteri, soția cea iubită a îngerilor? unde este frumsețea a închipuirei cei Dumnezești? unde este podoaba a darului celui Dumnezeesc? unde este slava, unde sînt frumsețile lui cele minunate, carele-l arata mai luminat decăt sórele? Așa făr de socoteală ai lăsat să se pîrdă păcatul și să-l vînture ca țarina vîntul? dar cum nu te milostivești asupra-ți? cum nu-ți plîngi nenorocirea? Plînge pentru tine biserica, plîng dreptîi, plînge îngerul păzitoriul sufletului tîu, pentru căci vede aevă perđarea ta, și tu nu verși o lacrămă, și tu nu te întristezi, nu vii în căință, o, fiule carele ești mort. Lazăre îngropatul în grópa nesimțirei, eși afară, vino îndată în sineți, veđi-ți ticăloșia ta, lasă acel obicei rău al păcatului, carele te-au omorît și te-au despărțit de Dumnezeu ce te-au zidit: „întórceți-vé cătră mine și mă voiú întórce cătră voi,“ dice Dumnezeu, prin rostul prorocului Malahiei, cătră toți păcătoși.

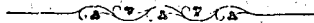
Adevărat, feți mei, milostiv este Dumnezeu și îndelung răbdător și pohtește întórcerea și mântuirea tuturor, că pentru aceia au trimis crucea și mórtea, ci numai un lucru trebuie făr de care nu este cu putință să vie nici odată păcătoșul în căință, care lucru ni-l arată Hristos la învierea lui Lazăr. *Putea cu adevărat mântuitoriul sa învieze pre Lazăr* ¹⁾, așa precum se afla închis în mormânt, ear n'au vrut, ci în-tăi au poruncit să rădice piatra de pre mormânt de o parte, și atuncia l-au învieat; dar știți pentru ce? Pentru ca să înțeleagă păcătoșii cum-că de nu vor rădica de asupra lor peatra obiceiului celui rău, cu neputință este să învieze și să se căiască. „Luați piatra;“ această piatră trebuie să o rădice de pre inima

¹⁾ Cuvintele sub-liniate adause pe marginea manuscrisului.

sa iubitoriul de argint, să dea înapoi lucrul cel strein, să nu facă strâmbătate, să nu jăfuiască, ear de nu, nu va înviea. Acésta piatră trebuie să o rădice, iubitoriul de desfătări să lase pohtele lui cele rele, voile trupului; ear de nu, nu se va mai scula; acésta piatră se cuvine să o rădice zavistnicul, pizmătarul, trufașu, clevetnicul, să nu necinstiască cu clevetirea pe fratele său, să nu hrăniască vrajba în inima lui, să nu voiască răutatea altuia; să nu să trufiască asupra altora, ear de nu nici mântuire va afla, nici se va scula din grópa păcatului. Dar ce voiți dice? mă tem că se va prinde la noi cuvântul Isaiei, ce dice la al 6 cap: „s’au îngropat inima norodului „acestui, și cu urechile greu au înțeles și ochii lor au închis;“ Și acésta este pricina. Când au vrut David să se lupte cu Goliat, alte arme n’au luat cu el, fără o praștie și cinci pietre din rîu; dar ce s’au întămplat? Indată cum au aruncat piatra cea dintăiu, dice Scriptura, la întăia carte a împăraților la 17 capete, cum că au rănit pre streinul de fel în frunte și surpându-l jos l-au omorît; Goliat este păcatul, David care se luptă asupra păcatului este propoveditoru Evanghelii, pietrele sînt cuvintele lui Dumnezeu, și praștia este puterea Dumnezeescului dar împotriva acéstu Goliat. O, căți Davidi, căți propoveditori Evanghelii s’au luptat cu puterea Duhului sfînt! și într’alte vremi și în ceste de acum au zvrilit asupra păcatului, nu ca un cuvânt Evānghelicesc, nu ca o piatră, precum au făcut David, ci cu multe și de multe feluri de cuvinte și învățături. Și de vreme ce sfînta Scriptură nu se dă lenevirei, nici încetéază propoveduirea Evanghelii, dar ce? oare căđuta cu acésta Goliat, óre omoritu-s’au întru voi păcatul? dar unde sînt semnele mântuirii vóstre, unde sînt semnele biruinții? și că astăđi ați luat cu toții din măina bisericii stălpărele și ramurile, carele pentru că sînt semnile biruinții, vedem că le-ați luat, pentru căci într’aceste ăile ați biruit pre vrăjmași vostri pre diavolul și pre păcatul. Dar óre fi va acésta adevărat? măcar de ar da Dumnezeu să fie așa, o, câtă bucurie s’ar fi făcut în ceri pentru voi! ci mă tem că

voi țineți semnele biruinții, și biruitor este diavolul ; pentru căci nu vede pocăință, nu vede ispovedanie adevărată, nu vede o bunătate, care să veseliască pre îngeri și să întristeze pre diavolul. Inse încă aveți vreme de mântuirea iubiții mei, v'au rămas și aceste zile ale patimilor celor mântuitoare, întru care fiul lui Dumnezeu ș'au vărsat pre sfânt sângele seî pentru mântuirea sufletelor vóstre.

Deci întru aceste sfinte zile, faceți cele ce n'ați isprăvit în totă vremea (céstă bine priimită) a sfintului post, sau din nesocotință, sau din zăticnéla vrăjmașului, lăsați jafurile, lăsați strâmbătățile, vrăjmășiile, curviile și scandalile) Prorocul Ioana, când propoveduea pocăință în Ninevi, dicea cătră norod: „încă trei zile și Ninevi se va strica;“ asemenea vă dic și eu astăzi : încă 3 zile v'au rămas Luni, Marți și Miercuri ; cine întru aceste 3 zile nu se va căi și nu-și va ispovedui păcatele creștinește, cu umilință și cu înfrângere de inimă și să se cuminice la Joi mari cu sfintele taine, adevărat pentru unul ca acela remâne puținică nădejde de mântuirea ; și fiește carele să gândiască cu socotélă aceste ce dic, și Dumnezeu să vă lumineze pre toți să faceți céia ce este de folos pentru sufletele vóstre.

XXIV.

Cuvînt al 4 la Duminica Florilor.

*„Bine e cuvîntat cel ce vine în numele
„Domnului. Osanna întru cei de sus.“*

Astăzi ne povestește Mateiū Evanghelistul istoria zilei acestui sfînt praznic, întru care au întrat Domnul nostru Isus Hristos în Ierusalim, într'acestași chip dîcînd : „Veni „Isus din Vitania la muntele Maslinilor, și au trimis doi din „ucenicii lui, dîcîndu-le lor : mergeți în satul carele este în- „întea vóstră și numai decît veți găsi o asină legată și mân- „zul cu ea deslegînd-o o aduceți, și de va dîce voue cine-va „ceva, veți dîce, că acestea Domnului trebuiesc, și numai de- „cât le va trimite pre ele. Și acestea tóte au fost ca să se „pliniască ce s'au grăit prin prorocul ce dîce : spuneți fetii „Sionului : eată împăratul tîu vine la tine, blînd și ședînd „pre asină și pre mînz fiul cei de supt jug.“ Ci noi de astă dată vom lasa cuvintele Evanghelistului într'o parte și vom dîce numai pentru cuvintele prorocului, carele dîce : „eată „împăratul tîu vine blînd“; și nu numai acest proroc, ci tótă ceată procească cu un glas mărturisesc pre Domnul Hris- tos a fi împărat; și pentru acestă pricină îi dîc Mesia (ade- că împărat miruit). Iar póte să dîcă cine-va pentru Hristos, cum câtă vreme au fost pre pămînt, ce lucru de mîrire împără- tîrească au arătat sau ce pohvală au făcut? unde-î sînt cîrțile, unde-î este scaunul, unde-î sînt glótele și slugile cele împără- tîști? unde-î este stema și podóbele și cele-lalte lucruri ce se

cuin împăraților? Adevărat nici unile de acestea n'au avut, căci împărăția lui Hristos au fost nevădută și nepricepută, și este vecinică și neclătită, este nebiruită și fără de mărte, este cerescă și sufletescă, ear nu pământescă și trupescă, precum însuși au ținut înaintea lui Pilat: „împărăția mea nu este din „lumea acesta“. Drept aceia împăratul ceresc totă lucrarea Evangheliei o au numit'o a fi împărăția ceriurilor; adică cele ce sânt scrise în sfânta Evanghelie, sânt cerești și dumnezești, că ne îndreptăză pre noi pre calea cea dreptă, ce merge la împărăția ceriului, și cu duh ceresc ne întărește, învățându-ne să petrecem vieată cerescă, pentru ca să câștigăm și lăcașurile ei, și să ne facem desăvirșit Dumnezești și cerești. Și de vreme dar ce este așa, cu cuviință au numit Domnul Hristos Evanghelia sa cu numele împărăției ceriului, pentru că nimic nu este într'insa alta fără numai lucru ceresc și Dumnezeesc. Drept aceia pre împăratul acesta, ca cu degetul ni-l arată astăzi Zaharia prorocu ținând: „eată împăratul tău vine la tine blând“; pre care împărat vedându-l Fariseii, de zavistie răpștea asupra lui, ear prunci cei mici fiind porniți de Duhul sfânt cu glasuri de veselie îl măria ținând: „bine e cuvântat cel ce vine în numele „Domnului, osanna întru cei de sus“; care cuvinte se înțeleg, mântuește-ne drept aceia pre noi cela ce ai venit.

— Multe și alese lucruri trebuesc a le săvirși împărații cei bunți și vrednici, ear mai vartos au datorie să păziască no-rodu său de armele și de stricăciunile vrăjmașilor; care lucru și datorie, Domnul Hristos forte din destul l-au sevârșit, căci noi fiind ocoliți de 5 vrăjmași nebiruiți, cari stau deapururea împotriva, și ne aducea la mare și nevindecată stricăciune, cu pre puternicia Dumnezeirii i-au biruit și i-au omorât; care vrăjmași sunt aceștia: Păcatul, Mărtea, Iadul, Diavolul și Trupul.

Păcatul prin vărsarea pre scumpului seu sînge l-au stîns, și nu pôte nimic ca să ne strice, de nu ne va fi stepânind vre o răutate. Mărtea care s'au născut din păcat, precum

dice fericitul Pavel : „printr'un om au intrat păcatul în lume, și „prin păcat mórtea, ca un vrăjmaș nemilostiv ce este asupra „nóstră“, mórtea lui au omorit-o. Iadul, carele este plata cea desăvirșit a păcatului, prin pogorirea într'insúl l-au deșertat și l-au sfărămat. Pre diavolul, ca pre un începător tuturor păcatelor și muncitor sufletelor nóstre, l-au legat și l-au înbeznat în prăpăstiile cele mai adânci ale iadului. Trupul, prin patimile sale și prin rěstignirea cea după cruce, de patimi l-au domolit și l-au curățit. Și cum-că ne-au mântuit Domnul Hristos de acești 5 vrăjmași nemilostivi ce am đis, putem să ne încredințăm și din mărturiile sfintei Scripturii, ca întâi pentru păcat, Michea prorocul dice : „lepăda-va „tóte strămbătățile nóstre și va arunca tóte păcatele nóstre „întru adâncul mării“. Aceștia sunt Eghiptenii cei sufletești, cari gonind pre fiii lui Israil, fură inecați și omoriți în marea Roșie (adecă întru sângele lui Hristos). Pentru mórte dice apostolul Pavel la cartea cea dintai cãtră Corinteni în 15 capete : „în vremea cea nouă, adecă în vremea învierii „cei de obște a trupurilor, vrăjmașa mórte se va strica, și „dintr'acea đi înainte nu va mai avea loc întru ómeni“. Pentru iad tot aceștia apostol luminnat arată grăind : „nimica pă- „gubitor nu este acelora cari sânt întru Hristos Isus, cari „nu după trup ci după suflet umblă.“ Pentru diavolul însuși Dumnezeu dice la Ioan în 12 capete : „acum este jude- „cata lumii, acum mai marele lumii aceștia se va lepăda a- „fară“. Pentru patima trupului puterea crucii minunat ne păzește, pre care omul nostru cel vechi s'au răstignit, după cum dice la Rimleni în 6 capete : „ca să se strice trupul, a- „decă tãria și puterea păcatului, ca de acum să nu mai slujim „păcatului“, cã prin mórtea lui tuturor credincioșilor li s'au dat bunătate, cu care prin duhul lui întarindu-se omul cel din launtru, pre omul cel din afară și vechi să-l răstigniască împreună cu greșalele și pohtele sale, și să îmbrace pre omul cel nou, carele este întru sfinția și dreptatea adevărului. Ear de veți pohti a cunoște firea și nãravurile acestui împã-

rat, Evanghelistul tălcuind cuvintele prorocului le-au scris
dicând: „vine ție blând“. Oamenii pohtesc pre împărați a-
vedea înălțați întru trufie, și să porunciască cu putere și cu
groză mare, ear precum grăește Solomon: „mila și adevărul
„este paza împăratului și cu dreptate se întărește scaunul
„lui“. Acésta dar este lauda cea mare a împăratului nostru,
bine au grăit de dînsul, Zaharia dicând: „vine ție blând“;
blând, dic, ear nu groznic și înfricoșat, că n'au venit să rădice
oști sau să arunce dări preste noróde, au să-î îngreueze cu
lucruri mari și grele, nici ca să ia bunătăți pămênțești cela
ce dăruește podóbe cerești, ci au venit ție blând, adecă spre
ocări, spre necazuri, spre batjocuri spre scuipări, și spre
bătăi a răbda cu trupul său, (după cum dicé Isaia): „l-au dat
„celora ce-l bătea, și obrazul său scuipătorilor, și încă atâta
„au fost blândețile împăratului acestuia, și atâta bunătăți ne
„au adus noué printr'insa;“ căci vrënd ca să ceară apostolul
ceva de la oameni cu din-adînsul, îi jura pre dînșii pre blân-
dețile lui Hristos, dicând: „juru-vé pre voi, fraților, pre blân-
dețile lui Hristos“. Și de vreme ce toți urméză împăratului
și ascultă de dînsul, căci să nu ne îndreptăm și noi vieța
noastră spre blândețele acestui împărat? ci ținem în pieptu-
rile noastre mânia hiarélor celor sêlbatice și pohta izbândi-
rii, limba aspidei, gura șerpilor cu care totă ziua clevetim,
batjocorim, ocărîm, injurăm, și ne pohtim unul altuia réul
și paguba.

După aceia pomenește Evanghelistul că ar fi și sevârșit u-
ceniții porunca Domnului, de au adus asina împreună cu
mânzul ei, ear n'au lipsit aceia cari striga și dicea: „ce fa-
„ceți deslegând mânzul?“; care cuvinte nu s'au scris in de-
șert de Marco Evanghelistul, că cu aceste au vrut să însem-
neze, cum-că nici o dată de acum nu vor lipsi aceia cari
vor sta împotriva apostolilor cu cuvinte grele și în potriua
celor ce vor urma lor, și tuturor celor ce ar vrea să petrécă
întru Hristos, cu dreptate, și să se nevoiască a întórce și a
învêța pre norod spre bunătăți; că așa este scris împotriva

binelui reu și împotriva vieții morțe, așa și împotriva dreptului cel păcătos. După aceia Domnul ședând pre asină mergea în Ierusalim, și totă ceata, pornindu-se de dragoste, se bucura de o intrare fericită ca acésta, și cu ramuri de finic și de maslin l-au întâmpinat, cu acelea propoveduind nu numai biruința ei și mila lui; și cei ce era aprinși de Dumnezeiasca dragoste așternea pre caie veșmintele sale. Care felii de cinste și de întimpinare nu aflăm nicăiri să se fie făcut nici unui împărat biruitor; ear acest felii de cinste de pre urmă sufletește o dau lui Hristo; care pre omul cel vechi lepădându-l, obiceiurile cele vechi pentru mărirea lui Hristos a le lepăda se nevoesc; care lucru măcar că și într'altă vreme, ear mai vârtos când este vremea pocăinții, trebuiește a-l face, ca răstignind păcatul întru Hristos, împreună cu dînsul înviind întru înnoirea vieții.

Sa umblăm drept aceia creștinește, de pohtim să facem acésta cinste și întimpinare Domnului, să lepădam trebuie mânia, să scupăm pisma, să stingem pohta isbândirii, să gonim de la noi gura cea vicleană, și buzele cele hilitore să lepădam de la noi, și de am luat cuiva ceva cu strâmbul să dăm înapoi a cui este, și de sîntem însoțiți cu vre o soție oare-care ne-trebnică și îndemnătore spre lucruri rele și de aceia să ne lipsim, căci tóte acestea sînt legaturile diavolului; că de nu vom face acésta acuma când avem atâte pilde înaintea ochilor noștri, și când ne îndemnă atâta învătătură biserică, și încă tocma și morțea, crucea, pirónele, sulita, bătăile, scupările, ocările, legaturile, încă și sângele cel vârsat a lui Hristos; dar când ne vom mai întorce? Și de vom vrea a práznuirii cu dragoste patima și învierea Domnului, și de pohtim a primi distoinicește pre Domnul cel ce vine spre mântuirea noastră, trebae să lepădam veșmintele omului cel vechi, adecă să zdrobim și să sfărămăm obiceiurile și pohtele noastre cele vechi, și așa-î vom face întimpinare pri-

mită și cinstită împreună cu prunciî ceî micî, care sînt făr
de răutate, să strigăm din inimă umilită, cu bucurie sufle-
tească și cu cucerie: „Bine e cuvântat cel ce vine întru nu-
„mele Domnului, Osanna întru ceî de sus“.

Cuvînt al 5 la Duminica Florilor.

„Diceți fetii Sionului: câtă împăratul
„tău vine la tine blând și mântuind“, ne
povestește Mateii Evanghelistul în Evan-
ghelia de astăzi.

La acest pré cinstit și sfînt praznic de astăzi aflu 2 lucruri împotrivoare, carele amândouă de o dată, întru același ceas îmi pricinuesc și veselie și întristare. Veđi de o parte pre mântuitorul lumii că intră biruitor în Ierusalim, însoțit cu de tot felul de rânduială și de vîrstă omenească, dintru care unii mergea înainte și alții 'i urma, alții tăia ramuri din copaci, și alții așternea hainele lor pre pămînt, alții îl lăuda și alții îi cuvînta măriri: „Osanna fiul-lui David“; și de bucurie tot sufletul mi se veselește; de altă parte ear ved pre același mântuitor Hristos, că apropiindu-se de Ierusalim varsă lacrimi amari pentru dinsul din ochii lui cei Dumnezeuști, precum ăice Evanghelistul: „și de multă întristă-
„ciune mi se amărăște inima.“ Și stați de mă mir, cum pôte aici de se numește lumina cu întunericul, liniștea cu furtuna, săltările cu suspinul, bucuria cu întristarea, cîntările cu lacrimile, cum așa amărăște dulcele Isus cu plînsul bucuria biruinței sale, cum nu se veselește împreună cu norodul ce-l laudă, cum nu se bucură cu cei ce-l propoveduesc petutindenea împărat blagoslovit cel ce vine întru numele Domnului, împăratul lui Israil? Plînge *feșii mei* 1), între bucurii

1) *Deasupra*: fraților.

Domnul nostru Isus Hristos, pentru căci întră întru nemulțumitoria de cetate, cu totul blând, pentru ca să o mântuiască de păcatele ei: „diciți fetii Sionului i proci“; și în loc de a afla într'însa pocăință și umilință, afla sudălmă și necinstiri, afla inima ei gata să-l osândiască spre mörte. Acest felii de plată sânt obiceiuiți oamenii a da lui Dumnezeu, când cu milostivirea lui cea de margine îi chiamă la pocăință și poltește să-i mântuiască. Și este pricină să se întristeze astađi Hristos și să plângă și pentru voi, fiii mei cei sufletești, cari cu stălpări și cu ramuri au venit cu toți veseli întru întimpinarea lui; însă pentru ca să se cunoască adevărul, vă pohtesc să-mi dăruiați puținică ascultare, pentru ca să se mângăe și cuceria vóstră și dorința mea.

La învățatura ce-am făcut în a doa Duminica a postului, de veți ținea minte, ați auđit cât este făr de asemănare milostivirea lui Dumnezeu, și cu câtă dragoste părintescă cheamă pre păcătoși la pocăință, că numai pentru acest sfârșit au rânduit Dumnezeu în sfinta lui biserică aceste 40 de ăile ale postului acestuia, pentru ca să aiba păcătoși pricină să se pocăiască de păcatele lor, și Dumnezeu să-și arate cătră ei milostivirea lui. Au rânduit această vreme să fie ca o zăciuelă a anului, nu pentru dînsul ei pentru folosul nostru, pentru ca să lăsăm răutățile, pentru ca să înfrânăm patimile, pentru ca să supunem trupul, pentru ca să facem lucruri creștinești și plăcute lui Dumnezeu, să hrănim pe săraci, să miluim pre cei streini, să ertăm pre cei greșiți, să arătăm dragoste cătră Dumnezeu și cătră vecinul nostru; ear mai vartos pentru ca să ne curățim cugetele nóstre de tina păcatului, și să cerem ertăciune de la Dumnezeu, pentru necinstele ce i-am făcut peste tot anul cu gândul, cu cuvintele și cu lucrurile cele făr de lege. Acum tóte acestea, oare făcutu-le-am? Oare cine este sluga cea credincioasă și înțeleptă? întreb și eu cu gura mântuitorului Hristos, după cum ăice la 24 de capete ale lui Matei: „care, viind Domnul lui va afla făcend așa?“ Cine este creștinul acela, care într'aceste sfinte ăile ș'au plătit datoria?

cine este acel drept în credință și îmbunătățat care să fie postit sufletește și trupește, să se fie pocăit de păcatele lui, să fie alergat cu milostivire și cu umilință adevărată la milostivirea lui Dumnezeu cea multă, și să cêră ertăciune? cine este sluga cea credincioasă și înțeleptă? Marele Vasile, la cuvântul al doilea ce face pentru post, ȳice: cum-că ingerii a fiește cărei biserici, au câte o carte, întru care de la începutul postului scriu pre cei ce se postesc, pentru ca să se știe cei ce nu-și fac datoria. Biserica încă are o carte care au luat-o de ia Hristos, după a căruia învățatură sânt să se întrebe toți câți se laudă a fi creștini următori lui Hristos, și fii adevărați ai sfintei biserici; și oare ce carte șocotiți să fie acêsta? Este aceia ce stă în lăuntru în sfântul jertvenic, pre sfântul preașol, căria ne închinăm cu toții și o credem, adecă este sfînta și Dumnezeasca Evanghelie. In cartea ingerilor pôte să fie mulți nescrși, sau pentru vre o nevoe lumescă, sau pentru vre o bôlă trupescă, cu carele li s'au zăticnit postul; ear în cartea bisericei este să se afle negreșit scriși toți, și cei tineri și cei bătrâni, bogați și săraci, archiere și preoți, boeri și stepânitori, și toți câți mărturisesc drêpta credință, pentru căci cine nu se va afla scris într'acea carte, nu se va învrednici împărăției ceriului. Pentru acêstă sfîntă carte prorocind David cu duhul ȳice un lucru prea slăvit la psalm 138 care mă pune la mare mirare, și cuvintele lui sânt acestea: „și în cartea ta toți se vor scrie, ȳile se vor zidi și nimeni întru dinșii,“ adecă ȳice, cum-că în cartea lui Dumnezeu toți se vor scrie, și cum-că se vor zidi niște ȳile despărțite, întru care nimeni nu se va afla scris. Aceste cuvinte ale lui David fórte mi se par întunecate și nepricepute.

Eu știu din Scriptură cum-că în cartea lui Dumnezeu, nu numai să scrie fiește care, ci se scriu încă și a fiște căruia și faptele cele bune ce au lucrat, și păcatele ce au făcut, și ȳilele și ceasul, și locul întru care le-au făcut; că ȳice earăși David: „și cel nelucrat de mine au cunoscut o-

chiî tîi. " Dar ore care sînt ȃilele acelea, întu carele nici unu nu va fi scris? Multe sînt preste tot anul, ear mai multe sînt ale sfîntuluî post. Intru aceste ȃile mî tem adevărat, cã nimenî nu se va fi scris întu cartea luî Dumnezeuî, cãci așa mi se pare cã nimenî n'au făcut pocăinȃ adevărată. Cartea luî Dumnezeu este sfînta Evanghelie, precum am și mai ȃis. Nu ȃic pentru cele-lalte ȃile ale anuluî, ci nămai pentru acestea ale sfîntuluî post; cine s'au scris înt'insa? cine au făcut acelea cel-au învăȃtat Evanghelia? In Dumineca lăsatuluî sec de brănză, ne-au învăȃtat Evanghelia să ertăm pre vrăjmașii noștri, pentru ca să ne erte și pre noi părintele cel cereș; să nu facem lucrurile năstre întu fatărie, să nu adunăm comorî pre pămînt, ci comorile să ne adunăm întu ceriî, unde nici mōlile, nici rugina nu o strică, și unde furiî nu o sapă, nici o fură. Și acestea cine din noi le-au făcut? Au trecut acea ȃi, și întu carte nimenî nu s'au scris, ȃile se vor zidi, și nimenea întu dîșii. Au veniî și Dumineca cea dîntău a postuluî, întu care au ȃis Evanghelia, cum-că fiul luî Dumnezeuî ne-au vȃȃt supt smochin; smochinuî este semnuî pȃcatuluî; și din noi care creștiniî au lăsat pȃcatuî? cine s'au asemănat luî Natanail, să alerge cu pohtă și cu dragoste cãtră Hristos, să-l mărturisiască fiul luî Dumnezeuî și să urască din tot sufletul pre blestematuî de smochin, pre pȃcatuî? Au trecut ȃioa și întu carte nu s'au scris nimenî care să se fie pocăit. „ȃile se vor zidi și nimenî întu dîșii. “

Au veniî a doa Duminecă, întu care s'au ȃis Evanghelia slăbănoguluî, cu pilda cãrturarilor și a fariseilor, cariî au clevetit pre Hristos și-l făcea hulitor, pentru cãci erta pȃcatele ȃicînd: „ce grăește acesta așa hule?“ Ne-au învăȃtat Evanghelia să părăsim clevetirile, să nu grăim de reu pre vecinuî nostru, să nu-î ȃicem cuvinte grozave, să nu-l necinstim, și cine au făcut acăsta? cine și-au oprit limba de la reu, și buzele luî să nu grăiască vicleșug? au rēmas și înt'aceia ȃi cartea nescrisă: „ȃile se vor zidi și nimenî întu dîșii. “

Au venit și a treia-Duminecă a închinării ciustitei cruci, întru care ne sfătuea Hristos să ne lepădăm de lume, să fugim de deșurăriciuni și să ridicăm crucea lui: „cine va vrea „(dice) să vie după mine, să se lepede de sine, și să-și ia crucea și să vie după mine ?“ Deci care din creștini au primit sfatul lui? Cine au făcut acest lucru plăcut lui Dumnezeu? „dile se vor zidi și nimenea întru dînșii.“ Au trecut și a-cea di, și nimenea nu s'au scris.

Au venit a patra Duminecă și ne-au pus Evanghelia de față pre fiul aceluï om, ce avea din copilărie duh mut; și oare câți s'au învățat dintru acesta să tacă păcatele cele streine și să-și ispoveduiască cu umilință, precum se cade păcatele lor? „dile se vor zidi și nimeni întru dînșii.“ Câți era obișnuiți să-și ascundă greșalile, se nu-și vădiască păcatele lor la duhovnici, au rămas earăși aceia, precum au fost și mai nainte. Au trecut și diua aceia, și în carte nimeni nu s'au scris.

Au sosit și a cincea Duminică a filor lui Zevedei; și cu dojana ce le-au făcut Hristos dicându-le „nu știți ce cereți,“ au vrut să ne învețe, să nu fim trufași, să nu cerem măriri deșarte, să nu purtăm grije pentru bogății și pentru slave trecătoare, ci pentru împărăția lui Dumnezeu; și cu acesta ce am sporit? că au rămas și întru acea di cartea nescrisă și nimeni întru dînșii.

Și la cea după urmă au venit și diua de eri a lui Lazăr, care de 4 zile zăcea în groapă și au înviat; și cine, au din cei tineri, au din cei bătrâni, s'au sculat din groapa păcatului? cine s'au deschis ochii să vadă lumina darului? cine au ascultat glasul fiului lui Dumnezeu, care cu pilda lui Lazăr îl chema la pocăință? Au trecut și această di și cu dînsa s'au săvârșit și sfîntul post, și unde să se scrie cineva în sfînta carte? „Dile se vor zidi, și nimeni întru dînșii.“

Dar acestea sunt rodurile pocăinții? acest folos ne-au mijlocit postul? această dobândă au făcut deciuiala acestuï an? Precum ved eu, și pentru noi are pricină să se întristeze Hristos, precum se întrista și plîngea și pentru Ierusalim, când

întra cu ramuri și cu stâlpi. Dar când vor fi ڃilele acelea întru care au să facă creștinii hotărîre să schimbe firea, să schimbe viața și să se facă îmbunătățiți? de nu vor fi acestea ale postului, carele se numesc ڃilele plîngerii și ale umilinții? Ci acestea iată că au trecut fără de folos, și nu este cu puțință vremea ce au trecut, să se mai întoarcă înapoi. Acum dar ce altă vreme ne-au mai rămas, pentru ca să putem să ne scriem în cartea lui Dumnezeu cu o pocăință adevărată și cu ispovedanie? Vede în sfînta Scriptură la Eșire în 3 capete, cum când au chemat Dumnezeu din rug pre Moisi, și i-au descoperit, cum-că va prin mijlocul lui să mîntuiască din robia lui Faraon pre neamul jidovesc, i-au poruncit să mergă să ڃică aceste cuvinte: „așa să ڃică fiilor lui Israil, Domnul Dumnezeu, Jidovilor ne-au chemat pre noi să mergem cale de „3 ڃile în pustiū să-i facem jertvă.“ Acastă poruncă este taină ascunsă, și trebuie să o descoperim, pentru ca să se înțelgă.

Aici vedem 4 lucruri: Eghipt, Faraon, Moisi și trei ڃile în pustiū. Eghiptul este lumea acăsta neascultătoare, și viclenă, întru care este întins întunerecul păcatului, unde se omor tôte întâiū născute, acedă sufletele cele cuvântătoare, unde se prefac apele în sânge, acedă faptele omenești în sudalmi și în batjocură lui Dumnezeu, unde stepănește lăcusta și omida, acedă: apucările, strămbătășile, urăciunea, zavistia și vrajba. Faraon este diavolul, carele cu înșelăciunile și cu vicșugurile, acedă cu desfătările trupului, cu deșărtăciunile cele lumești, cu pohtele cele rele, prinde pre omeni în cursă și ține robiți pre creștini, cari sunt noul Israil și norodul cel ales al lui Dumnezeu. Moi-i sunt eu nevrednicul păstorul vostru și câți alți arhierii propoveduesc Evanghelia, cari suntem trimiși de Dumnezeu să vă chemăm la pocăință, să faceți jertvă lui Dumnezeu, să-i jertvuiți tot sufletul vostru, tot gândul vostru și tătă inima voastră; că așa ڃice David: „jertvă lui Dumnezeu duhu zdrobit și inimă înfrântă;“ și apostolul Pavel: „jertve că acestea sunt plăcute lui Dumnezeu.“ Așa ne este poruncit la al doilea cap al lui Ioil:

„trămbitați, dice, cu trămbiță în Sion, sfințiți postu, strigați „shibă, adunați norod, sfințiți adunarea, alegeți bătrâni, adunați prunci.“ Și de vreme ce aceste 40 de zile ale sfântului post le-ați trecut în Eghiptul patimilor, întru grijile vieții, întru deșărtăciunile lumii, Dumnezeu carele este tot cu totul milostiv și îndurător, ear vă chiamă pre toți în pustiū, adică întru această sfântă săptămână, care se cuvine să fie pustie, adică slobodă de griji, de păreri lumești și de odihne trupești, și vă rânduește cale de 3 zile, care sânt aceste 3 zile ce au mai rămas, adecă Lună, Marți și Miercuri, pentru ca să vă curățiți cu pocăința, pentru ca să vă îndreptați cu ispovedania, pentru ca să vă împodobiți cu lucrurile cele sufletești și pentru ca să vă gătiți cu rugăciuni și cu milostenii, în dioa cea mare și înfricoșată a sfintelor taine; să aduceți lui Dumnezeu jertvă de laudă, să vă împreunați cu trupul și cu sângele fiului lui Dumnezeu, să vă uniți toți cu Dumnezeu, și toți să vă scrieți în cartea lui. Acum este cu putință să se afle cineva atâta de vrăjmaș luiși, cât să lase să trecă și aceste trei zile, și să rămâie nepocăit, să remâie nemışcat din Eghiptul rautăților, să rămâie lipsit de darul și de milostivirea lui Dumnezeu ce-l chiamă la pocăință? Acesta este, feții mei, vremea cea bine primită, ce dice marele Pavel: „și zilele acestei sfinte săptămâni sânt zilele mântuirii, întru care se cuvine să răscumpărăm vremea care în deșert o am „perdut;“ pentru căci celelate zile ce așteptăm sânt viclene, sânt zilele lumii, zilele trupului, zilele deșărtăciunii, întru care nu s’au folosit cei ce au umblat; și întru acestea trebuie să se vadă cuceria vóstră, întru acestea să străluciască răvna creștinației vóstre, întru acestea să cunoască lumea puterea credinței vóstre, norodu ce au eșit astăzi întru întâmpinarea lui Hristos, mântuitoru nostru. Dice sfânta Evanghelie la Matei în 21 de capete, cum-că unii au așternut veșmintele lor pre cale, și alții frângea stălpări de copaci și așternea pre cale; și măcar că Matei nu dice, ce felii de stălpări era, ear Ioan dice, că era stălpări de finic, și Luca dice că

era stâlpari de maslin. Și acesta se cuvine să facă fiește care creștin într'aceste zile, pentru ca să cinstiască patimile lui Hristos și pentru ca să primiască cu vrednicie Dumnezeesțile taine, să așternă pre pământ veșmintele lui și să ție în mână stâlpari de finic și de maslin. Veșmintele, țice Dumnezeescul. Teofilact, cum-că închipuesc trupul, că trupul este veșmânt sufletului. Drept aceia se cuvine să supue neștine trupul sufletului, să-l smeriască cu posturi, cu țineri și cu strâmtorimi, pentru ca să se facă lăcaș Dumnezeului celui viu și vas curat fiului lui Dumnezeu. Stâlparile cele de finic închipuesc răbdarea, ear cele de maslin închipuesc îndurarea; și se cuvine aceste două bunătăți să le arate creștinu mai mult decât cele-lalte întru aceste sfinte zile, și cu acestea să primiască pre mântuitoriul lumei, să rabde puținică scârță pentru dragostea celuia ce au răbdat crucea și mórtea. Acesta să se înțeleptiască întru voi, care și în Hristos Isus, ne învață marele Pavel (Filipiseni, cap 2) la tóte simțirile au pătimit Domnul nostru, la vedere, la auđ, la miros, la pipăire și la gust, și la tóte simțirile este cu cale și cu dreptate să pătinască cine este creștin și următor mântuitorului. Ochiu lui să verse lacrămi pentru ca să-și plângă păcatele; urechile lui să asculte cu răbdare în tóte zilele citaniile bisericesti, cântările și slujbele; cu mirosul să nu mirosiască alta fără numai mirosul cel duhovnicesc ce ese din sfintele cuvinte și din darul Duhului sfint; gustul să păzască postu desevarșit, și ținere cu păine și cu apă numai să împliniască trebuința, ear nu cu bucatele cele de multe feluri și cu băuturile cele multe; pipăirea iar, pentru căci este decât cele-lalte simțiri mai vinovată, se cuvine să se smeriască mai mult, decât cele-lalte cu neodihna, cu metanii și cu alte osteneli, cu câte se înfrânză trupul. Și acestea sânt stâlparile cele de finic, dar nu ajunge numai acelea, ci trebuiesc și stâlparile cele de maslin. Când au mers prietiniu lui Iov să-l vadă în nevoea cea mare ce i s'au întâmplat, țice sfinta Scriptură, cum-că au stătuț 7 zile numai uitându-se la el, făr-de a-ı grăi un cuvânt

măcar ; și acesta se cuvine să facă și sufletele cele creștinești într'această septămână ; de iubesc pre fiul lui Dumnezeu, să se uite la el, să tacă și să se minuneze, să gândească pentru a cui dragoste pătimește un Dumnezeu fără de păcate, și din preună să simtă durerea pentru durerile lui, să se întristeze pentru înrîstarea lui, și din preună să pătimească cu dînsul, cu gândul și cu inima. Și așa făcînd într'acest fel, veți răscumpăra vremea postului, ce au trecut fără de folos, și vă veți face vrednici a vă împreuna cu prea curatele taine ale mîntuitorului, și vă veți scrie fără de nici o îndoelă în cartea lui Dumnezeu ; și Domnul nostru Isus Hristos, viind blînd și mîntuind, va avea pricină, nu să se întristeze, nici să verse lacrimi pentru sufletele vóstre, ci să vă blagosloviască, să vă sfințească și să vă îmbogățească cu darul lui cel Dumezeesc, a căruia noianul milostivirii să fie pururea acoperemînt, putere și mîntuire sufletelor nóstre, Amin.

XXVI.

Cuvint la sfinții împărați și întocma cu Apostolii Costandin și Elena, în luna lui Maiu 21.

*„Cu slavă și cu cinste l-au încununat
„pre dinsul“.*

Cei ce se cunosc pre sine avuți, aceia pot să dea daruri vrednice unui împărat, și cei ce se cunosc pre sine învățați, aceia pot să-și facă și căduta laudă; ear eu, cunoscându-mă pre mine foarte sărac de fapte bune și slab de învățătură, n'am să aduc alt dar mai vrednic, nici altă laudă cuvioasă de Dumnezeu încununatului marelui împărat și întocma cu apostolii Costandin, fără numai cap plecat și cuget cucernic.

Drept aceia întru cinstea lui am a dice înaintea dragostei vóstre puține cuvinte, nu cu obrăznicie, ci cu multă cucerie, nu cu vorbe ritoricești și alcătuite, ci cuvinte smerite și prostative, nu după cum se cuvine, ci după putință. Ci vă pohtesc să ascultați cu dragoste.

Cu cucerie iscodesc să aflu tălcuitorii sfintei Scripturi, la Faptele apostolilor, oare dintr'atâtea daruri mari, cu carele din Dumnezeescul dar s'au îmbogățit fericitul Pavel, care dar să fie cel mai mare și mai ales cu carele în câte 4 părți ale lumii s'au aratat minunat și vestit? și dice unii să fie învățătura cea cerescă cu care au vânat toate limbile, au dezrădăcinat din toate locurile păgânătatea și au întins de la răsărit până la apus numele lui

Hristos și credința; alții ȳic cum să fie descoperirile ce au luat, că fiind încă în trup, s'au răpit până la al treilea cer, au văduț frumusețile cele cerești, au auđit cuvinte nespuse care nu este slobod omului a le grăi; alții ear ȳic să fie fost minunile cele făr-de asămănare ce făcea, cu care au luminat credința, de vreme ce nu numai cu glasul vindeca și cu cuvântul făcea semne, ci și cu umbra și cu hainile făcea minuni; iar apoi cu toții se unesc la vorbă, și ȳic cum-că nici un dar măi mult nu l-au mărit pre Pavel ca chemarea lui. Și adevărat au stătuț pré luminat, de vreme ce pentru întórcerea lui Pavel nici învățatura apostolilor au lucrăț, nici puterea minunilor, ci lucrul acesta l-au sėvărșit însuși cuvântul lui Dumnezeu și au făcut fiul lui Dumnezeu numai pentru Pavel, aceia ce au făcut pentru tot némul omenesc; și de au pogorit acolo din sĭnul Tatălui pentru toți oamenii, aici ear însuși pentru Pavel au lăsat ceriul și s'au pogorit trupește, cu tótă Dumnezeasca lui slavă pentru ca să-l întórcă. Și de vreme ce acea chemare face pe Pavel atăt de minunat, cât nici apostol, nici mucenic nu este întocma măririlor lui; dar pentru vredniciile de Dumnezeu încununatului Costandin ce voiți putea ȳice? Care asemenea ca Pavel au luat întórcerea lui, asemenea și chemarea: din ceriū fu chemat Pavel; din ceriū s'au chemat și Costandin, după cum il cāntă biserica. Pavel, cu glas de lumină, precum spune Luca la Faptele Apostolilor, văduiū ȳice, pre cale încunjurāndu-mė lumină; și Costandin cu slove alcătuite de stele și cu glas purtător de lumină, precum mărturisește istoria: „ĭntru acėsta biruește.“ Acolo Pavel ĭn mėdă-ȳi, aici Costandin ĭn mėdă-ȳi; acolo Pavel s'au chemat de Isus cel răstignit, aici Costandin prin crucea lui Isus. Și de vreme ce acolo mărturisește cel cu limba și cu inima de aur Ioan, cum-că nu-ĭ este limba iscusită spre a spune măririle lui Pavel; dar eu că n'am nici limba ace-luia cu vorba de aur, nici bogăția graiului, ce voiți putea să aduc spre lauda lui Costandin, care la chemare au luat darul lui Pavel?

Drept aceia, cunoscându-mă neputința neștiinței mele, imi caută și fără de voie a lăsa într-o parte toate celelalte mari, vrednici și lucruri minunate ce au făcut în toate părțile lumii acest minunat și sfânt împărat, și voiți dice cu puține cuvinte, numai pentru un lucru; ci ascultați să auziți.

Oare pentru ce sfintului Constandin i s'au dat acest titluș, de-l numește sfânta biserică numai pe dînsul cu aceste 3 numiri: de Dumnezeu încoronat, mare împărat, și întocma cu Apostolii. Și dicem întâiu, cum că este de Dumnezeu încununat, în ce chip? una pentru că pre ceia-lalți împărați îi aleg oamenii de-i fac împărați, și-i încunună cu cunună de aur și cu petre scumpe; ear pre marele Constantin, pentru bunătatea și curățenia inimii sale, însuși Dumnezeu l-au ales din limbi, ca pre Pavel din Jidovi, și l-au chemat cu glas ceresc la vrednicia împărăției, și l-au încununat cu cununa darului celui de sus, cu arma buneivoiri, după cum dice David; și alta că peste noapte i s'au arătat în vis Domnul Hristos dicându-i: „acel semn ce ț'am arătat astăzi pe ceri este arma aceia cu care am mântuit din mările diavolului tot nemişcătoarea, acela să aibi și tu, ca un steag rădăcat să mergă înaintea ta la toate războiele, și cu darul aceluia vei birui pre toți vrăjmașii norodului ce și-am încredințat să-l paști, și vei fi pururea biruitor și izbânditor.“ A doua, de vreme ce împărăția este un dar desăvârșit carele să pogoră de sus de la părintele luminelor asupra celor aleși și îmbunătățați, pentru vrednicia lui îi dă Dumnezeu de se face împărat, întâiu al creștinilor, ca să îndrepteze pre cei răzvrățiți, să păziască turma lui Hristos de lupii cei gânditori, și cu praștia Duhului sfânt să-i goniască, și biserică lui Dumnezeu ce era călcată și legea de sub tirani să o rădice și să o veseliască, căci cununa cea împărătească are despărteală de mitra cea arhierescă, și împăratul care se nevoește pentru binele și folosul norodului seii, atât la cele trupești și trecătoare cât și la cele sufletești și duhovnicești, măcar că nu are cea vrednicie (archierescă), ear plă-

ta îi este de la Dumnezeu întocma cu Episcopii, cu cari ar fi mai râvnitor, și se face și el diadach Apostolilor, cari sunt împărați și preoți ai bisericii, de vreme ce dinpreună lucrăză cu Dumnezeu pentru mântuirea lumii. Drept aceia pe dreptate dice marele Costandin sfinților părinți de la soboru cel dintăiū : „voi în biserică, ear eu afară din biserică sânt pus de Dumnezeu Episcop“. Pentru aceia dar să nu socotiască împărații și stepânitorii pământului, cum că i-au pus Dumnezeu să șadă pre scaun frumos numai spre vedere înaintea ochilor omenești, împodobiți cu veșminte scumpe, cu cunuă în cap și cu schiptrul cel de aur în mână, că numai singură dreptatea este de-î face cinstiți la norod. Pentru aceia dicea și înțeleptul Isiöd, cum-că împărații pentru 2 lucruri s'au rânduit de oameni să fie: ună pentru ca să le facă dreptate, și alta ca să rădice strămbătățile de la mijloc; pentru aceia prorocu David, ca din gura norodului, dicea : „Dumnezeule, judecata ta dă-o împăratului, și dreptatea fiului împăratului“; căci când într'o politie strălucește dreptatea, sânt cei supuși pururea norociți; că dicea un filosof : „anul cel bun nu-l face atâta mulțimea rodurilor, cât îl face dreptatea stăpânitorului;“ și altul iar fu întreat, care vânt este mai bun pentru ca să trăiască omul bine și mulțămii? au răspuns: acela numai carele păzește dreptatea întocma la toți.

Al doilea nume din tituluș este, pentru ce se numește sfântul Costandin împărat mare? Și dicem, pentru căci este de Dumnezeu încununat, urméză drept aceia să fie și mare; și cum să nu fie mare, unul ca acela pre care Dumnezeu l-au încununat? iar nu dic pentru acésta că este mare, ci numai precum scrie Efsebie, că lumea l-au numit pre sfântul Costandin mare împărat, nu atâta pentru biruințele cele mari ce au făcut la războie, cât pentru facerile de bine cele mari, ce au făcut supușilor lui, și încăși adaoge de dice, cum-că nici cu un mijloc nu se bucura, până când vedea pre vre unul trist înaintea lui; hrana și îmbrăcămintele nu le avea săracii de la alții, fă-

ră numai de la el ; nenumărați era mulțimea săracilor carii alerga la el să le ajute, și nici unul nu se întorcea deșert de dorita mângâiere ; iar nici pentru acesta-i vom dice că este mare, că mă uit la prorocia ce dice David pentru Hristos la psalm 70, dicând : „și se vor închina lui toți împărații pământului, toate limbile vor sluji lui“ ; și socotesc că această prorocie, numai pe vremea marelui Costandin s'au împlinit, în ce chip lui i s'au supus toți împărații pământului, și pentru căci era el capul tuturor împăraților, și închinându-se el lui Hristos, prin mijlocul lui toți s'au închinat, și cu pilda lui au luat frumuseța credinței. Și pentru acesta s'au numit mare, pentru căci tuturor celor mai mari ai pământului el era singur ținătorii. Și voiți dice că este mare și pentru căci au stănut pentru biserica lui Dumnezeu, și s'au arătat împărat credincios. Pentru plata creștinătății sale au supus Dumnezeu supt picioarele lui totă lumea, atâta cât și de la India au venit sol cu daruri mari de i s'au închinat lui, pentru ca să-l cunoscă pre el că le este împărat, de vreme ce vestea armelor lui și multa lui creștinătate îl mărturisea preste tot pământul domn și stepân a toței lumii.

Al treilea nume din tituluș este pentru ce se numește sfintul Costandin întocma cu Apostoli ? că el să încunjure cetăți, orașe și sate ca apostoli, n'au încunjurat, nici au umblat să propoveduiască numele lui Hristos și credința ca dinșii, să osteniască cu călătorie pe jos, să asude, să flamândiască și să însetoșeze ca ei. N'au făcut să se închiidă ca Petru în temniță cu lanț de gât, să se bată cu toege ca Pavel, să se spânzure de copaci ca Andrei, și să se pedepsiască cu de toate feliurile de munci și de cazne, și la cea de apoi să-i taie capul ca celorlalți apostoli ; nicăiri nu se vede. Dar apoi cum și pentru ce să fie întocma ca apostoli ? pentru căci acelea ce au făcut apostoli cu osteneala lor și cu propoveduirea, el le-au făcut însuși cu a sa pildă ; căci puterea împăraților și a domnilor este să prefacă și să întorcă voința norodului după cum vor vrea ei ; și acesta nu pot face cu alt mijloc, fără numai când vor face

întăiū ei acéia ce pohtesc să se facă de alții, precum au făcut Tumcuin împăratul Kitaiului, că puindu-și întăiū el mâina pre córnela plugului, s'au îndemnat toți supuși lui de s'au apucat de lucrul pământului. Așijderea și marele Alexandru, când ocolise ostrovul Tirului, pentru căci au luat el întăiū pe umerile sale un braț de lemne, s'au îndemnat tótă óstea lui de au luat petre și lemne cu mâinile lor, de au umplut gârla și au făcut-o trecătoare, și au mers de o au luat. Așa și marele Costandin cu a sa pildă și cu a sa creștinătate, au făcut pre toți supuși lui creștini, și acéia ce n'au putut să o isprăviască desevășit toți apostoliū cu propoveduirea, fiește care unde i s'au fost dat soarta, au isprăvit el singur, cu poruncile ce au dat în tótă lumea, și au întins numele lui Hristos și credința cât este întins pământul și lumea. Drept acéia cu dreptate este să se numiască întocma cu apostoliū, căci au implinit și slujba și numirea apostolilor.

Acum dar, de vreme ce pentru smerenia, pentru facerile cele mari de bine și pentru creștinătatea lui cea desevășit, au căștigat acest tituluș, de se numește încununat de Dumnezeū, mare împărat și întocma cu apostoliū, cine se va îndoi cu firea cum-că nu are și mare îndrăzneală cătră Dumnezeū? Indrăznesc dar de mă rog și eu, macar că sânt și nevrednic, să mijlociască cu căldurósele lui rugăciuni pre mult milostivul și îndurătorul Dumnezeū, ca să Te măriască pre Măria Ta, încununat cu slavă și cu cinste, întreg și sănătos în mulți ani cu fericire, Amin.

XXVII.

Cuvînt al 2 la sfinții împărați și întocma cu apostolii Costandin și Elena.

„Tot cel ce se smereste, se va înalța.

Nu este cu putință să ajungă neștine la liniștea mântuirii, de nu va trece întâi prin ușa răbdării; nu este cu putință să se sue în ceresca cetate a fericirii, de nu va intra prin calea smereniei; nu este cu putință să se înalțe în ceata sfinților, de nu se va smeri cu duhul aici jos în orașul celor pămîntești; nu este cu putință să împărăiască împreună cu Hristos la ceriū, de nu va urma aici urmele lui Hristos cu crucea; nu este cu putință a rămânea cui-va nume vestit în lume, de va fi cu fapte rele și necuviōse.

Acēsta cunoscēnd și marele Costandin, cine va putea să povestiască smerenia lui cea mare? Cine va putea să scōtă la arătare creștinătatea lui cea desăvârșit și cugetul lui cel creștinesc, pentru ca să se învredniciască Dumnezeuștilor făgădueli, pentru ca să se împărăiască bucuriei ce nespuse a împărăției ceriului? Căci, când au răsărit în lumina lunei aceștia și au lăsat brațele cele părintești, eșind din Vretania, de n'au și fost încă creștin, iar fugea de cugetul cel păgănesc, și urăciunea ce arăta cătră lucrurile cele păgănești închipuia procopseala cea viitoare, ce era să facă în creștinătate. Și oare n'au arătat mare creștinătate, că aușind nedreptățile cele păgănești ale lui Maxentie ce făcea asupra creștinilor,

au rădicat asupra-î războiū, și măcar că era în mare nevoie, atât cât era să se biruiască de Maxentie, iar l-au încredințat biruitor, și i-au sporit bărbăția sufletului spre luptă neadormita pronia lui Dumnezeu, cu o închipuire de cruce pe ceriū, care ținea cu slove de stele : cu acesta să biruești? Dintru care arătare, bun credinciosul Costandin atâta de tare s'au luptat cu păgânul Maxentie, cât l-au biruit desăvârșit și l-au înecat în apa Tiverului; luând drept aceia îndrăznelă de pe aceste semne cerești blagocestivul împărat, atâta au procopsit în creștinătate, cât să se minuneze toți cei ce aud.

Omul este dobitoc iubitor de sine; că de ce nu se apucă și ce nu ostinește și cu ce nu se silește pentru odihna, liniștea și paza sănătății lui! că fiind sănătos, ce nu face pentru ca să apere și să depărteze cele ce supără sănătatea! câtă cheltuelă face, ca să stea împotriva gerului ernei, împotriva arsurii verei! fiind bolnav cât se cheltuește, cât pătimeste, cât rabdă! Pentru ca să-și câștige ce au pierdut, nu bagă în seamă a-și cheltui averea, a gusta doftorii amară, a se adăpa cu bătură grețoasă, a vărsa sânge; și nu este nici un lucru să nu-l facă pentru sănătatea lui și pentru mântuirea cea trupescă. După aceste toate să pricépă fiește carele cât este de dulce sănătate și cât este de iubitor pre sine omul.

Deci acea pohtă a sănătății care pôte atâta la ceia-lalți să facă cele putincioase și cele neputincioase, n'au putut nici de cum să facă nimica blagocestivului Costandin, n'au putut, țic, măcar cât de puțintel să-l miște din căldurōsa lui blagocestie, pentru că fiind rănit (iubitoriul de Dumnezeu) de cumplete bube preste tot trupul, era o minune celor ce-l vedea. N'au putut meșteșugul cel doftoresc să afle mijlocire vindecătoare și doftorii iscusite pentru această bolă nevindecată. Iar zavistia cea jidovescă acesta sfātuia pre împăratul să ucigă atâția prunci cât să-și pōtă spăla trupul lui într'acel sânge cald al pruncilor celor omorâți, și așa cufundând patima acolea în lăuntru s'ar fi mântuit împăratul. Oare pre sfatul acesta primit-au credinciosul și iubitoru de

Hristos împărat, ca să se apuce de doftoria acésta? ba. Dar ce au ڊis blagocestivul încă cu glas mare? „Mai bine voesc să „mor eu bolnav și pentru dragostea lui Dumnezeu, decât să-mi „iau sănătatea mea și să-mi rescumpăr mântuirea cu atâta „sânge nevinovat.“ Adevărat răspuns de împărat; mai bine au socotit vieța altora decât a lui. Oare nu s'au arătat cu acésta faptă adevărat următor lui Hristos? Mi se pare să fie săltat ceriul cu toți îngerii sēi de acést glas fericit al răspunsului; au săltat sufletele celor drepți și cetele cerești, heruvimii și serafimii s'au bucurat fôrte pentru acésta curată cunoștința a dragostei cătră Dumnezeu a pravoslavnicului împărat Costandin; și acésta o adeverez din sfârșitul cel de pe urmă, că preste nópte au descoperit însuși împăratul împăraților, prin rostul slăviților Apostoli Petru și Pavel, cum-că pentru credința lui cea desăvârșit s'au hirotonit de Dumnezeu a fi întocma cu apostolii, și i-au dăruit nu numai sănătatea trupului ci și a sufletului, botezându-se de sfintul Silivestru; s'au botezat drept aceia în baia a doua a nașterei și s'au curățit de tótă boala. O, mare înălțime a credinții lui Costandin! și cine pôte măcar cu mintea să te ajungă? Și de vreme ce atâta credință au arătat credinciosul împărat, mai înainte de a se îmbrăca cu haina cea luminată a credinței prin botez, socotiți de vedeți la câtă înălțime s'au suit după podoba credinții. Se turbura liniștea cea bisericască de dobitoceasca pornirea eresului Arienesc, și pravoslavia credinții se lupta de valurile necredinții; și la atâta nevoe au strălucit steaua cea luminosă, blagocestivul Costandin, și adunând la Nicheia soborul cel lăudat, au potolit turburarea bisericeii. Și, precum firea naște iarba cea de vindecare la locul unde răsare odrasla cea purtătoare de mörte, precum se vede (Scorpia are otravă de mörte, ear după mörte i se preface trupul ei iarbă de vindecare; Năpârca mușcă de mörte, ear din trupul ei se face tiriacul ce este împotriva veninului), așa într'acést chip au rânduit Dumnezeésca pronie, ca pre vremile necuratului Arie să străluciască blagocestivul Costan-

din, pentru ca să răsipiască cu lumina credinții norul ere-sului Arienesc.

Aici adevărat se cuvine a să aibă minte înțelegătoare, pentru că să scoți la arătare legile cele sfinte, ce însuși au scris spre sporul creștinătății și al credinții celor credincioși, mulțimea bisericilor care în multe locuri în slava lui Dumnezeu cu mare cuviință au făcut, milosteniile către cei lipsiți, ajutoru către cei săraci și dragostea cea creștinească către toți și toate, pentru întărirea și întemeierea credinții.

Deci de au strălucit atâta marele și întocma cu apostolii în credință Costandin, socotiți cât s'au înălțat în smerenie, care este rînda credinții! Că aflându-se întru îndestulată lărgime a stepânirii lui, care începea de la răsărit și se sfârșia la apus, nici cum nu s'au îndemnat spre mândrie, ci mare despărțire au avut de aceia ce se cuvine să-l arate vrednicia. Și fiind hirotonit întocma cu apostolii, nu de oameni, ci de însuși Archiereul Hristos, i se cuvenea măcar la sfințele săbora să șază mai întâiu; ear el, ca un smerit ce era, nu s'au arătat nici o-dată să șadă, de nu vrea ședea întâiu toți părinții, apoi ședea și el, și nu în scaun nalt împărătesc, ci în scaun scund și prost. Ajungea ca un blagocestiv împărat să porunciască să se zidiască biserici, să se rădice case de rugăciuni și alte zidiri plăcute lui Dumnezeu; ear ca un smerit însuși se pogorea din scaunul lui cel nalt și lepăda schiptrul lui din mână, și scotea haina cea împărătească după trupul lui, și-și golea capul de cununa cea de mult preț, și aducea pre umerile lui petre, și cu mâinile lui iubitoru de Dumnezeu săpa cu ceia-lalți lucrători la temeile bisericilor. O, smerenie nemărginită! Veniți aici voi lăcuitoarii pustiuului, care ați stătut pilde minunate, și dascalii ai smereniei, veniți dic și vă minunați de smerenia împăratului (celui ce este întocma cu Apostolii); pentru căci voi de ați și înfrânat dobitoceștile patimi ale trupului, de ați smerit trupul, de ați lepădat deșărtăciunile pohtelor; de ați iubit ține-rea, de ați urit mândria, de ați trăit în curățenie, de ați pe-

trecut în smerenie, nu este minune, pentru căci despărțindu-vă de lume și iubind sărăcia, lesne ați gătit sufletul vostru spre smerenie, pentru că sărăcia smerește pre om; ear marele Costandin, în luciul mării aceștia împărat mare, stepânitor lumii, cu domnie lată, cu stepânire desevărsit, cu mărire nespūsă, și să nu se mândriască, ci mai vârtos să se arate desevărsit pildă smereniei. Nu este minune minunilor? nu este semn de mare sfințenie? nu este dovadă a unui dar mare de la Dumnezeu în ceriuri? Și pentru căci au strălucit în bunătățile cele mai alese peste măsură, marele și întocma cu apostoli Costandin învață cu a sa pildă totă adunarea credincioșilor, toate cetele oamenilor, cari dimpreună serbăză și prăznuesc pomenirea lui, să călătoriască cu îndrăznélă sfință pre calea mântuirii, pentru ca să se învredniciască Dumnezeștilor făgădueli; pentru ca să se facă părtași cereștilor bucurii și fericirilor celor de a pururea. Învață drept aceia pre cei bogați, pentru căci fiind prea bogat, făcea comoră în ceriuri, după evanghelicésca poruncă; învață pre cei de nēm bun pentru căci, fiind el prea de neam bun, au pohtit viețuirea și petrecania cetății cei de sus; învață pre împărați, pentru că, împărățind el cu atâta putere, se silea pururea să câștige moștenirea făgăduelilor lui Hristos; învață pre meseri și pre săraci, pentru că de vreme ce bogăția și mărimea s'au biruit de pohta bunătății, cum să nu sporiască pré lesne sărăcia, care este pricină spre facere de bine, după cum țice David: „bucură-te drept aceia acolo sus „la împărățiile cele mari a Dumnezeștii mării.“

O, blagocestive împărate, sue-te la înălțimea Dumnezeștilor fericiri, unde cea desevărsit smerenie te-au suit; cu lege rodurile credinței tale cei peste măsură în ceriuri, carele aicea jos pre pământ ai sămănat tu; ear să nu ne lași nici pre noi săraci de folosirile acoperemētului teu și de rugăciunile tale cele ferbinți cătră Dumnezeu; și mai vârtos te rógă fiului și cuvântului lui Dumnezeu, să păziască întreg și cu fericire chipul cel viu al bunătăților tale pre a-

devăratul moștenitor creștinătății tale, pre iubitorul de Hristos și creștinul nostru Domn ; supus supt piciorile credinciosului suflet slab și fără de putere în vrăjmașii Măriei Sale, precum ai supus pre protivnicii credinții, pentru ca să lumineze în mulți ani întru stepânirea creștinătatea; ca, domnind el să împărățiască dreptatea, să se ție cu slobozenie bunătațea, să nu aibă obraz strâmbatatea; și așa să se măriască Dumnezeu, să se cinstiască drépta credință, care nădăduim să câștigăm prin darul teū, pentru căci acesta în-suși având numele teū se face asămănător desevrășit bunătaților tale. Amin.

XXVIII.

Cuvînt la ziua sfinților Apostoli Petru și Pavel, Iunie 29.

Atât sînt de mari vredniciile ale slăviților apostoli Petru și Pavel, cari se prăznuesc astăzi, cât nu este cu puțință limba omenescă a grăi; atât sînt de multe învățăturile lor cele vrednice de minună, cât întrec la număr năsipul mării și stelele cerului; atât sînt de de minunate vitejiile lor, cât limba pămîntescă și mintea omenescă nu pôte a o pricepe; și atât sînt de slăvite faptele lor, cât covârșesc tot cuvântul și fac fără de graiū tōtă mintea spre lauda lor și spre cinstea pomenirii lor. Deci nu mă pricep ce voiū să fac astăzi, pentru ca să împlinesc lauda prăznuirii lor. Să vorbesc? dar ce cuvânt vrednic va putea să aducă, mintea mea cea prōstă și neștiința învățaturii mele, ca să pōtă mări după cum se cade vredniciile lor cele mari. Să tac? ear mă tem că mă voiū osândi ca un nemulțamitor și ca cela ce ascunde facerile cele mari de bine, care ei au arătat în politia cea creștinescă, în biserică cea pravoslavnică, și preste tot pămîntul ce este supt soare, luminând limbile cele întunecate, povățuind la credința cea adevărată oile cele rătăcite, sporind și adăogînd mulțime de credincioși la biserica lui Hristos. Și pentru ca să biruiesc drept aceia nepriceperea minții mele, îi voiū asemăna cu cei doi luminători mari, adică cu sōrele și cu luna; și așa, apropiindu-mă puțințel de minunatele lor fapte, cu a-

sămănarea acelor luminați luminători, voiți da îndrăznelă neputinții mele spre a face lauda lor, fugind cu acesta împreună și de semnul nemulțămirii.

La capul cel dintăi al Facerei spune Moisi, cum-că Dumnezeu au făcut doi luminători mari, unul mai mare și altul mai mic; și pre cel mai mare, adecă pre soare, întru stăpânirea zilei; iar pre cel mai mic, adică pre lună, întru stăpânirea nopții; și pre acestia i-au făcut pentru întărirea trebuinciosei chivernisirii a tótă lumea. Și earăși acestași Dumnezeu făcându-se om, au pus alți doi luminători pentru întărirea și întemeierea bisericii: pre cel mai mare, adică pe Petru, pentru ca să fie întru stăpânirea zilei, a Dumnezești cunoștinți întru jidovime; ear pre cel mai mic, adecă pre Pavel, întru stăpânirea întunecatei nopți a închinării de idoli, la limbă, pentru ca să rasiplască cu strălucirea minunilor și cu lumina învățaturii norii cei întunecați ai înșelăciunii.

Și pentru ca să începem de la luminătoriul cel mare, soare, dicem: cum-că este soarele vârf celor-lalte stele și le covârșăște cu lumina pe tóte, și de la răsărit până la apus tot pământul și tóte unghiurile lui luminéză, încăldește, îngrășe și revarsă pretutindenea razile lui. Cine nu va mărturisi cum-că vredniciele acestea se cuvin lui Petru? de vreme ce el au fost vârf cetei apostolești, și mai întâi în rândueala ucenișilor, și au întins pururea ca alt soare de taină peste tot pământul razele darurilor și a facerilor de bine; au încunjurat tótă Iudeia, Antiochia, Pontul, Galatia, Capadochia, Asia și Vitania, gonind cu lumina Dumnezeștilor cuvinte întunericul necredinții, dând daruri de tămăduiri la tótă neputința și vindecând pre cei ce răi se chinuea de vicleniș draci, și mai vârtos că numai singură umbra acestui soare, atâta era la toți făcătoare de bine, precum se vede la Faptele Apostolilor la 5 capete, cât și la uliță scotea pre cei bolnavi, și-i punea în așternuturi și în paturi, ca viind Petru, măcar umbra lui să umbreze pre fiește care dintru dânșii. Căldura soarelu are lucrare firéscă, a dărui copacilor, erburilor, pie-

trelor scumpe și plodurilor pământului viețuitoare, umejósă și îngrășătoare putere spre creștere. Așijderea și căldura cea viețuitoare a soarelui celui de taină a lui Petru, asemenea au stătut acestei puteri, că raza cea mai mică ce au trimis la cela ce fost au din pântecile maicii lui olog, carele ședea înaintea ușii bisericii ce se cheamă frumoasă, îndată l-au tămăduit, pentru-că ȳicându-ı degrab „caută la noi“, îndată i s'au întărit talpele și gleznile. Cu această putere viețuitoare a lui Petrus'au rădicat sănătos din pat și oare care om anume Ennea, care zăcea de opt ani slăbănog; cu acesta și la Iopi, lucru de minune la toți, au înviat pre Tavita ce murise. Are soarele și altă a sa lucrare, că trece prin crăpăturile ușilor și prin găurile păreților, și cele mai din lăuntru ale caselor le iscodește și le luminéză; și de la Petru n'au fost lipsită această putere, de vreme ce, după cum ȳice Ieremia la 17 cap, „adâncă este „inima decât tóte, și om este și cine-l va cunoște pre el.“ Inșă acesta au iscodit-o și au întins cu razile lui, precum se vede adevărat la Anania și la Saffira, a căroră mincinosul cuget cu mórte făr de veste i-au certat; au iscodit cele ascunse ale inimei lui Simon vrăjitoru și au descoperit vicleșugul cel ascuns al inimei sale. Pentru care lucru în față l-au înfruntat ȳicând: „că întru amărăciunea fierii și întru le-„gătura nedreptății te vedę că ești, pocăește-te drept acéia de „ręutatea acesta, și te rógă lui Dumnezeu, ca doar ți s'ar erta „ție cugetul inimei sale.“ S'au aflat întináciiui la soarele cel simțitor, prin mijlocul ocheanilor de astronomii ceı de pre urmă, lucru necunoscut de ceı vechi, și cu totul neadevărat. Decı să mărturisim și noi, cum-că s'au aflat oare care întináciiui și la soarele nostru cel de taină la Petru; și oare nu era mare întináciiune, când în curtea arhiereului s'au lepădat de 3 ori de învețatoru său? Nu era mare întináciiune când în grădina fugind, au lăsat singur pre dulcele Isus? Aceste inșă întinături, cu lacrămile ce vărsa adesea ori dintru adâncul inimii, le au spălat și au rămas cu totul curat, atâta cât s'au arătat ca alt soare luminând în casa celui înalt.

Đice de acésta și cel cu gura de aur Ioann, la tálcul psalmului 48, cum-că mulți împărați au ridicat cetăți și au făcut zidiri minunate și puindu-și numele s'au dus, iar nimic nu s'au folosit, ci au încetat, și uitării s'au dat pomenirea lor. Iar pescarul Petru, nici unele de acestea făcând, luminează mai mult decât soarele și după mórte.

Să trecem acum de la luminatoru cel mare la cel mai mic, de la soare la lună, de la vasul luminat la vasul cel ales, de la Petru la Pavel.

Multe felinri de vrednicii, stepăniri și puteri dau filosofi să aibă luna ; și întâii dic cum că luna este podoaba nopții, asămănatóre soarelui și stepână mării ; acestea însă vrednicii cu dreptate se cuvin vasului celui ales, și cu cale este să se numiască podoaba nopții, de vreme ce s'au trimis de la Dumnezeu pentru ca să lumineze limbile dintru întunericul slujirii de idoli, pecum o au đis mai nainte Isaia : „te-am dat spre lumina limbilor, să fii spre mântuire până la marginile pământului.“ Noapte întunecată au fost atunce în totă lumea, când argintul și aurul, petrite și lemnele se slujea ca niște Dumnezei și omul se abătea cu tóte puterile sufletului spre acéia ce iubea Luciper și dracii, cari, ca niște nașteri ale iadului și ca niște fiți ai însuși réutății, alta nu poatea, alta nu iubea, fără numai réutatea, păgănia răsfățaciunile trupului, nerușinarea obiceiurilor, uitarea desăvârșită a celor sfinte, apucările de la străini, iubirile de argint și trufiile ; se bucura când se călca pravilele lui Dumnezeu și se hulea acelea ale firei, când era lipsiți ómenii de suflet, sufletul de Dumnezeu, și Dumnezeu de slujba și închinăciunea ce i se cuvenea. Deci pentru ca, să goniască acéstă nópte întunecată și pentru ca să lumineze o întunecare împuțită ca acésta, au ales Dumnezeu pre Pavel, ca luminând ca altă lună luminată în lume, să răsipiască întunerecul închinăciunii de idoli, și pentru ca să adevereze acéia ce đice : „norodu care ședea întru întunerec au vedut lumină mare.“ Se cuvine lui Pavel și a doua stěpănire a lumii, căci este asămănător soarelui ; pen-

tru-că Pavel s'au arătat întru tóte desăvârșit asămănător lui Petru. Decî cu cuviință este și putem să dîcem acel cuvânt al Isaiei: „și va fi lumina lunii ca lumina soarelui.“ Și cine nu va mărturisi cum-că Pavel s'au arătat asămănător lui Petru? Smerit era Petru, de vreme ce după acea minunată vânătorie a peștilor, au dîs lui Isus: „eșî de la mine, că om pē-„cătós sînt Dómne;“ ear mai smerit la spălarea picioarelor, când cu răspuns deseavârșit au dîs: „nu-mî vei spála picîórele „în vecî“; și încá și mai smerit s'au aflat la moarte, vrënd ca să móră pre cruce cu capul în jos. Și Pavel nu s'au asămănat lui Petru cu smerenia, chemându-se pe sine mai mic decăt apostoliî, și cum-că nu este vrednic a se numi apostol? Și se mărturisea pre sine întăiî și mai mare pęcîtós, dîcënd: „Hristos Isus au venit în lume să mântuiască pre pęcătoșî, care „cel dintăiî sînt eu.“ Răbdător era Petru, răbdător era și Pavel, amândoi cu bucurie au răbdat lanțurile, bătăile, închisorile, gónele, și bucurându-se mergea despre fața adunărei, căci pentru numele lui Isus se învredniciră a se cinsti. Au plâns cu amar Petru greșala lui, și Pavel câte lacrămi au vârsat, căci prin neștiință întăiî era hulitor și gonaciî și ocărător bisericii lui Dumnezeuî. Mare nevoie au fost lui Petru, când întrebându-se de 3 ori: „Petre iubește-mă,“ cu totul întristându-se au răspuns: „Dómne, tu știi că te iubesc.“ Și Pavel atăta era de fierbinte în dragostea lui Hristos, cât veri ce felîu de muncă, tóte zidirile cele vędute și nevędute, nici decum întru nimic nu le-au socotit (dîcënd): „Cine ne-va despărți pre noi de „dragostea lui Hristos, năcazul, au supărarea, au gonirea, au „fómetea, au golătatea, au primejdia, au sabia, pentru-că a-„deverit sînt, că nici mórtea, nici vieața, nici îngerî, nici „începătóriile, nici puterile, nici altă oare care zidire va putea „pre noi să ne osebiască de dragostea lui Dumnezeuî?“ Cu umbra lui Petru se tāmăduia mulțime de bolnavi și nu puțini din cei ce era chinuîți de duhurile cele necurate, și mährămile și ștergătóriile lui Pavel gonea tótă boala și duhurile cele viclene de la trupurile bolnavilor. Au rădicat Petru pre

cel ce era olog din pântecile măne-sa lângă ușa bisericii ; asemenea au făcut și Pavel în Listra. Au învieat Petru pe Tavita mōrtă fiind, și Pavel au înviate pre Eflich tēnărul carele căduse din a treia strașină. Asemenea au fost amândoi întru osteneli, întru năcazuri pentru Hristos, în râvnă pentru mântuirea sufletelor, în minuni, în mōrte, și la îngropăciuni, pentru căci amândoi, în Roma mărturisind, s'au îngropat.

Vrednicia cea după urmă a lunii este să stăpâniască marea, care lucru se cuvine și lui Pavel ; pentru căci de 3 ori s'au sfărămat corabia cu el, o noapte și o zi întru adâncul mării au făcut ; și de s'au și biruit de cumplitele valuri ale mării, ear pururea nevătămat s'au aflat într'acea înecătură, între cele-lalte idiomata, adecă alsăuri ce are luna are și acesta, când este plină să scōlă asupra-î căinii ca niște vrăjmași cu luptă și nu încetěză a o lătra, neputēnd suferi lumina ei și cu aceste tōte ea fiind curată și nevinovată, lumineză și călătorește călătoria ei făr de zăticneală, căci căinii sēlbaticii s'au sculat turbați asupra lui Pavel lătrând : au lătrat asupra lui Pavel tot Efesul, pentru căci învăța de față cum-că acei idoli, ce se fac de mâini nu sânt Dumnezei ; au lătrat asupra-î la Iconia, când s'au pornit limbile și Jidovii să ucigă cu pietre pre Pavel ; fost-au lătrat de Elima vrăjitorul, care din strălucirile lunii nōstre cei de taină ale lui Pavel au rămas orb ; fost-au lătrat la cea mai de pe urmă de câți-va Jidovi, cari s'au blestemat ei singuri pre sine, nici să mănânce, nici să bea, până nu vor ucide pre Pavel. Inse cu aceste gōne, scârbe și nevoi, făr de frică au urmat calea lui, strigând neîncetat : „cine ne va despărți de dragostea lui Hristos ? lasă să se mânia Jidovii, să se scōle tiranii, să latre căinii cei sēlbatici, eu calea voiū sevârși, cre-
„dinta voiū păzi“. Cine dar să nu mărturisiască că Pavel au strălucit între limbi ca luna plină în zilele ei ? Făr de prepus este drept aceia, că Petru au stătut în biserică ca alt luminător mare, pentru căci s'au arătat ca sōrele luminând pres- te biserică celui înalt ; iar Pavel au fost stătut luminător mai

mic, însă asemănător sórelui, cu lumina, cu strălucirea, cu bunătațile, cu vrednicia și slava.

Acum voiți întorce cuvântul meu cătră tine, țară creștină, și dimpreună cu tine mă voiți bucura, pentru căci ai în loc de acoperemânt pre verhovnicii apostoli Petru și Pavel, și ai tipărit în corónă ta chipul crucii, pentru ca să nădăjdu-ești a lua róda de bună viețuire din lemnul vieții. Nu s'au întins corbul odinióră în chivotul lui Noe, pentru căci au așteptat să între mai cu multă norocire aicea în tine, și pentru ca să aducă veștile liniștii, nu cu frunză de maslin ci cu ramura crucii în gură, s'au întors paserea în brațele tale, cinstită țară, și se laudă cu pohvală între sóre și între lună; sórele de drépta și luna de stânga sânt slăviții Apostoli Petru și Pavel și inchipuește scaunul, cum-că cei ce sunt întâi cu șăderea, apostolii, au purtare de grije pentru folosul norodului tău, adică celor drepti și celor păcătoși: celor drepti ce sânt de drépta, pentru căci sórele luminéză ziua, că este și semnul darului; și celor păcătoși ce sânt de stânga, pentru căci luna luminéză nóptea, că este semnul păcatului. Sălteză drept aceia cu glas de bucurie și te veselește, pentru căci ai ajutor ca aceștia și folositori mari și biruitori fierbinți ca aceștia.

Voi iar o, dascali mari ai lumii, vedënd osárdia norodului ce stă împrejur, și tótă creștinesca politiea acésta, spre lauda, spre cinstea și spre prăznuirea vóstră, nu mă lipsiți de căldurosa vóstră folosință și de puternicul vostru acoperemânt; ci căutați din ceriú, ca niște luminători mari ai tării cei de sus, spre noi cari ședem întru întunericul și umbra mórții; mângâeți-ne pre noi ticăloși, cei ce ședem în valea plângerii; mijlociți pentru norodul Domnului, pentru pravoslavnică biserică, pentru preoția împărătescă, și mai ales vă rugați lui Isus celui răstignit, a căruia Evanghelia, cu atâta ostenele, și trude, góne și nunci și închisori și bătaia, crucea și mórtea, în tótă lumea o ați propoveduit; să păziască în anii mulți întru luminatul lui scaun pre prăznu-

torul numelui vostru, pre cinstitoriul pomenirii vóstre, pre creștinul nostru Domn, ca, întru creștineasca întemeiere a înălțimei sale, să fim și noi cu toții cu liniște sufletescă și trupescă, mai presus de totă ispita celor ce staă în po-triva creștinătății, să propoveduim în mulți ani numele vos-tru, să prăznuim strădania vóstră, să serbăm luminat cu cu-viință slăvita vóstră pomenire. Amin.

XXIX.

Cuvînt pentru Pocăință.

*„Întorceți-vă către mine, din totă inima
„voastră, și cu post și plângere, și cu tân-
„gviire, rumpeți inimile voastre, și cu hai-
„mele voastre și mă voi întorce către voi”,
dice Domnul la Ioil în 2 capete.*

Cine au vădut vre odinioară între zidiri atăta dragoste câtă este acéia ce arată sórele spre pămênt? Că de și este luminător mare al ceriului și împărat al tuturor stelilor, ear lăsând cele-lalte stihii îndrăgește și iubește mai mult pre smeritul acesta de pămênt, și spre dînsul are închinată totă pohta lui, spre dînsul luminéză cu razile sale, pre dînsul împodobește cu de tóte feliturile de copaci, pre dînsul încununéză cu florile, pre dînsul îmbogățește cu rodurile, pre dînsul hrănește cu lucrurile sale; și, pentru ca să nu se depărteze de la el nici odată, face pururea o învătăjire împrejurii sêu, cu un umblet neconținut. Asemenea acesteî pohte, sau, mai vârtos să dic, mai cu mult fără de asemănare arată marele Dumnezeu, ziditoriul și făcătoriul a tóte, spre sufletul cel smerit și păcătoș al omului, măcar că are în mîinile lui cele Dumnezeesti tóte marginile lumii pămêntului, măcar că bunătățile nóstre nu-î trebuesc, după cum dice David: „ear spre acest suflet are pusă totă dragostea lui cea „Dumnezeescă, pentru dînsul pórtă grijă să-l mântuiască, pre „dînsul cêrcă, pre dînsul iubește, și ca cum ar avea vre o „trebuiță dela el, pleacă Dumnezeiasca lui măriri și pohtește

dragostea lui, pohtește prieteșugul lui, pohtește să umble pururea împreună cu dînsul. Drept aceia trimite cătră dînsul proroci, trimite dascăli, îl ciarcă în tóte părțile pămîntului, îl ciarcă în tóte unghiurile lumii; și pentru căci pohtește să fie pururea împreunat cu el, și nedespărțit de împărăția lui, îi arată calea, îi spune mijlocirea, pentru ca să se mîntuiască de păcat, și să se întórcă spre dînsul; oare care este mijlocirea aceia? este aceia a pocăinții care nu are greșală: „întórceti-vă, dice, cătră mine și mă voiî întórcé cătră voi“. Decî pentru pocăința acésta sînt gata astă-đi să grăesc puținele cuvinte înaintea înțeleptiei vóstre, feții mei, ci vă pohtesc să ascultați cu dragoste, căci acésta este mai trebuinciosă de cât tóte și mijlocire făr de greșală pentru mîntuirea noastră.

Mare este cu adevărat darul acesta al pocăinții, dintru care póte cunoște fiește carele mai ales dragostea cea multă ce arată Dumnezeu spre noi creștini și pohta ce are ca să ne vadă mîntuiți; de vreme ce numai pentru noi au rînduit-o, numai pentru noi au dat-o, numai pentru noi au vrut să fie pocăința în lume. Și cum-că este adevărul așa, o dovedește socotéla, pentru căci de ar fi vrut să orînduiască pentru alții și nu pentru noi credincioșii creștini, se cuvenea acésta rîndueală să fie, sau pentru îngeri, sau pentru draçi, sau pentru dobitoce, sau pentru cele-lalte ale lui făpturi. Și de vreme ce pentru îngeri nu este, căci îngerii cei bunî nici au greșit nici pot să greșască, drept aceia nici pocăința le trebuie; nici pentru draçi, căci ei dintru a sa voință fiind împietriți în viclesug, nu primesc nici vor pocăința; ear nici pentru dobitoce, că ele n'au nici minte, nici cuvânt, ci dea pururea urméză precum le învață firea lor; nici este pentru altă făptură din câte se află în lume, căci sînt tóte nesimțitoare, și urméză a nu fi primitóre de pocăința. Și eată dar că numai pentru noi oamenii au dat îndurătoru Dumnezeu acest dar de mîntuire al pocăinții, însă pentru noi creștini, că noué cu adevărat ne ajută pocăința și ne dă mare

folos, căci sîntem fii lui Dumnezeu prin mijlocul sfîntului botez (precum  ice Ioan la capul cel dint iu: „le-au dat lor pu-
„tere ca s a fie fii lui Dumnezeu, cei ce cred întru numele
„lui“).  i pentru căci avem credința  i nădejde, minunată dar
este puterea pocăinții, pr  sl vite s nt lucrurile ei  i
darul ei făr-de asem nare.

Un lucru minunat se vede în sfinta Scriptură la a 4 carte
a  mp ra ilor în 15 cap.  ic nd: cum să se fie  nt mplat după
m rtea prorocului Elisei, de au fost murit un jidov în cetatea
Samarii,  i după obiceiul ce era acolo, au rădicat unii tru-
pul mortului  i-l ducea afară din cetate să-l îngrope,  i mer-
g nd pr  cale la locul cel r nduit, făr-de veste au eșit dintru
un cr ng ce era acolo aproape niște t lhari Moaviteni ca
să-i omóre,  i v d nd  ngrop torii o nevoie ca ac sta nea -
teptat , de frică se f curea mai m r i dec t mortul ce ținea,
 i pentru ca să- i m ntuiasc  vieața lor, au aruncat pr  mort
Într'o gr p  ce au aflat acolo,  i  ndat  au fugit ; întru care
gr p  era îngropat prorocul Elisei,  i  ndat  ce s'au atins tru-
pul mortului de oasele prorocului, au înviat  i au venit ear în
viea . Frum s  închipuire a pocăinții  n telegem a fi acest
lucru pr  slăvit ce s'au  nt mplat : că după ce face omul p -
catul rem ne mort ; mort pentru căci se desparte de Dum-
nezeu, carele este vieața cea adevărată,  i ca pr  un mort,
patimile lui, pohtile lui cele rele  i  ndulcirile trupului se  
il aduc să-l îngrope ; unde ? afară din cetate, afară din p -
m ntul cel fericit al raiului, în grópa vecinicii munci. Dar ce
se  nt mpl  ? ( ndur torul Dumnezeu carele pr n rostul pro-
rocului  ice : „nu voesc m rtea p c tosului, precum a se în-
„t rce  i a fi viu“) făr-de veste o năvală de t lhari  nfrico-
 a i. Dar cine s nt t lharii aceștia ? frica m r ii, cutremurul
munci de veci,  ioa cea înfricoșată a judec ii, dreapta r s-
plătire a lui Dumnezeu, durerile iadului l-au încunjurat, în-
t mpinatu-l-au la urile m r ii, se uită păcătosul la nevoie,
vede aevea perdarea lui, tremură, se  ngroze te ;  i de frică fug
 ngrop torii, pohtile cele rele, patimile cele ne nfr nate, o-

dihnile, desfătările trupului; și unde-l aruncă? în groapa lui Elisei; groapa este pocăința, pentru căci precum groapa strică, răsipește și pierde trupurile cele împruțite ce se pun într'însa, așa și pocăința șterge, strică și topește împruțiciunea păcatelor ce înfășură sufletul. Aici dar într'acesta groapă a pocăinții cădând păcătosul, așteptă pe Elisei cel de taină carele este Domnul nostru Isus Hristos; că Elisei se tâlcuiește Dumnezeu mântuitor, și cu puterea acestuia și cu darul acestuia i se iartă păcatele, să îndrepteză și se întorțe ear la vieață. Și trăi mortu, ȳice sfânta Scriptură, și se sculă pre picioarele lui. După acesta dar să priceapă fiește cărele ce putere are pocăința, de vreme ce înviază sufletul cel mort al păcătosului, îi dă ear podoba Dumnezeescului dar ce au pierdut, îi deschide ușile ceriului ce i le-au închis păcatul, îl face soție fericiților îngerî, îl face moștén lăcașului lui Dumnezeu, și părtași slavei lui cerî Dumnezeescî; și nu numai aceste, ci alta și mai minunată, care face mintea să se mire și inima să se uimiască, biruește pre însuși Dumnezeu, și când este mánios de sudălmele, de necinstele și de hulele ce-i fac în tóte ȳilele păcătoșîi cu faptele lor cele făr-de rușine și făr de lege, cu strămbătățile lor, cu jafurile lor cu multa lor trufie, cu zavistie ce hrănesc în inima lor, cu atâta necurății cu care spurcă și trupul și sufletul, stă gata să facă asupra lor răsplătire, să arunce asupra lor trăsnetile urgiîi sale, să-i piardă de pe fața pământului; aleargă atunci pocăința și cu o cucernică îndrăzneală, cu 2 lacrimi ce varsă din ochi, cu un suspin ce înalță la ceriú dintru adâncul inimîi, (cutez a ȳice) că leagă mâinile lui Dumnezeu, îi ia armele a dreptîi lui răsplătire, preface urgiea lui spre ertăciune, îl face blând, ertător, îndelung răbdător, milostiv, iubitor asupra celui păcătos, care atâta l-au necinstit și nu l-au băgat în sémă. Și pentru ca să nu socotiți feții mei, cum-că aceste sînt aflări ale mele, ascultați o pildă: La a 3 carte a împăraților, cap 21, ȳice: cum-că au vrut Dumnezeu, dreptul judecător, să pedepsiască pre Ahav împăratul lui Israel pentru multele păgănătăți și nedreptăți

ce făcea în toate zilele, une-ori din răutatea lui, alte-ori din sfatul înrăutățatei femei sale a Iezavelii, și i-au trimis cuvânt pre prorocul Ilie, cum-că va să-î rădice împărăția, să-î piardă casa lui, să-î răsipiască averea lui, să nu mai aibă după aceea nici vrednicie nici cinste, și la cea după urmă să se facă mâncare câinilor și a paserilor ceriului. Răspunse Ahav : atâta răutate să-mi vie mie și atâta pedepsă, eu să aflu mijlocire ca aceea, să prefac drépta lui Dumnezeu ; și ce au făcut ? cum au auzit Ahav cuvintele acestea își rupse haina lui, încinse sac preste trupul lui și puse cenușe pre capul lui, și posti și făcu o pocăință ca aceea, cât au schimbat îndată Dumnezeu mânia și ș'au îmblândit urgia, și chemând i-ar pre Ilie i-au dis : n'ai văduț ce smerenie au arătat înaintea mea Ahav, și ce pocăință au făcut ? decî pentru căci s'au smerit înaintea feșii mele, nu voiū aduce răutate în zilele lui ci în zilele feciorului lui voiū aduce răutate preste totă casa lui. Dar ce pôte fi acesta ? până acum cu bătăi, cu urgie, cu mânia înfricoșă Dumnezeu pre Ahav, și dicea să-l piardă, să-î ia și stepânirea și vieața, și acum dice cum-că nu pôte să-î facă rău. Este cu puțință acea puținică cenușă ce au pus Ahav în capul lui, acel sac cu care s'au îmbrăcat, acel puțin post ce au făcut, acea pocăință ce au arătat, să fie slăbit Dumnezeesca urgie și să îndemne pre Dumnezeu să facă aceea ce vrea păcătosul acela Ahav, și nu aceea ce cerca Dumnezeesca dreptate. Adevărat așa este, pocăința au întors urgia lui, pocăința au oprit mânia lui, pocăința i-au zmult din mâinile lui cele pré puternice sabia răsplătirii, pocăința au șters răspunsul cel înfricoșat și purtător de mörte : „nu voiū a-„duce, dice, răutate în zilele lui.“

Insă pentru ca să pötä pocăința să sevărșască aceste lucruri pré slăvite, se cuvine să fie pocăința adevărată ear nu mincinosă, pocăința curată ear nu vicleană, pocăința a inimii ear nu a gurii ; că precum este aur adevărat și aur mincinos, așa este și pocăința adevărată și pocăința mincinosă. Mulți socotesc pentru un cuvânt care dic : „am greșit și Dómne iartă-mă păcato-

„sul,“ cum-că adevărat se pocăesc și nu știu ticăloșii, că pocăința nu stă numai în cuvinte, că ȳice Hristos la Evanghelie: „nu tot cel ce ȳice Dómnne! Dómnne! va intra întru împărăția lui Dumnezeu, ci cel ce face voea Tatălui meu celui ceresc.“ Intre ceia-lalți ce s'au pocăit, doi se află vestiți în sfinta Scriptură, unul este Saul și altul David. Greșit-au Saul, greșit-au și David, și vin amândoi în cunoștința greșelii lor; am greșit, ȳice unul, am greșit ȳice și cel ălalt. Dar David au auȳit acest fericit glas: „și Dumnezeu au lăsat pécatul tȳeu, nu vei „muri;“ și pentru Saul se rógă Samuil prorocul cu lacrămi, și Dumnezeu îi respunde cu urgie: „până când vei plânge tu „pentru Saul, și eu l-am defăimat pre el.“ Dar pentru ce pricină, drept judecătóriule Dómnne, arăți despărteală ca acesta cu acești doi ce se căesc? De este precum o și cunóstem pré adevărat, cum-că înaintea ta nu este nici o fățarie, și cum-că priimești cu multă milă și dragoste pré cei ce se căesc, pentru ce aici primești pre David și pré Saul îl gonești? nu este împărat și unul și altul? n'au greșit amândoi înaintea ta? Dar drept ce David, carele au făcut pécate mai mare și îndoit, adevăcă pré-curvia și uciderea, află milă înaintea ta, și Saul se defaimă și se leapădă, carele s'au arătat numai neascultător? Adevărat, feții mei, pe din afară așa se vede, ear Dumnezeu, care este cunoscétóriu de inimă și vede din lăuntru aceia ce noi nu vedem, au vȳduț despărteala pocăinții și a unuia și a altuia; că pocăința lui David era pocăința adevărată cu duh umilit și cu inimă înfrântă și smerită, precum ȳice sfinta Scriptură; ear a lui Saul pocăința era mincinosă și vicleană, din gură numai, ear nu și de la inimă, că inima lui nu era dreptă către Dumnezeu, și pentru acesta cea a lui David s'au arătat priimită și a lui Saul s'au defăimat.

Drept acéia dar pentru căci este pocăința lucrátóre și bine primită înaintea lui Dumnezeu, se cuvine să fie pocăința adevărată ca a lui David; și pentru ȳa să póta fiește carele să căști-gé această pocăința adevărată desăvărșit, curată și priimită, Duhul sfint ne arată prin Scriptură în ce chip să o facem?

Pre Navohodonosor împăratul Asirienilor vrând Dumneze-
ésca dreptate să-l pedepsiască într'acéstă vieață, pentru mul-
ta lui trufie, și ear să-l miluiască, au făcut asupra lui acest
răspuns, precum se vede la al 4 cap a lui Daniil: „cu
„hiarăle partea lui în burueașul pământului, inima lui de
„la ómeni se va schimba, și inimă de hiară se va da lui,
„și șapte vremi se vor primini preste el;“ adica l-au osândit
să pască împreună cu hiarăle, și ca o hiară să mănânce erbu-
rile pământului, să i se schimbe inima lui cea omenéscă, și
să i se dea inimă de hiară, și să se afle întru acésta până se
vor primeni șapte vremi, și atunci să i se dea ertăciune. Și
adevărat așa s'au întâmplat de au pățimit Navohodonosor,
precum drépta judecată a lui Dumnezeu au rânduit, și în-
tr'acest chip ș'au luat ertăciunea desevarșit. Se cuvine drept
aceia aceste 3 lucruri să facă fiește care creștin, pentru ca
să arate pocăință adevărată și plăcută cătră Dumnezeu:

Intăia să fie partea lui în iarba pământului, când păcătuéște
omul lasă trupul lui slobod, în desfătări, în pohte, în beții și
în mâncări multe, și alta nu socotește fără numai cum își va
dezmierda trupul, cum să-i dea odihne, cum să-l hrăniască
cu multe feliori de bucate. Din care urméză bețiile, curviile,
pré-curviile și alte pohte neînfrănate, carele fac pre suflet
lăcaș diavolului; ci se cuvine, când va vrea să se pocăiască
adevărat, să schimbe firea, să schimbe vieața, să supue tru-
pul; cu ce? în iarba pământului, cu ținerea, cu posturile, cu
ajunările, cu depărtarea mâncărilor și a desfătărilor; pentru
căci, precum dice marele Vasilie, postul este stricăciune pe-
catului, înstreinarea patimilor, omorirea trupului; și când
slăbește cu postul omul cel din afară, atuncea cel din lăuntru
se întărește, atunci se face casă lui Dumnezeu și vas curat
darului celui Dumnezeesc.

Al doilea lucru ce trebuiește, este să schimbe inima lui
și să ia inimă de hiară (și inimă de hiară se va da lui). Omul,
precum are inima iscusită, așa o are și mult pohtitoare, nu este
pururea într'o stare, acum se preface spre bine și acum se

schimbă spre rău, acum pohteste un lucru și acum îl uraște, acum iubește și acum vrăjmășuește împotriva acestora. Hiară are pururea aceeași inimă neprefăcută, stătătoare și nemișcată; și de vreme ce omul, când păcătuește, pentru că are inima prefăcătoare, se depărtază de la Dumnezeu și de totă voința lui; ci pentru ca să facă pocăință adevărată, trebuie să schimbe, ȳice Dumnezeu, acea inimă a lui viclenă și amăgitoare, ce este nestatornică și lesne mutătoare, și să ia inimă de hiară, adevărată inimă statornică neschimbătoare, care să rămăe pururea nemișcată de la bine, de la dragostea mea, și de la paza poruncilor mele, și să nu mai pohtiască răul, nici să se abată la păcat; și aceasta este aceia ce ȳice prorocul Ioil: „rumpeți inimile vóstre, ear nu hainele vóstre“.

Și la cea după urmă, al treilea lucru care să urmeze pocăinții ce adevărate este aceasta: „7 vremi se vor premeni preste dînsul“. Păcătosul când ese din calea lui Dumnezeu și se face pre sine rob pohtelor celor trupești, sevârșaste tóte păcatele cele de mórte, din care cele mai mari sînt (precum ne învață legea lui Dumnezeu și sfînta Evanghelie) adică: trufia, iubirea de argint, păcatul cel trupesc, zavistia, lăcomia, mânia și lenea. Deci aceste păcate sînt cele 7 vremi; ci acela ce va vrea să se pocăiască cu adevărat i se cuvîne să prefacă trufia în smerenie, păcatul cel trupesc în curățenie, zavistia în dragoste, lăcomia în post, mânia în blăndețe și lenea în rugăciune și într'alte fapte bune; și precum când făcea aceste păcate se bucura, se desfata și rîdea, așa și când se pocăește se cuvîne să se mălniască, să suspine și să plângă pentru ca să facă primeneală vremilor, și să se arate prefacerea adevărată. Cu acest feliu de mijloc se face pocăința desevarșit și plăcută, și căștigă păcătosul ertăciune depplin, se împrietinește cu Dumnezeu și se face ear vas darului celui Dumnezeesc.

Drept aceia dar, feții mei, de vreme ce pocăința are putere ca acésta, precum ați auzit, și nu este altă cale și altă mijlocire, pentru ca să vă mântuiți sufletele vóstre, trebuie

dar cu toți, tineri, bătrâni, bogați, săraci, cu osârdie să alergați la această pacnică liniște a mântuirii, că veți afla toți odihnă sufletelor voștre, precum țice Hristos la Evanghelie : „și toți v^e veți mântui“. Pocăința acesta este cetatea cea mare și minunată, ce țice sfintul Ioann la Apocalipsis în 21 de capete : „că avea 12 uși, 3 despre răsărit, 3 despre miadă-n^opte, 3 de pre amiață-ți și 3 despre apus, pentru ca să „p^otă intra printr'însele toți, și cei mici și cei mari, bătrâni „și tineri, și fiește care după orându^eala sa și după vârsta sa“. Prin cele despre răsărit să între cei tineri, ca cei ce sunt la răsăritul vieții ; prin cele despre amiață-ți să între bărbații cari se află la mijlocul v^erstii ; prin cele despre amiață-n^opte să între cei bătrâni, al căror^a le este sângele rece și albiciunea zăpedii o țin în barbă ; și prin cele despre apus să între făr-de nici o desnădăjduire cei ce s^unt la sfârșitul vieții, și au amândou^e piciorile în gr^opă, și sufletul în buze, al căror^a milostivirea lui Dumnezeu^u le va primi pocăința.

Drept aceia, în totă vremea ear mai vârtos în țilele acestea ale sfintulu^u post, v^e chiamă pre toți milostivul Dumnezeu^u, care pohtește mântuirea tuturor țicend : „întorceți-v^e „cătră mine, și eu mă voiu întorce cătră voi“. Decⁱ nu v^e învârtoșați inimile voștre, ci cu vitejie creștin^esă lepădați lucrurile întunericulu^u, adecă strămbătățile, jafurile, clevetirile, zavistia, urăciunea, vrajba, curviile, și t^ote necurățiile, și v^e îmbrăcați cu armele lumini^u, cu credința, cu nădejdea, cu dragostea, cu frica lui Dumnezeu^u, cu cuceria și cu smerenia, ca să supuneți cu aceste bunătăți pre împotrivicul vostru pre diavolul, și pre trupul ce tirănește și patimile cele ce strică sufletul, și să v^e faceți moșteni împărăției ceriulu^u, căria să v^e învredniciți toți, cu darul și cu mila lui Dumnezeu^u, acum și pururea și întru veci de veci. Amin.

CUPRINSUL

	Pagina.
Prefața	III
Notițe biografice despre Mitropolitul Ungro-Vlahiei Antim Ivirénul de P. S. S. Episcopul Melchisedec. . .	V
Serisórea ce au scris Vlădica Antim către Măria Sa Costandin Vodă Basarab, la leat 7220, în luna lui Ghenarie 13	XXIII
Duminecă la Fevruarie 3, Răspunsul ce am dat a dóua óră	XXIX
Títlul volumului manuscris	XXXI
I. Acéstă didahie au făcut'o răposatul Vlădica Antim, când s'aũ așezat Mitropolit Ungro-Vlahiei . . .	1
II. Cuvînt în luna lui August 6, la Preobrajenia Domnului nostru Isus Hristos	7
III. Al doilea cuvînt la Preobrajenia Domnului nostru Isus Hristos	15
IV. Cuvînt al 3-lea la Preobrajenia Domnului nostru Isus Hristos	25
C. V. Cuvînt la Uspenia-Bogorodniții, la August 15	31
C. VI. Cuvînt al 2-lea la Adormirea prea sfintei stăpânei noastre Născătórei de Dumnezeũ și pururea feciórei Mariei	37
VII. Cuvînt la ziua sfîntului și marelui Mucenicũ Dimitrie, isvorítorul de mir, asupra cutremurului, la Octomvrie 26	42
X VIII. Cuvînt al doilea, în 26 ale lui Octomvrie, asupra cutremurului și la marele Mucenic Dimitrie, isvorítóru- lului de mir	50
IX. Cuvînt la Noemvrie 8, în ziua sfînților Ingeri	59
C. X. Cuvînt la Intrarea în Bisericã a Născătórei de Dumnezeũ, la Noemvrie 21	70
XI. Cuvînt la ziua sfîntului Nicolae, în luna Dechemvrie 6.	76

XII. Al doilea cuvînt la ziua sfințului Ierarch Nicolae, Dechenvrie 6	86
C XIII. Cuvînt la ziua Nașterii lui Hristos	93
XIV. Cuvînt al doilea la ziua Nașterii lui Hristos	100 ^p
XV. Cuvînt la cea după trup tăerea împrejur a Domnu- lui nostru Isus Hristos, la Ghenarie 1.	108
XVI. Cuvînt la Bogoiavlenie, adecă la Ghenarie 6	111
C XVII. Cuvînt la Sărbătoarea Domnului nostru Isus Hristos, la Fevruarie 2	121 ^o
C XVIII. Cuvînt la Duminică Vămășului	126 ^e
XIX. Cuvînt la Dumineca lăsatului de brînză	133
XX. Cuvînt al doilea la Dumineca lăsatului de brînză	140
XXI. Cuvînt la Dumineca Florilor	149
XXII. Cuvînt al doilea la Duminică Florilor	156 ^o
C XXIII. Cuvînt al 3-lea la Duminică Florilor	164
XXIV. Cuvînt al 4 la Duminică Florilor	173
XXV. Cuvînt al 5 la Duminică Florilor	179
C XXVI. Cuvînt la sfinții împărați și întocma cu Apосто- lii Costandin și Elena, în luna lui Maiu 21	188 ^o
XXVII. Cuvînt al 2 la sfinții împărați și întocma cu Apostolii Costandin și Elena	194
C XXVIII. Cuvînt la ziua sfinților Apostoli Pătru și Pa- vel, Iunie 29	200 ^o
C XXIX. Cuvînt pentru pocăință	208

211

